

ЄВСЕБІЙ ФРАСИНЮК

ПУБЛІЦИСТИКА

Події. Постаті

Редактор: Михайло МИХАЙЛЮК
Обкладинка: Ірина МОЙСЕЙ
Техноредагування: Тереза ШЕНДРОЮ

Референти: Михайло МИХАЙЛЮК
Михайло ГАФІЯ ТРАЙСТА
Іван КІДЕЩУК

Фотоілюстрації автора

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
FRASYNIUK, EVSEBYI

Publicystika : podii, postati / Evsebyi Frasyniuk. - București :
R.C.R. Editorial, 2019

ISBN 978-606-745-065-1
821.161.2

Книга фінансована Союзом українців Румунії

ЄВСЕБІЙ ФРАСИНЮК

ПУБЛІЦИСТИКА

Події. Постаті

**Видавництво «RCR Editorial»
БУХАРЕСТ 2019**

ЗНАКОВИЙ ПУБЛІЦИСТ

Навіть якщо мойри – три богині долі у давньогрецькій міфології, які прядуть «нитку людського життя» – не присудили Євсебію Фрасинюку стати поетом чи прозаїком і, таким чином, увійти, до когорт творців «чистого» красного слова, він посідає чільне місце в українській інтелектуальній еліті на теренах Румунії. Заслужовує він цього місця низкою есеїв про творчість Тараса Шевченка, розглядаючи шедеври Великого Кобзаря у новому світлі на тлі історії України з проекцією на сучасність. У передмові до його книжки «Живу рідним словом» /2014/ я писав про Фрасинюка-шевченкознавця: «Якби ці розвідки появилися у радянському «шевченкознавстві», то догматики, які підходили до творчості Шевченка з класових позицій, вважали би їх єрессю і піддали б анафемі їх автора, що посягає на зведені ними п'єдестали «недоторканності» українського поета.»

Заслуговує «золотим ключем», підібраним до «Саду божественних пісень» Григорія Сковороди /«Ключ до Саду божественних пісень», 2017/, яким відкриває глибину мислення українського філософа-мораліста. Він же, Євсебій Фрасинюк, переклав румунською мовою «Сад...». Його перу належать і глибокодумні есеї про Сильвестра Яричевського, Ольгу Кобилянську, про українських письменників Румунії.

Накінець заслуговує Євсебій Фрасинюк місце в інтелектуальній еліті своїми репортажами про культурні події української громади Румунії, які є не тільки хронікою цих подій, а і роздумами про духовний світ українців, які зберегли свої традиції, звичаї, віру.

Редагуючи книгу публіцистики Євсебія Фрасинюка, яка охоплює період 2015-2019 років, я спочатку хотів подати репортажі та розвідки, які входять до неї, у хронологічному порядку так, як вони друкувалися на сторінках часопису «Український вісник», щоби полегшити майбутнім дослідникам культурної діяльності, організованої Союзом Українців Румунії /переважно у Сучавщині/, прослідкувати за цим процесом. Та порадившись з автором, книгу було поділено на дві великі частини: Події і Постаті, хоча першу частину можна було згрупувати по циклах, які стосуються Шевченкових роковин, свят рідної мови, різдвяних свят /колядування/, писанкарства та ін. До кінця було погоджено залишити «Події» у їх часовому розгортанні.

На відміну від традиційної публіцистики, в якій репортажі обрамлені різними «красивостями»,

себто літературизовані описом природного кадру, в якому відбувається подія, костюмації учасників фестивалів, які читаються з приємністю, але часто не мають субстанції, Євсебій Фрасинюк обрав інший підхід до їх написання. Як привило, він починає свої репортажі «преамбулою», яка уводить читача у суть явища, його першоджерел. Тут Євсебій Фрасинюк постає перед нами у світлі сформованого інтелектуала з солідною культурою, глибоким знавцем української духовності, для якого книги є найперше джерелом знань, осмислення кардинальних віх виникнення культурних надбань українського народу.

Це дозволяє йому уникнути описовості, яка не має субстанції і яка переважає найчастіше у репортажах про сурієвські культурні події. Замість цього, він воліє здебільшого надавати слово чільним учасникам того чи іншого дійства і, таким чином, його публіцистика набуває документальності, стаючи закарбованою сторінкою розгортання та еволюції в часовому вимірі, переважно у буковинському просторі, культурних та громадських акцій нашої національної організації, участі в них місцевих українських очільників та знакових гостей.

Повторюю, такий журналістський стиль Євсебія Фрасинюка може видатися непривабливим через брак традиційної «орнаментациї», але, як на мене, саме документальна вірогідність надає додаткової цінності тим реаліям, які мали місце в період 2015-2019 років, охоплених у книзі публіцистики Євсебія Фрасинюка.

Вже немало років збираю матеріали про історію

Союзу Українців Румунії – його заснування, установчий З'їзд, подальші форуми нашої організації, про людей, які заклали його основи і спричинилися до його зміцнення, але стикаюся з великими труднощами, бо часто в тому, що писалося про кардинальні моменти в житті української громади, бракує саме документальної достовірності. Частково цю прогалину може заповнити саме публіцистика Євсебія Фрасинюка, з якої можна почерпнути цінні інформації.

Михайло МИХАЙЛЮК

події

НЕГОСТИНА – 65 РОКІВ РОЗМАЇТОЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Не раз говорять: Негостина – колыска української буковинської пісні, Негостина – центр української культури на Буковині! Приємні негостинцям атрибути. Але що воно по суті: винятковий феномен, чи благородне поєднання тлінного з нетлінним, вмирущого з невмирущим?...

Негостина – звичайне буковинське село, в якому, як і в інших багатьох поселеннях, існує щось надзвичайне, притаманне душі та духовності того роду, що сотворився і укріпився із ласки Божої в певному просторі цього світу.

Чому то так? Ось запитання, яке залишиться назавжди риторичним і спонукуватиме тільки до мудрих медитацій!...

Для негостинців – це їхня родюча земля, це їхні жваві потоки, це їхні сади і квітники, це тутешнє ласкаве сонце та благодатний клімат, що разом сотворили у єстві негостинця добру душу і щиру гостинність. Корінь «гостина» в складі назви «Негостина» має конкретне значення та історичні конотації, пояснені нами в «Село Негостина – духовне джерело українського етносу Буковини». Слово «гості» в давній українській мові означає

«купці, що приходять іздалека». Мабуть, не випадково головну вулицю села негостинці назвали спершу «Гостинець», а потім переіменували на «Тараса Шевченка».

І побачив Всевишній таких гостинних людей, і сказав: облагороджу їх різними талантами, щоб правдиво панували над тим, що Я сотворив для них!...

І негостинці правильно зрозуміли Божу благодать, обравши із Святого Письма принаймні два основні речення: «І побачив Бог усе, що сотворив: і воно було дуже добре» (Буття, 1-31) та «Істинно бо кажу вам...» (Матей, 5-18). Це дві святі підвалини біному життя-смерть: чинити добро та говорити правду. Тільки таким життям можна побороти смерть і заслужити вічність!..

І почали вони розумно обробляти землю, самі собі вирощували розсаду та нащеплювали найплодучіші сорти фруктових дерев, займалися бджільництвом, обробляли дерево, добували каміння, побудували собі церкву (1798 р.), а потім школу (1884 р.), виготовляли одягу, риштовали вози та всяке обладнання і визначились з-поміж них мудрі ковалі, бляхарі, теслярі та столярі, шнайдери (кравці), шевці, а потім дзигарністи (годинникарі), шофери, механізатори, механіки, слюсарі, будівельники, техніки-установники та ще інші різні ремісники. Не пробую називати їхні імена тільки тому, щоб не оминати кого-небудь!

І з таких господарів не могли не виховатись не менш талановиті їхні діти. І пішли негостинці дорогою школи, місцевої, а потім серетської середньої української, тобто рідної, а потім багато із них дорогою вищої освіти. Скоро вишколились із них вчителі, професори, інженери,

медкадри, економісти, офіцери, техніки високої кваліфікації та ін.

І, як говорять мудреці, коли щасливо поєднуються земля із небом, тобто плоть наша із розумом, то обов'язково появляються і письменники, музики, художники, співаки, актори, танцюристи, спортсмени, а їхня діяльність втілюється у скарби культурної діяльності, їхні постаті стають зразковими колонами рідної культури в стилі тайного призначення кожного із них.

Деякі історики схильні до ідеї, що Австрійська імперія цивілізувала, між іншими, і Буковину. Якась частина правди є в цьому, якщо брати до уваги, принаймні, рапорт генерала Сплєні цісарю Францу-Йозефу про стан Буковини.

Але, я б сказав, що радше добре зерно цивілізації знайшло на Буковині, і зокрема в Негостині, сильно родючий ґрунт.

Дід Іван Кідеша (Лісовий) розповідав мені, що до Негостини під час Австрії почали надходити безплатно

книжки-календарі, в яких знаходились поради про землеробство, садівництво, бджільництво і т.п., та ще всякі журнали, газети і навіть література на українській мові. Бо в Негостині було досить багато письменних людей. Цей факт мені підтвердив і наш негостинський поет Михайло Волощук, але про іншого негостинця, Івана Костинюка, котрий склав собі чималу бібліотеку і в 1948 році подарував її Культурному дому села, заснувавши сільську бібліотеку і будучи першим її бібліотекарем. Недавно, негостинський професор Іван Кідешук показав мені збірку поезій Сильвестра Яричевського, видану 1914 року в Чернівцях, на якій написано олівцем: **Бібліотека Івана Костинюка**. Інший негостинець, якого називали Вуйко Клим, був колекціонером газет і журналів, знав все, що діється в світі, готовий дати пораду всім бажаючим в найскладніших життєвих проблемах – розповідав мені мій сусід, майстер-будівельник Кость Клим. А простий негостинський селянин Василь Григорчук, прозваний Малик, знав «Кобзар» Шевченка напам'ять. Наведені приклади це тільки кілька позначок того глибокого басейну народної культури, в надрах якого викристалізувались сотнями, можливо й тисячами літ, обряди, звичаї і традиції, колядки, вінчування, пісні, балади, байки, казки, прислів'я тощо. Негостинський народний духовний скарб увічнився тим, що передається з роду в рід, від старших до молодших, в постійній духовній діяльності, якимось таємним чергуванням: то хоровими виступами, то театральними виставами, то оркестром мандолін, то оркестром народної музики, то вокальними групами, то солістами і, нарешті, танцями.

І завжди проявлялись з-поміж негостинців особливі

постаті, люди певної харизми, що вміли дати вияв тому негостинському духовному резервуару. Я б їх назвав духовними колонами в стилі буковинської української культури, які піднесли негостинську культурну самодіяльність до рівня професійності. Свідчать про це незчисленні почесні місця та дипломи, заслужені на місцевих, національних та міжнародних конкурсах і фестивалях.

Ці духовні колони новішого часу – **Дмитро Аріч**, **Дмитро Куява**, **Михайло Волощук** та **Микола Майданюк**.

Дмитро Аріч – учитель, який повернувся із полону 1947 року, людина великої душі, яскравого розуму та чистої прозорливості, зараз побачив спосіб піднесення духовного рівня своїх односельчан дорогою рідної культури, використанням місцевих талантів і ставить на сцені, ні більш, ні менш, як п'єсу-оперету «Наталка Полтавка» І. Котляревського. Репетиції відбувалися в домі заможного селянина Прокопія Білецького, а потім вже в школі і Культурному домі, улаштованому в будівлі колишньої жандармерії. Першими виконавцями-акторами були, окрім кількох вчителів, парубки і дівчата села: Дмитро Гарасимюк, Михайло Федюк, Зоня Кідеша, Марія Аріч, Таня Григораш, Василь Поповинюк та ін. Вистава зазнала гучного успіху, і Дмитро Аріч ставить на сцені драму Михайла Старицького «Ой не ходи, Грицю, та й на вечорниці». Під час вистави «навіть муха не бриніла в залі» – кажуть ще живі свідки, а в перших рядах засідали почесні г'азди села та батьки наших акторів.

Дм. Аріч переписував п'єси із класичної української

драматургії, котрих вважав, що можна поставити на сцені в Негостині, та започаткував своєрідну рукописну бібліотеку українських п'єс, дійшовши до 14-го тому.

Дмитро Куява – вчитель, викладач математики, людина рідкісної скромності, обдарована чи не всіма талантами: режисер, гример, актор, співак, маляр, виробник реквізитів. Після змінення місця роботи Дм. Арі-

чем, продовжує театральну діяльність і ставить на сцені комедію Г. Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці». Вистави чудові, публіка в хоппенні чи то в Негостині, чи то в Сереті, Марицеї, Бродині. Слідують п'єси: «Доки сонце зійде – роса очі виїсть», «Глитай або ж павук» та «Дай серцю волю, заведе в неволю» М. Кропивницького, «За двома зайцями» і «Талан» М. Старицького, «Назар Стодоля» Т. Шевченка, «Вкрадене щастя» І. Франка, «Безталанна» Карпенка-Карого і «Над лиманом» Є. Коротченка. Тут вже піднялась когорта вельми талановитих вчителів: Микола та Сільвія Майда-

нюк, Надія Білецька, Домніка Ріщук, Домніка Фрасинюк і незрівняний виконавець, головно комедійних ролей, Михайло Волощук. «Безталанна» таланить негостинському театральному гуртку в такій мірі, що приносить найвищі нагороди на міжобласному конкурсі в м. Ботошанах: премію найкращого режисера (Дм. Куява), премії за найкращу роль (Сільвія Майданюк, Надія Білецька та Михайло Волощук). Це була вершина негостинської театральної діяльності.

Михайло Волощук – людина доброї душі, веселої вдачі, талановитий художник, поет, композитор, музика і диригент, талановитий актор. Виконані ним ролі ще досі живі в пам'яті негостинців. Його поетична творчість опублікована в шести збірках, пісні його увійшли в репертуар негостинських вокальних колективів, а картини, головно гірські пейзажі, давно перетнули кордони країни. Гордиться виїмковою силою пам'яті, міг вивчити за кілька днів роль до п'єси в п'яти діях. Розповів нам таку смішну пригоду: «Було якось влітку, вивчав я роль Стецька на городі в кукурудзах, бо дома не було де. Якась сусідка почула мене і приходить до мами: – «Чуєш, Маріє, з Ганьком шос нидобри, гуори сам до себи, піди з ним до ворожки!...»

Виконував ролі в майже всіх вище перелічених п'єсах, і кожне виконання заслуговувало повноцінну шану як колег, так і глядачів.

Один із вагомих внесків М. Волощука в культурну спадщину Негостини, і не тільки, це створення дівочого вокального гурту «Негостинські квіти», що понад десять років чарував публіку українськими піснями від Негостини до Кимпулунгу, від Сучави та Ботошан до Чернів-

ців, Бухаресту на численних конкурсах та фестивалях. Пелюстки отих негостинських квіток сплели нев'янучий вінок краси нашої рідної культури, вінок, що увінчає назавжди постать нашого поета, художника, музики та актора.

Микола Майданюк – людина особливої серйозності, твердої волі, але тонкої чутливості відносно музичного звука. За фахом професор фізкультури, але захоплений понад все музикою. Зайнявши друге місце на міжповітовому конкурсі, театральний колектив Негостини отримав як приз вісім мандолін, два банжу, гітару та акордеон. Це була іскра, що розпалила в душі Миколи Майданюка бажання створити оркестр мандолін, названий пізніше «Негостинські струни». Десятки негостинських хлопців і дівчат володіють і сьогодні струнами мандоліни чи гітари. Лунали і чарували українським мелосом струни негостинського оркестру публіку в Румунії і в Україні зокрема на міжнародному фестивалі у Києві, на конкурсах та фестивалях, на святах вшанування видатних постатей культури.

Диригент шкільного хору, а потім хору Культурного дому, Микола Майданюк плекає, по-перше, українську пісню, але ніколи не відмовлявся від зразкових шедеврів хорової музики румунських або інших композиторів. Його завжди вабила таємна краса гармонізування голосів, які б труднощі не доводилось долати.

Поклав на ноти за слухом багато народних пісень від негостинських носіїв, виконував ці пісні з своїм оркестром і збагатив таким чином репертуар такого виду інструментів. Хто говорить про хор та про оркестр мандолін в Негостині, то говорить про Миколу Майданюка,

хто говорить про поета, музику та художника разом, то говорить про Михайла Волощука, а хто говорить про театр, то говорить про Дмитра Аріча та Дмитра Куяву.

*

Дев'ятнадцятого жовтня в Культурному домі села Негостини було свято. Негостинці, гості з України в особі професора Андрія Плішки та групи «Резонанс»; радник з питань української меншини в Міністерстві культури пані Ярослава Колотило, провід сучавської філії СУРу в особах Бориса Петрашука – голови та Василя Паскара, заступника голови; голова Яської філії СУРу Віктор Григорчук, університетський асистент Роман Петрашук, радник префекта Сучави Михайло Міхаєску-Анюк, заступник мера громади Балківців Іван Федюк, преподобні отці Іван Арделян та Данієль Петрашук, бувші і сьогоднішні культурні діячі Негостини. Всі разом вшанували особливо плідну культурну діяльність села Негостини та головних особистостей цього насправді духовного негостинського феномену.

Певна річ, духовне вираження негостинців давнє як і роди, що створили село; 65 років це тільки найяскравіший вияв в негостинському периметрі того внутрішнього тиску прагнення до світла правди, головно людей, поєднаних з прадавніх часів з землею, на котрій розквітла найрозвиненіша культура світу Трипілля-Кукутень.

Звичайно, духовні колони, яких висвітлено тут, не єдині негостинські культурні діячі, за ними безліч інших фахівців, педкадрів, бувших учнів нашої школи, сільських парубків та дівчат; не називаю їх, щоб не оминати когось та не образити, внесок котрих підвищує періодично завжди відкритий храм світла.

Вшанування почали панахидою за упокоєння усопших у Бозі негостинських культурних діячів, відслуженою в місцевому храмі Св. Димитрія преподобними отцями Іваном Арделяном та Данієлом Петрашуком.

В святково-прибраному Культурному домі, заповненому негостинцями та їхніми гостями, вокальна група у складі об'єданого сурівського хору під керівництвом Миколи Крамаря відкрила вшанування української культури в Негостині піснею «Ой зеленее жито, зелене/ Хорошої гості у мене».

Борислав Петрашук привітав добірне зібрання, підкреслюючи те, що СУР має за честь і за святий обов'язок відзначати культурні надбання українців, бо духовна діяльність це найголовніший чинник у створенні та скріпленні свідомості приналежності людини до певного етносу. Культура – це найсолідніший хребет кожної на-родності, що надає їй несхибної вертикальності та забезпечує невпинне стремління до світла мудрості.

Микола Майданюк висвітлив головні періоди культурної діяльності в Негостині починаючи з 1949 року, наголошуючи на театральній діяльності Дм. Аріча та Дм. Куяви, детально відзначивши роль вчителів О. Петращука, В. Яноша із м. Серету та свою особисту в заснуванні та підтримці хору в Негостині, що налічував в 1954 році 120 осіб і брав участь в національній фазі в Бухаресті в конкурсі такого виду культурного вияву. Перелічив докладно головні культурні події протягом 65-ти років, особистостей, що своїм внеском збагачували постійно культурні надбання негостинців.

Іван Кідешук визначив письменницьку діяльність негостинців. Гордиться Негостина тим, що має коло десять

письменників, які збагатили своєю творчістю українську літературу. Десятки їхніх книжок стоять на почесному місці як в шкільній, так і в сільській бібліотеках.

Найяскравіша постать – це Іван Абрам'юк, письменник-науковець, закінчив факультет географії в Чернівцях та захистив докторську дисертацію у Відні, який написав найдокладнішу монографію села – нині підготовляється до друку – і який клав окремий відділ сільської бібліотеки: «Фонд І. Абрам'юка».

Пані Ярослава Колотило відмітила плідну співпрацю негостинців у всіх заходах, організованих під егідою Міністерства культури, їхній невгасимий потяг до духовної діяльності. Світилами такої співпраці були два міжнародні фестивалі української пісні, незабутній концерт народного українського артиста Назарія Яремчука та два випуски фестивалю «Співжиття» в Негостині.

Концерт у виконанні згаданого хору, вокального гурту «Свекрухи», групи «Резонанс» з Чернівців, а головно ансамблів «Червона калина» з Негостини, керівник проф. Юліан Кідеша, та «Козачок» з Балківців, керівник проф. Петро Шойман, просто зачарували публіку, піднесли душевний настрій до духовних осягнень.

Не могло інакше закінчитись як тільки виконанням духовного гімну українців «Реве та стогне» всіма колективами, вручанням почесних дипломів та фотографуванням біля погруддя Великого Кобзаря.

«УВ» - 19-20/2014

СВЯТО ВШАНУВАННЯ МЕНШИН

Сучава, Серет – 18-19 грудня 2014

В двох молдавських історичних столицях, Сучаві та Сереті, організовані Повітовою Радою, Культурним центром «Буковина», Повітовою філією Союзу українців Румунії та Союзом поляків Румунії, 18 грудня минулого року в залі «Дім Польський» м. Сучави та 19 грудня в залі Культурного центру «Міхай Теліман» м. Серету відбулися урочистості свята шани національних меншин, що проживають з давніх-давен у взаємоповазі до культурних надбань кожної зокрема і всіх разом до Буковини.

Міжнародне свято меншин було ухвалене на Генеральній Асамблеї ООН 18 грудня 1992 року на основі Декларації відносно прав осіб належним національним, етнічним, релігійним та мовним меншинам. Вважаю, що не зкорисно б було пригадати нам, і не тільки, обидва розділи першої статті:

1. Держави захищатимуть існування та національну чи етнічну, культурну, релігійну і мовну ідентичність меншин, проживаючих на їхніх територіях та сприятимуть створенню умов для утвердження цієї ідентичності.

2. Держави будуть ухвалювати відповідні законні заходи та будь-які інші міри, необхідні виконанню таких цілей.

І справді, вищезазначені державні установи і, у відповідній мірі, за піклуванням Повітової філії СУРУ, поперше, її голови Борислава Петрашука, та Союзу поляків Румунії створили святкові умови для вшанування буковинських етноменшин.

Були запрошеними та представились на сцені Дому Польського український ансамбль «Козачок» з села Балківці, наставник – проф. Петро Шойман, український ансамбль «Коломийка» з міста Серету, наставник –

проф. Зірка Янош, танцювальний колектив циган «Квіти Гулії» з села Гулії, наставник – проф. Георгій Кречун, колектив традиційних німецьких танців «Фергісмайніхт» (Не забудь мене=нар. назва квітки), наставник – проф. Коріна Дерла, фольклорний ансамбль «Гуцулка» з села Молдовиці, наставник – проф. Параскева Ілієсей, український ансамбль «Надія Замку» з м. Серету, наставник – Богдан Попович, липованський ансамбль

«Радость» з села Маноля, наставник – проф. Георгій Міфтоде, польський ансамбль «Солончанка» з села Новий Солонець, наставник – проф. Ана Зельонка та румунський вокально-інструментальний колектив «П'ятра шоймулуй» з м. Кимпулунг Молдовенеск, наставник Вірджіл Маковей.

Свято, як годиться серйозному заходу, розпочало своє діяння симпозіумом на тему «Меншини повіту Сучави – здійснення, проекти, перспективи». Взяли участь представники української, польської, липованської та циганської меншин. З об'єктивних, мабуть, причин не представленою була Повітова Рада Сучави. Розгорілись палкі дискусії, бо проблем у кожного безліч. Не місце зараз їх тут викладати вповні, але вважаю за потрібне подати слушний підсумок Борислава Петрашука: «Якщо кожна меншина зокрема, в місцевості, де проживає, має, гордиться і славиться своїми специфічними культурними виявами – і це не абиякі досягнення – то на рівні спільних заходів сучавських меншин, окрім даного свята, майже не існує. Культурні події єднають найсильніше, а нам так потрібно єднатись...»

Дійсно, до недавня працював при Сучавській Повітовій Раді, здається, експерт-представник Управління міжетнічних відносин, який розгортав плідну діяльність в цьому напрямку проектами, задуманими за попереднім консультуванням меншин. Пенсіонуванням pana Володимира Гапенчука ця установа перестала працювати. Один із найсолідніших заходів, де така установа відіграє головну роль, це фестиваль «Співжиття». Певний час в ньому брали участь чи не всі сучавські меншини, а були випуски, в котрих запрошеними пред-

ставлялись і «сусіди» – греки їх П'ятра Нямц, італійці із Яс та інші. Добре б було, щоб наш центральний провід поклопотався відновленням такої посади в Сучаві, беручи до уваги, що українська меншина тут найчисленніша.

Слідував концерт. Відкрилась сцена і відкрився інший світ. Пісні, танці, вірші, колядки, віншування, звичаї передані поколіннями з прадавніх часів. На устах виконавців не згасали усмішки вдячності Всевишньому за подарований талант виявляти красоту життя, а в залі не згасали оплески подяки за насолоду спектаклю. Розмаїті народні костюми, різні мелодійні хвилі, різного віку виконавці – то розрізнявали, то єднали. Розрізнявали культурними надбаннями, притаманними певному етносу – єднали щирістю, радістю і талановитим виконанням. Як ведучому концерту, мені випав особливий привілей: я міг вдивлятися зблизька у вічі виконавців і там, у глибоких зіницях дітей/юнаків бачив світло душі їхніх предків, а у старших бачив світло душі їхніх правнуків. І одних, і других це світло освячувало...

Як хочеться, щоб наші провідники хоч раз були ведучими!

«УВ» - 1-2/2015

МАСТЕРКЛАС АБО НЕДІЛЬНА МУЗИЧНА ШКОЛА У СУЧАВЩИНІ

Потреба Мастеркласу виникла на певному етапі розгортання культурної діяльності української меншини на Буковині. Вважаю, що феномен притаманний й іншим регіонам, коли кількість вокальних виявів, індивідуальних чи колективних, на заходах, організованих СУРом, створює так званий тиск переходу до вищої якості. Не можна не зазначити вагомий внесок в цьому «тиску» артистичних колективів з України, часто запрошуваних на наші культурні події.

Поставив у вертикальному плані «колумбове яйце» голова Сучавської повітової філії СУРу Борислав Петрашук. І зробив це не абияк, а преамбулою до 22-го випуску фестивалю «Співжиття», де вперше запросив вокальні колективи наших побратимів із Мараморощини та Банату, танцювальні колективи турко-татарської меншини з повіту Тулчі та грецької з міста Яс. Надали статусу цій події провідники СУРу, голова Степан Бучута та члени Ради, але і високоповажні гості з України: радник-посланник Посольства України в Румунії Теофіл Рендюк, генеральний секретар Товариства «Україна – Світ» пані Алла Кендзера, вокальний колектив, очолений на-

родним артистом України Маріяном Гаденком та делегація з Черкас, очолена головою обласної ради Валентиною Коваленко.

СУР вручив мистецьким колективам, культурним діячам, наставникам грамоти, подяки та медалі за їхній до-теперішній внесок в розвиток української культури. Авдиторію склали представники місцевих організацій СУРу, працівники на ниві культури, викладачі, учні.

Сучава, приміщення повітової філії СУРу, четвертого липня – це момент особливого значення в плеканні наших молодих вокальних талантів і, якщо втілиться в дійсність, то стануть незабутніми слова ініціатора Мистеркласу на Буковині та його співучасників:

Борислав Петрашук: Вельмишановні друзі! Зараз розкажу про наш проект піднесення вокального таланту нашої молоді на вищий щабель виконання; це буде початок і хочемо, щоб ми зробили оцей перший крок разом з фахівцями-артистами України. Тому що Україна переживає тяжкі історичні часи, народ жертвує своїми найкращими синами, руйнується життєве надбання десятків тисяч її громадян, пропоную помолитись за упокоєння душ загиблих на полі битви та витримати хвилину мовчання...

Дякую!

Відкриймо нашу культурну подію духовним гімном українців всього світу – «Рече та стогне Дніпр широкий»... (Всі присутні в залі піднялись на хвилі глибоко емоційних музичних меандрів за словами невмирущого Кобзаря і в очах кожного бриніли то світло надії, то сльоза співчуття...)

Треба сказати, що розпочинаємо захід, кульмінаційний пункт якого досягнеться завтра розгортанням фе-

стивалю «Співжиття», 22-ий випуск, що відбудеться на сцені Музею буковинського села біля фортеці молдавського воєводи Штефана Великого. Треба підкреслити, що саме українська меншина Буковини започаткувала цей фестиваль і залишилася єдиним його організатором, але сьогодні залучуємо до цієї надзвичайно плідної культурної події Мараморощину і Банати.

А зараз, увага: **Заявляю відкритим Мастерклас, або Недільну музичну школу на Буковині, сьогодні, 4 липня 2015 р. Хай Бог допоможе нам!**

Хочу запросити до слова голову СУРУ, пана Степана Бучуту, без згоди підтримки якого ця подія не змогла б відбутися на такому високому та якісному рівні. Дякую за увагу!

Степан Бучута: Вітаю гостей з України! Вітаю українців Сучави, Мараморощини та Банатів! Вітаю всіх учасників цього особливого, і надіюсь плідного, заходу. Мої вітання до гостей з України відносяться до всіх

разом і кожного зокрема, не називаю кожного по імені, щоб не оминати і таким чином не образити кого-небудь, а це тому, що ви всі разом приносите український материнський дух, а кожен зокрема приносить оту крихітку сили та надії на краще майбутнє.

Від щирого серця gratulую всіх організаторів цього заходу, всіх учасників.

Поздоровляю всіх тих, котрі отримали похвальні грамоти та подяки за їх внесок в збереження та розвиток української культури в Румунії і не тільки.

Бажаю Вам міцного здоров'я, сили праці та творчого натхнення, подальших успіхів в розгортанні запроектованих подій. Дякую за увагу!

Теофіл Рендюк: Шановні українці з Румунії, шановні українці з України! Пані і панове! Вітаю всіх вас і прийміть мої найщиріші побажання з нагоди започаткування такої високої культурної акції, яка, безумовно, дасть відповідні плоди в напрямку відкриття та культивування молодих талантів в галузі музично-вокального виявлення. Протягом моєї 24-річної діяльності в дипломатичних відносинах України з Румунією, в яких культурна діяльність є головним компонентом, я не знаю такого мудрого проекту щодо зближення культурних відносин між українцями з Румунії та українцями з України, що приведе, безперечно до яскравих спільних надбань в цьому напрямку.

Хочу сказати Вам, що з 1992-го року офіційно започаткувались дипломатичні відносини між Україною та Румунією, але культурні відносини вже відбувались, опираючись на діяння виємкових особистостей в галузі культури, а це є пані Ярослава Колотило з Румунії та пан Маріян Гаденко з України, який приходив в регіони, де проживають українці в Румунії, і дарував їм шедеври

української пісні та свої власні композиції. Я хочу, щоб їхня роль у розвитку української культури в Румунії ніколи не була призабutoю, щоб вони продовжували плідно впливати на мистецькі виявлення молодого покоління.

Заходи, сьогоднішні і завтрашні, підкріплюють не тільки культурні відносини між українцями двох сусідніх країн, але і дипломатичні стосунки між нашими державами, за що я щиро вдячний їхнім організаторам.

Те, що така добірна делегація із Черкас бере участь у таких заходах, твердить, що сам великий Кобзар подав свою згоду у поширенні культурних стосунків між обома народами. Дякую за запрошення!

Валентина Коваленко: Не можу почати інакше як тільки з слів: Слава Україні!, Слава українцям, що туляться до Шевченка, до його невмирущого слова! Коли ми приїхали в Сучаву і зайшли в оце приміщення СУРу, зараз почули як тут віє українським духом. Це не тільки портрети визначних історичних та культурних постатей, тут експонати українського народного мистецтва, тут видання на українській мові, тут чути живу українську мову.

Коли мене обрали на посаду голови ОР, то одна із перших акцій був круглий стіл з представниками національних меншин. Мене цікавило знати, насамперед, чи люди користуються своїми правами, чи не відчують себе маргіналізованими, чи відчують себе рівними з більшістю. На жаль, в Україні війна, погані обставини життя, а це жахає. Але ще більше жахає те, що ми привикаємо до цього. Ми мусимо захистити Україну, ми мусимо захистити українців від цього маразму. Відбувається все це і тому, що багато людей піддаються маніпуляції хворобливо амбіційних людей, а в такі часи нам треба тільки єднатись і захищатись від такого жаху.

Ми живемо в таких умовах, що сьогодні говоримо, діємо, надіємось, а завтра нас може вже не бути... Але тримає нас те, що знаходяться люди, які все це розуміють, єднаються духом і поборюють оці страхіття. Це саме ми відчуваємо і тут. Праця, яку ми з вами розпочали, це для того, щоб ми обмінювались нашими досвідами, щоб доповнювали один другого, щоб підкладали плече там, де його потрібно, бо найважливішим є передавати від роду до роду те, що є сокровенне, духовне, насамперед мову,

відчуття, що ти є українець. Хочеться, щоб ми знаходили різні доріжки наших відносин і однією із них це буде наш подарунок невеличкої бібліотечки, яка містить повне видання творчості Шевченка. Хай це стане отим духовним стрижнем, що буде єднати нас, надавати сили для досягнення наших проєктів. Слава всім нам! Дякую за увагу.

Маріян Гаденко: Шановні друзі! Нас об'єднує одна-єдина національна хвороба: жага! Жага до кращого

сьогодні, ніж те, що було вчора, завтрашнє, щоб було кращим, ніж сьогоднішнє. На кожних заходах ми все кажемо: головною метою нашої зустрічі – це підняти український дух! І вже у всіх нас він такий піднятий, що нікуди спустити його... У вас є великий проект – у нас велика місія. Пане Борислав, ви приїхали до нас, висловили вашу думку і ось вона сьогодні входить у дію, як кажуть мудреці, доля складає все в життєвий порядок, в тому числі і на ниві культури.

Минулого року ми запрошували на фестиваль «Доля» до Києва молодого представника української пісні з Румунії і пані Ярослава Колотило відрекомендувала нам чарівну співачку з Буковини Лавінію Леонте, яка успішно представила свій музично-вокальний талант. Я хочу щиро подякувати їй, бо глибоко шаную людину, котра не забуває свого коріння.

Хочу сказати, що, після служби Божої, встановленої дати, у встановленому місці, ми будемо навчати дітей вокалу, рухатись та вести себе на сцені, незалежно від їхнього приналежності до якоїсь-то меншини, чи вони українці, чи румуни, чи поляки... Умова єдина: одна з двох пісень, щоб була виконана з сучасної української пісні. І я пропоную, щоб цей Мастерклас, після одного року діяння закінчувався організуванням фестивалю «Соловейко Румунії».

Будуть працювати по 2-3 фахівці з України, в певному календарному порядку, з талановитими дітьми з Румунії. Вже приготовлено 45 прекрасних, якісних фонограм. Треба встановити чітко, що не кожен із дітей стане зіркою, але найкращі будуть брати участь на фестивалі «Доля».

Проживаючи в Румунії, ми маємо поважати, цінити румунську культуру, зокрема музику, але в серці кохати

рідну українську, і тільки так нас будуть щиро поважати! Дякую за увагу!

Ярослава Колотило: Вельмишановні посадові особи! Дорогі друзі! Вважаю проект Мастеркласу надзвичайним заходом. Український дух – це мова, пісня, танці, декламування, вишивання, писанкарство тощо, а це вже розвинулось і сягнуло певного рівня. Настав час ступити на вищу сходинку, і Сучавська філія це збагнула.

Дякую, що не призабули і мій внесок у просуванні української культури в Румунії. Пан Маріян Гаденко зробив крок до Румунії, а я почерез нього зробила крок до України і так налагодились плідні стосунки в галузі культури між українцями Румунії та України.

Дивлячись на розмай культурної діяльності нашої меншини оком пенсіонерки,десь бринить сльоза в гоні неблаганного часу, але радіє душа, що існують події, появляються проекти, продовжуються стосунки з материнською культурою. Удосконалення вокалу у виконавців української пісні стане великим кроком у творенні рідної культури, невід'ємної складової національного духовного скарбу. На все добре всім вам!

*

Голова Сучавської філії дякує присутнім за підтримку та добру оцінку його проекту, запрошує до співпраці всіх тих, котрі спроможні сприяти досягненню мети цього заходу.

Хор «Ронянські голоси» під наставництвом пані Джені Петрецької виконав на високому мистецькому рівні сюїту українських пісень.

Артисти-співаки з України заповнили аудиторію своїм майстерним виконанням українських народних та авторських пісень.

«УВ» - 13-16/2015

СУЧАВА. МІЖЕТНІЧНИЙ ФЕСТИВАЛЬ «СПІВЖИТТЯ» – XXII-ий ВИПУСК

Заснований 1994-го року в громаді Марицея Сучавського повіту директором Культурного дому **Колею Курилюком**, міжетнічний фестиваль «Співжиття» своїм 22-им випуском набрав матурного вияву пісенного та хореографічного таланту молоді (і не тільки), неабиякого представлення на параді народних костюмів, чи на сцені, всього притаманного, навіть унікального для кожної із етноменшин, проживаючих на Буковині та в інших регіонах Румунії.

Сьогодні, цей фестиваль та подібні йому відбуваються за чіткими проектами, фінансованими державними установами та громадськими організаціями. Але щоб оцінити якнайкраще досягнення будь-якого феномену, обов'язково треба визначити його початок. Тому я подзвонив засновнику фестивалю «Співжиття»:

- Доброго дня, пане Колю!
- Доброго та веселого, Себію! Чим можу послужити?
- Розкажи, будь ласка, так... для вічності, як то народився і відбувся перший випуск фестивалю «Співжиття»?
- Ти знаєш, мабуть, нашу прислів'я «Не мав дід клопоту – купив собі поросятко...» Так вчинив і я. Перебуваючи у приміщенні Сучавського інспекторату в спра-

вах культури та культів, зиркнув на якусь-то афішу фестивалю буковинських традицій і спитав шефа чи не можемо ми, українська меншина, організувати подібний фестиваль.

«Навіть зі всіма меншинами, але зроби проект і на другий рік...» – сказав він. (Щоправда, то я вже говорив про такий захід з поетом-журналістом Мірчею Мотрічем.)

Мене це так захопило, що почав з наступного дня дзвонити друзям-директорам культурних домів, і через місяць заявили про свою присутність на фестивалі 12 колективів української, польської, липованської, німецької та ромейської меншин.

Розповів про це нашому меру Іллі Робчуку і ми встановили дату: 21 травня 1994 р. Подумав: і святі, і ще імператори, Константин та Олена, допоможуть, не залишать у біді!...

Але дійсність завжди показує інакше. Довелось шукати спонсорів. Від сільського чабана отримав (нажебрав) будза, від сільського підприємця – ковбаси, з

місцевої пекарні – хліба, від корчмарів – соку та міцного, а з власного бюджету, приховано від опозиції (дружини та тещі) придбав солодощів для дітей. Але гарно то було!... Вже з другого випуску залучились СУР і Повітовий інспекторат у справах культури.

– А скільки таких випусків ти організував?

– Сім підряд та 15-ий ювілейний!

– Ти молодець! Заслуговуєш незаперечно звання хрещеного батька цього фестивалю!...

– І повитухи!... Хе-хе-хе!

*

За фінансуванням Союзу українців Румунії та організуванням сурівської повітової філії Сучави, в партнерстві з Повітовою Радою Сучави, мерією м. Сучави, Музеєм Буковини, Центром для підтримки буковинських традицій та Культурним центром Буковина, 5 липня на сцені Музею буковинського села, починаючи з 17,00 годин, розпочався міжетнічний фестиваль «Співжиття» – 22-ий випуск.

В чудовому природному оточенні відбули парадом національних костюмів поблизу сцени артистичні колективи: ансамбль «Козачок» – с. Балківці, «Ронянські голоси» – Вишня Рівня (Мараморощина), «Голос українців» – Банати (представники української етноменшини). «Мала Поляна» – польської етноменшини, «Берьоза» та «Берьозушка» – липованської та вперше – «Чанлар» – турко-татарської етноменшини з Кобадіну (Тульча) і танцювальний колектив грецької етноменшини з м. Яси та колектив народних танців з с. Білки – румунського етносу.

Спеціально запрошеним прибув з України, разом із чарівною ведучою Українського телеканалу – 1 Іриною

Макеєвою та незрівнянними співачками Тетяною Кисляк і Тетяною Мудрою, заслужений артист України Маріян Гаденко.

Партнерами медія були: Моніторул де Сучава, Об'єктив, ТВ Плюс Сучава та Хромтел.

У слові на відкритті фестивалю **Борислав Петрашук**, голова Сучавської філії СУРУ, привітав учасників та публіку, наголосив на вагомості в духовному зростанні кожної меншини продовжувати таку подію та підкреслив намір поширення кола запрошених. Особисто і особливо подякував гостям з України, зокрема пану Маріану Гаденку.

Запрошена до слова, пані **Ярослава Колотило** висловила щиру подяку за те, що її внесок в організування фестивалю «Співжиття» залученням і Міністерства культури, радником в якому стала для української меншини, признаний та оцінений.

Немало зусиль вона докладала, щоб завжди були запрошені і колективи та артисти з України, щоб зберігати духовний зв'язок з материнською культурою, щоб наші колективи мали завжди світлий орієнтир в їхній культурній діяльності. На початках в нас не існували танцювальні колективи – сказала пані Колотило – а сьогодні вони на високому рівні, деякі сягають професійного рівня. Від цього вона відчуває глибоке душевне та духовне задоволення.

Під бурхливі оплески публіки почав свій гуцульський танок ансамбль «Козачок». Виражали танцюристи своїми рухами і буйність смерекових лісів, і відблиски швидкотекучих потоків, і стремління в небесні висоти кам'янистих скель. Вже в козацькому строю, вдарили го-

пака, і знову переконали всіх, що козацькому роду нема переводу!

Вокальний колектив липован відтворив нескінченну картину березових лісів та атмосферу давніх вечорниць, де монотонна праця переплітається з радіщами та прикрасами життя, в якому, від Катюші до Калінки, не згасає ніколи щира любов і оптимізм молоді.

Танцювальний колектив поляків показав добірній публіці, і це не вперше, що їхні народні танці і танці шляхетних залів середньовіччя, це складові однієї і тієї ж культури, в якій любов, повагу та щирість душі можна ви-

словлювати безпосередньо або посередньо, бурхливо або вишукано, важливо тільки, щоб вони існували.

Хоровий колектив «Ронянські голоси» пані Джети Петрецької підняв майстерність виконання музичних текстів, якщо пожартуємо, набагато вище Вишньої Рівні, тобто, серйозно сказати, до так званої висоти майстерності.

Хоровий колектив «Голос українців» банатця Івана Лібера переконав присутніх, що хор в українців існував,

існує і буде існувати, що хор в українців – це мистецький вислів їхнього душевного єднання, це духовна опора в боротьбі за виявлення своєї ідентичності.

Колектив танців грецької меншини сугерував рухами артистів оті безконечно повторні морські хвилі, що б'ють постійно в береги Елади, щоб підкорити її сонячну теплоту, аромати апельсинових плантацій, виноградників та маслинових садів.

Румунський танцювальний колектив с. Білки своїми розважальними танцями «Ремінь» та «Чобанаш» показав глибокі корені румунської народної культури, тісні її зв'язки з життям, з традиціями та звичаями пращурів, в яких пульсує неперестанно любов, радість та оптимізм.

І, нарешті, колектив танців турко-татарської меншини. Пливли молоді виконавці по сцені то невтомленим легкокрилим вітром азійських рівнин, то виявляли своїми ніжними рухами традиційну повагу до государя, то елегантно скрити любов до обраного серцем-душею.

Під незгасаючими оплесками виходить на сцену заслужений артист України Маріян Гаденко в супроводі чарівної співучої компанії двох Тетян, Кисляк та Мудрої, і ведучої Ірини Макеєвої. Всупереч пізній годині, українські артисти створили такий палкий душевний настрій, що останнім прихожанам здавалося нібито фестиваль тільки почався.

Закінчились їхні виступи апофеозно, а це завжди вкарбовує в серце глядача, але й виконавця, незабутні відчуття чогось рідного, свого, тотожного твоєму єству.

«УВ» - 13-16/2015

КОНФЕРЕНЦІЯ ФІЛІЇ СУРУ НА БУКОВИНІ

Сучава – 22 вересня 2015

***«Хіба не любов усе єднає, будує, творить,
подібно до того, як ворожість руйнує».***

(Г.С.Сковорода)

Вважаю, що повітові конференції мають найвагоміше значення у визначенні етнічної ідентичності – історичної, мовної, релігійної, культурної взагалі – того чи іншого етносу, який проживає в певній країні. Законодавство Румунії чітко визначає такі права і надає субсидії для їхнього втілення.

Вони, повітові конференції, слідують виборам місцевих організацій та передують Конгресу, і з цієї точки зору є справжніми лабораторіями, в яких синтезується кількість і якість діяльності етнічних громад там, де вони проживають та виявляють себе, але і де встановлюються світловкази наступних культурних акцій.

У Сучавщині повітова конференція СУРУ відбулася 22 вересня, у вівторок (я був би організував у середу!), в пишному залі готелю «Замок», над котрим того сонячного прекрасного осіннього дня кружляли журавлі і полетіли у вирій.

Приємно було бачити як наші козаки-делегати та запрошені не штурмують ззовні «замок», як це робили їхні пращури, а навпаки, вітають один одного усмішками, обмінюються жартами, гомонять «пошепки», весело метушаться... Багато знайомих, багато незнайомих, головню молоді та середнього віку. Думаю: мабуть, це новообранці місцевих проводів, не пропаде наше українство!

Зустрічає мене добрий друг Коля Курилюк і зараз: – Знаєш останній афоризм? – Ні, признаюсь сором'язливо.

– Якщо вчинив добре діло і ніхто тебе не образив, то вчини ще одне! – розсміявся він. – Не згідний, кажу йому, мудрий український селянин завжди радить друга, щоб розглядав діло і внутрі, і ззовні, бо воно часто буває різне. Якщо не знаєш цього жарту, то скажу тобі після наступної конференції, через... Почулось запрошення до залу і всі рушили зайняти свої місця.

Голова Сучавської філії СУРу Борислав Петрашук відкриває конференцію щирим вітанням – як делегатів, так і запрошених. Останні, це не абиякі гості, а представники українського етносу на різних рівнях: Степан Бучута – голова СУРу, Мирослав Петрецький – перший заступник, Іван Робчук – перший заступник, Микола Петрецький – економічний директор, Віктор Григорчук – член Ради, Лучія Міжок – член Ради, голова жіночої організації СУРу та Іван Марочко – депутат від української меншини в Парламенті Румунії. Голова філії повідомляє денний порядок, пропонує склад президії і запрошує президію до робочого столу. Степан Бучута був обраним головою президії і, виконуючи свою повинність, встановлює робочі комісії, після чого надає слово **Бориславу Петрашуку**, щоб той представив звіт праці комітету філії за

два роки мандату, тобто від позачергової конференції 2013 року. В своїй доповіді голова Сучавської філії наголошує на кілька першорядних напрямків, якими провід керувався в своїй праці за цей відносно короткий період:

«Стрижневим діянням проводу філії, як і всіх місцевих організацій СУРу, було вшанування в 2014 році світлої постаті Великого Кобзаря, генія української культури, поета-пророка Т.Г. Шевченка, ювілейним сповненням 200-их роковин з дня його народження. Брили участь в наших заходах найдостойніші особистості української культури як з України, так і з Румунії, а завершенням був симпозиум та концерт: Шевченко – людина і геній.

Українське шкільництво – це було найголовніше та найвідповідальніше наше клопотання. Я пильнував, насамперед, щоб існуючі класи та групи не розсновувалися – бо це є однією з наших болючих проблем, а де було можливо, заснувати інші. Внаслідок цього, ми, разом із іншими відповідальними чинниками, зробили перші кроки до заснування в м. Сереті українсько-румунського ліцею. Підтримували олімпіади з української мови на місцевих та повітовому рівнях та всі заходи, що стосуються плекання рідного слова.

Зробили, нарешті, реальний перепис українців-членів наших організацій на основі документів особистої ідентичності та власного підпису як в матеріальній формі, так і в електронній. В кожній організації існує папка з такими документами, в тім числі і в документальній папці філії.

Не менше зусиль віддали домаганням, щоб в

церквах сіл, де живуть переважно українці, богослужіння відбувалось і на українській мові – це там, де цього ще не існує.

Зосередили немало сил на підвищення якості наших художніх колективів, підтримуючи їхні виступи в багатьох подіях, а для плекання молодих талантів, разом з фахівцями з України, заснували Мастерклас – недільну музичну школу.

Мали на увазі через буковинських кореспондентів та письменників продовжувати підтримувати наші українські видання і книговидання і з гордістю можу сказати, що буковинці виявляють здібності як в наших часописах, так і в публіцистиці чи літературі.

Є багато чого ще сказати, але ви, буковинці, обізнані в цьому, бо ми ж працювали разом. Дякую за увагу!»

Голова президії повідомляє, що можна завдавати Б. Петрашуку запитання.

Іван Марочко: – Скажіть, будь-ласка, Ви отримали

офіційного листа від мене про заснування української секції в ліцеї м. Серету?

Борислав Петрашук: – Так, отримав десь наприкінці місяця червня і разом із інспектором Іллею Саучуком обговорили цю важливу справу. Головне не тільки офіційне письмо, головне говорити з заінтересованими дітьми та їхніми родичами, а я це робив в останній час, і разом добре обдумати, і тоді зробити конкретні кроки.

До слова оголошується голова місцевої організації СУРу села Марицеї.

Коля Курилюк: – Шановні друзі! Почну з болючого парадоксу. В Чернівецькому педучилищі, в Сучавському колегіумі – український клас – та Сучавському університеті, український відділ, закінчили понад 150-200, можливо й більше, учнів/студентів. Скільки з них сьогодні викладають українську мову чи працюють для просування української культури? Половина? Це було б знаменито! Ось над чим добре задуматись новому проводу, а може і Раді!

Видання або преса! Я є одним із тих, що роздають наші газети, журнали читачам сіл Марицеї та Калинешт-Енаке; є ще така людина в Негостині, це поет, музика і художник Михайло Волощук, думаю що і в інших селах ще бувають такі українці, але, насправді, хочу сказати, що є ще люди, які чекають і читають наші видання, хоча їх меншає і це болісно мені! Це інша тема для проводу! Я пишу і популяризую наші заходи і у румунській пресі: «Край Ноу» та «Флакера луй Пеунеску». Часом в цих часописах більше фотографій та інформацій, висланих мною, ніж у наших!

Чув, що відбувалися у місцевих організаціях бурхливі

вибори. Це непогано; я люблю бурхливі вибори. Але, дай Боже, щоб такими бурхливими були і майбутні культурно-просвітницькі наші заходи! Дякую за увагу!

Юрій Чига: – Шановні українці! Ніхто не заперечує, що книжка – це основний засіб надбання знань, моральних цінностей, культури взагалі. Тому не можна ставитись байдуже до того, що пишеться в тій чи іншій книжці, головню про нашу українську ідентичність. Як приклад наведу видання – за старанням Сучавської Повітової Ради та фінансовою підтримкою Європейської Спільноти, в рамках Проекту «Спільна Оперативна Програма Румунія-Україна – Молдавія 2007-2013 MIS ETC 722» – «Фольклорна монографія українців з повіту Сучави та румунів з Чернівецької області». Студія широкого об'єму, багато інформації, але щодо українського етносу багато неточностей. Не вважаю, що неточності пропущені зловмисно, а скоріше з причини недостатнього поінформування від фахівців українського народознавства. На мою думку, хоча б у наших виданнях треба зробити відповідні зауваження, якщо появляються невідповідні дані, та правильно визначити нашу ідентичність в поданих аспектах, бо про СУР, про нашу пресу та книговидання навіть не споминається. Дякую за увагу!

Іван Робчук: – Шановні українці! Пане Чига, причина полягає в тому, що основою в такій монографії повинна бути співпраця, якщо її не існувало, то пропустились такі неточності. Не можемо сказати, що на Сучавщині культурна праця не розгортається, навпаки, вона є високоплідною. Заходи святкування Т. Шевченка, О. Кобилянської, С. Яричевського, міжетнічний фестиваль «Співжиття» – це найвищі шпилі нашої буковинської

культурної діяльності. Українські інтелектуали Буковини збагачують українську культуру взагалі, і тільки треба знайти способи залучення їх до таких, як вище згадано, заходів. Учні відзначаються на олімпіадах рідної мови, молодь показує неабиякий талант в танцях і співах. Заснування української секції в Сереті стало вже потребою, на мою думку.

Щодо числа делегатів для Конгресу, здається, що між Сучавою (23 делегати) та Мараморощиною (50 делегатів) створилась значна диспропорція, якщо беремо до уваги число організацій – 28 на Сучавщині та 13 на Мараморощині. Вважаю, що конференції треба б запропонувати більше місць, а Рада, 26.09.2015, щоб ухвалила нове число делегатів. Дякую за увагу!

Отець Н. Николаїшин представляє перед аудиторією список всіх повітових організацій СУРУ, де уточнено чітко встановлене Радою число делегатів для кожної з цих організацій та сугерує, на основі простого розра-

хунку, що Мараморощина має найбільші шанси на обрання голови СУРу, а з цього приводу не має ніякого глузду загострювати суперечки, більш чи менш оправдані, але знайти мудріші поступи. Голови повітових філій треба, щоб не допустили такої асиметрії, але це вже наука надалі.

Отець І. Волощук звертає увагу на те, що в залі знаходяться обрані люди в делегати, культурні особи, а їхнє ставлення повинно відповідати такому почесному завданню. Повідомляє також, що заснував при українській церкві в м. Радівцях дві групи навчання української мови і вимагає, в рамках передбачень нашого Статуту та фінансових законів, підтримати матеріально таку роботу.

Я пригадав шановним присутнім про трагічні наслідки розподілу країни та народу надвоє, в спадщину своїм синам, великим індійським царем Бхаратою, зал сприйняв алегорію оплесками і будь-яке тлумачення стало зайвим. Ще звернув увагу на те, що не завжди гострі борці, чи то на полі бою, чи у виборчій кампанії, є і добрі політичні провідники/голови, співпадіння є виїмковим. Шевченко навчає цього глибокого сприйняття дихотомії борець/керівник монологічним зверненням Матінки-України до найславетнішого свого сина: «Ой Богдане!/ Нерозумний сину! ... Ой Богдане, Богданочку!/ Якби була знала,/ У колисці б задушила,/ Під серцем приспала.» (Розрита могила)

*

Оголошується перехід до другого пункту денного порядку: обрання нового голови повітової філії. Є три кандидати: Борислав Петрашук, Ілля Саучук та Іван

Боднар. Надається їм слово для представлення власного проекту діяльності, в такому порядку:

Ілля Саучук: – Бажаю, щоб сьогодні було обрано найкращого із кандидатів. Якщо цю честь віддасте мені, то матиму на увазі такі головні напрямки:

– Придбати якнайбільше приміщень для наших місцевих організацій, бо, на жаль, є тільки три, а це може стати серйозною проблемою для подальших діянь нашого етносу;

– Буду підтримувати навчання рідної мови в школах місцевостей, де живуть українці та вживати всі заходи для підвищення якості її освоєння;

– Не запримітив до сьогодні жодного проекту, якого б СУР вислав до Управління міжетнічних відносин, а я почну це робити, щоб вживати і європейське фінансування в заходах виявлення нашої ідентичності;

– Культурну діяльність спрямую на кілька основних заходів типу «Співжиття» і буду наголошувати як на кількості самодіяльних колективів, так і на якості виконання;

– Маю намір розширити і посилити стосунки з місцевими меріями та радами, Повітовим інспекторатом в справах культури та культів, діячами культури з України, пресою і телебаченням.

Іван Боднар, щоб не образити тих, які не розуміють по-українськи, каже, що буде говорити по-румунськи, але в кінці висловиться і на рідній мові. Запитує провід СУРу про критерії, на основі яких встановилось число делегатів на конгрес в кожній повітовій філії, бо минулого конгресу різниця між Сучавою та Мараморощиною становила сім делегатів на користь останньої.

Зауважує, що іншими разами в президію були запро-

шені і представники різних релігійних конфесій. З гордістю говорить про те, що Буковина відома в цілій Європі і в багатьох країнах світу і завдяки Пленеру з художниками різних країн, організованого ним, в більшій мірі за допомогою спонсорів. Вважає, що заснування української секції в Серетському ліцеї не буде просте, якщо не робитимуться мудрі і чіткі кроки.

В кінці повідомляє, що «відтягає» свою кандидатуру і віддає свої потенційні голоси Іллі Саучуку.

Борислав Петрашук: – Дорогі українці! По-перше, хочу відповісти на одне запитання: число делегатів для кожної повітової філії встановила та ж сама Рада і для попереднього конгресу. Я пропоную такий план діяльності:

- Негайно спрямувати всі зусилля на заснування української секції в ліцеї м. Серету;

- Заснувати викладання української мови там, де існують найменше дванадцять учнів, які бажають цього;

- Постійно вживати заходів для поширення Богослужіння і на українській мові в місцевостях, де проживають українці;

- Буду клопотатись про приміщення для місцевих організацій, хоча всі знаємо, що це непросто і нелегко;

- Особливу увагу надаватиму заснуванню культурних центрів, де б працювали фахівці в галузі народознавства і тоді не існуватимуть «неточності», зазначені паном Чигною;

- Запропоную постійну рубрику в наших часописах для опублікування нашої історії в Румунії, кожної зони зокрема, історії України, тому що історія України, написана українцями, ще мало відома. Хочу подякувати в кінці всім тим, хто працював разом зі мною дотепер і до-

помагав своїм старанням служити гідно нашій українській справі.

Делегати проголосували і з вагомою більшістю голосів був обраний головою Сучавської філії СУРу **Ілля Саучук**. Новообраний голова дякує за довір'я і зобов'язується виконати все те, що повідомив в своїм плані діяльності. Пропонує новий оргкомітет, а потім 23 делегатів поіменно, для конгресу, а більшість делегатів ухвалює це. Пропонується збільшення числа делегатів ще на 23 члени і більшість ухвалює це, з умовою, щоб Рада, наприкінці місяця вересня ухвалила цю останню пропозицію.

*

Не знаю чому, але мені наші вибори завжди творять враження весни; нові працівники засівають нові зерна на ниві рідного культурного простору. Але переслідують мене, в той самий час, деякі рядки вірша Шевченка «І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнєє посланіє» ...

«УВ» - 19-20/2015

«МАРГІНАЛІЇ» ДО VII-го З'ЇЗДУ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ

Всім по сім, а нам вісім!...»

(Народна мудрість)

В святковому осінньому, божественно забарвленім строї, Мараморощина вітала учасників з'їзду найпоширенішим християнським вітанням: „Слава Ісусу Христу!» – «Слава навіки Богу!» Відчувалося як втілення Божої Правди витає над людом і намагається торкнутись кожного зокрема.

Але почалась робота цього найголовнішого організаційного форуму нашого Союзу, а мене, як найоптимістичного із скептиків, чомусь почали занепокоювати страждання єдиного Сина Божого: програш у так званих вільних виборах, зрадливий поцілунок, розіп'яття... Шукаю скоро точку опори, щоб зрівноважитись, і знаходжу: не забувай, що кожну свою проповідь Ісус Христос починав словами «Істинно Вам кажу!» І радію тим, що хто вітає Боговтіленим іменем, може говорити тільки істинно...

*

Як не вчорашній спостерігач діянь, спрямованих на виявлення нашої української ідентичності – мовної,

історичної, релігійної, культурної взагалі, – але як і учасник та ініціатор багатьох таких заходів (пробачте надмірну скромність!) та учасник п'яťох із семи дотеперішніх з'їздів СУРу, можу твердити, що і оцей сьомий, який розгорнув свою роботу 30-го та 31-го жовтня ц.р., набрав окремої своєрідності. За кулісами, взагалі, головним предметом дискусій був тільки один пункт із денного порядку: обрання нових керівних органів – голови та членів Ради, або навіть тільки голови.

Слухаю бесіди делегатів, і запрошених в тому числі, і майже всі кружеляють навколо єдиної «суті»: в того кандидата є шанси, в іншого жодних, за тим п'ятдесят голосів, за отим шістдесят... Невже наші делегати стали тільки голосами, холодними цифрами, а не розумно обраними представниками культурної діяльності наших українських громад? Навіть піфагорійці визначали кожне суще в душі та в символіці тетрактису – перших чотирьох цифр!...

Вважаю, що кожний делегат – це носій/представник думок та ставлення, принаймні десяти членів тієї чи іншої з наших місцевих організацій, а з'їздовий делегат – це носій/представник коло 250-ти членів повітової філії. І за великим Тлумачним словником сучасної української мови слово **делегат означає виборний або призначений представник якої-небудь організації, установи, колективу**. А допустити, що всі члени однієї організації мають тільки одну і єдину думку, тільки одне-єдине ставлення, прийшли голосувати упереджено за того чи іншого кандидата, що звіти голови СУРу та голів повітових філій, голів комісій СУРу, тобто **здійснені факти**, та платформи, тобто **запропоновані факти** кандидатів, не мають ніякого значення, це було б просто

жахливо; будуємо своєрідну Вавілонську вежку?!... Конституційне передбачення що «голос є універсальним, рівноправним, безпосереднім, секретним та вільно виявленим» – це, мабуть, для інших..., а практика, що культурний рівень кандидата, його досвід в діяннях чи в провідних структурах СУРу та його Платформа діянь на слідує чотири роки можуть переконати делегата-виборця віддати свідомо свій голос одному чи іншому кандидату – це також для інших...

*

Я слухав уважно всі доповіді. Не цікавила мене, насамперед, красномовність доповідача, хоча і це має вагомe значення і вельми шаную цей Божий дар в людині, а хотілося вловити причину-причин тієї напівусмішки-напівжорсткості із уст деяких делегатів і навіть за-прошених.

Представлені заходи за останні чотири роки, задовільні: фестивалі, свята місцевостей, вшанування особистостей, роковини, олімпіади, конкурси, видання,

спортивні змагання тощо; просто не знаходиш нічого поганого, але, як завжди буває: одні оцінюють, інші не згодні, а це нормально... І нарешті: Евріка!... Доповідь про витрати з бюджету СУРу. Певна філія отримала на культурно-адміністративні витрати 1,2 мільйона леїв: Браво-о-о! Надзвичайний голова СУРу; наступного року – тільки 800 тисяч леїв: добренький голова СУРу; за останній рік – 200 тисяч леїв: Це голова СУРу? Не вміє витратити гроші-і-і! Ганьба-а-а!...

Ага-га-га! Ось в чому справа!... Пропоную новий шлягер для наших декотрих українців: пісня «Гроші», за словами та музикою Вадима Красноокого:

«Гроші гроші

Гроші гроші знову їх не стало

Гроші гроші

Гроші гроші їх завжди так мало

Мало мало»

*

Я слухав уважно і вітальні слова. Дуже важливі думки та поважливі ставлення висловлювали до нас всі промовці, записав їх вповні, але, як зазвичай, затримується в душі те, що нам по душі, і вибачаюсь за суб'єктивність:

– «Ви (українці) становите в нашій громаді дуже головну складову, оту активну частину, котра будує зі всіх точок зору наше місто, наш повіт...

Я чув такий жарт: де два українці – там вокальний колектив, а де вже три – там незгода..., ну, це тільки тоді, коли вибори! Але, що б не було, будьте переконані, що коли вирішує народ, то рішення є правильне!» (**А. Немеш** – мер м. Сігету Мармаціей)

— «Я рада що ви присутні на такому важливому заході, бо це означає, що ви не байдужі до вашої долі. Вибори дуже важливі не тільки для вашого майбутнього, але і для майбутнього ваших дітей, тут готувиться їхнє майбутнє... Ви будете місток між Румунією і Україною. Не знаю чи і як віддячиться вам Україна, але ви, вашими заходами, підтримуєте Україну і я хочу перед вами поклонитись і подякувати вам...

Буваючи у вас кожного року, я бачила ваші філії і ви багато зробили, а це факти!... Коли говоримо про українців Румунії, то це знає двадцять семи мільйонна діаспора українців світу. Ви є високо свідомі люди!

Наше завдання, українців діаспори, сьогодні, це відстояти незалежність України!» (**Я. Хортяні** – заступник голови СКУ, речник української меншини в Парламенті Угорщини).

— «Ви наслідуйте європейські цінності що відносяться до збереження та збагачення власних культурних надбань. В Румунії забезпечено етнічну ідентичність, а це означає найвищий ступінь забезпечення прав людини!

Прийміть найщиріші вітання всіх сорок двох організацій Світового Конгресу Українців (СКУ)!

Ви маєте величезне майно – духовне і матеріальне: зберігайте і збагачуйте його!...» (**М. Ратушний** – голова УВКР)

— «Справжніми українцями є ті, котрі дбають про свою долю і про долю їхніх дітей. Пам'ятайте, без минулого не існує майбутнього! Звертаюсь головно до молоді: без життєвого досвіду старших ви не зможете стати мудримими; на це, просто, вам не вистачить часу.» (**Мар'ян Гаденко** – народний артист України).

– «Із майже двох мільйонів українців в Росії понад мільйон сто тисяч признали українську мову рідною в останньому переписі.

Ми будемо продовжувати визначати свою українську ідентичність, як би важко нам не було, а в Росії сьогодні нам нелегко!...» (**В. М. Пилипчук** – представник загальноросійської ГНКО, Український Конгрес Росії).

*

Я слухав уважно платформи обох кандидатів і записав їх. Мабуть, Програма дії новообраного голови буде опублікована у повному обсязі в наших часописах. З моєї точки зору пропоную їхню часткову паралель:

– **Микола Мирослав Петрецький**: Будемо продовжувати наші проекти, що знаходяться в курсі розгортання;

– **Іван Марочко**: Зробимо новий початок (!), який буде ґрунтуватися на загальних проблемах наших українців;

– **М. М. П.**: Зміцнюватимемо відносини у всіх галузях нашої діяльності з мажоритарним населенням;

– **І. М.**: Сьогодні маємо нагоду вирішити долю українців в Румунії;

– **М. М. П.**: Будемо залучувати до наших провідних і робочих структур фахівців, людей з високою свідомістю відповідальності;

– **І. М.**: Дотеперішні керівники не вміли витратити гроші, які держава надає нам; маю офіційний лист, де повідомляється, що голова СУРу відмовляється від додаткових фондів, що появилися внаслідок бюджетної ректифікації;

– **М. М. П.**: Постійно будемо залучувати молодь та жіночі організації до наших діянь;

– **І. М.:** Кожний повіт буде представлений на національному телебаченні; я це робив і дотепер;

– **М. М. П.:** Будемо затримати постійний зв'язок з головами повітових філій та їхніми провідними структурами, проводити річні зустрічі, де існуватимуть звітування та встановлятимуться подальші акції;

– **І. М.:** Буду старатись отримувати якнайбільше грошей від держави і буду звітувати річно, не буду їх тримати в банку і не буду вертати їх до держави;

– **М. М. П.:** Дзеркало нашої діяльності буде збереження та збагачення наших культурних цінностей;

– **І. М.:** Кожна філія буде знати скільки грошей отримує і як може їх витратити;

– **М. М. П.:** Активну роль у плеканні рідної мови, у зростанні культурних цінностей матимуть наші видання, які матимуть за перший обов'язок приготування молодих журналістів;

– **І. М.:** Я хочу, щоб кожен з нас почував себе українцем;

– **М. М. П.:** Будемо підтримувати шкільництво на рідній мові, богослужіння, будемо продовжувати традиційні фестивалі, підтримувати діяльність артистичних колективів, оснащувати їх, підтримувати організування значущих культурних подій, притаманних зонам, де проживають українці, заохочувати спортивну діяльність;

– **І. М.:** Разом із школою та церквою на рідній мові ми не пропадемо.

Після голосування, на вісім голосів більше, був обраний головою СУРу Микола Мирослав Петрецький. Дай Боже йому сили і мудрості в найголовнішому клопотанні: єднання наших сил в зростанні українських культурних цінностей!

*

Бувший голова СУР, Степан Бучута, нинішній почесний, пояснює, що СУР не повертав ніколи і ніякі гроші державі, а те, що не вимагав додаткових фондів, пояснюється фактом, що внаслідок судового процесу, розпочатого позовником Дмитром Морганом, та заблокування сурівського банківського рахунку, вигравши в суді, СУР отримав всі невитрачені гроші і не потребував додаткових фондів. Найскромніший представник фінансового виконання знає, що не можна вимагати додаткових фондів, коли в розрахунку існують гроші!...

*

Наскільки мені відомо, наші пращури творили і створили свою віру, свої звичаї і традиції, свою власну культуру не отримуючи нізвідкіля грошей, а навпаки, жертвуючи власними матеріальними цінностями. Вона, культура, потребує фінансових ресурсів, але для створення умов щодо виявлення духовної/душевної ідентичності, ніколи не була джерелом матеріальної наживи, ніколи не приносила грошову плюс-вартість, а тільки в напрямку мистецької краси. Плюс-вартість культури діє тільки в зростанні моральних цінностей людини.

*

Якщо почав більше марамороським християнським вітанням, то закінчу більш буковинським прадавнім: Щастя Вам! В. Шаян пояснює, що це слово походить із санскриту, де «су асті» означає «Хай станеться Добро!»

Отож: Щастя Вам, пане новообраний голово!

Щастя Вам, члени Ради!

Щастя Вам, українці!

«УВ» - 21-22/2015

МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКИХ КОЛЯДОК, ЗВИЧАЇВ ТА ОБРЯДІВ ЗИМОВИХ СВЯТ – XXIII-ий ВИПУСК

«Оголошую відкритим Міжнародний фестиваль колядок, звичаїв та обрядів зимових свят у Сігету Мармацієй! Христос Народився!

Прийміть наші найщиріші вітання, вельмиповажні побратими з-за кордону та з наших округів у Румунії!

Бажаємо успіху всім прибувшим колядницьким колективам і, дай Боже, щоб магія обрядових дійств та колядок наповняла постійно нашу душу світлом любові до ближнього, творила гармонію в нашому душевному і духовному житті, а Новий Рік хай принесе вам міцного здоров'я, щастя та Божого хранительства! На многії і благії літа!»

Такими щиросердечними словами зустрів **Мирослав Петрецький**, голова Марамороської повітової організації СУРу, переповнений гостями і колядницькими ватагами святково прибраний зал Сігетського музичного училища.

Святковий настрій панував не тільки в залі, але й по всьому місту, і це не тільки тому, що Сігет сяяв блискучими прикрасами, притаманними зимовим святам, а

й тому, що в місцевій православній українській церкві при святому Богослужінні в супроводі преподобних отців Лавруків – батька і сина – лунали українські колядки у виконанні всіх учасників фестивалю, а потім пройшов містом парад народних костюмів та обрядових строїв всіх делегацій, запрошених на цей особливий культурний захід.

Як завжди годиться, до вітального слова запрошується голова Союзу Українців Румунії, уродженець цього чудового краю та цієї особливої етнофольклорної зони.

Микола М. Петрецький: – Вельмишановні гості із Румунії і закордону! Вельмишановні голови повітових та місцевих організацій СУРу! Високодостойні представники місцевих авторитетів! Дорогі колядники, дорогі українці! Христос народився!

Як голова СУРу хочу побажати всім учасникам цього Міжнародного фестивалю міцного здоров'я, щастя, Божої благодаті! На многая літа!

Як ви добре знаєте, цей фестиваль став традиційним не тільки на Мараморощині, але і в Румунії, і став великою гордістю для всіх українців з нашої країни та особливо для моїх земляків, котрі протягом віків свято затримали прабатьківські звичаї та обряди, зуміли і вміють по сьогодні передавати з покоління в покоління знання і традиції цих зимових свят.

Таким чином, цей фестиваль став однією з найголовніших культурних подій в Румунії, і не тільки, тому що на Мараморощині проживає найбільша кількість українського етносу нашої держави, приблизно 60%, а й тому, що в цьому фестивалі беруть участь українці зі всіх куточків Румунії та ще й українці, що проживають поза її

межами. Завдяки такому фестивалю можна побачити і як наше молоде покоління наслідує і збагачує оцей невичерпний скарб знань і обрядодійств, започаткований нашими пращурами. І, як побачите, воно добре перебрало ці звичаї, а це означає, що і наші батьки добре попрацювали в цій справі.

З цієї нагоди хочу побажати міцного здоров'я, всіх газдів та успіху нашим старшим і молодим колядникам, наставникам колективів, всім учасникам фестивалю, і не в останню чергу головному організатору цього заходу

Мирославу Петрецькому, його оргкомітету, всім причетним до цієї великої культурної події та, водночас, подякувати їм не тільки за нинішній випуск, але і за те, що кожного року організували це свято на високому рівні.

Хочу подякувати гостям з України та Угорщини за те, що вони беруть участь в нашому фестивалі і роблять, таким чином, вагомий внесок в розвиток української культури в Румунії та діаспорі. Щоб наша подяка стала

конкретнішою, я бажаю нагородити їх почесними грамотами і, з цього приводу, запрошую на сцену пані Ярославу Хортяні – заступника голови КРСКУ, речника для української меншини в Парламенті Угорщини, та пані Аллу Кендзеру – голову Секретаріату Товариства «Україна – Світ».

Ярослава Хортяні: – Дорогі українці, Христос рождається! Дорогі брати і сестри з України і Румунії! Мені дуже приємно побувати разом з вами тут, в Румунії, на такому великому святі, в оточенні таких теплощирих та гостеприємних людей. Коли я дивлюся на вас і бачу ваші обличчя, я бачу справжню українську душу, українську духовність, а у ваших очах, дітей чи дорослих, я бачу світло любові до української культури. Від імені керівництва Координаційної Ради СКУ кланяюсь перед вами за те, що ви зберігаєте ці невмирущі цінності нашої культури, за те, що ви подаєте приклад як треба зберігати оці культурні скарби наших предків та передавати їх з покоління в покоління.

Вашими колядками, вашими піснями живе духовно вся наша двадцятимільйонна діаспора. Дай вам, Боже, здоров'я, вам і вашим дітям, хай Всевишній благословить своєю щедрою рукою усіх нас! Слава Україні!

Алла Кендзера: – Щиро дякую вам за високу честь! Дозвольте мені привітати від імені Товариства «Україна – Світ» та Координаційної Ради СКУ всіх колядників, всіх українців, котрі приїхали сьогодні сюди і беруть участь в цьому надзвичайному фестивалі і хочу подарувати вам цей український рушник, бо рушник це один з найдавніших символів української культури, української гостеприємності, і я бажаю, щоб ви цим рушником

зустрічали з такою ж самою радістю всіх українців, які будуть приїжджати до вас.

Слава Україні!

Микола М. Петрецький також вручає почесні грамоти голові Марамороської Повітової організації СУРу, представнику місцевої держадміністрації та керівникам делегацій з Києва, Верховини і Львова.

Звертаючись до голови СУРу, до голів повітових організацій, до наставників колективів, до всіх колядників, ведучі концерту висловлюють від імені організаторів фестивалю щире подяку за те, що вміють зберігати, цінити та збагачувати такими заходами цінності української духовності, що вміють передавати цей скарб, залучуючи постійно до подібних культурних виявів молоде покоління.

Відкрив концерт хоровий колядницький колектив «Ронянські голоси» із Вишньої Рони під проводом майстерної диригентської палички пані Джети Петрецької. Слідували ряд-підряд колядники із Караш-Северіну «Голос українців», наставник Іван Лібер, із Клужу «Жарптиця», керівник Іван Гербіль, із Сучави «Свекрухи», наставник Аурора Гуцан, із Рускови «Руцанка», наставник Міхаєла Мікулайчук, із Угорщини «Берегиня», із Кречунешт «Барвінок», наставник Остап Кімпан, із с. Щука «Калина», наставник Маріяна Брашов'яну, із Вишавської Долини, наставник Ледія Співалюк, із с. Коштіль, наставник Василь Колопельник, із Негостини «Негостинські голоси», керівник Микола Крамар, із Вишавської Красни, наставник Ю. Мочернак, із с. Кривий, наставник Іван Рикало, із с. Мікулянка, наставник Ніколета Ткач, із с. Луг над Тисою, наставник Марія Чубіка, колядницька група

з м. Луганська-Україна, із с. Ремети, наставник Василь Мачока, із с. Рогожешт повіту Ботошани «Квіти Буковини», наставник Г. Скutelьник, із м. Суліни-Тулъча «Перша зоря», керівник Віолета Мігалаке, із Києва «Кралиця», керівник проф. І.Г. Синельников, із с. Поляни, наставник Ана Сонгот та «Колядницька Партія» з Верховини – Україна під проводом берези Михайла Винджуряка.

Складно б було сказати словами про кожний виступ окремо, а це б так і належалося! Але збагнути оту святочну чудову атмосферу, створену незупинними висту-

пами колективів, треба обов'язково бачити блискучу різноманітність народних та обрядових костюмів та чути милозвучні голоси кожної колядницької ватаги зокрема, котрі, в цілому, присвятили найурочистішу похвальну пісню новонародженому Світлу/Ісусу Христу. Славимо Його!

«УВ» - 1-2/2016

КОЛЯДА – величальна календарно-обрядова пісня зимового циклу свят

Коли вимовляю слово «коляда» – в думці, чи вголос, то завжди стається неймовірне: миттєво здіймаються снігові кучугури, небо стає темно-синім, ніч тиха-свята, осяяна тремтячим світлом далекої зорі, дихаю таємним запахом свіжоспеченого калача-корочуна і чую всім своїм єством ангельсько-дитячі голоси: **«Новая радість, новая радість в небі си з'явила...»**

Відчинімо двері, відчинімо серце-душу, коляда приходить!

*

Обрав такий довгий пояснювальний заголовок зовсім не випадково. Мас-медіа, головню телевізійні програми, насичені безліччю коментарів на різні теми свят зимового циклу, концертами, прямими ефірами з різних місцевостей, головню з тих, де звичаї і традиції затримались в найдавніших формах, як на Мараморощині, Буковині та в інших етнофольклорних зонах.

Та запримітив, що наголос більше, на жаль, спрямовується на другорядні речі: розважальна спектакульозність замість магії обрядових дійств, кулінарна різноманітність,

що живить більше плоть, аніж душу, а колядки, приблизно без виїмків, тільки приурочені найголовнішим християнським святам – Різдву Христовому та Водохрещам.

Тому що коляда є ліантом цих найсвітліших свят, доречно заглянути в її минувшину, щоб зрозуміти її теперішність та вбачити, наскільки можливо, її будуче.

Звичай колядування появився на теренах України за часів Трипільської культури: **«Елементи колядування на Подніпров'ї відомі історикам, археологам ще з третього тисячоліття до н.е.»,** бо вони, **«наші предки вже за Трипілья могли з великою точністю визначати весняне рівнодення, спостерігати за сонцем, місяцем, зірками, уміли розрізняти нерухомі планети і планети, які рухаються, знали зодії, мали астрономічні обсерваторії і складали календарі.»** (Галина Лозко: Українське народознавство, Київ, 1995, ст. 171-172).

Обожнюючи небо з його світилами та явищами, які впливали прямо на їхню хліборобську працю і таким чином на їхнє життя/існування, людина енеоліту магією слова і діяння старалася вплинути/улещити ці сили величальними піснями та ритуалами, в яких вживали відповідний реквізит: сонце-зірку, плуг, вола/коня, зерно збіжжя тощо. Імітування орання, сіяння, жнив та звеличування небесних сил/світил відображало саме їхнє життя/заняття і набирало магічної сили як для виконавців, так і для глядачів. Вони створюють таке, назвемо, магічне літургійне коло, яке рухається «від хати до хати», щоб охопити цілу громаду – цілих сімей, парубків, дівчат, вдовиць/вдівців, заключаючи коло тієї общини. Це магічне коло зародилось в сім'ї за столом/жертвни-

ком Святої вечері, жертвуючи і споживаючи ритуальні страви, подаровані Сонцем-Водою – коливу/кутю, узвар, гриби та інші – 9 чи 12 різновидів.

Величальна пісня-Коляда зародилась в звеличуванні кола Сонце-Вода-Земля, таємно-божественне «народження» яких знаходимо в найархаїчніших формах колядок, в котрих міфологічний сюжет подібно такий: **«В той час, коли не було ні землі, ні неба, тільки одне синє море – серед цього моря стояли два дуби, а на**

дубах сиділи два голуби; голуби спустилися на дно моря, дістали піску і каменю, з яких і створилися земля, небо і небесні світила» (Колядки – Вікіпедія). Цей сюжет відображений і на рельєфі з скіфського кургану, де існують дерево з птахами-деміургами, сонце і місяць.

Символ Світового дерева знаходимо на українськiм посуді, вишивках, писанках із найдавніших часів аж по сьогодні.

Наші пращури називали рік – Коло сонця. Вшано-

вуючи та поділивши оце коло на чотири за чотирьма фазами сонця, котрим в наших краях відповідають чотири пори року, вони встановили і найголовніші річні свята, і можна припустити, – колондар або календар! Найголовнішим святом вони вважали народження Сонця та поєднання його з Водою. Це є магія життя на землі! Мабуть, не випадково це свято починає вшануванням народження Сонця та закінчується освяченням Води. Величальні пісні, присвячені цим головним чинникам всього життя на землі, назвали колядами. Спостерігаючи порядок руху небесних тіл, люди воліли навести подібний порядок і в їхньому житті, сімейному і суспільному, тобто вести життя до ладу. Одне із найдавніших божеств наших пращурів це Лад/Лад – божество Порядку, Згоди, Ладу (див. У Рігведі закон Ріта «шлях, рух, лад», грецьке Лето/Лата). Можливо, що і коляда веде «ко ладу»! Багато фахівців скрикнули б: «Ні, походить це слово від лат. /calendae/!» Можливо і це, але чомусь, слово «коляда» затрималось тільки в слов'янських мовах; італійці кажуть /carola/, французи /noel/, іспанці /villancico/, англійці /carol/, німці /Weihnachtslied/. Ніякого кореня від /calendae/, всупереч тому, що ця традиція затрималась аж по сьогодні, виконуючись щорічно.

Вшановуючи роль Сонця та Води в отриманні плодів Землі, людина не могла не залучити і себе, і свій робочий подвиг та вміння. Майже всі колядки, дохристиянські і християнські, звеличують народження Сонця/Ісуса Христа і закінчуються віншуванням господаря/газдині, парубка/дівки, вдовиці/вдівця, їхній внесок у «творенні» плодів землі. Коляда зародилась у колі сім'ї, в тих часах, коли жерцем/волхвом ритуальних обрядів був сімейний

голова – батько. І по сьогодні він виконує ці обрядодіяння.

В Негостині, і в інших місцевостях напевне, колядки, присвячені дівчатам («У вині, у вині», «Гой шуми, шуми»), носять обрядово-весільне забарвлення. Колядки, присвячені парубкові (Оре плужок), вдовиці (Чесна газдине) та вдівцю (Гой наш паночку), наголошують на їхні господарські здібності та моральні чесноти. Всі закінчуються віншуванням господаря та газдині.

*

Поява християнської релігії виводить світосприйняття людства на новий, вищий духовний щабель. До відокремлення добра від зла додається світло Правди як в задумі, так і в слові і в діянні. Ісус Христос, втілення Божої Правди, мислить істинно, говорить істинно та діє істинно, а це протиставиться фарисейству, насильству та свавіллю в тодішньому суспільному ладі. Його розіп'яття та воскресіння заподіють не тільки в свідомості, а саме в підсвідомості люду неочікувану мутацію: правда сильніша неправди, життя сильніше смерті! Возвеличення Правди та Життя появилось незабаром і в колядках, а надшарування християнських мотивів на дохристиянські стало тільки кроком часу. Світло Сонця ототожнилось з світлом Правди!...

Подаю дві колядки за стародавнім звичаєм колядників: «Як Вам колядувати, по-старому, чи по-новому? І по такому, і по такому!» – відповідали газди.

*Заграло море в неділю рано,
Дай Боже!
А на тім морі сосниця стоїть,*

Дай Боже!
На тій сосниці три голубоньки,
Дай Боже!
Три голубоньки радоньку радять,
Дай Боже!
Радоньку радять як світ рятувать,
Дай Боже!
Що перший голуб в море пірнув,
Дай Боже!
Виніс він з моря камінь золотий,
Дай Боже!
Що другий голуб в море пірнув,
Дай Боже!
Виніс він з моря камінь сріблий,

Дай Боже!
Що третій голуб в море пірнув,
Дай Боже!
Виніс він з моря камінь мідяний,
Дай Боже!

Що з золотого Сонце постало,
Дай Боже!
А з срібляного Місяць зродився,
Дай Боже!
А з мідяного Зорі постали,
Дай Боже!
На щастя, на здоров'я!
Дай Боже!

* * *

Нова радість стала,
Яка не бувала,
Над вертепом звізда ясна
Світу засіяла.

Де Христос родився,
З Діви воплотився,
Як чоловік пеленами
Убого повився.

Пастушки з ягнятком,
Перед тим дитятком
На коліна припадають,
Богу ся вклоняють.

Славим тебе, Царю,
Небесний Владарю,
Даруй літа щасливі
Сему господарю.

Сему господарю

Та його газдини,
Щоби вони дочекали
Нарік сеї днини!

Не можна закінчити інакше, як тільки давнім праді-
дівським кінцем коляди:

За цю колідочку
Горівки бочку!
Бочку, як бочку,
А хоть коновочку.
Ви не жартуйте,
А нас почістуйте!
Щоб бисти тривали
Та й дочекали
Від тепер за рік
Колядувати.
Колядувати

І святкувати! «УВ» -1-2/2016

ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКИХ КОЛЯДОК – БУКОВИНА – І-ий ВИПУСК

Серет, 27 грудня 2015

***«Сиділи газди, радочку радили,
Як Правда й Кривда по землі ходили.
Гой дай Боже!»***

(Українська прадавня колядка)

Нарешті!... Після кількох спроб, можливо й випробувань, серетська організація СУРу, зі святочного натхнення її голови Михайла Міхаєску-Анюка, за підтримкою місцевої Мерії та Сучавської повітової організації СУРу, в супроводі Іллі Савчука – голови і Івана Боднаря – першого заступника голови, zorganizували в приміщенні Культурного центру «Міхай Теліман», перший випуск Фестивалю українських колядок.

Такий захід напрошувався ще з самих початків післягрудневого періоду нашого нового демократичного устрою. Були початки, навіть і вдалі, але чомусь-то залишались тільки початками. Використовуючи найвживаніший в колядках мотив звернення/залучення Божества до створення ладу в сім'ї та в громаді/суспільстві, скажу від щирого серця: Гой дай Боже, щоб цей фестиваль став традиційним як і наші прабатьківські звичаї та обрядодійства, щоб єднав нас душевно і духовно в єдину

могутню течію: виявлення нашої культурної ідентичності в нашій божественній буковинській краї.

Були запрошеними ватаги колядників з сіл Негостини, Данили, Мілішівців, Ізвоареле Сучевей, Ульми, Палтіну, Калинешт-Купаренко, Дарманешт та міст Радівців і Серету.

Михайло Міхаєску-Анюк, подібно справжньому мейстру-березі, обізнаному в символіці традицій зимових свят та обрядових дійств, вітає прибувших та місцевих авторитетів адміністрації, діячів культури, наставників, членів гуртків, публіку. Наголошує, що Буковина це Богом захищена земля, і тому тут затримались і продовжують існувати традиції та звичаї свят, які обожнюють і те, що сотворене Всевишнім, і те, що сотворене людиною на благо люду. Є громади, які святкують «по старому», є громади, які святкують «по новому», а це створює можливість багатьом нашим побратимам святкувати подвійно!...

Благає Верховну Мудрість налагодити так оцей фестиваль, щоб він став складовим зимових свят на Буковині. Але, зауважує, що без підтримки та співучасті «земних сил», тобто Мерії міста Серету та Сучавської повітової філії СУРу захід був би неможливим. Тому з особливою повагою запрошує до вітального слова Крістіяна Мокрея – заступника мера (з об'єктивних причин мер не прибув) та представницьких осіб СУРу.

К. Мокрей: – Вельмишановні українці! Михайло дуже обдарований організатор культурних заходів і його проекту ніколи не можна відмовити. Працюючи радником префекта, ретельно слідкує за розгортанням культурних заходів і, здається, що найкращі відбуваються завжди в Сереті!

Від імені мера, мене особисто та місцевої ради хочу привітати всіх, побажати вам міцного здоров'я, радості,

щасливих свят і щасливого Нового Року! З адміністративної точки зору хочу сказати, що разом з українською меншиною нашого міста, як і з всіма іншими, ми будуємо як сьогодні, так і майбутнє всіх мешканців цього давнього буковинського бургу зі всіх точок зору, а культурного зокрема. Тому, запевняю вас, що на заходах подібної душевної / духовної цінності ми завжди будемо готові сказати Вам – Ласкаво просимо!

Яко буковинці, ми завжди раді гостям, а Різдвяні свята це чудова нагода пізнати краще свого ближнього. Бажаю, щоб колядки створили у вашій душі магію народження Ісуса Христа – втіленої божої правди. Кожен із нас повинен стати дідом Морозом/Корочуном для

свого ближнього, бо дарувати добро – це найблаженіший вчинок людини.

Місто Серет готове упостійнити фестиваль українських колядок на Буковині, навіть розширити його залученням інших меншин, проживаючих в цьому казковому просторі. Національні меншини відзначають ці свята подібно, але існують і значні особливості, своєрідності, які надають таємничої краси подібним заходам. Дякую за увагу!

Ілля Саучук: – Доброго дня! Вітаю всіх вас від щирої душі святковим: Христос Народився! Те ж саме вітання хочу передати і від пана Івана Марочка, депутата, що представляє українську меншину в Парламенті Румунії та від Миколи Петрецького, голови СУРу.

Сьогодні, насправді, не тільки велике свято, але і багатозначне: Свята Неділя, Третій день Різдва Христового, Святого Штефана і, чому ні, Фестиваль українських колядок – перший випуск, у цьому прекрасному місті.

Місто Серет відзначається багатою культурною діяльністю, в якій можна визначити і певні традиції. Одна із них це вшанування культурно-громадських особистостей, а за прикладом хочу назвати хоча б два імена: Сильвестра Яричевського та Валеріана Яноша. Обіцяю, що ми будмо продовжувати і поширювати такі традиції.

Релігійні свята викликають глибокі емоції, і це природний стан душі, а кожний колектив колядників приніс до міста Серету крихітку магічного мелосу колядок своєї місцевості, світло-цвіт узорів народних костюмів і найщиріші віншування, а це дає оте духовне піднесення, до якого сягне кожен подібний захід.

Тому хочу подякувати від імені нашої філії всім тим, хто залучився до цієї шляхетної справи. На многая літа всім Вам!

Іван Боднар: – Дорогі буковинці! Я радий, що знаходжуся тут разом з вами в цей святковий день, щоб вдихнути в душу і серце божественний спів наших українських колядок. Місто Серет це не тільки середньовічна столиця Молдавії, це один із головних оазисів буковинської культури. Старовинні традиції та звичаї тут затримались, передаються і збагачуються з покоління в покоління, появляються нові, а все це ми будемо бачити на оцій сцені.

Так як дзвони церков закликають мирян на свят-службу, щоб спільно помолитись Богу, так колядки закликають всіх членів громади до душевного єднання, до прощання провин, до миру і добра. Це є найголовніша суть свят Різдва Христового!

Хочу пообіцяти Вам, що, якщо здійсниться намір відкрити в місті Сереті Український Дім, видатні художники, з котрими я організую щорічно Європейський пленер, подарують по картині, щоб відповідно обладнати такий культурно-інформаційний центр.

Хочу побажати Вам з нагоди цих великих свят і з нагоди наступаючого Нового Року миру в душі і в світі, здоров'я і щастя, божої благодаті! Помолімся разом за тих, що страждають у світі, за наших побратимів на Україні! Гратуюю всіх організаторів і всіх учасників цього надзвичайного заходу!

Щасливих Вам свят, щасливого Нового Року!

*

Першими на сцену вийшли колядники Пожежної служби м. Серету під проводом полковника М. Поповича, з чудовою колядкою-молитвою, переданою їм по сьогодні з прабатьківської традиційної скарбниці. Чудові чоловічі голоси створили не тільки гармонію виконання мелодійних хвиль, а й гармонію святочного почуття всіх присутніх. По професійному завданню пожежники погашують вогонь, але в цю мить вони запалили в душі публіки святий душевний вогонь великого свята Різдва, за що глядачі і учасники обдарували їх щирими оплесками.

*

Зійшла на сцену з високих Карпатських гір, неначе з неба, як посланець прадідівських звичаїв, ватага жінок та дівчат з гуцульського села Палтіну. Прозвучали давні колядки, принесені з часів, коли «по землі Правда й

Кривда ходили», і просто полонила публіку створеною різдвяною атмосферою, а це не тільки старовинними текстами, а й старовинним строєм, оздобленим узорами глибокої побутової символіки. Як туман охоплює подеколи вершини гір, так слова колядок і тепло-чистий тембр голосів охопили серце й душу всіх присутніх в залі. Оплески були щирими і довгими.

*

Найчисленніша ватага колядників прибула з Негостини. Це була співоча складова ансамблю «Червона калина», яка з'єднала у чудовий колядочний букет дітей, молодь і старше покоління. Народні строї як суто українські, так і буковинські, щирі усмішки дітей, бадьорий

настрій молоді та старших, присутність в складі групи священика-пароха негостинської церкви, колядки на українській та румунській мовах створили на сцені і в залі святковий потік душевного і духовного піднесення. І це все завдячується двом головним чинникам: незаперечному таланту негостинців та магічній паличці дири-

гента Миколи Майданюка, котрий на 81-му році життя дарує всім чудові струни свого серця з особливою шляхетністю. Щирі оплески довго лунали.

*

Наче швидкотекучий гірський струмок потекли сценою школярі-колядники з села Ізвоареле Сучевей, або як вони ще кажуть, з Ізвиру. В отім прекраснім гуцульським строї та з мандолінами в руках вони не тільки співали-колядували, а просто дарували красоту їхньої душі та їхнього чудового гірського краю то залу, то Всевишньому. «Насправді, гуцули затримують найретельніше прадідівські звичаї і традиції, бо, живучи у горах, вони знаходяться ближче до неба і під постійним наглядом Всевишнього» – сказала мені одного разу кароока та ще й кучерява гуцулка. Чудово дзвеніли дитячі голоси, чудово бриніли струни, а оплески не стихали.

*

Після досить помітної відсутності на українських культурних заходах, прибув, нарешті, колектив колядників з села Данили. Але прабатьківські традиції та обряди зовсім не були відсутніми в цьому гарному буковинському селі, бо колядували вони та віншували глибоко плеканими в душі перлинами їхнього душевного та духовного скарбу, створеного цими предвічними святами. Я почув в одній із їхніх колядок рефрен «Гой дай і Боже!» і вбачив в отім сполучнику «і» (не існуючий в інших колядках) отой прадавній щирий зв'язок людини з Божеством, коли вона, **по-перше**, виконує свою працю, **а потім** просить і Божої помочі! Глядачі «дали» їм довгі оплески.

*

«Коли засурмила трембіта, то об'являється всім віруючим села Ульми, що рушила коляда» – сказав перед публікою вельмишановний учитель Юрій Чига. На

останньому слові таки засурмила трембіта і на сцену вийшли ілемські гуцули-колядники. В супроводі скрипки їхні прадавні колядки вістили народження Ісуса Христа – світла Правди, «як на небі, так і на землі».

Живучи на верхах, вони створювали враження, що є першими вісниками цієї небесної благодаті, і це глядачі сприймали, раділи і обдаровували їх щирими оплесками.

*

Закінчила концерт фестивалю численна ватага колядників з міста Радівців в об'єднанні з колядниками міста Мілішівців. Одягнуті в буковинські строї, газди і газдині, дівчата і хлопці, щиро дарували глядачам «старі» і «нові» колядки. Словами і голосом створювали святковий настрій, закликали до єдності, добра та благодаті на землі. Особливе враження справила мілішівська старша газдиня своїм давнім віншуванням, пристосованим і до сьогодення. Оплески були палкими.

*

М. Міхаєску-Анюк подякував від імені мерії м. Серету, місцевої та повітової організації СУРу за участь як колядників, так і глядачів, «бо тільки разом можна було створити такий чудовий святковий момент» – закінчив він.

«УВ» - 1-2/2016

МІЖПОВІТОВИЙ КОНКУРС «СВЯТО РІДНОЇ МОВИ»

Якщо Верховна Мудрість/Бог дозволив першолюдям отримати спроможність пізнавати добро і зло, то створив і умови застосовувати цю силу пізнання: подав можливість увічнитись силою продовження роду та силою володіння над всім сотвореним на землі. Задля цього «розсіяв їх (людей) Господь ... по всій землі» (Буття:11-8). Живучи в різних кліматичних умовах, пізнаючи різну рослинність, різну земну звірину та різне небесне птаство, люди створили різні засоби спілкування/пізнання, тобто різні мови. І побачив Бог, що воно добре і потвердив «вогняними язиками» спроможність людини говорити різними мовами!...

І розмножились мови по землі до понад 6.000 по сьогодні, але, на жаль, та з певних причин, половина із них опинилась під загрозою зникнення. З цієї причини ЮНЕСКО, на тридцятій сесії своєї Генеральної Конференції, що проходила в Парижі 26.10.1999 р., оголосило **Міжнародний день рідної мови**, який відзначається щороку **21 лютого**, починаючи з 2000 р., і має за мету «підтримку мовного та культурного різноманіття та багатомовності.»

Що воно є добре, то підтверджують й інші свята: **24 травня** – День слов'янської культури та писемності, **26**

вересня – Європейський день мов, дні мови окремих багатьох країн – **9 листопада** – День української писемності та мови, в Україні, наприклад.

*

За ініціативою та проектом викладачок Анки Штюбіану та Конвалії Григорійчук з села Балківці, повіт Сучава, за підтримкою Міністерства освіти та наукового дослідження, шкільного Інспекторату та Союзу українців Румунії, 20 лютого в новообладнаному місцевому культурному домі відбувся шостий випуск міжповітового конкурсу «Свято рідної мови».

Здавалосьь, що переповнений зал учасниками конкурсу і тамтешнім людом випередив весну розмаїтими формами та узорами народних строїв, трояндовими обличчями учнів-конкурентів та яскравими виблисками їхніх щирих очей.

Були запрошені та брали участь в конкурсі учні шкіл, де вивчається рідна українська мова: з Сучавщини – Балківці, Негостина, Шербівці, Калинешти-Купаренку, Калинешти-Енаке, Вашківці, Бродина, Ульма, Ізвоареле Сучевей, Молдова-Сулиця, Палтін, Марицея, Мілішівці, Серет, Радівці, Сучава; з Мараморощини – Рускова, Поляни, Верхня Рівня, Ремети, Луг над Тисою; з повіту Тіміш – Шука.

Рідна українська мова представлялась публіці різними формами: декламуванням, усним описанням народного строю рідної місцевості, есе або складанням твору на тему рідної мови, короткими виставами, діалогами, звичаями, піснями, танцями.

В складі журі були Анджела Робу – університетський лектор, Михайло Міхаєску-Анюк – викладач української мови, радник префекта та автор цих рядків. Щиро при-

знаюся, що досить важко було виокремити переможців і встановити ієрархію трьох призових місць.

Проектом встановлено два розділи: творчі здібності та момент самодіяльності. Якщо в розділі творчі здібності в писемній формі було відносно нескладно встановити «порядок», хоча тут журі відкрило і неадекватні заходи декотрих наставників учнів-конкурентів, то в другому розділі, беручи до уваги різноманітність форм самодіяльності, вік учасників – від першокласників до ліцеїстів – виконання соло, дуєт, колектив, то роль журі ускладни-

лась. Насолоджував як нас, так і публіку, кожен виступ зокрема, бо то божественне світло рідної мови, рідної пісні, рідного звичаю виходило не тільки з уст виконавця, а одночасно і з глибини його душі, тобто з тієї прадідівської духовної спадщини, закарбованої в підсвідомості.

Марамороські українці висловлювались своїм говором, буковинські своїм, а це надавало їхньому мовленню особливої соковитості, окремої непорочності, затриманої отим святим ставленням до рідного. А те, що

просто вражало, то було давнє слово чи вираз, що містять у собі глибокі значення їхнього світосприйняття, створеного пращурами та збагаченого черговими поколіннями, в якому передує правдиве ставлення людини до свого ближнього. Можна тільки поклонитись перед таким скарбом рідної духовності.

Це було справді свято рідної, материнсько-батьківської мови, не літературної, не настійливо вишуканої, а тієї поєднаної з духом землі, лісу, води та неба, освяченої

Світлом мудрості, проникнутої любов'ю до ближнього та по-святому збереженої і переданої поколіннями в покоління.

Я не можу нагородити такі виступи як тільки найвищим призом, найпочеснішими грамотами. Якщо журі встановило певні ієрархії, то вони не відносяться до виконання дітьми тієї чи іншої ролі, а стосуються моменту виступу, певних емоцій, де «винуватим» в дуже-дуже малій мірі є учень. Я вибачаюсь, якщо моя точка зору не співпадає з іншими – на це обидві сторони мають повне

право. Але в мене є такий аргумент: коли учень при виконанні своєї ролі призабув якесь-то слово, а з його щирих очей по обличчю котяться кришталево-чисті сльози, то ніяк не можна звинувачувати його в не святому ставленні до рідної мови.

Я бачив наставників-викладачів, які не менше переживали в залі перед сценою, аніж їхні «артисти», я бачив наставників-викладачів на сцені, виконуючи ролі разом із своїми учнями і не можу інакше, як тільки поклонитись перед їхнім освітянським подвигом та побажати їм міцного здоров'я, неперервного натхнення в такому святому діянні та Божої ласки в життєвій дорозі до щастя!

Організаторам та всім причетним – того ж самого і великої, стійкої волі продовжувати!

Якщо беремо до уваги Біблійне міфовчення, що Бог сотворив жінку з Адамового ребра, то можна вважати, що першолюди поріднилися, бо чоловік зараз сказав: «Це справді кість від моїх костей і тіло від мого тіла.»(Буття:2-23) Не випадково і по сьогодні відчуття/поняття рідного визначається спорідненістю на основі спільних ознак тіла і крові!...

Потім створились родини, потім роди/народи, а кожен рід/нарід створив свою рідну мову. В рідній мові закарбувалась найсильніша любов до рідні, до рідного звичаю, до рідного неба і землі. І ця любов стала незгасною силою рідного єднання.

Отож, любіть своє рідне і Ви, і Рід Ваш не згаснете вівікі!...

«УВ» - 5-6/2016

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ БУКОВИНСЬКИХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

За ініціативою проводу Сучавської повітової організації СУРу, її голови Іллі Саучука, та за підтримкою голови Союзу Українців Румунії Миколи Петрецького, у поминальну суботу кінця лютого відбулося вшанування буковинських українських письменників усопших в Бозі, більшість із них у післягрудневий період: **Юрій Ракоча, Денис Онищук, Микола Чередарик, Корнелій Регуш, Степан Ткачук, Юрій Лукан, Іван Негрюк, Василь Клим, Ілля Кожокар, Іван Непогода, Василь Цаповець, Мирослава Шандро, Павло Шовкалюк.**

Панахиду відправив собор преподобних отців святої церкви приміської громади Іпотешть, на цвинтарі якої спочивають, у вічному сні недосягнутих мрій, одні із корифеїв нашого красного слова, біля надгробних християнських знаків котрих склонили голови рідні і запрошені та поставили вінки шани і незгасної пам'яті. Особливо хвилюючим було і те, що супроводила цей поминальний захід найближча рідня кількох із вищезазначених світлих постатей нашої літератури: Аспазія Регуш, Вірджинія Ткачук, Валерія Шовкалюк (дружини-вдови), Ярема Онищук (син) і Діяна Петрару-Негрюк (дочка).

Друга частина вшанування продовжилась в Сучавському сурівському приміщенні за круглим столом. Голова повітової організації **Ілля Саучук** щиро дякує всім тим, хто відгукнувся на запрошення, всім тим, хто став причетним до цього заходу та признається в тому, що не було в нього можливості проконсультувати якийсь попередній проект в цьому напрямку, але за допомогою добірних учасників в такому важливому кроці просування нашої культури набере досвіду і наступний захід такого характеру буде краще підготовленим.

Запрошується до слова-спогаду найближча супутниця життя Корнелія Регуша.

Аспазія Регуш: – Дорогі мої! Уявіть собі тільки, як мені важко говорити тепер про мого найближчого друга життя! Але можу сказати Вам, що наше подружнє життя було чудовим, бо Корнелій був чудовою людиною. Три-

маю в руках перед Вами його збірку новел «Генеральський кашкет» у перекладі на румунську мову і хочу признатись, що під ним усміхається образ нашого сина.

Якщо наш син набрав чину генерала, то уявіть собі, якого високого чину сягнув переді мною мій чоловік!... А про його літературну діяльність годиться, щоб говорив його побратим по перу, і попрошу у вас дозволу прочитати те, що сказав про літературний та науковий доробок Корнелія його добрий друг Степан Ткачук: «Корнелій Регуш нанизує в намиста слова, що квітують лишень на устах фата-моргани і половіють на крилах бур, починають свою духовну авантюру з верховинського краю, моляться орлам і сповідаються дорогам, якими, відколи світ світом, крокують тіні наших незабутих предків і несуть на плечах у сіру давнину пам'ять отчих домів, що прочитали усі наші зодіаки і літописи» (Слово про побратимів).

Дякую за увагу!

Надається слово-спомин супутниці життя Степана Ткачука.

Вірджинія Ткачук: – Дорогі наші українці! В моїй душі не можуть згаснути як любов, так і болюча туга за тим, хто був мені найближчим і найщирішим другом. Єдине, що допомагає мені бути і йти далі життєвою дорогою, це віра, що відійшовши у вічність і подорожуючи разом з небесними зорями, Степан не покинув нас, а тільки пішов до Всевишнього молити кращої долі своїм землякам.

Тому що Степан за фахом був інженером-залізничником, то я рішила приїхати поїздом і це, мабуть, надихнуло мене нанизати кілька рядків про його дитинство, про шкільницьку подорож, про перші літературні спалахи, і все це огорнуте любов'ю та надією родичів в добру долю їхньої дитини. До речі, залізнична електри-

фікована мережа Бухарест-Брашов побудована і під його наставництвом.

Але понад все Степан кохав літературу, українське слово. Його літературна спадщина налічує сорок сім виданих книг, а це дозволяє вважати Степана Ткачука найпліднішим українським письменником Румунії. Мистецьке поєднання слів, глибока роздумливість та любов до рідного є основою високої оцінки його літературного доробку з боку як фахівців, так і пересічного читача, як в Румунії, так і за кордоном.

Степан Ткачук є співзасновником Союзу Українців Румунії, фундатором церков, а понад все він був найбільшим поклонником українського слова.

Невблаганна мить забрала його в мене і я молюся постійно Богу, щоб упокоїв його душу і дозволив там, у небеснім царстві, «гомоніти» - як любив він казати – з Корнелієм Регушом, Є. Михайчуком, Ю. Луканом, І. Негрюком та іншими побратимами про наше прегарне українське слово. Дякую вам!

Юрій Чуга: – Шановні друзі українського слова! Я відчуваю, з ласки Божої, превелике задоволення від того, що знав особисто більшість із наших українських письменників, пам'ять котрих ми вшановуємо сьогодні. І не те, що тільки знав, але й дуже багато навчився у них, бо хто, як не письменники, є найбільшими учителями народу!

Від Корнелія Регуша навчився бути стриманим, розсудливим і терпеливим. Від Степана Ткачука – бути вулканічним у захисті рідної мови, рідного побуту та звичаїв, постійно знаходитись в пошуках народної, тобто моєї гуцульської, мудрості і неперестанно писати про це. Іван

Негрюк якось зауважив мені, що у випадку, якщо буду братись за перо, то ніколи не забувати слова: Письменники пишуть для голови!... — і тому це й називається головним принципом письменства.

Добре пам'ятаю колишні зустрічі з письменниками в рамках заходу «Місяць книги у селах», коли зали культурних домів були переповнені учнями, викладачами, і селянами, бо приходили «пани з міста й дуже файно говорили по нашому!...»

Корисно було б відновити подібні діяння, або знайти якісь-то сучасніші форми прямого спілкування наших українців, головню молоді, з найпочеснішими представниками рідного слова. Дякую за увагу!

Ярема Онищук: — Дорогі українці! Для тих, котрі, може, ще не знають, я син письменника Дениса Онищука. У мене надзвичайне душевне задоволення від того, що вперше вшановується пам'ять наших буковинських письменників, між котрими і мого батька. Кажу це, тому що було б зовсім несправедливо не впоминати, старших по віку прожитому письменників, як це подеколи трапляється. Вони творили у так званих наших літературних початках і не завжди в сприятливих умовах для виявлення нашої культурної ідентичності. По-друге, вони були і тими наставниками початківців по перу, як був, наприклад, мій батько для Степана Ткачука, як він сам це признавав часто.

Батько почав писати з 1923-го року і писав постійно, але не все написане ним було опубліковане, тому що часто не відповідало політичним напрямкам певного часу та певного місця.

Коли він помер 1975-го року, в одній із літературних

газет Чернівців було написано: «Помер скромний слуга пера!» Його шанували не за кількістю написаного, а за якістю. За опікою місцевих авторитетів школа, де він навчався на Україні, поставила на своїй споруді мармурову дошку шани з барельєфом мого батька. Авторитети міста Гура Гуморулуй при вході до місцевого музею поставили дошку шани особистостей міста, в списку котрих знаходиться також ім'я мого батька.

Він жив і пережив бурхливі історичні часи Буковини, і все це написано в його книжці «Спомини», яка була видана в Чернівцях у вид. «Букрек», за упорядкуванням та надзвичайною передмовою вельмиповажного університетського професора Володимира Антофійчука. Частково книга є автобіографічною, але в ній легко впізнається крихтина історії Буковини, і шкода б було, щоб буковинці з обох сторін кордону, не прочитали її.

Дякую за увагу!

Євсебій Фрасинюк: – Вельмишановні друзі! Говорити про письменників це просто привілей. Але неправильно б було сказати, навіть і тільки дещо, про одного, а про іншого ні. Тоді скажу інакше. Вшановувати своїх письменників означає вшановувати рідну культуру, означає освідомлювати, що належиш певному історично-духовному простору, в якому впізнаєш своїх пращурів, свою рідну, друзів, цілий рід, а насамперед самого себе.

Читаючи їхні твори, в їхніх персонажах впізнаємо риси наших знайомих, друзів, рідних і, нарешті, свої; відчуваючи відлуння емпатії різні душевні стани їхніх ліричних Я, відчуваємо душевні переживання наших пращурів, друзів, рідних і, нарешті, свої.

Отож, читаймо твори наших письменників, щоб пі-

знати самі себе, а зробимо це, то впізнаємо Всесвіт! Це буде найцінніше надбання нашого життя-буття.

Вважаю, що Вшанування українських письменників, і не тільки відійшовших у вічність (!), треба, щоб стало однією із **головних та обов'язкових культурних діянь** в річному календарі кожної повітової організації СУРу, завершенням яких став би захід національного рівня в такому значенні вшанування, а це вповні відповідає основному передбаченню нашого Статуту (Розділ I, стаття 3).

Дякую за увагу!

*

Не можуть українці не закінчити будь-котрий духовний захід як тільки, хоча б і коротким, концертом. І так, преподобний отець Михайло Кобзюк проспівав пісні «Думи мої, думи мої...» – на слова Т. Шевченка та «В мене єдине бажання (Mai am un singur dor)» – на слова М. Емінеску. Викладач української мови Лоредана Мендріштян та її учнівський вокальний гурток «Надія» насолодили публіку динамічним виконанням ряду українських народних та авторських пісень. Закінчився момент цього особливого душевного резонансу виступом вокального гурту «Свекрухи» – наставник-диригент пані А. Гуцан, який майстерно виконує ряд українських пісень. Пісня «Я українець з роду в рід» – слова С. Ткачука, музика А. Гуцан – набрала почесі, офіційно ще не визнаної, духовного гімну українців Буковини.

«УВ» - 5-6/2016

ПОМИНКИ ТА МИЛОСТИНЯ ...

***«Ми стали багатими в пізнаннях,
але бідними в мудрості.»*** (К.Г. Юнг)

Цикл релігійних весняних свят – Вербна/Бечкова Неділя, Великдень, Помини усопших роду, Вознесіння – пов'язаний, по-перше, з обертовим рухом планети Землі навколо своєї осі та відносно Сонця, внаслідок якого (руху), в певний час на теренах проживання наших пращурів світло дня перемагає темряву ночі, теплота перемагає холод, а рослинний світ повертається від замертвілого сну до нового життя. Мабуть, тому наші пра-предки надали цьому часу назву «ве-сна», а моменту – «весняне рівнодення» (20-21 березня).

По-друге, ці пращури створили головному чиннику таких змін – Сонцю – звеличувальний культ вшанування, котрого дотримувались, а нащадки в певній мірі дотримуються і по сьогодні, специфічними обрядовими звичаями та ритуалами: освячення гілок верби, освячення світла та води, помини усопших роду, повернення/вознесіння світла. Такою магією обрядових діянь вони залучувались, разом з Богом Світла, до відновлення Всесвітньої гармонії. Їхній Бог, у множинних його проявах, відновлював гармонію макрокосмосу, а лю-

дина – гармонію свого мікрокосмосу (людського єства).

Християнська релігія підносить постійне стремління людини до відновлення гармонії міжлюдських відносин на новий щабель: Боже Світло/Мудрість втілюється в людину Ісуса Христа, засіває єство людини зерном Правди і повертається/возноситься до свого Боже-ственного джерела. Сила цього зерна Правди постійно

оживати/воскресати дає людині можливість циклічно відновлювати гармонію свого єства і вшановується святом Воскресіння Ісуса Христа.

*

Наші пращури арії – жителі першого аграрно-державотворчого простору – «священної країни хліборобів» Аратти – зародка цивілізації індоєвропейських народностей, умовно названого сьогодні Культура Трипілля-Кукутьень – прагнули, на основі образно-інтуїтивного світосприйняття, зрозуміти/підняти до Світла /Мудрості Всевишнього. Почали це спостереженням за рухом небесних тіл за допомогою рукотворних підвищених

могил/курганів/ротонд, таких своєрідних первісних астрономічних обсерваторій. На початках це були могили жерців/волхвів-священослужителів племені/роду, обізнаних в порядку руху небесних тіл та впливу цього на родючість землі, потім почали насипати могили/кургани героям роду. В плині часу вкорінився звичай насипати могилу/гріб кожній усопшій людині роду.

*

Спонука говорити про значення обрядодійства помину усопших роду в Поминальну неділю спричинилась такими, чимраз частіше, на жаль, почутими словами: «А я роздав/роздала поминки/помани бідним прошакам і скоро закінчила; не подобаються мені ці обміни поманами ...»

Поминка/помана на Буковині, і не тільки, це частина жертовного обіду, яку складають: одна посудина (тарілка взагалі), калач, кісочка, писанка, солодоші, фрукти і свічка. Гріб застеляється гарно вишитою скатертю, на котру кладеться, найчастіше, дев'ять таких поминок – цифра дев'ять означає служіння, архетипом котрої є цілитель.

Взагалі, помини це прадавнє обрядодійство, притаманне як дохристиянському віруванню наших предків, так і християнському. Релігії, за твердженнями фахівців, понад сто тисяч років. Ритуальні похорони робили ще неандертальці, попередники наших пра-предків кроманйонців (*Homo sapiens*), котрі створили складний культ і ритуали не тільки стосовно усопших, а й новонароджених, чи одружених.

Але що таке гріб усопшого і яка символіка поминів? Найпоширеніша відповідь: Гріб – це святе місце, а поминами створюємо покійникам нашого роду вічну пам'ять...

Чим це місце святе? Тим, що в ньому знаходиться

Божий прах, в якого втілюється святий дух предків роду, котрих закликає священослужитель поіменним поминанням під час короткої святслужби на поминальний святий родинний обід.

Зазвичай, закликаємо коло гробу члена нашого роду, чи близького друга, в живих, і вручаємо поминку словами «За душу покійного ...» Таким чином упоминаємо/збираємо весь наш рід, а згадуваннями добрих вчинків усопших предків виховуємо/зберігаємо єдність та силу роду в душі і молодого покоління. Хочеться зауважити, що на помини приїжджають щороку, в назначений день цьому святу, члени родини, що проживають на великих відстанях, декотрі тільки той єдиний раз в рік, саме на це обрядодійство, є й інші... Яка тайна діє тут?! Щоб відповісти/пояснити, звернемося до нашого дохристиянського вірування, а потім до християнського.

Наші пращури вважали Всесвіт складеним з трьох світів: Яви – видимий світ, Нави – світ усопших та Прази – світ праведних, перебуваючих в Ірію/Раю. Ці три світи є три рівні людського буття, переходом яких людина сягає вічності. Щоб забезпечити такий перехід вони створили поминальний звичай усопших роду, званий тризною. Обрядодійство складали ритуальний обід, моління/славлення богів, ігри, бойові змагання. Назва – це скорочення слів «три знання» про вищезазначені три світи, без котрих неможливо затримати єдність, силу та вічне існування роду. Такі знання є святі, передаються на святому місці, святими обрядодійствами. Проживаючим в Яві треба було наслідувати «арійський шлях самоудосконалення», перейденим в Наву потрібні моління роду за прощення/очищення від гріхів («Бог да простить» каже

той хто приймає поминку!), а в перебуваючих у Праві вимолювали забезпечення продовження роду мудrimi, сильними, правдолюбними нащадками. Символічно це передають складові поминки: правдиво заробляти на-сущний хліб та насолоджуватись життям (калач, соло-доші, фрукти), очищуватись від злого прагненням до світла мудрості (свіча) та продовжувати рід (писанка).

Арії виготовляли для цього обрядодійства ритуальні посудини, звані біноклюваті глечики без днищ, що сим-волізують дві паралельні комунікаційні течії: земля – небо та обернено, або людина – Верховна Мудрість та обернено. Такі артефакти знайдено і в Трипільських археологічних розкопках на Україні і в Кукутень у Румунії.

В християнській релігії затримуються ці поминальні ритуали, менш бойові змагання та ігри.

*

Милостиня – це зовсім інше поняття; це свята повин-ність маючої людини допомогти немічній. Наведу тільки два достатньо переконливі аргументи: закон «деся-тини», тобто подання десятої частини власного доходу на святе діло в дохристиянському періоді Київської Русі та мудрі слова Ісуса Христа: «... Вона зробила супроти мене добрий вчинок. Бідних бо ви завжди маєте з собою і, коли захочете, можете їм добро чинити; мене ж не за-вжди маєте.» (Марко: 14-6,7).

Виконувати тризну/помини означає відновлювати і скріплювати гармонію буття свого Роду, забезпечувати його вічність. Подавати милостиню означає бути люди-ною. Виконуймо обрядодійство поминів, подаваймо ми-лостиню!..

«УВ» - 9-10/2016

ДНІ МІСТА СЕРЕТУ – 2016

Що Серет був містом стольного статусу – незаперечна історична істина. Усвідомлювали це в плині часу всі бургомістри і старались вияскравити цей почесний історичний атрибут особливими здобутками в різних планах: торговельному, економічному, культурному. Як буває в історії, і в Сереті існували періоди економічного розквіту і стагнації, але постійним світилом життя-буття цього міста було культурно-освітницьке діяння. Одним із чинників такої духовної емуляції було і є, напевно, плідне співжиття українців, румунів, німців, поляків, євреїв. Тому тут існувала школа з викладанням на німецькій мові, на румунській мові, на українській мові, а рідну мову мала і має по сьогодні можливість вивчати молодь всіх етнічних громад, проживаючих в цьому чудовому буковинському місті.

Відбитком цієї різноманітної структури населення є також існування церков різних віросповідань: православної румунської, католицької, греко-католицької – української.

*

Сьогоднішній мер міста Серету Адріян Попою, обраний втретє мешканцями на таку почесність, чітко ідентифікував потенційні напрямки розвитку міста, в котрих

культурній діяльності надав і надає відповідного пріоритету. Солідним аргументом цього є і свято «Дні міста Серету», засноване мером з першого року свого уповноваження, включно цьогорічний випуск. Розгортаючи культурні зв'язки з сусідніми регіонами України та Молдови, серетський мер та його рішуча команда зуміли надати цьому заходу якості транскордонної події.

Відбувалася ця подія протягом трьох днів – 15, 16 та 17 липня – в умовах святково прикрашеного міста, в умовах насичених артистичних виявів, спортивних зма-

гань – по шахматах, настільному тенісу, велогонки та вільної боротьби в умовах безлічі розважальних обладнань для дітей та молоді, а головно, в умовах багаточисельної публіки різних вікових категорій.

Якщо тільки перелічити колективи, які виходили на сцену, улаштовану перед Домом культури, та уточнити жанри музики та хореографії, в яких виявляла свій талант молодь міста та сусідніх місцевостей, то можна вже збагнути, що культурна діяльність міста є, насправді, пріоритетом діянь мерії і не тільки, але й кутовим каменем виховання молодого покоління.

*

Вшанували свято «Дні міста Серету» делегація артистів та представників держадміністрації районного центру Глибока – Україна, міста побратаного з Серетом, очолена губурнатором Чернівецької області Олександром Фіщуком, а також знаменитий представник – зірка музики фольк-поп Молдови – кантавтор Павло Стратан. Урочисто і на відповідному рівні прийняли гостей організатор свята міста, мер Адріян Попою, та найвищі посадові особи Сучавщини, голова Повітової ради Георгій Флутур та префект Сучави Константин Гарасім.

Спільне спілкування забезпечив Михайло Міхаєску-Анюк, радник префекта в справах меншин.

Адріян Попою висловив від імені мерії м. Серету та від свого особистого велике задоволення, яке завдячується двом головним чинникам: присутності всіх запрошених колективів та вельмишановних гостей.

«Вважаю, – сказав мер, – що культура це єдина спільна мова, яка не провокує жодних суперечностей, напрочуд різноманітності її носіїв.»

Георгій Флутур gratулює організаторів за такий потужний захід, дякує гостям, що відгукнулись на запрошення та висловлює бажання, щоб гості з України взяли участь, через два тижні, у великому святі Сучавської кріпості, події значного історичного, але й сучасного резонансу. Голова Повітової ради запевняє присутніх, що їхні очікування відомі йому і він не пощадить жодного зусилля, щоб їх здійснити. Бажає всім міцного здоров'я, успіхів артистам та спортсменам, доброго настрою та духовної насолоди публіці, гостям, щоб відчували братерську любов, а організаторам, щоб не зупинялись в подібних ініціативах.

Олександр Фіщук щиро дякує за запрошення і вважає за особливу честь бути учасником свят середньовічної столиці Молдавії, яка має за собою глибоку історичність та плідні культурні надбання. «Ці матеріальні та духовні цінності мають свою незміряну ціну, але найціннішим скарбом міста – підкреслив почесний гість – є населення Серету, отой люд, який з покоління в покоління плекав свою рідну культуру та плів у співжитті вінок його сучасності, а також майбутності.

Сьогоднішнє свято і є отим вінцем вдачі, таланту і невтомної праці всіх серетян. Бажаю всім бути щасливими».

*

Лунали пісні, бриніли струни, кружляли танці, лунали оплески протягом трьох днів. Українські колективи – Негостинський ансамбль «Червона калина», наставник викладач Юліян Кідеша (зараз на посаді заступника мера громади Балківці) та ансамбль «Козачок» села Балківців, наставник викладач Петро Шойман, зачару-

вали публіку. Динаміка та граціозність поєднувалися і перепліталися на основі таланту і невтомної постійної праці над деталями, серйозного ставлення до публіки та прагнення до досконалості.

«Ти знаєш – каже мені добрий друг – я бачив та зустрічався тут із знайомими, котрих не бачив цілий рік!» Нормально, кажу йому, свято міста Серету стало традицією, а традиції на Буковині – святі події, буковинці надто вшановують свята!...

*

Зирнув з високого горба, названого «Коло каплиці», і побачив як чудово сяє місто у святковій строї, як церковні могутні споруди: православна, католицька, греко-католицька – ледве помітно кивають банями, наче схвалюючи таке велике спільне свято. А десь там, в долині, тихотекучий Серет розмножує до безконечності яскраві промені шляхетного сонця і таємно заховає у своїх хвилях ще одну сторінку з життя-буття свого брата-міста...

«УВ» - 11-14/2016

КОМУ, ВСЕ Ж ТАКИ, НАЛЕЖИТЬ КРИМ?..

(Історичний екскурс)

***«Саме ця наука – історія –
є скарбницею наших діянь,
свідком минулого, прикладом і
повчанням для сьогодення,
застереженням для майбутнього».***

(Мігель Сервантес)

Час від часу в різних місцях, внаслідок різних подій, появляється давнє запитання: кому, все ж таки, належить... той чи інший клаптик території? І так, після політико-загарбницьких подій в Криму 2014 року, появилось запитання «Кому, все ж таки, належить півострів?» Ставилось і ставиться воно в мас-медії, істориками та політиками, фахівцями та пересічним людом, зацікавленим поступом світу, ставив і я, ставилось і мені знайомими не-українцями.

Шукаючи відповіді, я зустрів Мудрого Українця і прямо йому:

- То кому, все ж таки, належить Крим?
- Легше сказати кому не належить!... – загадково кинув він мені.

— То-о кому?... — мало не розгубився я.

— А тому, хто захоплював його силою чи оманю, або і тим і тим, хто поневолював та нищив тамтешній люд, бо, знай, Крим був заселений від палеоліту, археологічні знахідки печер Кіік-Коба свідчать про присутність неандертальців тому сто тисяч років.

— Але історичні довідки, маю на увазі писемні, про що свідчать?

— Про те, що в першому тисячолітті до н.е. в передгірській, гірській зонах та на південному узбережжі кримської землі жили місцеві таври і вони назвали свій край Таврія, Таврика чи Таврида, а ця назва, в інших значеннях, вживається і по сьогодні. В стародавніх асирійських джерелах зазначається присутність на цій землі скотарських племен кімерійців, ще з дванадцятого століття до н.е.

Одним із головних етапів історії Криму вважається захоплення, з сьомого століття до н.е., цієї території скіфами — племена іранського походження, що створили на майже всій території нинішньої України царство Великої Скіфії, яке проіснувало до третього століття н.е. Гнані скіфами, прибуває у кримські землі багато придніпровської народності. Але найголовнішим стало те, що починаючи з шостого століття, на кримське прибережжя прибувають грецькі колоністи і засновують міста-колонії: Пантікапей, Керкінітида (Євпаторія), Феодосія, пізніше Херсонес та багато інших. У східній частині Криму засновано Боспорську державу зі столицею Пантікапей, що означає «шлях риби». Греки назвали цей край Кімерія-Таврика, бо вони знали і про місцевих таврів, і про завойовників кімерійців, з якими нав'язували торговельні

стосунки. «Боспор» означає «шлях/повернення до турів/таврів (бос=тур)». «Нестор-літописець називає тавріян серед найдавніших народів Європи і світу... А далі він пише про них як тьверців (таверців), найпівденніше руське населення. Грек Лев Диякон свідчить, що таври та поляни-руси є єдиним народом...» – твердить академік Петро Гарчев, професор Таврійського Національного Університету в газеті «Кримська світлиця».

– Та що там могли принести доброго колоністи-греки, хіба що «троянського коня»... – провокаційно зауважив я.

– Не перескочуй... «коня», любий друже, греки, так скажу, пересадили свою цивілізацію тут, вони привезли мистецтво будування кораблів, споруджували храми в своїх містах, театри, стадіони. Вони включили Крим, а також і материк, до цивілізованого тодішнього світу. Їхні митці створили значні історично-літературні твори на основі матеріалів з Криму. Геродот, батько історії, побував у цих місцях у п'ятому ст. до н.е. і розповідає про релі-

гійні вірування скіфів та про таврів. Один із представників золотої трійці грецької античної трагедії, Евріпід, написав драму «Іфігенія в Тавриді».

– Ну..., це вже щось інше, треба дещо переосмислити, це вже тип тих відносин, в яких користь обопільна, це вже земля інакше терпить...

– Ех, ти..., вихопилась мудра істина з тебе! Ми ще повернемось до неї.

А тепер з'ясуємо, та ще й уважно! У першому ст. до н.е. Херсонес та Боспор попадають під панування Римської Імперії. Але перші століття н.е. зазнають величезного переселення народів з Монголії та взагалі з Азії до Карпат і поза них. Степи України і Крим стають битим ординським шляхом. Але першими прибули, в другому ст. н.е., готи. В Криму вони створюють державу, частина з них залишається тут, і після вигнання їх гуннами, стають добрими землеробами, приймають християнство і наводять добрі стосунки з Візантією. Пізніше гунни пройшли через Крим наприкінці четвертого ст. н.е., знищили багато люду, потім створили свою державу в Панонії, і під час Атілли завдали нищівного удару Римській Імперії. Частина гуннів залишилася в зоні степу Криму. З шостого ст. н.е. Візантія – Східна Римська Імперія – відновлює контроль над Боспором.

Треба ще не забути, що між 7-9 ст. н.е. частиною Криму володіли хозари, але головним їхнім інтересом було збирати данину. Торгівля Візантії посилюється після заснування Києва та Київської Русі і провадиться через Херсонес. Дніпро стає славним торговельним шляхом «з варяг у греки». В 965 р. Київський князь Святослав розгромлює хозарів і поширює свій вплив на

східний Крим. У дев'ятому ст. з'являються в Криму печеніги, в одинадцятому ст. половці або кипчаки, які завдають клопоту місцевому люду та сусідньому руському цілі два століття. Вони стали головною народністю півострова і пізніше з них сформувались кримські татари. Між 13-15 ст. на прибережну зону Криму значний вплив мали генуезці та венеціанці, які створили сильний торговельно-військовий флот.

З 1223 року в Криму появляються монголо-татари Чингісхана. Тут пізніше встановлюється улус Золотої Орди, центром якого стало місто Солхат або Крим, що означає «рів», (сучасний Старий Крим). Саме це місто дало назву півострову – Крим. 1449 рік вважається роком заснування незалежного Кримського ханства, ханом будучи Хаджі Герай. Це співпадає з різким падінням сили Золотої Орди, коли і Московське князівство визволяється з-під її іга.

– Ну, що за історія !...

– Не квапся, шановний, це ще не все. Дотепер це історія відкриття далеких зон планети Землі, поширення торговельних шляхів, переселення народів, випробування різних форм домінації-експлуатації народностей. З п'ятнадцятого ст. навколо зони Криму починають поставати надто сильні державні та позадержавні утворення: королівство литовське, потім польське, Царська Росія, Османська Імперія. Починає новий етап історії цієї землі. Крим стає значним геостратегічним пунктом в інтересах цих потужних військово-економічних сил.

І так, в 1475 році наступає на Крим Османська Імперія, підкорює кримських ханів на 300 років. Назначили турки протягом цього часу приблизно 44-48 ханів.

В 1771 році російські війська, за допомогою козацьких полків, добре обізнаних у бойових «штуках» татар, займають Крим. Історики твердять, що без козацької допомоги татарів не перемогли б. Слідує Кучук-Кайнарджийський договір, Кримське ханство перестало бути васалом османів і стало знову незалежне. Останнім ханом був Шагін Гірей до 1783 року, бо 8 квітня 1783 року, Катерина II-а видала маніфест «Про прийняття півострова Кримського, острова Тамані і всієї Кубанської сторони під руку Російської держави.»

— Правду говорить народ: добре життя не триває довго!...

— Не бери надаремне історію-долю народу... — грішнику! 3 грудня 1917 року, разом з розвалом Російської імперії, засновано Кримську Народну Республіку, яка була першою в світі мусульманською республікою. Але 18-го жовтня 1921 року радянська влада проголошує Кримську Автономну Радянську Соціалістичну Респуб-

ліку у складі РРФСР. У 1941 році Крим попав під владу гітлерівців. Знову розвал і так слабкої економіки, людські жертви. 1944 року радянські війська відвойовують Крим. Зруйновані міста і села, пограбований люд кримської землі потребував серйозних ресурсів на відбудову та економічне зростання. Післявоєнні ресурси ССРСР не змогли це забезпечити і Криму. І так, 19 лютого 1954 року Президія Верховної Ради ССРСР, а не Хрущов, ухвалила указ «Про передачу Кимської області зі складу РРФСР до складу Української Радянської Соціалістичної Республіки. Крим зростає разом з Україною.

– Мені здається це природним явищем, півострів з материковою частиною України це єдине ціле!...

– Знову квапишся... Єдине ціле – коли людина не втручається насильно в оцю природу... Після 60 років спільного розвитку Крим знову має інший статус: «Федеральний округ у складі Російської Федерації» (21 березня 2014).

Шкодить це, як і кожна загарбницька акція, брате мій, тим, котрим завжди шкодило!... Тим, котрі народились і живуть на цій землі, котрі продовжують вирощувати тут виноградники та фруктові сади, котрі тут випасають скот, котрі любили і люблять цю землю, захищали і захищають її, часто своїм життям, котрі торгували/торгують і раді завжди добрим гостям, котрі плекали свої пращурські звичаї і будують власну культуру, котрі не цураються свого і навчаються чужому, котрі вистоюють всі лихоліття та завжди беруться за новий початок. Ще шкодить це добросусідським відносинам, миру між людьми та порядку в світі, а такої печалі тільки таври були здатні переносувати.

– Це якась жертвна народність!...

– Зовсім ні!... Скажи, будь ласка, чим славиться сьогодні Крим?

– Багато чим, але, скажімо... чудовими курортами!

– Правильно! Можемо твердити, що всі ті народності, що пройшли через Крим, були своєрідні туристи, яких чарували божественна природа Криму, оте чудодійне поєднання неба, води і землі кримського узбережжя, а понад все – гостиприємність тавро-кримчан.

– Ти поетизуєш...

– Нізащо! Тільки пов'язую минуле з прийдешнім. Емблемою Криму ти що би обрав?

– Безперечно – «Ластів'яче гніздо»!

– От, бачиш! Ластівка це перелітний птах, а місце, де вона будує гніздо та виводить нове покоління, то святе місце. В народній мудрості існує таке вірування: Хто руйнує ластів'яче гніздо, той великий гріх чинить!

Історія Кримського краю достатньо доказує, що тих, хто руйнував «гнізда» тавро-кримчан, земля довго не терпіла...

«УВ» - 11-14/2016

«СПІВЖИТТЯ» – XXIII-й ВИПУСК

Бродина, 11 вересня 2016

В казковому пейзажі Буковинських Карпат гуцульське село Бродина, після недільної святслужби в місцевому храмі, прикрасилось чудовими узорами та барвами народних строїв самодіяльних гуртків етноменшин, що прибули на Міжетнічний фестиваль Буковини, 23-й випуск якого відбувся за організуванням Сучавської повітової організації СУРу, її голови Іллі Савчука та голови місцевої сурівської організації, пані Олени Торак. Фінансову підтримку забезпечили Союз Українців Румунії та місцеві авторитети.

Гостей зустрічав молодий 28-річний мер громади Бродина, людина яка відразу вразила блискучим розумом та шляхетним характером. Я попросив представитись та сказати для «УВ», для всіх буковинців, і не тільки, що означає для цієї громади та її мера такий фестиваль. Коли він почав говорити, в мене виникло враження, що ця людина говорить в ім'я мерів всіх місцевостей, де проживають етноменшини. Ось його слова: «Звати мене Кодрін Русу і я виконую почесьт мера громади Бродина. Нам припала виємкова нагода бути ґаздами 23-го випуску Буковинського фестивалю «Співжиття» і ми раді цій важливій культурній події. Фести-

валь створює нам, мешканцям цього села, можливість пізнати духовні цінності, традиції та звичаї, народні костюми інших етносів, а їм можливість пізнати нас. Ми надто вдячні СУРу, його проводам на всіх рівнях, що створив нам цю можливість та підтримав втілити її в таке всім корисне взаємопізнання. Подібні події відіграють значну роль у вихованні молодого покоління в дусі справжніх культурних цінностей, в дусі взаємоповаги, толерантності та цивілізованого співжиття».

На фоні цих слів гарно улаштоване подвір'я мерії наповнилось артистичними колективами-гостями. Мер та організатори заходу щиро вітають усіх і запрошують упорядкуватись до параду народних костюмів.

В супроводі музики та співу рушив у напрямок місцевого культурного дому неймовірний «поїзд» ходячих квітів, кожний вагон-букет представляючи одну із етноремінісцентів-учасників фестивалю.

В святково убранім залі вітають всіх амфітріони цього свята Ілля Савчук та Олена Торак на чолі президії, до якої запрошено представників меншин, культурних та громадських суспільних діячів. Вітальні слова промовляють голови повітової та місцевої організацій СУРу.

Пані **Олена Торак**: «Шановні пані і панове! Сьогодні в нашому прекрасному селі чудова подія: Міжетнічний фестиваль «Співжиття!» З цієї нагоди вітаю всіх вас, гостей та мешканців наших полонин. Особливі мої вітання артистичним колективам дітей та молоді, успіхів всім вам! В якості газди та людини, яка пізнала суть цього заходу, стверджую, що «Співжиття» – це найгарніший фестиваль з усіх фестивалів. Це тому, що Буковині пощастило протягом її історії додати до своєї чарівної при-

роди та її невичерпного багатства ще особливих людей різних етносів, які зуміли оцінити, зберегти та продовжити як природну красу і багатство, так і свої душевні та духовні скарби. Знайшли дружні та плідні стосунки з українцями та румунами, на Буковині проживаючи ще й поляки, німці, липовани, євреї, рроми, угорці та інші, бо всіх їх в'язала і в'яже взаємоповага до рідного кожного зокрема. Зовсім не випадково названо Буковину Маленькою Європою або Швейцарією Сходу.

Я хочу щиро подякувати всім тим етноменшинам, що відгукнулись на наше запрошення та беруть участь у цьому чудовому фестивалі і

побажати успіхів у виступах на сцені та у подальшій діяльності!»

Ілля Савчук: «Доброго дня! Як голова Сучавської повітової організації СУРу та інспектор в справах етноменшин в Сучавському шкільному інспектораті дякую всім за присутність на нашому заході та зокрема місцевим авторитетам за те, що погодились бути г'аздами фестивалю. Ця подія була запроектована та рішена повітовим оргкомітетом відбутись в Бродині внаслідок високого

оцінення культурного діяння, розгорнутого тут місцевою нашою організацією, очоленою пані Оленою Торак.

З особливою шаною хочу вам повідомити, що разом з нами визначні особистості установ, культурні діячі, представники етноменшин. Виступатимуть на сцені одинадцять артистичних колективів, які представляють чотири етноси: українців, румунів, німців, рромів. З об'єктивних причин не змогли прибути поляки та угорці, але їхні представники беруть участь у нашому святі пісні і танцю.

Годиться пригадати, що фестиваль «Співжиття» започаткував проф. Коля Курилюк в селі Марицеї, громада Дарманешти. Перші сім випусків відбулися в Марицеї, а потім фестиваль набув маршрутного характеру, відбуваючись по чергово у різних місцевостях Буковини, де проживають в більшості українці, і ось – 23-ій випуск. На мою думку, ювілейний – 25-ий випуск – треба зорганізувати обов'язково в Марицеї, яко знак шани до духовного

батька цього фестивалю та марицейських авторитетів, які підтримали для всіх етноменшин такий плідний захід.

Треба додати, що буковинські етноменшини відзначаються не тільки в культурних заходах, але й на олімпіадах з рідної мови, шкільних конкурсах різного виду. Все це завдячуємо наполегливій праці наших педкадрів та учнів, підтримці родичів та не в останній мірі СУРУ. Дякую за увагу та успіхів!»

*

Запрошені до слова, члени президії відзначали те, що «Буковина – це найгостиприємніша та найкраща г'азда для фестивалю етноменшин, бо їх єднає якийсь-то таємний буковинський дух співжиття» (Вірджініел Йордаке – директор НК «Спіру Харет», Сучава), що «де б не проживали, народженці Буковини та їхні потомки зберігають в серці і в душі оте чисте буковинське ставлення до ближнього, до природи, до духовних надбань кожного зокрема» (Клара Гапенчук – голова Союзу буковинських угорців-секуїв), що «Буковина – це оазис миру, душевного спокою, духовної насолоди та мирного співжиття» (Антонія Георгіу – голова Демократичного форуму німців Румунії в Сучаві), що «будь-котра етноменшина, що проживала чи проживає на Буковині, знайшла найсприятливіші умови для свого духовного виявлення» (Николай Констянтин – голова організації рромів села Гулії), що «спілкуватись на рідній мові на Буковині багатьом – це святий обов'язок, а на державній – це громадянська честь для всіх» (Г. Тімофійов – голова Союзу липованів Сучави).

Сугестивно закінчив вітання пан Михайло Міхаєску-Анюк – радних префекта Сучави, висловлюючи «Добрий день» на мові кожної із присутніх меншин, підкреслюючи

те, що із цього прадавнього вислову починають всі добронамірені стосунки між людьми, незалежно від мови, віри, раси чи роду, і це вітання діюче і по сьогодні. Якщо добрий день, то і добрі діла будуть!

*

Почались виступи артистичних колективів на сцені, слова здавались зайвими, бо способами спілкування стали музика, пісні, танці, поезія. Якби не була зачарованою жваво-текучими рухами танцюристів, глибоко-емоційною мелодикою пісень, різноманітністю душевних переживань, що впливали з декламування віршів, публіка не зупинялася би в оплесках.

І я там був, і стояв мов зачарований, і запримітив, що єднає всіх невичерпна енергія усмішки. Усміхались виконавці, усміхались наставники, усміхалась публіка, і понад всіма витала щира душевна теплота. Тоді збагнув я глибинну істину таких слів: «Тільки усмішка наповняє світ добротою»...

«УВ» - 17-18/2016

ДЕНЬ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ – УРОЧИСТОСТІ ДО 25-ої РІЧНИЦІ НА БУКОВИНІ

1. «Хроматичний діалог» – вернісаж в Галереї мистецтв

Незалежність та суверенітет будь-якої держави – це найвищий ступінь усвідомлення національної цілісності народу, найрішуча оборона корінної/історичної землі пра-пращурів та визнання всього цього іншими народами/державами. Держава – це певний Простір, наданий Верховною Мудрістю певному роду, щоб познати себе в Часі/Історії правдою і порядком у затриманні гармонійного функціонування складових корінної території. Хто це чинить, той вписується в Час/Історію, а хто ні...

Мудрий українець додав би ще таке: хто не плекає свою Історію, той втрачає і свою Географію!...

Український народ зумів позначити себе в Часі/Історії високоякісним культурним надбанням, а простір, наданий йому, тільки обороняв!... Був незалежним і в Часи творення Трипільської культури, і в часи створення слов'янських народностей, утворив незалежно-суверенну державу Київську Русь, затримував і обороняв не-

залежність державних формацій Гетьманщини, зцілився в єдину соборну державу Українську Народну Республіку і, нарешті, проголосив себе 24 серпня 1991 р. незалежним в суверенній державі Україні!

Бути незалежним, тобто вільним, це генетична складова всього живого світу, тим паче людини. Щоб вміти бути вільною, людині надано спроможність отримувати всі потрібні для цього інформації. Українець володіє всіма корисними йому інформаціями, але пропустив, на мою думку, в Часі/Історії два із повчань Книги Сираха – Старого Завіту: «Ближньому допомагай за твоєю спробою, а й зважай на те, щоб самому не провалитись!» та «Як ти йому корисний – послугується тобою, а не матимеш нічого – він тебе й покине...» Тому, мабуть, почав дуже ретельно і старанно переглядати свій Час/Історію, відокремлювати «кукіль від зерна» і свято шанувати свої правдиві позначення в цьому вимірі, а День Незалежності – це найголовніша познака українського роду/народу, не тільки стосовно тієї чи іншої історичної дати, а – найважливіше – стосовно менталітету про суть власної екзистенції/призначення!

*

Сучавська повітова організація Союзу Українців Румунії вписує постійно в свій календар культурних дій великі свята українського роду/народу. Привернемо увагу до двох форм вшанування 25-ої річниці Дня Незалежності України, здійсненими за піклуванням першого заступника голови Івана Бодняря та голови Серетської організації СУРу Михайла Міхаєску-Анюка.

І так, 17-го серпня в приміщені Галереї мистецтв міста Радівців, в присутності фахівців, місцевих автори-

тетів, представників українських громад Буковини, місцевих шанувальників образотворчого мистецтва відбувся вернісаж виставки робіт майстрів-художників Івана Боднаря та Раду Берчі, виставки присвяченої Дню Незалежності України.

Буковинський поет **Міхай С. Вікол** представив коротко амфітріонів цього особливого душевно-духовного моменту: «Шановні гості, ласкаво просимо бути учасниками цієї виїмкової урочистості духовного піднесення, створеного творчим співвідношенням двох друзів, двох побратимів по пензлю, двох визначних буковинських ху-

джників. Іван Боднар, котрого друзі звать Саша, вміє своїм мистецтвом наближати людський світ до краси, незалежно від країни, від народу чи роду, якому належить, бо в мистецтві не існує таких обмежень. Загально-визнана та істина, що людина не може існувати без мистецтва. Мистецтво, здається, дає людині певне місце як в Просторі, так і в Часі. Картини Івана Боднаря

говорять про його душевну чистоту і теплоту, всуперч тому, що доля, в його дитинстві та юності не так часто усміхалась йому. Але, мабуть, доля знає краще за нас, бо зуміла виплекати в душі і в дусі Саші силу боротьби за краще в житті, за виявлення найглибших душевно-духовних покликань. І про це говорять його картини. Зверніть увагу на таємне мовчання лісу, що терпить нерозумним вирубам, бо знає що відродиться колись-то, але знає що потерпить і той люд, що живе поруч з ним. Квіти в його картинах сугерують оту частину долі, в якій людина виявила себе, поборолася труднощі і сягнула справжньої краси.

Його картини були виставлені і в Україні, в багатьох містах, вони високо оцінені фахівцями та шанувальниками краси. Але Іван Боднар зумів додати своїм картинам ще й особливої гуманітарної вартості. Подарувавши кілька своїх робіт благодійній установі, яка продала їх на аукціоні, він допоміг таким чином тяжкохворій дівчині з м. Чернівців здійснити/оплатити операцію.

Іван Боднар був нагороджений Товариством «Україна-Світ» в особі поета-героя України Івана Драча, ювілейною медаллю «Тарас Шевченко».

Яко людина, він подібний всім нам, з власними переживаннями, почуттями, але яко митець, – він відкривається нам в своїх картинах. Отож, розглядаймо їх!...

Майстер Раду Берча – це інший мій друг, але, перше, це визначний буковинський митець, художник, письменник, людина, яка не вміє ворогувати і мстити, він представляв свої роботи в понад 250 виставках як в Румунії, так і поза її межами. Він людина широкого культурного горизонту, вишуканої духовної гостроти, і саме

це ви можете спостерігати і в сьогоднішній його виставці. Символіка його графіки стосується загальних тем людського буття, між якими можемо бачити тут Час, Любов, Красоту, Вічність і.т.п.

Те, що треба зауважити, це незаперечний талант Раду Берчі, призначення, дане йому Верховною Мудрістю, для висвітлення правдивої життєвої дороги людини. Йдучи за його картинами, ви потрапите на таку дорогу!...»

Іван Боднар представляє особливих запрошених на подію: Нестора Татара – мера міста Радівців, Теофіла Рендюка – радника-посланника Посольства України в Румунії, доктора історичних наук Валерія Карбашевського – представника державної адміністрації Чернівецької області, Васіле Шолду – голову Добродійного Товариства Козаків м. П'ятра Нямц, Румунія, Васіле Моцока – генерала-резервіста, опікуна установи для обездолених дітей «Святого Лаврентія» в м. Радівці.

Нестор Татар: «Вельмиповажні запрошені, відчуваю особливу честь брали участь в такій виїмковій події і хочу на самому початку запевнити Вас в тому, що в діяннях місцевої ради, і не в останню чергу в моїх, культурні виявлення стоять у списку пріоритетних діянь як в даному, так і в подальшому періодах. Від pana Боднаря отримав інформацію, що в ближчому часі відбудеться міжнародний пленер художників з кількох країн, котрі перебуватимуть тут, творитимуть і своїми роботами говоритимуть про чудову красу Буковинського краю. Я переконаний в тому, що в першій мірі культурними заходами можна побудувати цивілізований статус нашого життя-буття. Дякую та успіхів Вам!»

Теофіл Рендюк: «Дозвольте від імені Посольства України в Румунії та від мене особисто подякувати за честь бути запрошеним на таку особливу виставку, присвячену Дню Незалежності України. Хочу уточнити спершу, що ваш захід врамлюється якнайкраще у сукупність подій, що відбуваються в Румунії для відзначення 25-ої річниці Незалежності нашої батьківщини. Це най-

головніша подія сучасної історії України, котру українці і румуни відзначатимуть 24-го серпня поточного року.

В якості доктора історичних наук мені приємно пригадати Вам, що Україна, як незалежна держава, пройшла чотири етапи: 1. Етап Київської Русі – 9-13 ст; 2. Етап Запорізької Січі – 1495-1775 рр., період першої демократичної держави в центрі Європи; 3. Етап Української Народної Республіки – 1919-1922 рр., період встановлення дипломатичних відносин з Королівством Румунії, які протримались 6 років; дипломатична уста-

нова України знаходилась в будинку нр.72, Каля Доробанць, Бухарест, сьогодні Посольство Туреччини в Румунії; 4. Останній етап – проголошення Незалежності України 24-го серпня 1991 р.

Найвизначнішою подією цього свята буде парад збройних сил України. Всі знаємо, що Україна буде найпотужніший літак в світі – Руслан, та ракети-носії мирного призначення, бо добровільно і за гарантуванням чотирьох світових сил-країн – США, Англії, Франції та Росії – Україна відмовилась від атомної зброї. Три країни дотримуються даного слова, а Росія, на жаль, підтримує підлі воєнні провокації в Донеччині та Луганську, де загинуло понад шість тисяч наших бійців-оборонців.

Я gratулюю Івана Боднаря та Раду Берчу за їхній творчий труд, за їхнє щире ставлення до історії України, до долі українського народу і дякую за запрошення. Я також радий тому, що делегація Чернівеччини бере участь в такому важливому заході, а це свідчить про дружні відносини між нашими народами-сусідами. Міцного здоров'я всім Вам, творчого натхнення художникам, духовної насолоди учасникам!»

Іван Кідещук: «Ваша Ексцеленціє, пане раднику-посланнику Посольства України! Вельмишановні гості з України! Вельмиповажні шанувальники образотворчого мистецтва! Велика радість наповнила мені душу тим, що випала така особлива нагода бути в Радівцях, в цьому прекрасному приміщенні – Галереї мистецтв, і хочу подякувати, по-перше, авторам виставки І. Боднару та Раду Берчі.

З Іваном Боднарем ми знайомі з дитинства, і знаю його любов до малювання. Раду Берча також мій знайо-

мий, знаю про його творчу діяльність і шаную її. Ще радий тим, що в цьому приміщенні відбуваються культурні події особливої духовної валентності, а сьогодні ми попали прямо в колыску мистецтва: живопису, музики, ораторства, поезії. Захід особливий, вдалий, і хай дасть Бог, щоб якнайбільше відвідувачів насолоджувались оцим блискучим мистецтвом. Художні роботи наших друзів збуджують найтаємніші емоції на рівні уяви, кличуть до душевної чистоти та духовного світла, створюють оптимізм, кличуть до пізнання.

І не в останній мірі я радий тим, що знаходжусь між друзями та між шанувальниками краси. Хай Бог дасть всім здоров'я, художникам творчого натхнення та якомога найбільше шанувальників красного мистецтва!»

*

Буковинський поет **Еміль Януш** прочитав-присвятив цій події кілька своїх віршів, а професор музики **Олександр Домнар** майстерно виконав на фортепіано кілька фрагментів з класичної музики.

Подію завершено коротким фуршетом, обміном вражень та фотозніманням.

*

2. Пісенно-хореографічний діалог

В стольному місті Сереті, на нашій славній Буковині, 24-го серпня в залі місцевого Культурного дому «Михай Теліман», за піклуванням голови місцевої організації СУРу **Михайла Міхаєску-Анюка**, члена повітового комітету, відбувся урочистий концерт-діалог, присвячений Дню Незалежності України.

Під оплески повного залу амфітріон цієї особливої

урочистості Міхаєску-Анюк представив делегацію Чернівецької області, в складі якої знаходились Валерій Карбашевський з дружиною та представники громадської організації румунської меншини Васіле Терезяну та Н. Шапка, котрі визначили чітко значення Дня Незалежності України для виховання молодого покоління як в Україні, так і поза її межами в зонах, де проживають українці.

Відзначив Міхаєску-Анюк присутність молодого новообраного мера громади Балківців Василя Шоймана, щирого шанувальника рідного українського слова, та участь першого заступника Сучавської організації СУРу Івана Боднаря, який передав всім учасникам свята міцного здоров'я, миру в душі та в країні, благодаті та сили йти світлою життєвою дорогою. Підкреслив, так само, присутність визначних місцевих діячів української культури.

Пісенно-хореографічний діалог-концерт склали вокальний об'єднаний ансамбль сурівських організацій міст Мілішівців та Радівців та найвідоміші і найпотужніші ансамблі пісні і танцю сіл Балківців та Негостини – «Козачок» і «Червона калина». Перший колектив створив та успішно керує ним і по сьогодні славний викладач-наставник Петро Шойман, другий – за піклуванням не менш відомого викладача-наставника Юліана Кідеши, нині заступника мера громади Балківців.

Визначили свої таланти і мистецтво ці останні два колективи не тільки у Сучавщині, але й в багатьох місцевостях Румунії, України та Молдови.

Сьогодні їх запрошено виявити не тільки граціозність рухів молодих танцюристів, не тільки чарівність голосів,

гармонізованих у вражаючу хорову мелодику, не тільки божественну красоту народних строїв, а головню виявити душевну насолоду від того, що виховуються в українській культурі, що відкривають в ній мудрість і таланти предків і не востаннє – самих себе. І вони зуміли це показати на сцені, облагородити своїм зусиллям серця глядачів справжнім пісенно-хореографічним діалогом, виступаючи поперемінно з співами і танцями.

З моєї точки зору, надзвичайно відбувся весь діалог, але особливе враження справили гуцульський танець ансамблю «Козачок», тематичний козацький танець ансамблю «Червона калина» та хор того ж самого ансамблю. Під проводом чарівної диригентської палички професор Микола Майданюк не тільки професійно підбирає найгарніші українські хорові пісні, але й майстерно гармонізує голоси різних поколінь.

Його понад шістдесятирічний досвід культурної праці, колективи створені ним, вповні заслужені успіхи, переконують молоде покоління в тому, що рідна культура завжди буде найсоліднішою точкою опори у вихованні людини та найширшим вікном до інших культур.

Апофеозом Серетського свята Незалежності України стало виконання Петром Шойманом пісні «Родина» на слова Вадима Крищенка, музика Олександра Злотника, яка об'єднала на мить всіх присутніх в одне величезне серце, що було по складах «Не-за-леж-ність», а символом такої щирої душевної єдності майоріли прапори обох країн в руках молодого покоління.

Закінчились урочистості спільним фотографуванням та дружньою вечерею.

«УВ» - 17-18/2016

ОСНОВНА МЕТА: ЦИВІЛІЗОВАНИЙ РІВЕНЬ ЖИТТЯ

В якості постійного кореспондента УВ мені пощастило поспілкуватись з примарем громади Балківці паном **Василем Шойманом**. Нічого незвичного, якби новообраний «господар» не був би моїм колишнім учнем, не працював би учителем в рідному селі, не перейшов би у бізнес і повернув раптово на політично-адміністративну роботу. А це не в пошуках кращого зарібку чи в спробах відкриття власних нових здібностей, бо Василь Шойман і до цієї громадської почесі продемонстрував свої духовно-душевні властивості, а мені, особисто, захотілось почути/побачити як «плодить» насіння, посаджене і мною колись-то в його душі.

І так:

– Доброго дня, пане примар, щиро поздоровляю з нагоди завоювання найвищого чину в громаді/комуні Балківці і сердечно бажаю успіхів у ваших задумах/проектах!

Ви успішно працювали вчителем у Балківцях, ввійшли у бізнес разом з вашими братами, відкривши в місті Сереті магазин-склад будматеріалів, який зараз

потужно розвиває свою діяльність. Скажіть, будь-ласка, що вас спонукало неочікувано повернути на політичну «роботу»?

— Доброго дня і вам, і дякую за те, що звернули увагу на проблеми нашої громади, сьогоднішні і подальші, бо це завжди стає корисним як для мене, примаря, так і для мешканців всіх трьох сіл громади — Балківців, Негостини та Гропен.

Почну відверто: Я уродженець села Балківці, прожив найбільшу частину життя в цьому селі і мені не байдуже те як воно розвивається та які перспективи виглядають на горизонті будучого моїх дітей, молодого покоління взагалі. На жаль, в останні роки я спостерігаю, що громадська робота в наших селах якось заkostenіла, занепадала у всіх планах. І подумав, що оскільки відчуваю ще потужність життєвої енергії, мушу щось зробити для пробудження моїх односельчан до європейських цивілізаторських поривів. Хотілось вступити в цей «бій» самостійно, але зрозумів, що не маючи за собою сильної політичної партії, дуже важко отримати субсидії з державного б'юджету, без яких, в даному моменті, наша громада не може розвинути. І так, з березня місяця п.р., став членом політичної партії.

— Скажіть, будь-ласка, не спало вам на думку вступити в цю боротьбу з боку СУРУ?

— По-перше, я українець в серці і в душі. Для мене, як і для кожного українця, не кандидувати зі сторони СУРУ, на мій погляд, дуже болюча справа. Я був і чле-

ном повітового проводу СУРу і бачив, що наші проводи зосереджуються більше на культурній діяльності, а під час виборчих кампаній майже не існує ніякої діяльності/підтримки. Говориться, що СУР – це громадська організація, яка діє як політична тільки у виборчих кампаніях. Тоді, під час цих кампаній, наш кандидат на

парламентарія, повітовий голова, члени сурівської Ради, бажалося б сам голова СУРу, повинні складати маршрутний караван, як то роблять політики, котрий би поїхав у місцевості, де компактно проживають українці, спілкувався з людьми, представляв досягнення, слухав би про негаразди кожного села чи міста, боровся за їхні вирішення. Тоді, б рік за роком, довір'я в СУР зростало, а результати ставали б кращими. По-друге, я хочу чітко підкреслити той факт, що головну роль відіграють наші вищі посадові особи, але ще вищу роль мають нижчі, маю на увазі голови місцевих організацій. Тут треба просувати тільки найсвідоміших українців, спроможних єднати наші сили і спрямовувати їх до цілей, передбачених нашим Статутом. СУР повинен серйозно подумати,

а ця справа стала б одним із пріоритетів його діяльності і тоді кандидатів з боку СУРУ стане більше, авторитет нашої організації зросте.

— Розкажіть про ваші пріоритети на рівні громади, бо я ж уродженець Негостини і прямо заінтересований в цьому разом з усіма мешканцями громади!

— Не новинкою є те, що і село міняється постійно. Зараз воно не те, що було десять чи двадцять років тому. Проекти, які я розробляю в даний момент, стосуються створення мережі водопостачання, каналізації, модернізації дорожньої мережі, введення газопостачання та реабілітації дитячих садків в усіх трьох селах. На першому місці мережі водопостачання та реабілітація дитсадків. Надіюсь, що проекти до нового року будуть закінчені. Стосовно доріг маємо на увазі в Негостині вулиці Стіло, Школи і Церкви, а в Балківцях вулицю Три Горби.

Хочу підкреслити, що наскільки головною і потрібною всім людям є вода, настільки важко знайти відповідні джерела, але разом з спеціалістами це бажання наших людей невдовзі матеріалізується. Щодо вагомості дорожньої мережі в мене була така пригода: будучи в Німеччині, мій друг говорив мені про своє місце роботи, до якого він щоденно їздить автомобілем двісті кілометрів. Мене це спершу шокувало, але, роздумуючи, дійшов висновку, що громада Балківці розташована надзвичайно: автомобілем – 5 хвилин до міста Серету, 20 хв. – до міста Радівців, 40 до Сучави, а звідти залізницею чи літаком хоч куди. Це був би перший крок до затримання

молоді в селі і навіть до повернення вихідців. Багато з них побудували нові хати, інші оновили старі, але всі бажають послуговуватись оцими чотирьма векторами цивілізації: водопостачанням, каналізацією, газом та асфальтованими дорогами. Це мінімальний комфорт, якого всі бажаємо.

— Зверніться, будь-ласка, до іншої приємної Вам теми, а саме до культурної діяльності, де наші самодіяльні гуртки, і не тільки, неабияк відзначились.

— На мою думку — це тісно пов'язане з попередньою темою. Населення села одне ціле, складеним з дітей, молоді та старших. Якщо бракує одна із цих складових, появляється дисгармонія життєвого процесу як в економічній діяльності, так і в культурній. Ці види діяльності взаємовпливаються постійно. Я вважаю, що школа, церква і мерія мають найважливішу роль у культурнім просуванні громади, але і тут головним чинником треба, щоб була відповідна людина на відповіднім місці. Інакше справжній акт культури не здійснюється, а людина чи громада позбавлені відповідного рівня культури. На жаль, спостерігаю такий парадокс: говориться так часто і так гарно про культуру, а виділяється їй все менше і менше фінансової підтримки. В нашій громаді рівень культурної діяльності є досить явним, і я хочу щиро подякувати як виконавцям, так і наставникам ансамблів «Козачок» і «Червона калина», об'єднаному хору «Негостинські голоси». Не можу не згадати вокальний гурток «Негостинські квіти», або самодіяльні колективи наших шкіл. В Негостині існує пам'ятник великому Кобзарю

української душі Тарасу Шевченку, почесь, що викликає щорічно ряд заходів вшанування великого поета-прока. Але хотілося б, щоб культурна діяльність єднала нас в різноманітності її проявів. Чому кажу це? Спостерігаю, і це не від вчора-позавчора, якусь-то мені незрозумілу гордість одних в недооціненні інших. Якби ми зуміли це викоринити з менталітету декотрих, то наші до-

сягнення значно б підвищились. Вважаю, що там, де розвивається культурна діяльність, там завжди є можливість на краще. А в нас це є!

— Пам'ятаю, що Ви учнем будучи у місцевій школі, були одним із найпалкіших читачів-відвідувачів шкільної та сільської бібліотек. Як вважаєте, сьогодні бібліотека відповідає призначеній їй ролі, чи стала своєрідним складом книг?

— Тут інший великий біль. Ми мусимо серйозно подумати про сучасну роль бібліотеки у духовному розвитку громади. Треба признати, що інтернет став вагомим кон-

курентом бібліотеки, але заходи, які б відповідали інтересу кожному школярському рівню, допомагали виявляти певні здібності, зумовлювали зустрічі з видатними особистостями, місцевими чи чужими, стали б першим кроком до реабілітації ставлення до цієї значної культурної установи.

– Велику роль відіграє бібліотека і в плеканні рідної мови. В нас є певні досягнення, але вважаєте, що є місце й на краще?

– Безперечно, що є. Але в цьому напрямку треба знову повернутись до ролі СУРу. Місцева організація має бути головним чинником плекання рідної мови, а для цього потребує власного приміщення. Сурівський осередок щоб був наріжним каменем плекання рідної культури, в першу чергу, рідної мови, солідною точкою опори у правильному вихованні молоді. Людина, вихована у любові і повазі до рідного, буде шанувати всі інші культурні надбання, буде правильно ставитись до свого ближнього, яким би він не був. Побудування чи закупівля власних осередків повинні стати пріоритетом діянь нашої організації. Така установа стає складовою тієї громади чи її частини не тільки в архітектурі місцевості, але і в менталітеті громади, виконує в рамках закону свою роль і не суперечить нікому.

– Ви говорили часто про відповідну людину на відповідній місці. Задовольняє Вас команда, маю на увазі і працівників організації, і членів місцевої ради, з якою працюєте?

– Моїм найближчим співпрацівником є заступник примаря, пан Юліан Кідеша, котрий поділяє мої думки та проекти. Щодо решти співпрацівників, можу сказати, що вони зрозуміли моє ставлення до проблем громади, адаптувались до нового стилю праці і разом, сумлінною працею, відданістю і наполегливістю, зможемо зрушити ту енергію, яка приведе наші села та життя їхніх мешканців до справді цивілізованого рівня.

– *Дякую і бажаю успіхів! Хай станеться добро!*

– Дякую і я, і жду наступного інтерв'ю, після здійснення першого із задуманих проектів!

«УВ» - 19-20/2016

ВШАНУВАННЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО ВІКУ – ВШАНУВАННЯ ДОСВІДУ ТА МУДРОСТІ!

Людина усвідомила себе людяною тільки тоді, коли зрозуміла, що немічному, хворому або людині похилого віку треба допомогти забезпеченням умов для гідного життя.

Мабуть, це появилось у давній-давнині на рівні сім'ї/роду, а в плині часу поширилось до відповідальності корпораційних угруповань (сілшанувська громада, церква, чернечі установи, цехи і т.п.), до яких належала людина, сягаючи, нарешті, рівня законних суспільних структур, державних або приватних.

Оці останні форми такого соціального захисту/забезпечення від соціальних ризиків (нещасних пригод, інвалідності, хвороб, які спровоковують фізичну чи психічну неміч, старості, втрати годувальника та ін.) появились, починаючи з 19 ст. н.е., значно пізно для людської історії, якщо беремо до уваги факт, що державні утворення передують тисячоліттями.

Всупереч окремим та, на жаль, рідкісним акціям милосердя до немічних з сторони поодиноких вельмож певних держав, в історії світу спільна пам'ять народностей затримала побільше різні образи старця-жебрака-

каліки, що підпирає своє тяжко-терпеливе життя-буття людським помилюванням, але й часто терпить знущання й зневагу. Література як народна, так і авторська, увічнила яскравим світлом, але й сумним тушом, такі зовнішності людського єства, бо внутрі нього часто горіла незміряна людяність, доброта, мудрість. Образ Квазімодо, персонаж, створений Віктором Гюго в романі «Нотр Дам де Парі», є одним з найвідоміших, а образ старця-кобзаря серед народу або на дорожніх перехрестях в українській культурі символізує певну історично-суспільно-життєву путь народу, правдомудрість якої глибоко вкарбувалась в його душу й дух.

Часта невідповідність між зовнішністю та внутрішністю в речах і в людській істоті зокрема стала в літературі одним з найпоширеніших мотивів, вживаних у вихованні/формуванні людини як правильним заходом плекання здорового глузду. Сковорода увічнив істину цього мотиву таким афоризмом: «Солодке пізнає той, хто може проковтнути гірке/неприємне».

*

Право на соціальне забезпечення/захист почало виборюватись, починаючи з ХІХ-го ст., в країнах та умовах значного розвитку капіталізму та зростання робітничого класу, так званого пролетаріату і, по суті, стосувалось іншого, правильнішого розподілу валового внутрішнього продукту. Наприклад, в Швеції соціал-демократи поставили в основу економіко-соціального розвитку складові планової економіки. Вибір став результативним і створив можливість розподілювати державні багатства шляхом соціального забезпечення/захисту. І так, між 1965 та 1974 роками, завдяки введенню безкоштовної освіти

на всіх рівнях, безкоштовного медичного обслуговування всіх громадян та побудуванню більше мільйона помешкань доступних небагатим, рівень бідності зменшився до 6,5% – чи не найнижчий в світі!

Запроваджено соціальне забезпечення/захистна рівні державної системи німецьким канцлером Отто фон Бісмарком з 1883-го року. А свою програму він назвав «прикладним християнством».

Правда, поступ мав за мету переконати пролетаріат в перевазі буржуазно-поміщицького уряду Пруссії супроти соціалістичних ідей, але привів до впровадження законів про медичне страхування на випадок інвалідності, нещасного випадку та пенсію на старість. Вік пенсіонування встановив від 70 років, коли тодішня життєва тривалість робітника була коло 45 років, а це ще про дещо говорить!...

Корисне б було навіть і для сучасних державних «вождів» пригадати «Доповідь про соціальне страху-

вання та інші послуги» (1942) визначного британського економіста Вільяма Беверіджа, яку канцлер казначейства назвав «національною релігією», в суті котрої стояло зобов'язання всіх віково працездатних громадян робити внесок в бюджет системи національного страхування, яка допомагає хворим, безробітним, пенсіонерам. Увага, без спеціальних пенсій!..

В Румунії соціальне забезпечення/захист розпочалось в тих же самих економічно-суспільних умовах як і на Заході, починаючи з другої половини 19 ст. – першої половини 20 ст. Якщо тільки назвати/ перелічити конкретні поступи та пізнати їхні основні вимоги – Закон шахт (1895), Закон Міссір (1902), Закон Неніцеску (1915), Закон Йоаніцеску (1933) –, то можна спостерегти значні кроки до цивілізованого рівня життя.

На українських землях перші конкретні спроби соціального забезпечення/захисту були здійснені Австро-Угорськими адміністраторами західної частини країни (Буковини та Галичини) з 1854-го року в гірничій економіці, а з 1902-го року для робітників залізниці.

Міжнародна спільнота встановила поняття соціального забезпечення/захисту основним правом людини Проголошенням 50-ої сесії Генеральної Асамблеї ООН з 14 грудня 1990-го року та запропонувала вписати в світовий календар день першого жовтня як Міжнародний День Людей Похилого Віку. В Україні з 1991-го року це і День ветерана. За міжнародною Угодою Людиною похилого віку вважається той, хто сягнув 65-річчя. По сьогодні їх в світі 629 мільйонів, а за нинішньою динамікою в 2050-му році їх буде понад два мільярди. Основні багатства такої людини це знання, досвід, розуміння і муд-

рість. Нинішні такі особи носять знання класичних духовних цінностей, керуються чеснотами правди, гідної поведінки, толерантності, любові допомогти. Їхні гіркоти – фізичне ослаблення, суспільна самотність, а звідси – відчуття, що їхні душевно-духовні скарги нібито нікому не потрібні...

*

Але Повітова організація СУРу Сучавщини, представлена головою Іллею Савчуком, першим заступником Іваном Боднарем та заступником Василем Паскарем, розумно прочитала оту календарну дату – Першого жовтня, склала програму і 23 жовтня в м. Радівцях, в ресторані «Лондон», запросила буковинських українських пенсіонерів на щире дружнє зустріч.

Варто було побачити як їхні «гіркоти», якимось-то чудом зникли, фізичний стан набрав тайної енергії, бо побачили що вони не самотні, а їх понад сотня, а найголовніше те, що їх вшановано.

Ілля Савчук привітав наших сеньйорів тепло-щирими словами подяки за їхній незмірний внесок у просування рідної культури, у плекання рідної мови, у збереження звичаїв та пращурських святкових і життєвих традицій, за любов до рідного, передану молодим поколінням. Пригадуючи прадавнє прислів'я «Хто не має старого, хай купить собі!», голова нашої організації висловив таке риторичне запитання: «Але звідки взяти стільки грошей?!» Таким чином, він надав височайшої ціни духовному зусиллю сьогоднішніх пенсіонерів, шляхетно вложеному у відродження та розвиток української культури на Буковині як в догрудневого періоду, так і після. Висловив їм за це глибоку подяку і шанобливо попросив

їх продовжувати ділитись і надалі знаннями та досвідом з молодим поколінням, бо ці незаперечні цінності стоять завжди наріжним каменем у подальшому будівництві нашої рідної культури. Передав низький свій поклін і побажав міцного здоров'я, щастя й радості та запевнив, що це свято стане традиційним на Буковині!

Іван Боднар вітає почесних запрошених вишуканими словами та висловами, наче торкає квітами з своїх кар-

тин-букетів срібні їхні скроні. Відчуває неабияке хвилювання, бо говорить і як пенсіонер, щиро признається в тому, що в його естві існують дві істоти, які часом суперечать одна другій, але більше співпрацюють, бо інакше не можна виконати і поєднати завдання першого заступника голови та «гіркоти» пенсіонера.

Але він творча людина і завжди знаходить в собі сили, а в ближнього дорогу до душі та духу, і старається бути корисним у просуванні рідної культури.

Пенсіонер, на його думку, це людина яка працювала

певний час, отримуючи заробітну плату, а опісля навіть відмовившись від зарплати, продовжує працювати, бо його праця, на основі набутого фахового і життєвого досвіду, стає своєрідним способом життя і набирає незмірної вартості! Тому він вважає внесок кожного пенсіонера у просування рідної культури найціннішим подарунком у здоровому розвитку нашої духовності.

За це висловлює свою глибоку шану і бажає, щоб Всевишній облагородив їх здоров'ям, радістю і силою дарувати!

Михайло Міхаєску-Анюк, радник префекта Сучавщини в справах меншин, поклінно вітає зі сторони префекта та особисто найповажніших шляхетників буковинської української меншини. Він вважає кожний рід/ нарід єдиним цілим, в якому діє силою нерозривного єднання свята трійця віків: молодого, середнього та похилого.

Брак або бездіяльність одного із них спровокує значну дизгармонію у функціонуванні суспільства. Якщо молодий вік виховується/приготовляється для суспільного життя, середній динамізує соціальний розвиток, то похилий, якщо взятий до уваги, врівноважує, гармонізує функціонування перших обох. Дідусь у вихованні внука та рада старійшин у рішенні суспільних проблем – це незаперечні складові соціуму від найдавніших-давен і по сьогодні.

Без духовного внеску людей, я б сказав, старшого віку, а не похилого, наша культурна діяльність не буде розвиватись гармонійно, бо культура це живий феномен, а все, що живе, повинне обов'язково мати коріння, стовбур та гілля, тим паче, якщо йдеться про наше культурне родовідне дерево!

«Отож, бажаю корінній складовій нашої культури – сказав радник – довгого здоров'я, терпеливості перед молодими та творчої наснаги, для спільного блага!»

*

Краплини вина чи палинки скоро розчинили емоцію такої сюрприз – зустрічі і почали литися спогади, признання в заняттях, наміри, захоплення тощо. Не знаю якого рівня напруженості чи розслаблення сягнули б ці словопади, якби не пролунали українські пісні двох визначних колективів: «Свекрухи» та «Негостинські голоси». Спершу пісні виконувались вокальним гуртом, але скоро зал перетворився у величезну сцену, вшановані сеньйори створили разом величезний хор, а потім хоровод, демонструючи достатньо, що їхні культурні ресурси далеко не вичерпані.

Юрій Чига та Михайло Георгій прочитали з притаманним тільки їм талантом вірші-гуморески на тему пенсіонерських пристрастей і заслужили сердечні й довгі оплески.

Закінчилось свято вшанування вельмиповажних пенсіонерів врученням почесних грамот за особливий внесок у просування рідної культури. Я впевнений, що слова і фотознімки, хоча б оці подані мною, не залишаться тільки спогадними знаками і зображеннями, а стануть приводом, хоча б «ін нуче», до переосмислення відносин між поколіннями на всіх рівнях сурівських структур...

«УВ» - 21-22/2016

МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ КОЛЯДОК ТА ЗИМОВИХ ОБРЯДІВ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ

Сігету-Мармаціей – 15 січня 2017

Величезні снігобілі намети Східних Карпат північної частини Румунії, що поєднують віками Буковинський та Марамороський краї, сторожені нескінченними шеренгами вічнозелених мундирів смерек та ялин, приховують ніби якусь незбагненну тайну. До Прислопської вершини ми, колядники ватаги «Негостинських голосів» з Сучавщини, спостерігали, не без хвилювання, як оці одвічні поселенці-охоронці гір ніжно кивали вітками, заохочуючи-підбадьорюючи нас долати снігові кучугури та сміливо наслідувати гірську звивисту дорогу. А потім, вже низенько вклонялись, радіючи нашій перемозі, і солодкошиплячим голосом шуміли: запрошуємо шановних гостей на свято Коляди!...

*

Насправді, в більшості поселень, де проживають українці, проводяться зимові свята – Коляда-Різдво, Новий рік-святого Василя та Водохреща-Йордану – за старим стилем (Юліанським календарем), і це по обох схилах гір. Якщо на Буковині повітова організація СУРу

провела тільки другий, то на Мараморощині пройшов вже 24-ий випуск Фестивалю колядок та зимових обрядів українців. Велику заслугу в цьому глибоко виховному процесі плекання рідної ідентичності має повітова організація СУРу Мараморощини, особливо її голова **Мирослав Петрецький**. Почали вони із повітового рівня, підвищили цей захід до національного і, нарешті, сягнули міжнародного, запрошуючи колядників-гостей-побратимів з України та Угорщини. Гостеприємність показували, як завжди, мараморошці постійним забезпечуванням цивілізованих умов для перебування та проведення фестивалю, теплощирим ставленням до кожного зокрема з учасників і до всіх разом.

Розпочались діяння фестивалю участю всіх колядницьких колективів у святлітургії, відправленій преподобними отцями Лавруками, батьком і сином, в українській місцевій православній церкві. Кожний колектив виконав хоч одну колядку чи обряд, возвеличуючи народження Нового світла – Ісуса Христа, наповняючи дух і душу віруючих животворящою енергією наслідування Божої Правди і Порядку задля досягнення всебажаної блаженності. Охоплювало, мабуть, кожного з нас таємне відчуття приналежності до великої української сім'ї, таємне переконання, що творці оцих чудових колядок та обрядів це наші спільні прабабки.

Після закінчення святслужби колядники поклонились перед нововідкритим погруддям Тараса Шевченка, поставленим в парку перед церквою, а потім склали нескінченний поїзд народних строїв та обрядових налаштувань, щоб провести в супроводі незгасних оплесків та фотознімок мешканців Сігету звісний і очікуваний парад.

Центром міста, аж до входу в концертний зал локального музичного ліцею лунали колядки та віншування, додаючи святочному вбранню міста яскравої живої прикраси.

На сцену, осяяну чудовими багатобарвними гірляндами, які обнімали святочно символічні деревця життя, – ялини, появляється, як годиться, почесний газда, пан Мирослав Петрецький, і дякує від щирої душі як особисто, так і від імені всіх організаторів цього свята, всім тим, що відгукнулись на запрошення і стали учасниками великої української Коляди.

Зусилля, витрачені залученими особами, – зауважує мараморощський голова – для створення належних умов розгортання заходу такої потужності, були нелегкими і всебічними, але без підтримки як логістичної, так і фінансової, з боку Комітету Ради, зокрема голови СУРу, це свято не відбулося б, і тому має за честь запросити до вітального слова, саме голову СУРу і депутата, Миколу Мирослава Петрецького.

Микола Мирослав Петрецький: *Добрий день, дорогі українці! Христос народився! Я відчуваю неабияку радість від того, що ми знову разом на святі коляди, що наш фестиваль набрав такого обсягу і став таким потужним та ступив, ось, на 24-ий випуск. Радість значно посилюється, коли бачу, що молоде покоління становить від року до року переважну частину колядників, а це означає, що молодь продовжує ці чудові звичаї та обряди наших предків, збагачує їх і створює впевнення, що ці духовно-душевні скарби нашого роду будуть існувати з покоління в покоління. Тому я хочу щиро подякувати, по-перше, молодим організаторам та учасникам фестивалю, які вклали всі свої сили та вміння в приготуванні цієї особливої культурної події нашого етносу.*

Але було б неправильно не підкреслити отой вагомий внесок наших провідів в проектування та багатогранне організування такого заходу, а це, по-перше, стосується оргкомітету Марамороської повітової організації СУРу, на чолі якої стоїть вже роки підряд звісний всім вам культурний діяч Мирослав Петрецький. Знаком моєї особливої шани до цього організаторського подвигу є прохання до всіх голів місцевих організацій прийняти мої найщиріші вітання разом з найсердечнішими побажаннями міцного здоров'я, щастя, радості та успіхів в подальших діяннях в новому 2017-му році. Вони подолали як прикросці природи, так і всі організаційні труднощі, щоб наші гості-учасники фестивалю почували себе святково. Користуюсь нагодою особливо і щиро подякувати всім тим, котрі вклали немало енергії в передвиборчій кампанії, щоб

сьогодні наша меншина була представленою в Парламенті Румунії, скромно підкреслюючи, що таку почесність в даному парламентському мандаті отримати пощастило мені. Тому я кланяюсь перед вами і запевняю всіх вас, що не буду щадити зусиль для гідного та енергійного відстоювання законних інтересів нашого етносу.

Вживаючи знайомий вам жарт, що слухач радіє двічі – коли промовець починає говорити і коли кінчає, і не дозволяючи собі зловживати вашим терпінням, хочу побажати всім українцям, присутнім і не присутнім, зі всіх куточків Румунії, з України і Угорщини, здоров'я, добробуту, душевного світла, сили поборювати негаразди і, як віншує наша коляда, діждатись наступного вагомого християнського свята Різдва Христового! Дякую за увагу!

Запрошений до вітального слова мер міста Сігету-Мармаціей.

Хорія Скублі: Добрий день всім вам! Хочу насамперед поздоровити всіх тих, котрі обрали затримати пращурські звичаї та обряди і відзначати їх за Юліанським календарем, тобто за старим стилем, бо ви дали нам, тим, що святкуємо за новим стилем, змогу святкувати двічі. Я особливо оцінюю і те, що ви обрали для вашого заходу місто Сігету-Мармаціей, бо вважаю, що воно є найближчим до душі українському етносу. Тут існує єдиний український ліцей, якого наважуюсь назвати міжнародним, тому що тут навчаються багато юнаків з України. Хочу підкреслити і факт, що ліцей сповнює 20 років свого функціонування, а це дає мені приємну можливість привітати цю важ-

ливу установу з нагоди цього ювілею.

Це відзначення завершиться урочистою сесією та святковим спектаклем восени цього року, а я всіх Вас запрошую віднині.

Також хочу особливо подякувати тут пану Ярославу Скумачуку з України, людині, яка віддала чимало зусиль, щоб погруддя Тараса Шевченка існувало тут, в нашому місті, на почесному місці перед українською церквою.

Вітаю Вас і за те, що зуміли зберегти ваші праді-дівські звичаї та обряди, що шанобливо відзначаєте їх. Особисто признаюсь, що вражають мене багатобарвні ваші костюми, ритуальні налаштування, але понад все, і думаю що не розгніваю дружину, я в захваті, коли бачу красоту українок.

Вітаю зокрема хор «Ронянські голоси», диригента Джету Петрецьку за відданість в плеканні рідної пісні і не тільки, та висловлюю мою особливу шану відносно її фахового старання та професійності.

Бажаю всім колективам успіхів у виступах на сцені, щоб прекрасні ваші звичаї збагатили всіх нас душевно і духовно, а специфічність фольклорних зон стала джерелом нових духовних надбань в золотій скарбниці культури вашого етносу. Щасливих Вам свят і до наступної коляди!

Запрошується до слова речник української меншини в Парламенті Угорщини.

Ярослава Хортяні: *Шановний пане мер, шановний пане голово СУРу, шановні українці Румунії! Христос народився! Я приїжджаю у ваші чудові краї не вперше, але завжди це роблю з великою радістю. Я залишила маланку в Будапешті, подолала сніговії та морози, щоб бути разом на цьому святі. Мені знайомі дуже багато облич, а ваш захід дає мені можливість пізнати ще більше осіб, бо понад все я шаную Вас за те, що ви зберегли і збагачуєте постійно оту старовинну українську культуру, оті цінні скарби нашої душі і духу, і так це робите щиро, що навіть і на Україні не знайдеш повсюди таке ставлення. За це Вам велика вдячність від світового та європейського форумів українців.*

Цим ви зберегли себе, бо ви плекаєте рідну культуру в румунському середовищі, котре шанує і поважає, але не забуваєте рідне коріння, не забуваєте звідки ви, хто ви і чого прагнете шляхом рідної культури. І кращої пошани від румунського народу не може бути як та, коли мер міста, румун за походженням, декламує вірш Шевченка на українській мові на урочистостях відкриття погруддя великого Кобзаря, як це сталося в Сиготі.

Дорогі українці, ви є великим скарбом і для України,

для українського духу взагалі. Його треба зберігати і збагачувати, а наші організації мають підтримувати вас постійно. Ми, наприклад, підтримали з усіх сил ваше право обрати представника в Парламенті Румунії і я рада, що це сталося і я вітаю пана Миколу Миросяслава Петрецького за отриману почесність.

Продовжуйте ці звичаї та обряди, передавайте їх дітям, зберігайте і збагачуйте їх, і таким чином збагачуватимете ціну вашої/нашої культури!

Хочу закінчити таким віншуванням: «Ісусик маленький не спить, не дрімає,/ Своїми руками усіх обнімає:/ і вашу хатину, і вашу родину, і всю Україну./ Христос ся рождає!» Дякую за увагу!

Запрошується до вітального слова голова Координаційної Ради СКУ.

Михайло Ратушний: Христос народився! Ми їхали з Києва і долали також немалі прикροщі зими, але бажання колядувати разом з вами було сильне і незупинне. Пан мер говорив, що місто Сігет найближче українцям цього краю, а я хочу додати, що воно дуже близьке і українцям України. Ми разом раділи дуже багатьом святкам і відчуваємо завжди, що тут шагується і збагачується українська культура і не випадково тут є український лицей та погруддя Шевченка. Хочу признатись вам, що з перших перебувань у Румунії я відчував розгортання плідних культурних взаємин між меншинами та мажоритарним етносом, бачив відповідні умови розвитку кожного зокрема, а це тільки збагачувало загальну людську культуру. Ще скажу вам таке: за моїми інформаціями, не знаю щоб в Україні існував 24-ий випуск фестивалю подібної тема-

тики. Я також вам дякую за те, що проводите з такою любов'ю до рідного оцей фестиваль коляди і цим засвідчуєте, що ви українці, що правильно виховуєтесь в дусі прадідівської моралі Правди і Порядку, що передаєте ці скарби молодим поколінням, що зберігаєте і таким чином вашу рідну ідентичність.

Я поклоняюсь перед вами і хай лунає коляда по Мараморощині, по Румунії, по Україні, по всіх краях, де проживають українці!

Слава Вам! Слава Україні! Слава героям! Дякую за увагу.

*

Прегарна пара молодих українців – Лів'ю Романюк та Оксана Славита, в ролі ведучих концерту колядок, повідомляють, що виступатимуть на сцені 24 українські фольклорні колективи з Румунії та України. До появи першої ватаги колядників попросили дозволу зачитати Вітальний лист тимчасового повіреного в справах України в Румунії, пана **Євгена Левицького**:

«Голові Союзу Українців Румунії, пану Мирославу Петрецькому

Пане Мирославе,

Прийміть щирі поздоровлення і найкращі вітання всієї українській громаді повіту Мараморощини і вам особисто з нагоди Нового 2017-го року від мене зокрема та від колективу Посольства України в Румунії!

Дякую щиро за честь запрошення брати участь у 24-му випуску Фестивалю колядок та зимових обрядів українців в Румунії. На жаль, через об'єктивні причини, не зможемо прибути на сьогорічний фестиваль, але

запевняємо, що ми поруч з Вами, організаторами, учасниками і гостями цього фестивалю.

Цінуємо і віддаємо пошану українській громаді повіту Мараморощини, де ви зберігаєте українську рідну культуру, традиції, обряди та звичаї.

Впевнені в тому, що цей фестиваль відкриє нові таланти у багатьох номінаціях, збагатить його учасників творчими і духовними відкриттями.

Користуючись нагодою, щиро бажаю всім Вам добра, міцного здоров'я та многих літ, миру та успіхів у всіх Ваших заходах. Сподіваюсь на те, що питання, які стосуються забезпечення належного розвитку української громади Мараморощини, будуть обговорюватись під час мого візиту до м. Сігету-Мармаціей у березні цього року.

З повагою і щирими побажаннями,

ЄВГЕН ЛЕВИЦЬКИЙ,
тимчасовий повірений в справах України в Румунії

*

Лунали колядки, представлялись обряди, висловлювались віншування, не втихали оплески. Різноманітності народних строїв та обрядових налаштувань відповідала різноманітність виконання мелодики колядок, а це свідчило про невичерпне багатство нашої народної культури, про глибинну душевну красоту нашого роду, про вічноживий і невинно-творчий дух українців.

І знову містерія повторилась. Хоча приблизно всі знаємо почуті колядки, хоча їх співаємо не раз, якась таємна сила штовхала кожного з нас колядувати разом з виконавцями на сцені, радіти і нагороджувати їх щирими оплесками, ніби чули таке вперше. Я збагнув тільки таке пояснення: всі наші колядки закінчуються віншуванням, а українці не знають іншого душевного задоволення, як щире побажання ближньому здоров'я та щастя. Володимир Шаян твердить в книжці «Віра предків наших», що слово «щастя» в санскриті означає «Хай станеться добро!»

Закінчено фестиваль спільною вечерею в залі «Петровай», де продовжували колядували, налагоджувати нові дружні стосунки, співати разом, танцювати, радіти і надіятись на здоров'я, на щастя в Новому 2017-му році і на кожному кроці!...

«УВ» - 1-2/2017

VII-ий випуск міжповітового конкурсу.
Балківці – 25 лютого

СВЯТО РІДНОЇ МОВИ

Рідна мова – це найінтимніший духовний зв’язок живого роду з його попередниками-пращурами та наступним поколінням, це світло, що поборює імлу минувшини, забезпечує зримість будущини.

Рідна мова – це святі слова, якими твориться культура роду, це його генетична ампрента, яка сприяє виявити та увічнити себе в енергетичному просторі званім життя!

Рідна мова – це постійне свято зустрічі найвидатніших постатей з своїм родом у храмі духовної та матеріальної спадщини.

Проект, складений сім років тому викладачками восьмирічної школи села Балківці Сучавського повіту Анкою Штубіану та Конвалією Григорійчук, з метою постійного вшанування рідної української мови за участю найкращих представників шкіл всіх повітів, де вона вивчається, виявився обдуманим, живим, мобілізуючим. У перших випусках така участь здійснювалась, але опісля, на основі досвіду та з певних причин, встановлено об’єд-

нання повітів по зонах за критеріями географічної близькості. І так, на Буковині об'єднано повіти Сучаву, Ботошани та муніципій Яси.

За піклуванням Сучавської повітової організації СУРу, її голови Іллі Савчука, та організаторів Балківської школи, представники повітів, запрошених на сьомий випуск Міжповітового конкурсу Свято рідної мови, взяли участь в таких діях:

- Офіційне відкриття конкурсу
- Парад народних костюмів
- Міжкультурний діалог
- Артистичні виступи

Конвалія Григорійчук оголошує міжповітовий конкурс «Свято рідної мови» відкритим та зауважує, що з об'єктивних причин пані Анка Штюбіану не може брати участь в розгортанні вищезазначених подій. Повідомляє, що присутні на святі представники восьми шкіл з обох повітів: 110 учнів, 11 викладачів та 7 членів журі. Вітає гостей та місцевий люд, членів журі, громадських авторитетів, членів проводу СУРу Сучави, Ботошан та муніципію Яси і щиро дякує за підтримку всіх причетних до цього особливого свята, в якому виховання любові до рідного слова ототожнюється з будуванням гідного, потужного і правдивого єства всередині людини молодого покоління.

Запрошує отця-пароха місцевої церкви Козміна Куку поблагословити свято материнського слова. Преподобний богослужитель звертається з подякою як до організаторів, так і до учасників, вважаючи, що потреба Божої

помочі у всіх людських діяннях, а головню у виховних, є доказом не тільки приналежності до правдолюбного вірування, а й доказом високого розуміння залучення людини до Божої Правди і Порядку.

Будучи румуномовним, запрошує молодого віруючого українця проказати по-українськи молитву «Отче наш», бо інакше не годиться на Святі рідної мови українського етносу. Благословить дітей-учасників, викладачів, гостей та місцевий люд, бажаючи Всім успіхів, здоров'я та Господньої ласки!

З вітального слова голови Сучавської повітової організації СУРу **Іллі Савчука**: – Шановні учасники конкурсу, дорогі українці! Маю за честь передати Вам від голови СУРу Миколи Мирослава Петрецького та моєї особисто успіхів, творчого натхнення та духовного збагачення на ниві плекання рідної української культури, мови насамперед!

Ось настав уже сьомий випуск міжповітового конкурсу «Свято рідної мови». І так, як ця подія відбувається, є підстави продовжувати її. Ви утврдуєте всебічно все те, що включає поняття «рідної мови»: декламування віршів, представлення народних костюмів, діалоги, інсценізації, танці, вокальні та інструментальні гуртки.

Примар громади Балківці Василь Шойман: – Доброго дня всім Вам! Дорогі діти, шановні колеги, шановні гості! Ми сьогодні разом на святі дуже близькім нам до душі. Я вважаю, що людина повинна творити культуру; користуватися культурними надбаннями.

Я дуже радий, що сьогодні з нами творці культури та користувачі культурної спадщини і я особливо їм дякую за організування цього свята та підтримку у вшануванні рідної мови.

Хочу сказати кілька слів про культурну різноманітність. Це означає, по-перше, співжиття в мирі, всупереч тому, що ми природньо є різними, що виховуємось по-різному, що виростаємо в різних умовах, а по-друге, зобов'язаність жити в гармонійних відносинах, врівноважено, а це все виховує нас бути і незалежними і поважати суспільний порядок. Тільки так можна зрозуміти один одного, оцінити та не засуджувати думки чи погляди несумісні з нашими, головню тоді, коли за мету

встановлено спільне благо. Культурна діяльність є однією із найпотужніших благородних цілей.

Дякую провідникам шкіл, педкадрам, наставникам, членам журі, молодим волонтерам за прекрасну підготовку цього свята і бажаю успішного розгортання конкурсу «Свято рідної мови»!

Голова Яської організації СУРу **Віктор Григорчук**:
– Щирі мої вітання всім Вам! Насамперед, хочу подякувати за запрошення, за нагоду бути на такому престижному святі. Минулої неділі ми також вшанували день рідної мови в Ясах, де залучились до нашого заходу й

інші меншини, – вірмени, греки, липовани. Читалися вірші поетів кожної меншини, лунали пісні, заводилися танці.

Від імені Яської організації та від мене особисто хочу побажати дітям-учасникам успіхів, організаторам творчої наснаги, а всім Вам міцного здоров'я.

Юрій Чига: – Дорогі діти, шановні пані і панове! Дивлячись на сцену, я бачу оті дві парі народних строїв, які представляють дві етнофольклорні зони Буковини: гірську та низовинну. Хоча існують певні відмінності в кожному із них, те, що нерозривно об'єднує їх, – це рідна українська мова їхніх носіїв.

Плекати рідну мову – це свята повинність перед нашими предками, це Божий дар, який сприяє постійному спілкуванню між поколіннями та неперервному збагаченню духовних цінностей роду, це єдиний правильний шлях виховання молодого покоління.

*

Починає парад народних костюмів. Представились молоді носії традиційного вбрання з поселень: Михайлени (повіт Ботошани), Ізвоареле-Сучевей, Балківці, Вишня Бродина, Негостина, Ульма (повіт Сучава). Сцена стає величезним різнобарвним живим букетом давніх і сучасних мотивів, візерунків, оздоблень, переданих з покоління в покоління вишивками, плетивами чи тканням, майстерно розміщених у всіх складових народного строю, якого з неприхованою гордістю описували молоді його носії. Просто вражало не тільки розмаїття кольорів, форм чи мотивів на компонентах народного вбрання, але й розмаїття говорів, притаманних різним

зонам, часто різним громадам, говорів вживаних впевнено, гідно і щиро учнями-учасниками.

Свято рідної мови вшановується подальше декламуванням віршів визначних українських поетів, класиків і сучасних, та виступами артистичних колективів: солістів, вокальних гуртків, вокально-інструментальних, танцювальних. Окрім вищезазначених шкіл в цьому розділі взяли участь і школи з Вашківців та Бродини Сучавського повіту.

*

Я вдивлявся в оті сльозини, наче в магічний хрустальний глобус, в котрому бачив щиру українську душу нашого прадавнього роду, бачив ще оріїв засіваючи нашу родючу землю, бачив русичів-воїнів захищаючи її, бачив козаків на сторожі рідної віри та ще бачив Шевченка на сторожі рідного слова. Також бачив наших майстринь розписуючи писанки, мережачи вишиванки та рушники і співаючи безперестану чудових наших пісень.

І так збагнув, що вшанування рідної мови не можемо назвати інакше як тільки «СВЯТО!» По-святому повинні ми ставитись до рідного слова, бо воно дане з волі Всевишнього для добра кожного роду. Рід продовжується тільки через молоде покоління, а в цьому і суть головного нашого обов'язку відносно їхнього виховання!...

«УВ» - 5-6/2017

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ БУКОВИНИ (II)

Сучава, 18 лютого 2017

За проектом оргкомітету Сучавської повітової організації СУРУ, очоленої головою Іллею Савчуком, 18 лютого вшановано пам'ять українських письменників Буковини, які піднялись до зоряних просторів вічності, щоб стати запорукою світла, екзистенційно потрібного для продовження безмежного духовного «чумацького шляху» виявлення нашої української ідентичності.

Таку почесну пам'ятну когорту рідного українського творчого слова складають: **Ольга Кобилянська, Сильвестр Яричевський, Денис Онищук, Юрій Ракоча, Мирослава Шандро, Степан Ткачук, Корнелій Регуш, Юрій Лукан, Василь Цаповець, Іван Негрюк, Данило Шандро, Стеліян Груя (Яцентюк), Теофіль Ребошапка, Євген Михайчук, Віктор Козарюк, Іван Боднарюк, Вікентій Николайчук, Іван Непогода, Василь Клим, Ілля Кожокар, Павло Шовкалюк, Іван Козмей.**

Розпочато вшанування їхньої пам'яті святлітургією-панахидою, відправленою преподобним отцем **Михайлом Кобзюком** в його парафіяльній церкві «Святого Іллі» в селі Дарманешти. Присутні були представники місцевих сурівських організацій, деякі члени родин усоп-

ших в Бозі письменників, педкадри, культурні діячі, друзі. Створивши особливо магічну атмосферу духовного єднання поколінь, отець-парох в кінці святслужби промовив такі слова: «Шановні члени оргкомітету, шановний пане раднику Префекта, шановні викладачі та шанувальники українського слова! Ви зробили сьогодні велику честь нашій церкві, бо стали співучасниками святої служби вшанування пам'яті наших українських письменників. Таким чином, ми разом віддали глибоку шану дорогоцінній їхній духовній спадщині, їхньому великому внеску у розвиток української культури, але і здійснили чи не найдавніший звичай-обряд наших предків – оживлення вагомих вчинків попередників задля повчання наслідникам.

Мені, наприклад, залишились незгасними слова письменника Степана Ткачука, мого ментора в певній мірі: «Ти, Михайле, йди в Україну, навчайся богословія, а поки закінчиш школу, ми, СУР, тобі побудуємо церкву».

Це були пророчі слова. Я закінчив школу, а церква, за Божою допомогою, внесків віруючих села та Сурівської організації, ось-ось наближається до завершення. Наші попередники були глибокими знавцями рідної мови і навчали нас боротися всіма силами за удосконалення цього рідного скарбу. Подібно мені, багато молоді виїхало в Україну, в Чернівці особливо, безпосередньо пізнали рідну культуру і сьогодні плідно працюють на ниві плекання рідної мови. Мені пригадуються роки дитинства, коли вдома говорили українською мовою, говорили з сусідами, говорило ціле село. Молились на рідній українській мові, всі знали символи християнської релігії – «Вірую» та «Отче наш».

Дотримуючись оцих наших пращурських звичаїв, ми зустрічаємось в душі з нашими попередниками, завдяки яким в значній мірі ми сягнули певного суспільного статусу, бо якщо Всевишній працює над людьми, то все по-через людей. Їхні духовні скарби виховуватимуть і багато наступних поколінь, бо книжки, залишені ними, знаходяться в бібліотеках, школах, сурівських домівках.

Румунська держава підтримує матеріально розвиток нашої культури, літературні надбання наших письменників збагачують і літературу Румунії, існує багато перекладів з української літератури на румунську і навпаки.

Хай нашими сьогоднішніми молитвами Господь затримає їх в небесному царстві, звідки світло їхнього духу було б дороговказом нашого подальшого культурного розвитку!»

*

Продовжено вшанування українських письменників покладанням вінків та квітів на цвинтарях сіл Дарма-

нешти та Іпотешти, де вічно спочиває частина буковинських наших служителів красного слова.

*

В приміщенні повітової організації СУРу шанувальники української літератури сіли за круглий стіл, щоб викликати з пам'яті миті колишнього буття наших письменників, пом'янути їх «незлим тихим словом».

Ілля Савчук: – Дорогі українці! Вшанування українських письменників Буковини за круглим столом набирає максимуму емоційності, тому що кожен із присутніх пізнав, спілкувався чи був навіть другом сьогодні пом'янутих особистостей нашого рідного слова. Не відомо, чи вони так розпорядили, чи з інших причин, але наше діяння співпало з християнським святом поминання усопших. Я хочу щиро подякувати отцю Михайлу Кобзюку за відправлену літургію-панахиду та за повчальні слова.

Хочу признатись в тому, що, на жаль, я не дотримався обіцянки відкрити галерею портретів наших письменників і дозвольте продовжити її до наступного року.

Роль, яку відіграли вшановані сьогодні письменники, можна порівняти до функціонування годинника, де кожне колісце має свій рух, а всі разом рухають показник годин вперед. Єдине, що їх рівняє, це глибока любов до рідної мови та приналежність до рідної української культури.

Я роблю все, що залежить від мене, щоб цей захід продовжувався і став традиційним в Сучаві. Хочу підкреслити і матеріальну допомогу, отриману від центрального проводу, голови СУРу pana Миколи Петрецького.

Особисто я не знав, на жаль, жодного із вшанованих письменників, але читав і читаю з любов'ю і великою по-

шаною їхні твори і вважаю, що їхній внесок у розвиток нашої культури є солідним підґрунтям для подальшого літературного вияву молодого покоління.

Ми запросили на цей захід і вагомих особистостей по перу із Бухаресту, але з певних причин вони не прибули. Вам, котрі відгукнулись на наше запрошення, щиро дякую і прошу, щоб у вашому слові викликали дорогі вам спогади, якими ми змогли б впізнати їх і як звичайних людей – з пристрастями, відчуттям гумору і т.п. Бажаю вам міцного здоров'я, сили праці, сповнення мрій та запрошую до слова!

Вірджінія Ткачук: – Дорогі українці! Це вдруге ми вшановуємо наших славних майстрів рідного слова. Я поклінно дякую як організаторам, так і преподобному отцю Михайлу Кобзюку за це глибоко емоційне вшанування.

Хочу сказати кілька слів про Степана Ткачука. Проминуло вже одинадцять років та сім місяців і від його кончини. Він покинув наш дім тільки тому, що Всевишній рішив покликати його до своїх рідних побратимів по перу, мабуть, щоб заснувати і в небесних просторах Спілку українських письменників. Тут залишив свої книжки, які говорять про любов до всього рідного: до мови, до родини, до краю, до природи, до людини, до Бога.

Вважаю емблематичними для його душі, духу, творчості взагалі такі рядки: **«Я українець з роду в рід/ І Богу дякувати мушу,/ За те що дав мені життя/ І вірну українську душу.»**

Аспазія Регуш: – Шановні українці! І я щиро дякую організаторам та отцю М. Кобзюку за вшанування духовної еліти нашого етносу. Корнелія ви, мабуть, всі знали. Він поводив себе незмінно як в сім'ї, так і з ближніми, як

на місці роботи, так і на дозвіллі; з усмішкою в куті уст весь час, з теплим випромінюванням небосинього зору, готовий розказати жарт у найнапруженішому моменті міжлюдських відносин, але завжди спроможний знайти мирний вихід. Мені розповідали наші друзі, що коли виникало якесь непорозуміння на роботі, то його зараз закликали для примирення.

Я хочу сказати і про Юрія Лукана. Він дуже хотів створити оркестр мандолін, але звідки було взяти інструменти ? СУР ще не отримував субсидії від держави. Довідався, що місцеві неопротестанти бажають навчати свою молодь інструменту. Переконав пресвітера купити мандоліни, пообіцяв навчити їхню молодь грати, але з умовою позичати й йому інструментів. І так появилася звісний потім по всій Буковині учнівський інструментальний гурт Юрія Лукана. Ось такими були наші попередники!

Михайло Міхаєску-Анюк: – Шановні друзі! Вважаю за велику честь те, що я був учнем-студентом пана Кор-

нелія Регуша та пані Аспазії Регуш. Незабутній для мене залишився момент після закінчення першої сесії іспитів. Пан професор зібрав нас і промовив: ідіть додому і скажіть родичам, щоб закололи жирного індика, приготували суп, печеню, закликали сусідів і об'явили; що сьогодні наші блудні діти повернулись до рідного, вони прославляться у відновленні нашого українського духу!

Ми є тільки їхніми епігонами, розуміється, не всі, але в нас є шанс. Маючи таку цінну спадщину, вивчаючи їх творчість, ми знайдемо дорогу до мудрості, притаманної нашому етносу. Дякую за увагу!

Коля Курилюк: З усіх пом'янутих сьогодні я не пізнавав прямо тільки О. Кобилянську, С. Яричевського та Дениса Онищука. Про Степана Ткачука: – Ти, ти, ти Курилюку, ти з тим Николайчуком та з його Обдуром тільки баламутите... – Пане, кажу, та що я буду йти шанцем коли проходить Николайчук?! – Ну, ну... ти добрий хлопець, пиши, пиши...

Пан Николайчук отримує газети, перегортає, перегортає... – Мой, де я, тут мене нема! – Та що ви, кажу, як мене нема, то звідки Вас?!...

Юрій Ракоча був непоправно оптимістичною людиною. – Пане, кажу, мала охота молоді до рідної української мови! – Не турбуйся, Колю, куди вода текла, то й буде текти, а де ліс виріс, там і буде рости!...

Іван Григораш: – Я прийшов сюди з любові до рідного і, метафорично, зустріти колишніх моїх знайомих. Згідно з Шевченковими заповітними словами – «Не забудьте пом'янути незлим тихим словом» – ви сьогодні виконали святий обов'язок перед світлоносіями нашого етносу. Треба знати, що наша українська меншина дала

Румунії багато визначних особистостей і в інших галузях. На початках заснування СУРу було багато членів, але, на жаль, число їх все меншає. Перше завдання освітян – плекати рідну мову різними законними методами та засобами. Не забувати завдання кожної української сім'ї навчати дітей, по-перше, рідної мови. Є мова, є етнія!

Говорити рідною мовою не соромно, а навпаки, це гідно! Говорити кількома мовами – це значить помножити можливості власного духу та підняти на вищий щабель культурних надбань.

Гратуюю вас за ініціативу і бажаю продовжувати її. Дякую!

Іван Боднар: – Хочу зробити таку пропозицію: в селі Дарманешти, поблизу європейської дорожньої траси Е-85, підходить до завершення побудова нової церкви «Святого Іллі», де отцем парохом служить преподобний Михайло Кобзюк. Гарно і корисно б було побудувати біля церкви пам'ятник з дошкою пошани, викарбувати на ній імена українських письменників Буковини. Це місце стало б духовною святиною нашого етносу, гордістю нашого культурного надбання, духовною опорою для молодого покоління.

Юрій Чига: – В певному часі українські письменники були силою. У Спілці письменників Румунії понад 30 членів були українці. Степан Ткачук був членом виконавчого комітету в проводі Спілки і заслужив неабиякого престижу.

Він був вулканічного темпераменту, а Всевишній так влаштував, що йому назустріч вийшов Корнелій Регуш, благий, терпеливий, врівноважений, розсудливий. Ось так спрацьовує в світі закон протилежностей!

*

Я надто оцінюю заходи плекання культури, а рідної зокрема. Коли бачив перший крок такого заходу, виникло побоювання, щоб він не зостався єдиним.

«Вшанування пам'яті українських письменників Буковини» – вже другий крок і є солідні запевнення, що буде й третій.

В нумерології цифра три означає самовираження, архетипом якого є заводило – той що заводить в діяння. З цієї точки зору можу висловити таке бачення: настав час власними силами, чітко і професійно виражати-висвітлювати особистості-колони нашого літературного пантеону. Заводилом потрібно залучувати письменників живих, викладачів, студентів, учнів.

В центрі заходу вшанування необхідно представляти підряд 2-3 письменників на основі доповідей про їхню творчість, декламувати студентами-учнями вірші або зачитувати уривки значної естетичної вартості, чи глибокого ідейного пориву. А завершувати заходи відповідним матеріалом на вебсторінці СУРу та в збірках-брошурах.

Таким чином, користь охоплюватиме як організаторів, так і учасників, а можливо і все ширше-ширше коло заінтересованих...

«УВ» - 5-6/2017

МІЖНАРОДНА ФОТОВИСТАВКА «НЕРЕАЛЬНИХ РЕАЛІЙ» СХОДУ УКРАЇНИ

Буковина, Радівці, 8 травня 2017

Галереї мистецтва буковинського міста Радівці стали за останні роки чи не традиційним простором культурних подій української громади, і не тільки, що глибоко спонукують душевні і духовні почуття постійних відвідувачів, часто сягаючи того ліміту підсвідомості, який викликає зародження нових буттєвих засад, основаних на нових життєвих реаліях.

За піклуванням першого заступника голови Сучавської повітової організації СУРу **Івана Боднаря** прибула з України делегація відданих українських патріотів, яка представила в приміщенні Галереї мистецтва Радівців протягом 8-10 травня фотовиставку потрясаючих жахливих наслідків гібридної війни на сході України.

Використавши нагоду, я попросив трьох членів делегації представитись та подати для «Українського вісника» кілька інформацій про головні цілі виставки, прицільні категорії глядачів, до яких звертаються та очікувані результати.

Валерій Назаренко: Приїхав із Черкас, виконую почесність голови Організації Українського Вільного Козацтва і є членом місцевої держадміністрації. Головна мета виставки – показати громадянам Румунії що відбувається на сході України, зрозуміти всім, що дійсно таке може трапитись в будь-якій країні, щоб кожен народ, кожна нація мали хоча б уяву про події, які відбуваються там, бо багато реальних страждань не показано по телебаченню, не описано в пресі.

Більше того, хочемо привести – і ми це здійснили – учасників цих подій, які мають поранення тілесні і травми психологічні, зцілення яких потребує часу, а головню високодосконалих оздоровчих центрів. В Румунії існують такі пансіони, лікувальні установи європейського стандарту, і це буде дуже важливо для нас, якщо створимо разом, як добрі сусіди, умови для вилікування наших постраждалих. Ми знаємо, що румунський народ співчуває нам, показує солідарність в нашій боротьбі за свободу, цілісність та суверенність держави, і ми щиро дякуємо вам за цю підтримку!

Петро Чернявський: Я також із Черкас, був одним із організаторів та учасників Майдану гідності України, подія що започаткувала революцію гідності в нашій країні. Це був дійсно патріотичний підйом народу. Російський режим не може допустити, що Україна хоче жити вільно, в демократичній державі. Вони зробили все, щоб дестабілізувати Україну. В принципі, це не громадянська війна, це чисто катєбістська система, яка дестабілізувала схід України, тут багато провокаторів, а Росія давала зброю і підтримувала цей конфлікт. Їхні військовики ввійшли на територію України і так почалась війна.

Спочатку українська армія не була підготовлена відповідно до такої конфронтації, але дуже швидко, завдяки зусиллям всього народу, вдалось стабілізувати армію, відповідно озброїти, залучились багато добровольців, і це створило умови зупинити агресію, вже не відпустити ні кроку з державної території.

Треба знати всім, що Україна протистоїть Росії і захищає не тільки свої території, але й території інших країн Європи. Завдяки і нашим жертвам Європа є сьогодні вільною, а головно мирною. Тому ми і хочемо, щоб в Європі, зокрема в Румунії, люди знали насправді, що відбувається на сході України, бо там два світогляди: один фашистський, а другий волелюбний.

Ми дуже вдячні за будь-яку підтримку, чи то з боку окремих людей, чи організацій, чи уряду, і ця виставка знайде певно позитивний відгук як в народі Румунії, так і інших країнах світу, за що дякую попередньо!

Тарас Теліженко: Я учасник воєнних подій на сході України. Не очікував, щоб в 21-му столітті в центрі

Європи відбувалась така жахлива війна. Особливо не думав, щоб саме Російська Федерація поступила так з Україною. Але ми раді тим, що змогли взяти зброю в руки і захищати батьківщину та волю народу. В першу чергу треба знати, що війна жахлива для населення, а найбільше для дітей. Ми, військовики, завжди надавали допомогу, по-перше, дітям, захищали їх, угощали навіть чим могли.

Ці фотозображення передають мінімальну частину того жаху якого переживає Україна. Не можна уявити, що означає брати участь в боях і бачити все на власні очі. Ми раді, що змогли зупинити цю заразу, яка вже не лізе далі по території України.

Але для кращого вашого поінформування, задавайте запитання, а я буду відповідати.

— *Ви цивільна чи військова людина?*

— Я по фаху артокритик і добровільно пішов захищати батьківщину.

— *Як може сусід брати зброю в руки і стріляти в сусіда?*

— Відкрийте історію і побачите, що сусід не хотів ніколи жити мирно, бо вважав себе старшим братом і порушував постійно спокій України.

— *Який кінець цієї війни вбачають українці?*

— Напевно настане нова геополітична ситуація, яка покладе кінець війні і ми будемо вільно відбудовувати нашу країну.

— *Яка є реальна причина цього конфлікту, невже Росія вважається спадкоємницею Радянського Союзу і домагається і всіх територій?*

— Чого домагається Росія і чого домагаємося ми, то

різні речі, а причина конфлікту то Європейський вибір України і за цей вибір ми проливаємо кров.

*

Запитання завдавали діти семи років, юнаки-ліцеїсти і дорослі. Незабутні слова промовив професор-др. історії Данієль Гринчук – «Ця подія є болючим уроком історії, але живим і глибоко повчальним. Ми бачимо дітей, які приготівляють уроки у бомбосховищах, дітей сиріт, дітей які тікають з розваленого палаючого дому». Су-чавський журналіст Ромео Істраті: «Фотографії, на які ви дивитесь, це зображення зла, яке жахає цілу планету. Я розмовляв з головою організації кримських татар, котрий розказав, що вони знайшли в кримських горах сотні мертвих людей, котрим відтято голови, щоб не можна впізнати їх. Це просто нереальні реалії!» Голова громадської організації «Європейське партнерство» Валерій Карбашевський: «Ми зараз всі творимо історію, але пригадуємо слова пруського канцлера Отто фон Бісмарка: Угоди з Росією не варті й паперу, на якому написані! В цьому нас переконали Мінські домовленості від 2014 року й по сьогодні.»

Учениця одинадцяти років радівецької школи нр. 5, бабуся якої походила з України, заспівала для українських гостей пісеньку-колядку і заслужила палкі аплодисменти.

Діти, юнаки і старші довго вдивлялись у виставлені фотозображення, зором намагались пояснити собі оті трагічні реалії пережиті українським населенням сходу країни, бо здоровий глузд ніяк не допускав такого безбожжя...

«УВ» - 9-10/2017

**МІЖНАРОДНИЙ КОЛОКВІУМ
«ЛЮДИНА І МІФ»
У СУЧАВСЬКОМУ УНІВЕРСИТЕТІ
ІМ. ШТЕФАНА ВЕЛИКОГО**

Сучава, Гура Гуморулуй –
18-19 травня 2017

Міжнародний колоквіум – Людина і міф. Особливе значення його впливає принаймні з кількох фактів: багате і різноманітне річище галузей духовного діяння – літератури, мовознавства, історії, фольклору, народознавства, участь відомих університетів з Сучави (Румунія), Балеарських островів (Іспанія), ЧНУ ім. Юрія Федьковича (Україна) та залучення Сучавського управління у справах культури і національної спадщини, а також вперше СУРу, представленого Сучавською повітовою організацією.

Міф – це духовний скарб із засекреченим замком, розсекречення якого вимагає відтворення епохи, яка створила його, у всіх її вимірах. Значення міфічних символів потрібно чітко відокремлювати від їхнього масового творення і встановлювати, на основі безсумнівних аргументів, їхні загальнолюдські валентності.

Пріоритетним завданням установ вищої освіти була і

є дослідницька праця як професорського колективу, так і студентів, а вагомим кроком вперед є партнерські співвідносини і співпраця. Сьомий випуск цього колоквиуму – це вже солідне визнання результатів таких занять, а тема постійно викриває безмежну гаму діянь, орієнтирів, цілей.

Те, що радує нас і буде на користь українській меншині Сучавщини /і не тільки/, є залучення професорів та студентів українського відділу Сучавського університету до розгортання колоквиуму. Це буде, надіємось, плідною спонукою в напрямку дослідницької праці, хоча б у галузях фольклору та народознавства, без яких зрозуміти, затримати і просувати творчо наші прадідівські звичаї та обряди неможливо, а ризик потрапити в кітч дуже можливий. Терен таких досліджень для нашої меншини досить широкий, достатньо багатий, а співпраця з викладачами української мови, з культурними діячами забезпечила б плідні результати і серйозний поступ у вихованні любові до цінностей рідної культури і культури взагалі. Пошанування та залучення українців до цього колоквиуму заслуговують Анамарія Гавріле, др. доцент кафедри української мови, Ілля Савчук – голова Сучавської повітової організації СУРу та Лучія Міжок – інспектор Повітового шкільного інспекторату.

Урочисте відкриття заходу відбулося в амфітеатрі ім. Дмитрія Леоніда СУ, де вітальні слова промовили з сторони ЧНУ Борис Бунчук – декан філологічного факультету та Ілля Савчук. Був запрошений представити свою доповідь на пленарному засіданні Володимир Антофійчук – професор-др. ЧНУ та почесний запрошений професор сучавського університету.

Подальші заходи колоквиуму розгортались по секціях. Українська секція продовжила роботи в конференційному залі пансіону «Елеганс» в мальовничому гірському містечку Гура Гуморулуй.

За робочим столом, очоленим професорами ЧНУ Борисом Бунчуком та Володимиром Антофійчуком, представили свої доповіді п'ятнадцять університетів чернівецької делегації та дві доповіді представили культурні діячі Сучавщини. Уважно слідували за представленою тематикою викладачі української мови та студенти українського відділу. Доповіді – це результат наполегливої дослідницької праці професорів та студентів, невпинного стремління справжніх фахівців до правди, до удосконалення, до новизни – зацікавили аудиторію як багатобічною тематикою з літератури, мовознавства, лексикології, діалектології, педагогіки-дидактики, фольклору, народознавства, так і різноманітністю сучасних методів та засобів дослідження, зокрема вживання високодосконалих технологій ІТ.

Доповіді будуть опубліковані в збірнику сьомого випуску цього міжнародного колоквиуму і стануть доступними всім заінтересованим.

Прибув і взяв участь в цьому заході Микола Мирослав Петрецький – голова СУРу, депутат від української меншини в Парламенті Румунії, котрий високо оцінив залучення до заходу такого рівня й українського відділу Сучавського університету, повітової організації СУРу, викладачів української мови та діячів української культури на Буковині. Запрошення делегації ЧНУ, в складі якої прибули шістнадцять визначних професорів-дослідників, вважає як найсоліднішу точку опори у форму-

ванні як майбутніх викладачів української мови в Сучавському повіті, так і потенційних дослідників на багатій ниві рідної культури. Також висловив своє переконання, що такі або подібні заходи стануть плідним підґрунтям у виявленні нашої етнічної ідентичності, мовної, історичної та релігійної, і обіцяє повну підтримку СУРу у подальших випусках цього колоквиуму.

*

В подвір'ї пансіону, реквізитом якого були шовкова газонна травиця, ставок, сторожений рядом плакучих верб, сховані цвіркуни та голосисті солов'ї, відбувся на закінчення заходу український культурно-розважальний вечір. Доброго настрою учасникам події зазичив піснями і танцями ансамбль «Коломийка» з Серету під професійною диригентною паличкою пані Зірки Янош, викладача музики та визначного культурного діяча Серетчини. Негостинська талановита співачка Лавінія Леонте чарувала присутніх піснями як народними, так і авторськими, під акомпанемент на електронному органі не менш талановитого її батька Валентина Леонте.

Божественна навколишня природа таємно поєднала духовні і душевні емоції, заховала це живе надбання внутрішнього єства людини в жевріючий сундук сонця, що все приховувався у вершинах гір, напевно з наміром приготувати ще сильніший спалах світла наступного дня...

*

Людина і міф! Шляхетна і безкінечна тема. Фінальна ціль складових цієї синтагми єдина: виховна функція. Пройдене життя кожної людини – це життєвий урок. Міф – це синтез певної частини людського життя в просторі і часі, зображеної у формі зразкових для неї персонажів, подій, речей. Якщо допускаємо істину, що життя кожної людини єдине і неповторне, а міф містить ці властивості, то сприйняти його значення в іншому просторі і часі значно ускладнюється, часто унеможлиблюється. Єдиним підходом до здійснення виховної цілі міфу залишається викриття символічних ампрент етико-моральних засад у міжлюдських взаємовідносинах та ставленнях людини до природи, оснований на Правді і Порядку Верховної Мудрості!

Форми виявлення людиною таких засад і ставлень міняються в плині часу, але їхня суть закодована в міфах. Ключ знаходимо у правдивому задумі, слові та вчинку.

«УВ» - 11-12/2017

ДНІ МІСТА СЕРЕТУ

14-16 липня

Раз постановлений плином часу, привілей статусу стольного міста обов'язково треба зберігати і вшановувати, інакше той же час змете зі свого простору, часто неоправно, оцю шляхетну позначку.

Серет і серетчани зрозуміли, пам'ятають і дотримуються цієї почесі, бо не даремно поставили на сторожі свого міста своєрідний воєводальний почет найвизначніших господарів середньовічної Молдавії: Сас-воєвода, Маргарета Мушата, Драгош-Воде, Богдан-Воде, Олександр Добрий, Штефан Великий. Гімназійну школу названо «Петру Мушат», ліцей «Лацку-Воде» а сторожить оце місцеве воєводство освіти господар румунського красного слова Міхай Емінеску.

Не менш гідні вищезазначеного привілею видаються і нинішні покоління. Вже п'ятий рік підряд Мерія міста Серету і Культурний центр «Міхай Теліман» організують Дні міста. Свято відбувається протягом трьох днів, а його складають культурні події, спортивні змагання та розважальні моменти.

У вітальному слові мер міста Серету Адріян Попою підкреслив, що така подія є дуже потрібною, бо дає змогу бачити здобутки пройденого року, хоча б у духов-

ному плані, і встановити правильно проекти для наступного.

Це справді є святом міста, тому що охоплює весь люд місцевості: дітей дошкільного віку, малих школярів, гімназистів, ліцеїстів, студентів, дорослих людей і навіть старшого віку.

Запрошено і гостей з України: Хор «Драгош-Воде» з Чернівців та вокально-інструментальний колектив «Дінакорд» з міста Глибоки.

Колективи дитячих садків міста організували взаємовпливні ігри, включаючи таким чином безліч дітей, які прийшли з родичами більше покататись на різних улаштуваннях для дозвілля: мініавтомобілі, гойдалки, трампліни, каруселі тощо.

Особливої уваги публіки заслужив виступ вокальної групи «Нове життя» дітей-інвалідів або з легкими психічними вадами з відповідної медичної установи міста Серету.

Розважали серетчан та прийдешний люд багато вокальних та інструментальних колективів, солісти народної та естрадної музики, танцювальні ансамблі. Постійно беруть участь у культурних подіях міста і спортивних змаганнях представники української громади міста Серету, але і з близьких сіл. Відмітимо і цього разу яскраві виступи ансамблю «Коломийка» з Серету під професійним керівництвом пані Зірки Янош, дочки невідомого культурного діяча, видатного викладача музики, хормейстра, диригента Валеріяна Яноша.

Не меншого блиску показали ансамбль «Козачок» з села Балківці, під керівництвом талановитого фахівця українського танцю Петра Шоймана та ансамбль «Чер-

вона калина» з села Негостини під керівництвом наполегливого культурного діяча Юліяна Кідеши. Не перевищуємо нашої оцінки, коли твердимо, що всі три ансамблі сягнули високого рівня виступу, особливої майстерності виконання, бо публіка довготривалими оплесками, підкреслювала це.

В спортивних змаганнях брали участь і діти, і юнаки, і дорослі. Пробували свої вміння, талант і сили в настільному тенісі, шахматах, розв'язуванні кросвордів та у велогонці. Розважалися у шашках. Найкращі отримали грамоти і грошові премії. Добрий настрій, радість, дружні відносини панували понад все.

Я бачив як господарі середньовічного Серету стискали руками свої мечі і тихо шептали: Не даремно боролися ми! А сьогоднішні господарі міста мудро кивали головою, нібито у відповідь: Не даремно боремся і ми!...

«УВ» - 13-14/2017

МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ЕСТРАДНОЇ МУЗИКИ ІМЕНІ НАЗАРІЯ ЯРЕМЧУКА

Негостина, 24 червня 2017 – I-ий випуск

***«Він так співав, що мав у горлі мозолі,
Він так співав, що крилами йому став голос.»***

Андрій Демиденко

Думка вшанування Назарія Яремчука – народного артиста України, унікального виконавця української естрадної пісні, напрошувалась в Негостині, бо в душі негостинців і, мабуть, навіть в стінах недобудованого ще тоді Культурного дому, глибоко вкарбований пречудовий образ Карпатського сокола Вижниччини, лет якого обірвавсь в 1995 році так несподівано, так боляче, так не-поправно.

*

Ішли 92-93-ті роки минулого сторіччя і в Негостині, на-решті, ріс, виростав, будувався новий Культурний дім. Це було таке довго і сильно очікуване втілення легітим-ного бажання негостинських культурних активістів і цілої громади мати відповідне місце їхньому неугасимому стремлінню плекати рідну українську культуру, а зумів

конкретно допомогти в цьому гідний син громади Павло Гарасимюк, голова комісії з бюджету-фінансів у тодішній Повітовій Раді Сучави. У духовних підвалинах цієї споруди покладені насамперед прадавня українська народна пісня, прадідівські звичаї та обряди, хори та вокальні колективи, п'єси, танцювальні ансамблі, інструментальні гуртки, декламатори, виконавці пісень, музики, художники, письменники – одним словом – потужна культурна складова негостинців.

За піклуванням невтомного радника для української меншини у Міністерстві культури в Румунії пані Ярослави Колотило загостив до Негостини Назарій Яремчук. Подія-подій, а в Культурному домі ні вікон, ні дверей... Протягом чотирьох годин «змайстровано» підлогу, а людей... голку нігде впустити! У супроводі інструментального гурту «Смерічка» виходить на сцену Назарій Яремчук: ваш Культурний дім ще такий недобудований, як і наша Україна! Але і Ми і Ви все це довершимо!

Незабутні та глибокоемоційні слова...

Вхід до сьогоднішнього добудованого негостинського Культурного дому сторожить пам'ятна мармурова дошка з ім'ям Назарія Яремчука і, якщо прислухаєшся серцем до неї, то неодмінно почуєш: «Родина, родина – це вся Україна й Негостина, з глибоким корінням, з високим гіллям!...»

*

Подбали, щоб фестиваль вшанування пам'яті Назарія Яремчука ввійшов, нарешті, в культурне буття Негостини. Сучавська повітова організація СУРу, Негостинська місцева організація та Мерія громади Балківці, насамперед, в особах Іллі Савчука – голови, Валентина

Леонтія – члена оргкомітету та Василя Шоймана – мера.

Сприяла участі у фестивалі почесних гостей з України – Вижницьких краян Назарія – Організація міжнародного співробітництва громад «Карпатія» в особі заступника голови Мирослава Шевчука.

Запрошені вшанувати пам'ять народного артиста України на сцені Негостини були ансамбль «Коломийка» з м. Серету, керівник Зірка Янош, вокальний гурт «Негостинські голоси», керівник Микола Крамар, ансамбль «Червона калина» з Негостини, керівник Юліян Кідеша, солісти Лавінія Леонте, Лоредана Мендріштяну, Петро Шойман, Данієла Прікіч, Ліліана Савчук, Олександр Маланчук, Отілія Мацнер.

Делегацію з України, очолену головою районного відділу культури Вижниці, склали солістка Марія Романюк з м. Глибока та Вокальне тріо народного аматорського інструментального ансамблю «Смерічка» – керівник Антоніна Клоцька. Запрошення вшанував і представник румунської меншини Глибоцького району М. Беку.

Вітальні слова промовили високоповажні особистості.

Василь Шойман: Щирий привіт гостям, добірній публіці, учасникам фестивалю і не в останній мірі організаторам! До мого обрання мером я працював учителем і тому хочу підкреслити, по-перше, важливу виховну роль таких заходів як для молоді, так і для дорослого люду, бо таким чином висвітлюється культурна ідентичність нашого етносу, те що нас відокремлює і в тому часі єднає у великий національний чи світовий культурі.

Вітаю присутність голови СУРу пана Миколи Мирослава Петрецького, з котрим існують дружні і плідні відносини, конкретна співпраця і, впевнений, що будуть

конкретні факти на благо нашого духовного просування.

Запевняю Вас, що мерія, місцева рада, я особисто, будемо постійно поруч з організаторами у подібних подіях. Успіху учасникам, здоров'я і доброго настрою всім Вам!

Микола Мирослав Петрецький: Доброго дня всім Вам і довгого життя фестивалю! У званні голови Союзу Українців Румунії та депутата в Парламенті Румунії я щиро вітаю початок такого важливого духовного діяння!

Воно відповідає вповні головному завданню нашої організації, передбаченому в третій статті Статуту, а саме плеканню рідної української культури задля збереження нашої етнічної ідентичності.

Не випадково називають Негостину українським культурним центром Буковини. Гратуюю Вас за ініціативу, за організування фестивалю, за те, що просуваєте українські культурні цінності, розвиваєте культурні відносини з материнською культурою і вписуєте ці скарби у багатобарвний духовний вінок нашої держави.

Обіцяю завжди надавати нашу підтримку у подібних заходах. Надіюсь, що наступний випуск відбудеться у

вашому оновленому Культурному домі, а цей фестиваль сягне і національного рівня.

Бажаю Вам міцного здоров'я, щастя, творчої наснаги та успіху учасникам!

Ілля Савчук: Добрий день! Як голова Сучавської повітової організації СУРу хочу подякувати всім організаторам цього фестивалю, тим котрі не шкодували сил, часу і вміння забезпечити все необхідне для відповідних умов розгортання цієї цінної духовної події. Користуюсь нагодою і висловлюю щиру подяку голові СУРу за підтримку, за те, що шанує нашу діяльність і за присутність на нашому заході!

Повідомляю всіх українців Сучавщини, що слідує в місяці липні поточного року 24-ий випуск вже традиційного Буковинського фестивалю «Співжиття», який відбудеться в м. Радівцях, куди запрошую всіх Вас!

Бажаю багато здоров'я, щастя й успіху учасникам фестивалю!

Адріана Марусик: Від імені місцевої організації СУРу та мого особисто вітаю всіх вас з нагоди цієї особливої події в нашій місцевості і бажаю всім вам, гостям з

України, з Бухаресту, з інших українських поселень Буковини і не в останній мірі місцевим колективам та виконавцям, успішного виступу на сцені фестивалю ім. Назарія Яремчука!

*

Відкриває концерт вокальний гурт «Негостинські голоси» вітальною піснею «Зеленеє жито, зелене...». Лунають українські народні пісні, виконуються українські танці, виступають солісти української естрадної музики. Атмосфера набирає неймовірної емоційності. Зелена еспланада негостинської восьмирічки, сцена, публіка, навколишній пейзаж під чародійною пісенною паличкою Назарія Яремчука стали великим храмом рідної духовності. Це було те почуття, якого плекав назабутній артист України і котре вкарбовував в душу своїх побратимів так палко, так щиро, так безкомпромісно.

Лейтмотивом пісенних виступів на сцені фестивалю були пісні «Червона рута» та «Родина». Співали солісти на сцені, співала публіка, здавалось що співає вся Негостина, бо більшість із глядачів пригадали собі унікальний його концерт на недобудованій сцені. Весь у захваті від публіки, захопленої до екстазу почутими піснями, постійно в обводі молоді, яка невпинно піднімалась на сцену з зростаючим букетом квітів у руках Назарій просто співав і дихав Щастям!...

*

Мені пощастило тоді бути ведучим того вічноживого в моїй душі концерту і випав привілей бути ведучим першого випуску фестивалю вшанування пам'яті Назарія Яремчука. Намагався висвітлити його яскраву мистецьку

постать, але краще за мене це робили і роблять його пісні «Водограй», «Гай, зелений гай», «Смерекова хата», «Я піду в далекі гори», «Стожари», «Писанка», «Пісня буде поміж нас», «Гей ви, козаченьки», «Лелека» та ін.

Особливу особистість складають завжди багатобічні і комплексні сторони. Відокремлюючи їх від цілого, ризикуєш опинитись у безвиході. Але висвітлити людину у постаті митця – це, напевно, правдивий шлях до справжнього пізнання людини. А пізнають найкраще людину – говорить народна мудрість – її друзі, сімейний партнер та людина сама себе.

Ось і такі пам'ятні слова: «Назарко любив свою Батьківщину і казав, що головне мати надію, що ми будемо щасливими, що ми станемо серед усіх у світі народів достойним, повноцінним і повнокровним. Він вірив у геній нашого народу» (Віктор Співак – друг).

«Він такий знаменитий співак і така проста і щиросердечна людина» (Дарина – дружина).

«Кожний з нас повинен бути постійно в польоті – крізь долю, над суєтою. І при цьому, однак, не відриватися від землі. Пам'ятати священні речі – навіщо живеш, звідки ти родом, до чого прагнеш, що скажеш людям, з якого колодязя п'єш живу воду.» (Назарій Яремчук – інтерв'ю).

Мистецьке кредо Назарія Яремчука: «Пісня для мене – це все, – це вираження всіх людських почуттів. Без пісні я не уявляю свого життя.»

«УВ» - 13-14/2017

**ЗУСТРІЧ ПОСЛА УКРАЇНИ
В РУМУНІЇ, ЙОГО ЕКСЦЕЛЕНЦІЇ
ОЛЕКСАНДРА БАНЬКОВА,
З ПРОВОДОМ СУЧАВСЬКОЇ
ПОВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ СУРУ**
(7 вересня 2017 р.)

Врученням 29 червня 2017 р. вірчих грамот Президенту Румунії Клаусу Вернеру Йоганнісу, Надзвичайний і Повноважний Посол України Олександр Баньков розпочав свою дипломатичну місію в Румунії, сусідній країні, де споконвіку проживають в порозумінні та взаємоповазі українці з румунами, долаючи разом часто не легкі історичні випробування.

Вельмиповажний представник України відвідав Сучавщину в супроводі депутата від української меншини в Парламенті Румунії, одночасно і голови Союзу Українців Румунії, Миколи Мирослава Петрецького.

В приміщенні повітової організації українців, головою якої є Ілля Савчук, члени проводу, зустріли новопризначеного представника української дипломатії в Бухаресті. Ілля Савчук представив склад проводу, висловив особливу честь, яку відчувають всі присутні в залі пізнати безпосередньо і поспілкуватись з українським диплома-

том, вважаючи цю нагоду знаковим моментом в діяльності Буковинської української організації, і запросив Його Екцеленцію представитись та наголосити на кілька пріоритетів діяльності Посольства України в Румунії в напрямку покращення взаємних відносин між двома державами та народами, зокрема в поліпшенні виявлення етнічної ідентичності українців в Румунії.

Посол Олександр Баньков: – Дуже дякую за створену нагоду познайомитись! Як ви вже знаєте, два місяці тому я приїхав до Бухареста і розпочав роботу з моменту вручення вірчих грамот президенту Румунії. Зразу ж ми почали повноцінно працювати, вирішуючи повсякденні справи, притаманні нашим обов'язкам. Ідея візиту сюди і по всіх повітах, де проживають компактно українці, є однією із них і ми її обговорили з паном депутатом і головою СУРу десь з самого початку мого приїзду, з метою особисто познайомитись з станом, в якому українці проживають, навчаються, організовують культурні заходи та проводять свою звичайну щоденну роботу. В повіті Тулчі я був, наприклад, і бачив як там вони проводили міжетнічний фестиваль. Мені дуже приємно пізнати всіх вас, побачити і відчувати, що українська справа, за постійною підтримкою СУРу, є жива, розвивається і хочу запевнити Вас, що ми вже розпочали нашу співпрацю з СУРом, з повітовими організаціями, робимо спільні заходи на національному рівні, робимо все необхідне для того, щоб ця підтримка українців в Румунії та, відповідно, румунів в Україні – бо це двосторонні відносини – здійснювалась конкретними міждержавними контактами, контактами між людьми по-перше, щоб вони, контакти, в першу чергу були якнайкращими в обох країнах.

Тому я буду завжди готовий до ваших пропозицій, ідей, питань, мій телефон чи електронна пошта завжди готові на спілкування; окрім цього, є вже в мене персональні контакти і я закликаю вас до діалогу. Лише в діалозі і у відкритих відносинах зможемо ідентифікувати ті рішення, які можуть бути дійсно на користь українським громадам, в даному випадку в Сучаві, але й не тільки. Ми не раз розподіляємо українців на тих, що живуть на

Сучавщині, на Мараморощині, Тулчі, Банатах або будь-де, але це для нас просто українство Румунії, яке буде завжди нами підтримуватись, завжди буде, сподіваюсь, разом з нами у підтримці України в ці тяжкі історичні часи, через які зараз сучасна Україна проходить. Всім дякую і я готовий до ваших запитань, ідей, пропозицій.

Микола М. Петрецький: – Я хочу також щиро привітати Його Ексцеленцію, Посла України, з нагоди відвідання Сучавської філії СУРу. Як засвідчив сьогодні сам пан Олександр Баньков, з самого початку приходу на цю почесну посаду, якого ми так палко бажали і не раз на

наших засіданнях підкреслювали брак цього високого контакту, ми налаштували оці безпосередні зустрічі. Радість побільшується тим, що в особі посла є молода, енергійна, високоосвічена і рішуча людина. Як повідомив пан посол, зараз після вручення вірчих грамот Президенту Румунії розпочались і конкретні діяння з СУРом, з повітовими організаціями, з місцевими адміністративними і політичними авторитетами Сату Маре, Бая Маре, Сучави, і це ми вважаємо нормальними стосунками, але й плідними, тому що не робиться ніякої різниці між українцями, де б вони не знаходились, а такі візити тільки зміцнюють єдність між українцями Румунії. Єдність і позитивні діяння українців в Румунії, а румунів в Україні, зміцнюють відносини між нашими державами і тому я хочу в черговий раз Вам подякувати за нелегку подорож, яку Ви зробили по наших філіях і вважаю, що будете присутнім на багатьох подіях, котрих СУР організуватиме в подальшому часі. Сердечно дякую Вам!

Іван Боднар: – І я щиро вітаю Вас на Буковині! Хочу висловити кілька думок, які були б на користь всім нам. Вважаю, що наша організація, як найближчий сусід і друг України, повинна мати за головну мету постійні контакти з материковою культурою, звідки витікає наша духовна енергія і якою потрібно жити нашу духовність, насамперед молодого покоління.

Перша із моїх думок стосується вивчення рідної української мови. Признаймо, що живемо сьогодні у прагматичному світі, де людина діє в умовах вигод, які її стимулюють. Вважаю, що і у вихованні тепер діє цей принцип і непогано було б знайти ресурси стимулювання дітей в навчанні рідної мови. Залучення бізнес-

менів то цієї справи дало б непогані результати.

Також заснування українських інформаційних центрів у місцевостях, де проживають компактно українці, відіграло б позитивну роль в цьому напрямку. Діти, молодь взагалі, мали б можливість спілкуватись на рівні повітовому, національному і міжнародному.

Заснування українських дитячих садків європейського рівня в Румунії стимулювало б дітей вивчати українську мову і пізнати українську культуру.

Плідними стали б стали обміни виховним досвідом між викладачами. Не знаю чому припинився обмін літніх учнівських таборів, дуже корисний для живого спілкування.

Культурна діяльність повинна постійно відчувати підтримку України, організатори подій в Румунії обов'язково повинні запрошувати артистичні колективи з України, а організатори культурних подій на Україні запрошувати українські колективи з Румунії. В цьому напрямку я започаткував шиття-вишивання до кожної важливої культурної події рушника, з узорами, притаманними кожній зоні, в якій відбувається подія, і постійно зшивати ці рушнички з одного боку трикольковою стрічкою (червоно-жовто-синьою), а з другого двокольковою (синьо-жовтою). Сувій таких рушників вручався би на з'їзді СУРу кожній повітській організації підряд.

Я продовжую організувати міжнародні пленери з художниками, які пізнали і люблять Буковину, в нас вже є тісні зв'язки, і я хочу подарувати Вам картину литовського художника, який намалював екстер'єр Сучевецького монастиря. Це на добру згадку про нашу зустріч з Вами!

Михайло Міхаєску-Анюк: – Я також гратуюлю Вас з

нагоди приходу на високодостойну посаду! Вважаю, що ми можемо допомогти Україні тільки якщо буде спільна праця, будуть реальні пропозиції, реальні рішення і конкретні кроки. Українська діаспора в Румунії не є настільки економічно потужна як в Канаді, США, Англії, Франції та інших країнах, але ми можемо багато дечого

зробити для іміджу України в Європі чи в світі навіть, бо оця нестандартна війна, що точиться на Україні, має за мету і спотворення образу країни та народу.

Нашими заходами, за допомогою нашої преси, радіо і телебачення, церкви навіть, ми постійно були і продовжуємо бути солідарні з українським народом, підтримувати його матеріально і морально.

Як бачимо, Україна поводить себе гідно, це визнає весь цивілізований світ, а це вже надає їй певний статус-плюс, бо бачать в ній європейську демократичну державу.

Хочу додати, що побратання поселень Румунії з поселеннями України в прикордонній зоні є дуже важливе

з точки зору прямих людських контактів, але треба поширити цей захід і з дальшими місцевостями, бо з досвіду вже можемо сказати, що в Чернівецькій області мало хто з пересічних українців знає, що в Румунії проживають споконвіку їхні побратими. Прямі контакти є живі контакти і приводять до живих результатів. Дякую за увагу!

Євсебій Фрасинюк: – Ваша Ексцененціє, я щиро приєднуюсь до попередніх вітань, адресованих Вам! Ідею стосунків румунської народності з українською можна відсунути навіть до часів будівництва культури енеоліту званої Трипілля-Кукутень, пройти через Середньовіччя та дійти до наших часів і завжди знайдемо багато спільного обом народам. Прадавня істина говорить, що справжня дружба між людьми/народами складається в часі і на основі взаємопізнання. Спостерігаючи за подіями в геополітичній зоні, в якій ми знаходимося, я зауважив, що по радіо і телебаченню часто вживаються на адресу України вирази як «штучна держава», «Крим – це подарунок Хрущова» і т.п.

Утвердилася в плині часу ідея, що історію писали і пишуть переможці. Частково це правда, але сьогодні кожен народ вивчає і виховується у власній історії, написаній справжніми істориками, бо, не знаючи свою правдиву минувшину, жоден народ не зможе вбачати правдиво своє світле будуче.

На рівні Посольства, яке Ви очолюєте, було б корисно зорганізувати разом із СУРом круглий стіл, чи іншу форму спілкування, де б запросити з України істориків, науковців, а з Румунії представників української та румунської преси, котрі б поінформували на основі

незаперечних доказів і детально про історію України, про її державність, про її історичні кордони і т.п. Дякую за увагу!

Олександр Баньков: – Питання, які стосуються обох меншин, української в Румунії та румунської в Україні, що стосуються обміну досвідом викладачів, літніх таборів, контактів між учнями – ми це все знову почали обговорювати з румунською стороною після одинадцятирічної паузи, бо комісія і моніторинг, які проводились в 2006-му році, через позиції обох сторін, в принципі не привели до нічого корисного для обох громад і зараз я радий, що ми відновили цю діяльність, вона є складною, але корисною; зізнаюсь, що це було нелегко, але ось, наступного тижня в Києві відбудеться засідання представників обох сторін. Маємо серйозні підстави, що відновиться діалог і конструктив і з румунського боку, і з нашого боку, а візит президента Йоганніса в Чернівцях і в Києві дасть певного поштовху в просуванні наших інтересів про двосторонню підтримку українців в Румунії та румунів в Україні, у виявленні їхньої ідентичності.

Не є секрет, що Україна дійсно в складній ситуації маючи військові дії, багато втраченого промислового і торговельного потенціалу – на рівні 20% –, бюджетні витрати є набагато більшими ніж можливості. З румунською стороною ми обговорюємо можливості спільно залучувати європейські фонди, двосторонні проекти на користь обох громад. Ми відійшли від того стану, в якому звинувачували один другого. Бо коли сваряться дипломати, це не на користь пересічному люду. Тому кажу, що на сьогодні в нас є перспективи на новий діалог і сподіваюсь, що в найближчій часі зможемо поділитись конк-

ретними результатами. Тут вписуються і багато питань, яких ви обговорили. Що стосується відновлення генконсульства в Сучаві, то деякі перспективи намічаються. Нам вдалося вже нівелювати економічне зростання до оптимістичного стану, тобто Україна може задовольнити внутрішні потреби, а в співпраці з СУРом, шляхом спільних діянь ми зможемо здійснити і ваші пропозиції.

Те, що є дуже важливо, ми зуміли об'єднати націю. Допомога, насправді, може бути різною, матеріальною, і моральною, і є важливою. Є в Україні Інститут Національної Пам'яті, який займається такими чутливими моментами історії України, сусідніми відносинами. Я згідний з тим, що з румунською стороною, на рівні експертів, було б корисно шляхом діалогу та певного етикету ідентифікувати спільну історію, факти, які більше нас єднують, і тут вкладаються інформації та пояснення нашої справедливої історії. Це все треба знати на основі реалій, документів, археологічних розкопок і т.п., щоб насправді зрозуміти, що діяла і діє Росія в Україні та яка це є загроза і для інших країн, коли не існує взаємоповага та дотримання норм, визнаних міжнародним правом.

Я родом із Луганська і знаю з реалій і живого слова все, що там відбувається, і боротьба, і пропаганда, але боляче є те, що всі страждають, ніхто нічого не виграє, бо від війни ніхто ніколи не виграв. Там є тероризм, якого російські війська підтримують, а тамтешні люди є заручниками ситуації. Вони не бажали війни, а війна прийшла до них. Гуманітарна складова бракує, бо ніхто не може доступити до Криму чи Донбасу. Російській владі, мабуть, байдуже як відносно людської долі української сторони, але й відносно своїх людей, які воюють

за неї, вона не цінує людське життя, або цінує дуже мізерно. Одне є війна справжня, за правилами, визнаними світом, а зовсім інша оця нестандартна, в якій найбільше страждає цивільний народ.

Я дякую вам за цікаву розмову, а ви знаєте, що відносини України з Румунією залежать і від того як ви працюєте, відноситись до румунської держави, як вирішуєте спільні справи. Бажаю успіхів Вам і до нової зустрічі!

Спільне фото, маючи на другому плані портрет Тараса Шевченка, увічніює цю зустріч, але винесе, я впевнений, на перший план палкий заклик Великого Кобзаря:

**«Обніміться ж, брати мої,/ Молю вас, благаю!...
Борітеся – поборете,/Вам Бог помагає!/ За вас
правда, за вас слава/ І воля святая!»**

«УВ» - 15-18/2017

24-ИЙ ВИПУСК БУКОВИНСЬКОГО МІЖЕТНІЧНОГО ФЕСТИВАЛЮ «СПІВЖИТТЯ».

Радівці – 16 липня 2017 р.

Мудро казали наші пращури, що будь-яке діяння на благо людини чи люду треба почати «у добру годину». Двадцять перше травня, християнське свято рівноапостольських царів Константина та Єлени, було, напевно, тією «доброю годиною» у 1994-му році, коли село Марицея на Буковині стало «добрим місцем», а директор культурного дому цього села **Коля Курилюк** – засновник Буковинського міжетнічного фестивалю «СПІВЖИТТЯ» – був (і по сьогодні є) «добрим українцем». А ще є на Буковині добрі румуни, поляки, німці, липовани, цигани та інші національності – всіх є коло чи понад десять етносів –, які вклали кожен у власний «спів життя!» свою специфіку - притаманність свого життя-буття.

В подібних заходах, і не тільки, при багаточисленних повтореннях-випусках появляються і певні стереотипи, певна рутини, що не було б найприкрішим аспектом, якби не доходило до безупинного повторення тих самих пісень, танців, віршів тощо. Будучи очевидцем всіх 24-ох випусків нашого Буковинського фестивалю «Співжиття», можу потвердити, що кожного разу організатори

зуміли вплинути на оновлення чи то репертуарів, чи видів мистецького виявлення, чи складових заходу. Тому я звернувся прямо і безпосередньо до головного організатора цього заходу у 24-ім його випуску **Іллі Савчука** – голови Сучавської повітової організації СУРу та інспектора з питань української меншини в Повітовому шкільному інспектораті:

– *Пане голово, дякую за згоду дати інтерв'ю для УВ. Маючи вже досвід з підготовки попередніх трьох випусків фестивалю, які головні цілі поставив цього разу ваш оргкомітет, ось у вже 24-му випуску?*

– Головною метою в організуванні цього фестивалю є просування культурної різноманітності в буковинському просторі. Засновник цього заходу Коля Курилюк мав на увазі саме таку ціль і протягом вже 24-ох років його задум виявився повнокорисним для всіх національностей, що проживають на Буковині. Перші сім випусків та п'ятнадцятий відбулися в с. Марицеї, а потім фестиваль набрав ітінерантного характеру, проходячи підряд у місцевостях, де проживають компактно українці, але й постійно запрошуються самодіяльні гуртки всіх етноменшин Сучавщини.

– *Маєте на увазі співжиття тільки української меншини з іншими етноменшинами чи і з мажоритарним населенням, бо Коля Курилюк запрошував у «його» випусках і румунські самодіяльні гуртки?*

– Це дуже слушне зауваження, ми його обговоримо на рівні оргкомітету і я впевнений, що участь і мажоритарної національності приведе до плюс-вартості, корисної обом сторонам.

– *Вагомості такому заходу надають не тільки артистичні колективи, хоча вони передують, але й*

участь представників адміністративних установ. Які почесні особистості вшанували наш фестиваль і, таким чином, підтримують та надають певного авторитету заходу?

– По-перше, треба відзначити присутність префекта повіту Сучави пані **Мірели Адомніцей**, українки за походженням, яка підкреслила повноцінність фестивалю, якщо він сягнув вже 24-го випуску! Не в останній мірі ми раді присутності **Віктора Григорчука**, голови Яської філії СУРу, **Віктора Семчука**, голови Ботошанської філії СУРу, **Казимира Лонгера**, голови Союзу поляків Румунії, **Антонії Георгіу**, голови Демократичного форуму німців, всім колективам та їхніми наставникам.

– *Спостерігаю новинку. Вперше ви запросили на фестиваль «Співжиття» артистичні колективи з сусідніх повітів. Запропонували ви собі розширити простір культурної різноманітності і надати фестивалю національного характеру?*

– Так, інша головна мета цього фестивалю – це зміцнення єдності українського етносу не тільки на Буковині,

але й поза її межами, ціль яку ми просуваємо починаючи з налагодження доброго сусідства. І, таким чином, прибули на фестиваль наші повітові сусіди з Ботошан та Мараморощини. Хочу уточнити, що запрошення були вислані всім філіям СУРу, але не всі відгукнулись, мабуть, з об'єктивних причин.

– *Уточніть, будь-ласка, хоча б колективи, які зараз виступають на сцені Радівецького дому культури!*

– Прибули на цьогорічний випуск фестивалю вокальний гурток с. Вишавська Долина – Мараморощина, ансамбль сіл Рогожешти та Киндешти – Ботошани, ансамбль «Мала Поляна» Союзу поляків Румунії, вокальний гурт «Едельвейс» німців із Гура Гумору, ансамбль «Проромані» Партії ромів та українські колективи з Сучавщини: «Полонинка» з Палтіну, «Джерельце» з Ізвоареле Сучевей, «Буковинська ружа» з Мілішівців, вокально-інструментальний колектив греко-католицької церкви м. Радівці та гурт «Сеньйори Радівців». Концерт закінчила чудовим виступом відома співачка гуцульської пісні Феліція Облизнюк.

– *Будучи прямим свідком всіх випусків цього фестивалю я спостеріг, що тоді, коли ця особлива культурна подія відбувалася в селах, де проживають українці, то обов'язково був парад народних костюмів, у гуцульських селах ще й парад ваговозів, те що, принайм, має глибоко-широкий вплив на імідж такого заходу і не тільки. Коли організувався цей фестиваль в місті, а це вже вчетверте, ця складова відсутня і, як бачите, публіки не так багато, як очікувалося!..*

– Організування фестивалю в селі чи в місті має і свої недостатки, але й переваги. Я згідний з вашим зауваженням і обіцяю, що наступний випуск – 25-ий, юві-

лейний, відбудеться в селі Марицеї, місце його започаткування, і обов'язково включимо парад народних костюмів.

— На початках цього фестивалю, головно після включення до його діянь і Повітового управління з питань культури, існувала, так скажімо, кутюма круглого столу, за яким сідали наставники колективів, голови місцевих організацій СУРу, спеціалісти по видах мистецтва розглядали рівень виступів, пропонували використовувати шедеври народної пісні, звичаїв та обрядів притаманних кожній місцевості зокрема, робили зауваження, висували нові ідеї, пропозиції і т.п. Було б це корисно відновити?

— Я думаю, що це привело б обов'язково до підвищення рівня виступів артистичних колективів і навіть би сприяло відкриттю справжніх талантів і спрямуванню їх до професійних установ, і я подбаю про включення і такої складової до фестивалю «Співжиття».

— СУР витрачає немалі кошти на організування та розгортання цього фестивалю і взагалі на наші культурні події, яко головному діянню, передбаченому третьою статтею нашого Статуту.

Але постійний зв'язок з материковою культурою переріс би у якісний поштовх у плеканні української рідної культури у буковинському просторі. Могли б створити можливість запрошувати на майбутні випуски артистичні колективи і з України?

Користуюсь нагодою, щоб висловити подяку Раді СУРу, зокрема голові та депутату **Миколі Мирославу Петрецькому**, за фінансову підтримку і не тільки. Щодо запрошення самодіяльних гуртків з України я вповні поділяю вашу думку, висуну це питання до Ради і надіюсь

на позитивне рішення в цьому напрямку.

Дякую за вашу відкритість та щирість, поздоровляю за те, що продовжуєте цю благородну духовну справу і бажаю успіхів!

— І я вам дякую і вважаю, що кожний випуск є не тільки нагодою виявлення культурних надбань етноменшин, а й надбання досвіду для поліпшення діянь духовного процвітання всіх нас.

*

Лунали пісні вокальних гуртків та солістів, декламувались вірші, заводились танці, бриніли струни мандолін, звучали фанфари, не втихали оплески.

Я спостерігав за всіма і мене вражало постійно те хвилювання виконавців при виході на сцену та повну їхню радість після закінчення виступу. Духовна діяльність, значить, виконує своє призначення: будує десь там в глибині душі і розуму людину в людині...

«УВ» - 15-18/2017

VII-ий ВИПУСК ФЕСТИВАЛЮ «СВЯТО В МОЄМУ СЕЛІ»

*Балківці – Сучавський повіт,
1 жовтня 2017*

Людина спостерегла з найдавніших-давен, що народження як її, істоти, так і роду чи народу, але й появи-заснування країни чи окремої місцевості, не відбувається без Божого веління. Сугеровано-зазначено це в міфах та легендах родів, племен, народностей, країн, міст чи сіл. Залучення божества до народження-сотворення забезпечує статус незаперечного права на існування, а супротивлення або нищення святого веління в релігійних віровказах – до Магабхарати і після неї – вважається непростимим гріхом.

В християнській релігії церква стала віхою Божої волі, а мешканці будь-котрої місцевості встановлюють головним святом їхнього ойкумена дату освячення тамтешнього Господнього храму, число яке ототожнюється, взагалі, із значними святом християнського календаря. Газдам-віруючим давнього українського села Балківці – згадане в грамоті 1470 р., – пощастило прийняти за найголовніше свято – Свято Покрови Пресвятої Богородиці – 1 жовтня за ст.ст., день освячення їхньої церкви, побудованої в 1876-1883 рр.

*

Ось які відомості подає Українська Православна Церква у книзі **«Короткі відомості про свята православної церкви»** (Київ, 1992): «За царювання Льва шостого Філософа (886-911), у 910 році, під час вторгнення сарацин до Грецької імперії, св. Андрій Юродивий та його учень Єпіфаній перебували першого жовтня в Константинопольському храмі, де зберігалась риза Богородиці. Під час всеношного недільного співу побачили в небі чудесне з'явлення Пресвятої Діви Богородиці в оточенні пророків, Апостолів та Ангелів. Вся осяяна сонячним світлом, вона молилася за грішників і покривала християн чесним своїм омофаром. Побачивши це з'явлення, Андрій запитав свого учня Єпіфанія: – Бачиш, брате, царицю і Богиню всіх, яка молиться за весь світ? – Бачу, святий отче, і жахаюсь! – відповів йому Єпіфаній. З'явлення було прославлене спочатку тими, що молились в храмі, а згодом в усьому Константинополі». (ст.42)

Для нас, українців, це свято має і окремі конотації. Вищезазначена книга ще уточнює: «На Запоріжжі була церква святої Покрови і запорізькі козаки вважали святу Покрову своєю покровителькою. Існує переказ, що після зруйнування москалями Запорізької Січі 1775 року козаки, які подалися за Дунай під ласку турецького султана, взяли з собою і образ Пресвятої Покрови» (ст. 43).

Після відновлення української державності та суверенітету, в 1999 році свято Покрови постановлено як **День українського козацтва**.

За указом президента України Петра Порошенка в 2014 році свято Покрови оголошено як **День захисника України**.

Гідні нащадки своїх батьків, молоді балківчани, в почесті примаря – **Василь Шойман** – чи педкадрів – **Петро Шойман, Конвалія Григорійчук** –, за підтримкою мерії, місцевої ради, місцевої організації СУРу та оргкомітету культурного товариства «Козачок», в сьомий раз зуміли підняти до рівня справжнього свята душі і духу.

Зазвичай, свято розпочалось святлітургією в місцевій церкві, відправленою отцем-парохом Козміном Куку, молодим служителем Божого слова, який лише за кілька років пастирства в Балківцях заслужив особливу шану парафіян своїм ставленням до церкви, до людей, своїми лагідним словом та розумною порадою, а ще тим, що будучи румуномовним, вивчив за короткий час і промовляє під час святслужби кілька тропарів і українською мовою – рідною мовою більшості балківчан.

З п'ятнадцяти годин на сцену, улаштовану в центрі села біля примарі, ведуча урочистого концерту на честь свята Конвалія Григорійчук запрошує на сцену примаря Василя Шоймана, його заступника Юліяна Кідешу, директора школи Секстілію Герасе, отця-пароха Козміна Куку та режисера спектаклю Петра Шоймана, котрі привітали гостей та місцевий люд, побажали всім здоров'я, щастя, радості і миру, запевнили, підтримці і в подальших випусках.

Вшанували свято села Балківці десять колективів – ансамбль «Серет» та чоловічий вокальний гурт «Буковинська любов» з м. Серету, місцевий ансамбль «Козачок», ансамблі «Гайок» з Дорнешт, «Дубочок» з села Кажвана, «Червона калина» з Негостини, «Буковинські квіти» з м. Радівців, «Троянда» з с. Калафіндешти, во-

кальний гурт «Негостинські голоси» та спортивний клуб «Гонг Га» з м. Радівців, котрий представив, головно для молоді, ряд прийомів з рукопашної боротьби.

Зачарували присутніх особливими виступами солістка української народної та естрадної музики Лоредана Мендріштян та солісти румунської народної музики Марія Захаріє і Григорій Герман.

Утримували високий настрій танцювальні колективи, виконавці сягали не раз майстерності, а різнобарвні народні костюми створювали казкові картини, в яких сміливі витязі-кавалери змагались хоча б за усмішку, а може й руку, чарівних красунь.

Побутові пісні «Негостинських голосів», наприклад, не раз викликали в очах старшого покоління миготіння слізних зірок, прихованих десь у куточках далеких спогадів молодості.

Любовні пісні миттєво піднімали молодь до танцю, а оплески та повторні домагання не стихали.

Дітвора розважалась на площадці для своїх вибриків, а родичі насолоджувались і одним, і другим спектаклями.

Сутінки підкрадались якось несміливо, навіть його величність Сонце не хотіло сковзнути поза обрій, щоб не втратити жодного із виступів, бо свято було і залишилось яко свята річ як для людини, так і для обожнених складових природи !...

«УВ» - 19-20/2017

МІЖНАРОДНА КОНФЕРЕНЦІЯ: «УКРАЇНЦІ РУМУНІЇ – ІСТОРІЯ, СУЧАСНІСТЬ ТА ПЕРСПЕКТИВИ»

Бухарест, 18-19 листопада 2017

Задум зібрати многочисленне добірне українське, і не тільки, товариство в галузі культури, у співпраці з високодостойними членами делегації з України – фахівцями української духовності у найрізноманітніших її проявах, зринув, як це завжди годиться, в голові голови Комісії з питань культури Союзу Українців Румунії, відомого українського прозаїка і драматурга, перекладача, природженого гумориста **Михайла Трайсти**.

Як головний організатор цієї вагомій події для справжнього культурного розвитку нашого українського етносу, М. Трайста уточнив з самого початку факт, що без підтримки СУРу в особі голови **Миколи Мирослава Петрецького**, депутата в Парламенті Румунії від української меншини, інших членів комісії та Ради, без партнерів Бухарестського університету – факультету іноземних мов та літератур, Товариства славистів Румунії, Департаменту російської та слав'янської філології, Клузького університету «Бабеш-Бойой» – філологічного факультету, Сатумарського повітового музею, Національного телебачення Румунії, а головне без учасників цього заходу, удача була б неможливою.

Щиро дякуючи всім, запрошує до вітального слова високоповажних гостей, членів Організаційного комітету і партнерів.

Микола М. Петрецький: Ваша Ексцеленціє, пане Посол України в Румунії! Вельмишановні гості з України! Вельмишановні учасники конференції! На самому початку хочу з глибини душі привітати почесних представників високодостойних установ, гостей та учасників цього культурного заходу та признатися, що надіюсь в його продовженні доти, доки сягне ступеня традиційності!

Зокрема вітаю і дякую головному організатору Михайлу Трайсті, котрий витратив чимало зусилля, щоб цей проект «виплекався» і став, ось, сьогодні, дійсним і діючим. Спочатку навіть важко було збагнути, що це так буде, але, крок за кроком, все вияснявалось, підпорядковувалось складовим проекту і втілилось в реалії заходу.

Від імені СУРу та мого особисто хочу подякувати Надзвичайному і Повноважному послу України в Румунії, Його Ексцеленції Олександрову Банькову за плідні відносини з українцями Румунії, за конкретні відгуки на наші зусилля виявляти рідну українську ідентичність.

Щиро дякую Бухарестському університету за співпрацю, за прекрасні умови розгортання роботи конференції і не в останній мірі дякую Румунському національному телебаченню, відділу Інші меншини, за професійну теледисемінацію.

Бажаю успіху роботі конференції, а гостям прекрасно почувати себе в столиці нашої країни!

Посол Олександр Баньков: Вельмишановні організатори конференції, пане депутат та голово СУРу, дорогі українці! В якості представника найвищої дипломатич-

ної установи України в Румунії поздоровляю Вас за надзвичайну культурну подію, започатковану сьогодні, бо, насправді, минуле, сучасне і майбутнє – це органічні складові нашого буття, а відсутність однієї віддаляє, часто боляче, бажані перспективи.

Бачу в залі багато українців-особистостей, більшість вже знайомих мені, а це пояснює незаперечно багатог-

ранну діяльність у різних галузях культури: історії, літератури, мовознавства, дидактики, педагогіки, перекладу тощо.

Не випадково говориться тут про школу, про молоде покоління, про багаті культурні надбання, про реальний духовний розвиток української громади в Румунії.

Оцей переповнений зал свідчить, не вперше, про явний інтерес українців до розвитку рідної культури, у вирішенні їхніх проблем шляхом взаємопорозуміння та взаємоповаги і не в останній мірі про багатогранні духовні ресурси українців в Румунії. Бажаю успіхів всім та дякую за увагу!

Мирослав Петрецький: Ваша Ексцеленціє пане Посол! Пане депутат та голово СУРу! Дорогі гості! Ша-

новні українці! В пошесті голови Комісії з європейських відносин, зв'язків з Україною та українською діаспорою хочу відзначити, що ідея цього заходу належить Михайлу Трайсті, але нам так сподобалась, що ми не пошкодували жодного зусилля втілити її в дійсно культурну акцію.

Також хочу підкреслити, що в Сату Маре відбулася також конференція на ту ж саму тему, організована головою тамтешньої повітової організації СУРу, генеральним секретарем СУРу Любою Горват. Корисно б було, щоб кожна повітова організація проектувала та здійснювала подібні заходи, а вже на національному рівні наше минуле, сучасне та майбутнє виявлялось в докладнішій баченні та в більш конкретних перспективах.

Бажаю, щоб постійно міцніла дружба між українцями та румунами, щоб успіхи ваші стали явними надбаннями нашого культурного скарбу!

Октавія Неделку: Дорогі гості з України, дорогі українці! В якості господаря та співорганізатора цього надзвичайного заходу зі всієї душі: Ласкаво просимо!

Тема конференції вельми благородна, а заголовок вельми сугестивний та спонукальний до багатогранних дискусій. Це вже п'ятий вагомий захід в нашому університеті, а це серйозний засновок, що будемо свідками важливих доповідей, корисних дебатів. Я впевнена в тому, що існував, існує і буде існувати великий інтерес до такої теми.

Дякую Союзу Українців Румунії за підтримку, дякую партнерам, бо, насправді, події такого масштабу потребують цього.

Тема відкриває три напрямки: минуле, сучасне та майбутнє. Український відділ в нашому університеті існує вже

понад сім десятиліть, а пан професор-др. Іван Ребошапка пише про це докладно. Основоположником україністики в Румунії був Константин Драпака, але в плині часу її представляли і представляють високодостойні особистості, є і молоді науковці, які продовжують цю працю.

Я знаю, що вони збагачуватимуть її та піднесуть до бажаного вами рівня. Успіхів вам і дякую за увагу!

Антоанета Олтяну: Шановні друзі! Як голова Товариства славистів Румунії признаюсь: мені дуже приємно, що цей захід відбувається у співпраці, в залученні Товариства славистів Румунії, багато з учасників є і членами нашої організації, вони становлять найактивнішу складову товариства, що є й передумовою наших успіхів.

Приємно і корисно буде, якщо така співпраця продовжуватиметься, бо кожний етнос зобов'язаний знати і творити власну історію, власну культуру.

Я приєднуюсь до тих, хто впевнений у ваших успіхах! Дякую!

Дорін Іван Кіра: Вельмиповажні друзі! Як продекан філологічного факультету в Університеті «Бабеш Бойой» /Клуж-Напока/, щиро вітаю вас і жалію, що не вмію вживати вашу українську мову!

Говорити про історію України, про українську культуру – це непросто та нелегко. Особисто вважаю, що кордони між країнами це тільки спонукання для нових авантур у духовному світі.

Національні культури – це відмітні розпізнавальні суті, а для мене постійне їхнє відкриття це безмежна насолода цього духовного простору.

Переклад літературних текстів – нелегке випробування, але без цього ми були б духовно біднішими і тому

я глибоко оцінив мого доброго друга, професора англійської мови, котрий переклав на англійську українську марамороську пісню, яка мене зачарувала формою та ліричним меседжем.

Я зараз вам її прочитаю і подякую за увагу!...

Феліціян Поп: Доброго дня всім вам! Я менеджер Повітового музею в Сату Маре і дякую вам за нагоду взяти участь у конференції.

Я часто буваю в Україні, а це означає, що була нагода пізнати прямо українців, відкрити реальний пульс України. Стосунки Румунії з Україною основуються на духовній єдності, яка постійно вимагає нових відносин, нових діянь. Наші спільні інтереси потрібно завжди захищати, посилювати, а це в Сатумарській зоні успішно здійснює моя колега Люба Горват.

Те, що ми робимо зараз, якщо не проходить даліше емоційного сприйняття, якщо не матеріалізується і не перетворюється в інші діяння взаємного пізнання та шанування, то наслідки будуть неповноцінними. Виклю-

чення упереджених штампів, наклеєних часто недрузями або невігласами, призвело в сьогоднішньому світі до іншого образу України та українців, а це і тому, що існують люди, які це роблять. Румунія є одним із найближніх і вірних друзів України. Наважуюсь сказати, що окрім Чорного моря – як говориться часто в нас – Румунія відкрила ще одного щирого друга – Україну! Дякую за увагу.

*

Після офіційного відкриття конференції робота продовжилась по таких секціях: Література, Фольклор – Музика, Лінгвістика/Міжкультурний діалог, Румунсько-українські відносини, Історія та історіографія.

Програма передбачала закінчити конференцію презентаціями книг «Румунсько-українські відносини: історія та сучасність, сьомий випуск», «Діалог славистів на початках ХХІ-го століття», «Літописець давнього та славного роду словенів» та «Сторінки румунської Шевченкіани, I том», фотовиставкою «Прості обличчя непростої історії» та концертом-фольк «Колись я вмів літати, колись...»

Голова оргкомітету обіцяв, що доповіді конференції будуть зібрані в солідний том і опублікується за фінансовою підтримкою СУРу, що стане підставою і спонукою для подальшої дослідницької праці у нашому українському духовному просторі.

«УВ» - 23-24/2017

«КОЛЯДА НЕБЕСНОМУ ДВОРУ» У БУКОВИНСЬКОМУ ПРОСТОРІ VI-ий ВИПУСК

Балківці – 26 грудня 2017

***Послухайте, люди, це ж урочий час,
Бо прийде у славі сам Господь до нас!
Не буде він мірять срібло і злото,
А буде він важить де добро, де зло!***

(Українська давня колядка –
Славен еси, Боже, по всьому світу)

Шостий рік підряд, за проектом професора Петра Шоймана, наставника славнозвісного ансамблю «Козачок», у плідному партнерстві з примарією громади Балківців, в особі мера Василя Шоймана, місцева Парафія, в особі преподобного отця Козміна Куку та культурне товариство «Козачок», вшанували цикл зимових свят.

З прадавніх-давен пращури українців встановили ці свята між двома космічними знаками: зимовим сонцестоянням (21/22 грудня) та перигелієм, найкоротшим зближенням Землі до Сонця (коло 6 січня), коли Земля, а головню води (джерела, ріки, моря), отримують сонячної енергії на 6,9% більше ніж нормально, насичуючись

цілющими властивостями. Це були свята вшанування двох найголовніших природних стихій – Сонця та Води – для забезпечення життєвих ресурсів. Це суто родинні свята і відбувалися без певної календарної дати ритуалами жертвування земних плодів (святвечерею), єднання/цілісності родини (поминки), величальними піснями-колядками, подяками-щедрівками, обрядодіяннями забезпечення урожаю в наступному році – засівання, віншування тощо.

З прийняттям християнства величальні пісні-колядки збагатились біблійною тематикою, в якій нове світло є Боже Світло Правди в образі новонародженого Ісуса Христа.

Наслідувати ці звичаї та обряди означає залучуватись до космічного порядку, а головно до етико-моральних міжлюдських відносин.

Це правильно розуміють як провідні авторитети, так і пересічний люд села Балківці.

У святково прибранім та переповненім залі місцевого культурного дому виступали підряд: ансамбль «Козачок», вокальний гурт «Негостинські голоси», вокальна група «Надія» з села Калинешти-Купаренку та ансамбль «Стражанка» з села Стража.

Зустріли їх, як годиться, організатори цього святкового заходу щиросердечними вітаннями.

Петро Шойман: Доброго дня, друзі! Христос народився! Славимо Його! Ласкаво просимо на шостий випуск нашого фестивалю «Різдвяні звичаї та обряди в Балківцях», іменований сьогодні «Коляда небесному двору». Протягом цих шести років ми зуміли затримати і просувати місцеві обрядодіяння вшанування свят

зимового циклу не тільки спектаклями на сцені культурного дому, а й виконанням їх протягом періоду свят коло двору, правда не всіх господарів села, але значної частини наших друзів-шанувальників таких традицій.

Хочу підкреслити, що наші заходи не були б успіхом без підтримки примарії, за що дякую пану меру та членам місцевої ради, без підтримки і залучення школи, за що дякую директору та педкадрам, включно й дітям, без підтримки церкви, за що дякую отцю-пароху, і не в останній мірі без підтримки родичів дітей, моєї сім'ї – головно мами, за що всім уклінно дякую.

Хочу також подякувати і відзначити неабиякі зусилля членів культурного товариства «Козачок» та учнів усіх трьох шкіл громади Балківці за благодійний жест збирання речей вбрання, іграшок та солодоців та обдарування дітей, які з певних причин і на превеликий жаль живуть у недостатках.

І не в останній мірі дякую спонсорам нашого заходу, зокрема пану Іллі Гуменюку за матеріальну підтримку. Запрошую пана мера привітати учасників зі святом.

Василь Шойман: Христос народився! Славимо Його! Від наших родичів і дідів-прадідів знаємо, що Різдвяні свята і Великодні – це родинні свята. На селі родини, взагалі, великі, чисельні, а це надає цим святам певної урочистості, емоції, можливості краще пізнати родинні зв'язки, а старшим надає обов'язково можливість пригадати власне дитинство.

Тому ці свята не можуть бути будь-якими, треба дотримуватись звичаїв та обрядів наших предків, щоб добре знати хто ми були, хто ми є і хто, чи ким/чим ми хочемо бути. Ці наші звичаї та обряди були сотні, а може

й тисячі років тому життєвим вишколенням молодих поколінь. Ми зобов'язані дотримуватись їх, якщо не хочемо схибнутись з такої дороги; ми це робимо і шануємо людей, які залучуються до подібних заходів, а професор Петро Шойман є їхній живий двигун і я йому щиро дякую, що він в нас є!

Всім вам бажаю міцного здоров'я, щастя, радості і достатку в Новому Році!

Отець-парох Козмін Куку: Христос народився! Славімо Його! Душа радіє, коли бачу так багато віруючих на святі Різдва Христового, коли бачу щире залучення адміністративних авторитетів, інтелігенції села, дітей і молоді до вшанування новонародженого Божого світла Правди. Залишити повсякденні турботи і прийти до культурного дому, щоб разом заколядувати «Небесному двору» означає приєднатись і наслідувати Господнє світло життєвої дороги. Тому раджу і закликаю вас дотримуватись звичаїв та обрядів, вони є християнськими і глибоко виховними.

Я просто насолоджуюсь душевно, коли бачу хвилювання в очах дітей, бажання виконати бездоганно свою роль, а це оправдовує вповні матеріальну підтримку старших.

Бажаю Вам здоров'я, радості, душевної потужності во Ісусі Христі!

*

Виходили на сцену вокальні колективи, колядували, щедрували, віншували і маленькі, і малі, і юні, і старші колядники. Зачарували навіть і Діда Мороза/Крачуна, він просто забув про свої обов'язки перед дітьми всього світу і затримався у Балківцях на всі чотири години.

Прикраси на ялинках, різнобарвні світельця, народні костюми, а головне Божественне звучання колядок, чи то на українській мові, чи на румунській, створили не тільки святковий момент, але й повели кожного у таємний світ чи то дитинства, чи то загадкових мрій, чи до надії що, нарешті, Нова радість стала/ Світу засіяла!...

«УВ» - 1-2/2018

БУКОВИНСЬКЕ СВЯТО МЕНШИН НА РІВНІ НАЦІОНАЛЬНОГО ДНЯ МЕНШИН РУМУНІЇ

Радівці – 17 грудня 2017

У чині скромного глядача втішного для мене концерту, присвяченого Національному Дню Меншин Румунії, влучно названого напередодні Різдвяних Свят Святом Меншин, приємно вразив мене чудовий багатобарвний букет квітів, що стояв посеред сцени символом етнічної єдності і різноманітності, духовної краси в її таємній гармонії.

Генеральна Асамблея ООН ухвалила 18 грудня 1992 року Декларацію про права осіб, належних національним меншинам, виявляти себе етнічно, мовно та релігійно, і цей день став Міжнародним Днем Меншин. Румунія прийняла це рішення Урядовою Постановою нр. 881/1998. Відзначати цей день на Буковині стало традиційним заходом, а Дім Польський в Сучаві роки підряд був спільним культурним домом всіх національних меншин, що проживають у нашому мальовничому просторі.

Цього року, за законодавчим пропонуванням депутатів, які представляють групу 17-ти меншим в Парламенті Румунії – українська меншина представлена депутатом, в тому числі і головою СУРу Миколою Мирославом

Петрецьким – в цій найвищій законодавчій установі ухвалено: в Сенаті 23 жовтня – 92 голосів за, в Палаті Депутатів 21 листопада – 279 голосів за, рішення встановити **18 грудня Національним Днем Меншин Румунії**. Декрет цього Закону нр. 247/2017 підписаний Президентом Румунії Клаусом Вернером Йоганнісом 7 грудня.

Проект **Свято Меншин**, складений видатним буковинським істориком, професором-др. Данієлом Гринчуком, отримав позитивні відгуки всіх етнічних меншин Сучавщини – українців, поляків, липованів, ромів, німців, євреїв та угорців, котрі представились перед добірною публікою Дому культури міста Радівців з найкращими самодіяльними колективами.

Зустрінутий оплесками, головний організатор цього заходу попросив дозволу уточнити кілька напрямків та цілей свого проекту.

Данієл Гринчук: Шановні друзі! Ваші оплески заохочують мене і я відчуваю, що те, що ми діємо зараз тут, буде високим, якісним і, безсумнівно, на користь всім нам. Ми знаходимось в присутності етнічних меншин, щоб разом розпочати новий етап у виявленні культурної ідентичності, визначеної Національним Днем Меншин Румунії.

Ми завжди стояли поруч і покажемо нашу різноманітність, але і наше порозуміння, взаємоповагу, бажання пізнати глибше одні одних для того, щоб правильно оцінити духовні надбання кожного зокрема. І, таким чином, ми зможемо пізнати що таке історична Буковина, що вона означала для наших предків і що вона означає для нас та що означатиме для майбутніх поколінь. Це викликає певні емоції, але вони ґрунтуються на толерантності, яка створила цей Богом милуваний край і наш спільний маль-

овничий простір, де відносини між людьми подолали бар'єри мови, звичаїв чи віросповідання духом розуміння, що тільки у єдності людина сягає блаженності.

Будемо відзначати Національний День Меншин Румунії вашими піснями, танцями, колядками та іншими обрядодіяннями, притаманними кожному етносу зокрема, але гуртуватиме нас, як це відбувалось з найдавніших часів, цінування людської духовної краси, шляхетних рис людини та потреби боротися спільно в подоланні історичних, суспільних і навіть особистих негараздів.

Запрошую на сцену достойних представників присутніх тут меншин, щоб надати можливість представити свої духовні цілі та висловити взаємно побажання з приводу нашого свята і наступаючих Різдвяних свят.

Александріна Фока: Доброго дня! Як голова Союзу росіян-липованів Сучавщини, напередодні Національного Дня Меншин Румунії, але й тому що наближаються Різдвяні свята і Новий Рік, хочу побажати всім вам здоров'я і достатку, радості і блаженності, а зокрема дітям – тому що до нас приходить Дід Миколай 19 грудня – бажаю щоб отримали найочікуваніші подарунки. Звернулась я, по-перше, до родичів дітей, тому що за допомогою їхньої матеріальної підтримки ми представимось на сцені на досить високому рівні.

Хочу висловити наші побажання і на рідній мові: «С праздником, с Рождеством Христовим, с Новим Годом!»

Ілля Савчук: Українська меншина щиро вітає всіх вас! Спочатку хочу передати всім українцям, і не тільки, найщиріші вітання депутата в Парламенті Румунії від української меншини пана Миколи Мирослава Петрецького, голови СУРУ.

В етнічній різноманітності Румунії українська меншина займає третє місце за чисельністю після мадярів та ромів, а маємо на увазі тих українців, котрі записались в офіційних документах перепису населення, бо насправді нас є більше. В Сучавському повіті записались понад п'ять тисяч, а в дійсності нас набагато більше.

Тому що представляю Повітовий шкільний інспекторат в чині інспектора, що координує навчальну діяльність на рідній мові українців та росіян-липованів, хочу поінформувати, що інституційно навчаються рідної мови коло 200 дітей росіян-липованів та понад 2000 дітей українців, що доказує зростаючий рівень зацікавлення краще вивчати рідну мову. В Радівцях вивчається рідна мова і одних, і других у двох гімназійних школах – «Димитрій Кантемір» та «Богдан-Воде».

Ми відповіли з особливим задоволенням запрошенню pana Д. Гринчука співпрацювати партнером в такому проєкті, внаслідок чого наша меншина представлена трьома колективами. Успіхів всім вам, щастя і здоров'я!

Клара Гапенчук: Від імені угорців Сучавщини, і не тільки, вітаю вас! Вважаю за велику честь знаходитись тут разом з Вами з нагоди такої важливої події для етнічних меншин, яка стала традиційною в Сучавському повіті. Розпочались ці наші діяння тоді, коли мій чоловік, нині поважний пенсіонер, виконував почесь урядового експерта у справах етноменшин і кожного року, за опікою Управління Міжетнічних Відносин (DRI) робив все можливе, щоб ми могли виявляти наші вміння плекати рідну культуру.

Буковина – це дуже багатий культурний простір, а визначення числа 18 грудня Національним Днем Меншин

в Румунії є офіційним признанням того, що ми існуємо і доводимо наш культурний доробок подібними заходами, збагачуючи таким чином національну культуру.

Хочу подякувати зокрема професору-др. Данієлю Гринчуку за запрошення та заявити, що у важливій угорським Компендіумі культурних постатей його прізвище знаходиться на достойному місці, яко шаную за особливий внесок до просування угорської культури на Буковині.

З нагоди нашого свята та наступаючого Нового Року хочу побажати всім міцного здоров'я і якнайбільше подібних заходів для відповідного взаємооцінення!

Дантес Рошіяну: Етнічна меншина ромів м. Радівців вітає Вас! Насамперед хочу висловити мою щирю подяку провідним постаттям виховної установи «Святого Стеліяна» м. Радівців за плідну співпрацю. Завдяки їм сьогодні ми тут і можемо показати вперше артистичний колектив ромів, ціль якого є плекати і просувати звичаї, традиційну культуру ромів.

Напередодні Різдвяних свят хочу побажати всім здоров'я, радості і щастя, на многії літа!

Сорін Костюк: На жаль, я єдиний представник етно-меншини євреїв сьогодні, але зате палко вітаю вас! Приєднуюсь до попередніх подяк, висловлених професору Гринчуку, тому що його персональність виявляється не тільки у фаховому напрямку, але й в організаторському, а головню у міжлюдських відносинах. Жалію, що не зміг представити сьогодні на сцені Свята Меншин і єврейський самодіяльний колектив, але постараюсь поповнити власним виступом і проспівати вам колядку на румунській мові і одну пісню на мові ідиш.

Успіхів, здоров'я всім і хай буде мир!

Агнешка Полачек: Польська меншина вітає всіх і бажає плідної праці всім етнічним громадам! Запрошення на такі події завжди є для нас особливим, як у нас кажуть, гонором, а ми постійно стараємося відповісти на високому рівні!

Покажемо сьогодні як поляки колядують і танцюють, вшановуючи рідну культуру і просуваючи її через молоде покоління.

Здоров'я, щастя, радості всім та успіху виступаючим колективам!

*

Першим виступив ансамбль «Червона калина» з Негостини під наставництвом Юліяна Кідеші. З перших рухів вправлені танцюристи полонили публіку. Гармонійно пов'язана динаміка рухів, різнобарвність народних костюмів, а головню експресивність юних облич зичили всім присутнім невичерпного оптимізму, радості і щастя.

Ансамбль польської меншини «Мала Поляна» подарував ряд колядок і святкових пісень, а потім продовжив

виступ танцями, притаманними і народним, і класичним рухам польської хореографії, виражаючи впевненість, стійкість і рішучість у ніжних формах людського емоційного відношення.

Особливим виступом представився музикально-вокальний квартет угорської меншини з м. М'єркуря Чук. Вишукані народні костюми, талановиті виконавці приємно вплинули на почуття публіки і отримали теплі оплески.

Не вперше виступили успішно солістки українського ансамблю «Буковинська ружа» села Мілішівців Данієла Прікіч та Ліліяна Савчук, котрі виконали ряд народних та естрадних українських пісень, викликаючи повторні оплески публіки.

Жіночий танцювальний гурток ромів приємно вразив глядачів як притаманними їхнім традиціям костюмами, так і танцями і музикою. Ніжні рухи молоденьких ромейок передавали те молодецьке, нестримне ще стремління сягнути таємних життєвих здійснень.

Вокальний і танцювальний колектив росіян-липованів в ново придбаних, гармонійно стилізованих, специфічних народних костюмах викликав оплески публіки з самого початку. Несміливі початкові рухи маленьких новачків скоро увійшли гармонійно в динаміку цілого. На фоні російських мелодій, знаних цілому світу, вони створили гарне враження.

Колектив етноменшини німців радував присутніх старанним виконанням п'єс гарного та багатого німецького музичного фольклору. Ноти перед кожним виконавцем та супровід електронного органу забезпечили бездоганність у виконанні, і це оцінила публіка оплесками.

Закінчив святковий концерт пенсіонерський вокальний ансамбль української організації м. Радівців «Надія», який здивував публіку бадьорим виконанням української народної пісні «Розпрягайте, хлопці, коні» та іншими піснями з українського та румунського музикального фольклору.

*

Концерт відбувся вдало, спільна вечерея була приємною, але з точки зору діяча культури потрібно у майбутніх випусках обов'язково залучити круглий стіл для фахового абґрунтування подібних заходів. Пісні і танці, звичаї та обрядодіяння виникли в історії певної народності у процесі життя-буття і є носіями морально-етичних цінностей того чи іншого етносу. Вони стали певним кодом міжлюдських відносин. Якщо не будемо розв'язувати ці коди, то світловказами молоді ставатимуть не яскраве життєве світло новонародженої Божої Правди, а вогник свічечки, запаленої для прикраси столика...

«УВ» - 1-2/2018

МІЖНАРОДНИЙ ДЕНЬ РІДНОЇ МОВИ НА БУКОВИНІ

Радівці – 24 лютого

***Нації вмирають не від інфаркту,
Спочатку їм відбирає мову...***

Ліна КОСТЕНКО

Відомо вже кожній людині яким нещастям для нашого існування обертається забруднення чи нищення природи. Подібно вдаряє по народу невивчення рідної мови, неповага до неї, зречення її. Щоб легше зрозуміти це, пригадаймо відоме порівняння: погане ставлення до рідної мови «рівноцінне» поганому ставленню до матері і батька!

Чому починаю таким песимістичним застереженням? Бо читаю по інтернету, що з понад 6000 розмовних мов світу близько половині загрожує зникнення, тому ЮНЕСКО підтримує вивчення і вживання мови, яко ознакою духовної/культурної приналежності особи, а багатомовність вважає ключем до взаємопорозуміння та взаємоповаги. Але всупереч такому оціненню того, що уособлює кожний рід/нарід і забезпечує гармонізування складових людського світу, чомусь люд прямує до єдиної мови!...

Невже Господь помилився при Вавилонській вежі?

Чи наша цивілізація самопожертвуванням хоче продемонструвати Правду Божого веління?!...

Мабуть, і в цьому полягає суть звісних слів Андре Мальро: ХХІ століття буде століттям релігії/духовності/містичності або його не буде взагалі!...

*

Українці називають це свято ще **Міжнародним Днем Материнської Мови** і святкують його 21 лютого разом зі всіма країнами світу з 2000-го року.

Започатковане було це свято на Буковині викладачами гімназійної школи с. Балківці Анкою Штюбіану та Конвалією Григорійчук і проводилось успішно роки підряд у цьому селі. Цього року перенесено його до міста Радівців. Участь чисельна – 241 учень із 24 шкіл повіту Сучави, де вивчається рідна українська мова.

За проектом діяння розгортаються у формі конкурсу та розподілено їх на вісім секцій: 1. Літературна творчість; 2. Народний костюм – презентація; 3. Вокальні колективи; 4. Драматизування літературного твору; 5. Українські танці; 6. Декламування; 7. Виконування українських пісень; 8. Вокально-інструментальні колективи.

Перед заповненим залом дому культури учнями-учасниками, наставниками колективів, викладачами української мови, шанувальниками рідного українського слова голова Сучавської повітової організації СУРу, шкільний інспектор Ілля Савчук оголошує початок конкурсу, наголошуючи на тому, що День рідної мови може бути тільки святом рідної мови та представляє почесних гостей цього свята. Гучними оплесками зустрічає зал запрошення до вітального слова голови Союзу Українців Румунії, депутата в Парламенті Румунії від української меншини **Миколу Мирослава Петрецького**.

М.М. Петрецький: – Дякую, пане голово повітової організації, за запрошення! Дорогі учасники свята рідної української мови, шановні українці Буковини! Так, як ви сказали, що День рідної мови – це свято рідної мови, то я почну святковим вітанням всіх вас: слава Ісусу Христу! Слава навіки Богу! Мені і моїй дружині дуже приємно

буду разом з вами, а це ви правильно оціните, якщо тільки подумаєте як нелегко зараз подолати з Марамо-рощини на Буковину Карпатські дороги «прикрашені» сніговими заметами. Але якщо бачу в залі стільки дітей у надзвичайних українських костюмах, то ця радість переповнює душу. Це означає, що наші культурні заходи розгортаються на благо нашого духовного процвітання, що передаються цінності нашої культури молодому поколінню, а це забезпечує нашу майбутність у цивілізованому світі.

Як вам відомо, за останні роки СУР розширив свою культурну діяльність в три рази, а з отих понад 300 культурних подій, які відбулися минулого року, переважна

частина орієнтована на збереження рідної мови. І так, як я бачу, на святах рідної мови у всіх повітах найбільшу участь беруть учні, а це нас дуже радує, бо оправдовує народну мудрість: Де є діти – там є майбутнє!

З іншої точки зору можна твердити, що забезпечує собі майбутність народ, котрий знає зберегти рідну мову. Мудрі кажуть, що можна, приблизно, все відновити, але навряд чи можна відновити загублену мову! Тому для нас дуже важливо говорити рідною мовою, де б ми не знаходились, не цуратись її, а навпаки, вивчати, розвивати, збагачувати. Я можу подати такий особистий приклад: Будучи студентом, один із професорів, що не дуже любив нацменшини, з першого семестра кожного дня на початку уроку питав мене: – Пане Петрецький, ви українець? – Так, пане професоре! – відповідав серйозно я. Починає другий семестр. Перший урок, перше запитання: – Пане Петрецький, ви українець? – Так, пане професор, я не можу змінити національність серед шкільного року! І більше такого запитання професор мені вже не завдавав.

Я бажаю, щоб ви поводити себе гідно, не соромились вашого етнічного коріння, бо тільки воно надасть вам сили бути міцними, здоровими душевно і духовно. По-перше, це означає не забувати рідну мову, говорити нею, удосконалювати її. Ось, ми підтримали видання нових підручників з української мови від першого до шостого класів, складених колективом, очоленим пані Лучією Міжок, що буде серйозним кроком до поліпшення засвоєння рідної мови.

Закінчую такою порадою: говоріть всіма мовами світу, але, по-перше, рідною!

Успіхів всім вам і дякую за увагу!

Після вітального слова на румунській мові Василя

Паскаря, голови Радівецької організації СУРУ, надається слово пані Лучії Міжок, як одному з головних організаторів свята.

Л. Міжок: – Доброго дня, а головню доброго настрою всім учасникам! Я дуже рада, що цей конкурс-свято рідної мови збереглося, продовжується, бо це є явним доказом того, що наша рідна українська мова плекається, діти-учні заінтерсовані вивчати її. Не важливим є те, що ми перенесли його з Балківців до Радівців, а важлива є ваша любов до рідного, бажання брати участь в конкурсі, творити, декламувати, співати чи танцювати, одним словом, важливою є ваша любов до рідної культури.

Звертаюся, по-перше, до учнів-учасників цього курсу з зауваженням, що кожна секція має окремі, специфічні їй властивості та вимоги, учасники нагороджуються преміями та відзнаками, так що будьте уважними, старайтесь виступити якнайкраще і отримати бажані нагороди. Але не забувайте олімпійський принцип: найвищою нагородою завжди є участь в конкурсі !

Хочу щиро подякувати пану Миколі М. Петрецькому, голові СУРУ та депутату нашому, за душевну і матеріальну підтримку, оцінюємо ваше зусилля, разом з дружиною перетнути Карпати в умовах суворої зими, бо і це є доказом вашого піклування в просуванні рідної культури, мови зокрема.

Успіхів учасникам, здоров'я, душевного і духовного надбання всім вам!

*

Починає конкурс читанням власних літературних творів. Наташа Шойман з Балківців, нині учениця Національного коледжу «Петру Рареш» в Сучаві, бачить рідну мову у батьківському домі, де біля Святого Письма ле-

жить «Кобзар» Шевченка, бачить її на вишитім рушнику, що прикрашує образ Богоматері, у казочках бабусі, у порадах дідуся, у всіх іграх дитинства. Мені здавалось, що просто її душа говорить рідною мовою.

Слідували інші конкуренти, одні читали власні роботи, інші із творчості наших письменників. Потім представлялись народні костюми. Велику насолоду отримав почувши гуцульський говір, такий соковитий, такий барвистий як і самі їхні строї. Варто плекати зо всіх сил, пани професори-наставники, прошу пробачення, це живе джерело народних говорів! Бо до підвищення рівня мови тільки крок, як це продемонструвала учениця Технічного коледжу «Лацку Воде» з м. Серету Чезара Ніколета Скіпор, представляючи український народний костюм; вона не тільки пояснювала складові його, але й відносились до символіки форм та барв, що складають ціле світобачення наших майстрів і майстринь.

Були і, так назвемо, шаблонні представлення, але з моєї точки зору це тільки через малочисленні повторення/репетиції, бо в очах дітей читав таємне бажання сказати більше!...

Вже у музиці, театрі і танцях наші діти та юнаки неабиякі артисти. Тут вже і усмішка на устах, і впевненість у голосі чи рухах, і бажання виявити себе вповні.

І, як то постійно буває у світі, тут не обійшлося без дива: хоч відбувалося свято рідної української мови, та розпорядження на сцені, вказівки, пояснення, запрошення на сцену конкурентів проводились не завжди рідною мовою...

Якщо не такого дня вживати рідну українську мову, то коли?...

«УВ» - 5-6/2018

ЗНАКОВА ПОДІЯ В «СТОЛИЦІ КУЛЬТУРИ»

Яси, 25 березня

Яси, місто стольного рангу, зазнали розмаїтого розвитку з моменту перенесення до нього столиці середньовічної Молдавії з Сучави володарем Олександром Лепушняну в 1564-му році. Знаходячись на трасі торговельного шляху з Львова до Дунайських портів, Яси зазначені і в «Повісті минулих літ» літописця Нестора (XI ст.) у Списку руських міст, далеких і близьких, під назвою Яський Торг. За однією із версій дослідників/істориків назва Яси походить від назви сарматського племені – язигів/яссів. Хоча зазнало частих нищень/руйнувань, місто Яси оживало і відновлювалось, подібно Жарптиці, бо ясніло/жеверіло в ньому незгасиме світло духовності.

Час оправдав/потвердив це тим, що Яси стали впливі часу найпотужнішим культурним центром/джерелом румунського народу, і не тільки. Сьогодні, за останнім переписом населення (2005 р.), Яси займають друге місце після столиці Бухарест і продовжують бути одним з найголовніших культурно-освітницьких, наукових центрів Румунії.

*

Від заснування повітової організації СУРУ в Ясах, головою якої і досі є щирий українець Віктор Григорчук, а заступником не менш відданий українському духу Данієль Серединчук, просування української духовності, висвітлення літературних особистостей, зокрема Тараса Григоровича Шевченка, стало традиційним діянням в багатограннім культурнім житті міста. Існування власного осередку, співпраця з фахівцями та учнями Яського мистецького коледжу «Октав Бенчіле», побратання та обмін духовним досвідом з культурно-освітницькими установами Чернівців, Вінничини – Україна, надали заходам цієї організації яскравості, змістовності, валентності.

І поточного року вшанування великого Кобзаря українського народу, поета-пророка Тараса Шевченка, яке відбулося в студентському Домі культури міста Яс, сягнуло рівня високої гостеприємності, взаємошани та компетентності.

Віктор Григорчук, дякуючи запрошеним за щирий відгук на свято невмирущого Кобзаря українського народу, оголошує відкритим свято вшанування 204-ої річниці з дня народження поета, художника, подвижника боротьби за волю – Тараса Григоровича Шевченка і пропонує розпочати діяння виконанням гімнів Румунії та України.

Вшанування особистості, творчої спадщини Шевченка, яка стала родючим скарбом не тільки для українського духовного простору, а й світового, відбувається вже традиційно в присутності шановних гостей – говорить господар свята Віктор Григорчук – а це сьогодні у

нас гості з України, представлені паном Олексієм Каспруком та пані Тетяною Заїчко, з Молдавії представлені паном Миколою Олійником, гості з Бухареста в особах Миколи Мирослава Петрецького, голови СУРу, депутата від української меншини в Парламенті Румунії і пані Ельвіри Кодрі, радника у справах української меншини в Міністерстві освіти, а також з повіту Ботошани на чолі з

головою повітової організації СУРу Віктором Семчуком, та південної Буковини, точніше, з мого рідного села – Негостини. В рівній мірі – продовжував він – я радий участю і в сьогорічному заході наших постійних співпрацівників із Яського Коледжу мистецтв «Октав Бенчіле», представлені директором Іллею Горовим, котрі вже роки підряд поруч в розгортанні наших культурних подій.

Запрошується до вітального слова Микола Мирослав Петрецький.

Микола Мирослав Петрецький: – Дякую, пане голово Яської повітової організації! Слава Ісусу Христу! Як всі ви знаєте, свята вшанування великого Кобзаря

українського роду є не тільки найважливішою культурною подією, але й найособливішою для всіх українців Румунії. Місяць березень починає календарним святом весни, названим у Румунії марцішором, продовжується восьмим числом – Міжнародним днем жінки – найціннішої особи нашого життя-буття, продовжується, дев'ятим та десятим числом, святами вшанування найціннішої особистості української духовності, в тому числі і світового духу.

Всі українці Румунії шляхетно витрачають свої культурні потенціали, духовну енергію, щоб затримати і просувати на все вищому рівні цей культурний заповіт, збагачувати його новими надбаннями та передавати з покоління в покоління.

По всіх повітах Румунії, де компактно проживають українці, ми zorganizували понад 20 таких культурних заходів, а це у 12 повітах, де свято Шевченка стало традиційним святом тамтешніх українських громад.

Окрім цього, перед нами, українцями Румунії, стоїть ще одне головне завдання, його можна назвати заповітним обов'язком, а саме побудувати у цих повітах 12 пам'ятників Тарасу Григоровичу Шевченку і стати, таким чином, другою державою, після України, щодо числа таких знаків-символів вшанування титульного представника українського духу в світовій культурі.

Про Шевченка, головню про його творчість, можна говорити дуже багато і багатогранно, але чомусь хочеться пригадати слова першого голови СУРу, які він зачитував у Бухаресті, де ми вшанували відновлений пам'ятник немирущому нашому Кобзарю в парку Херестреу: Тоді коли Румунія буде охоплена Шевченком, а Україна буде

охоплена Емінеску, тільки тоді Кобзар і Лукафер (=поетичне звання Емінеску) пліч-о-пліч пройдуть весь світ!

І ми це спостерігаємо постійно: де організуємо свята Шевченка, там поруч є румуни, де румуни організують свята Емінеску, там поруч українці! Такі відносини ми не повинні забувати, а навпаки, повинні плекати і збагачувати їх.

Закінчую гратулюванням організаторів свята Шевченка, а гостям з України та Молдавії, всім колективам, що виступатимуть, хочу подякувати за щирий відгук на наші запрошення та побажати міцного здоров'я й успіхів у спільному вшануванні нашого поета-пророка Тараса Григоровича Шевченка. Дякую за увагу!

Запрошується до вітального слова пан Микола Олійник, голова Союзу Українців Республіки Молдови.

Микола Олійник: – Дорогі друзі, любі брати і сестри! Хочу насамперед висловити щиру подяку організаторам свята 204-ої річниці з дня народження великого Кобзаря, за щире запрошення. Для українців це свято є такого розміру як для румунів свято Емінеску, для росіян свято Пушкіна, для німців – Гете і т.д.

Ми, українці Молдови, вважаємо себе гідними громадянами Молдови і мене радує те, що українці Румунії є гідними громадянами країни, в якій живуть, а доказом цього є факт правильного володіння і румунською мовою.

В Молдові існують пам'ятники Шевченку в м. Кишиневі та м. Белци, а по країні існують понад 50 шкіл, де вивчається рідна українська мова та історія українського народу. В м. Белци засновано спеціальну кафедру для підготовки вчителів української мови та відділ для до-

слідження та вивчення історії і традицій української культури в Молдові.

В місяці квітні ми будемо святкувати 25-ті роковини з дня заснування Союзу Українців Молдови і з радістю запрошуємо голову СУРу та голову Яської повітової організації взяти участь в нашому ювілеї. Дякую і успіхів всім вам!

До вітального слова запрошується Олексій Каспрук, мер м. Чернівців.

Олексій Каспрук: – Доброго дня, друзі! Відчуваємо завжди особливу радість приїжджати до м. Яссів, а головню на культурні події вшанування особистостей української духовності, серед яких найголовнішою постаттю є Тарас Григорович Шевченко.

Пану депутату відомо, що я постійно підтримую подібні відносини між організаціями, артистичними колективами, самодіяльними гуртками, які представляють нас на ниві духовного плекання та мистецького виявлення.

Ви робите дуже важливу роботу збереженням культурних традицій нашого народу в пісні, літературі, фольклорі, а подяку нашу щиро висловлюємо всім українцям Румунії та Молдови.

Хочу зичити Вам здоров'я, щастя, творчої наснаги, дружньої співпраці на благо нашої культури, нашим народам. Дякую за увагу!

Слово має пані Тетяна Заїчко, голова делегації, директор дитячої школи мистецтв «Вишенька» м. Вінниці.

Тетяна Заїчко: – Дорогі шанувальники Шевченківського слова! Я хочу передати Вам найщиріші вітання від всіх мешканців м. Вінниці. Я хочу подякувати пану Віктору Григорчуку і всім вам, головам української орга-

нізації, наставникам артистичних колективів, а це не тільки за запрошення, або за те, що вмієте бути такими гостеприємними, а насамперед за те, що так палко любите Україну, що так щиро плекаєте українську мову, що ви так глибоко любите і шануєте нашого Кобзаря!

Тому я вам повторно щиро дякую, не затримую довго на словах, бо набагато більше і краще скажуть вашому святу виступи нашого шкільного колективу. Дякую за увагу!

*

Розпочався концерт. Учні Коледжу мистецтв та студенти декламували на українській та румунській мовах вірші Т.Г. Шевченка. Емоції пливли і торкали кожного учасника, зацікавленого почути у завжди новому виконанні багатьом знайомі рядки славнозвісного Кобзаря.

Гурт «Вікторія» з м. Чернівців додав поезії хореографічну поетику чарівного дівочого тріо, за що отримав нагородження – довгі оплески.

Окремого успіху заслуговує вокальна група «Негостинські голоси», яка вшанувала свято піснями на слова Шевченка та присвяченими Шевченку негостинським поетом-композитором Михайлом Волощуком. Євсебій Фрасинюк зачитав вірш цього талановитого поета, присвячений Кобзарю, та фрагмент з поеми «Неофіти» в його перекладі на румунську мову.

Оптимістичного настрою завдає постійно духовий оркестр «Буковиночка» із повіту Ботошани. М. Скутельник є головним носієм фольклорного скарбу української громади цього регіону і надихає молодому поколінню козацької впевненості, тобто бути таким, яким Всевишній призначив бути.

Талановитий колектив педкадрів дитячої школи мистецтв м. Вінниці представив своєрідний концерт в концерті, присвяченому Тарасу Шевченку в Ясах. Костюми, вірші, пісні, музика і танці сплелися гармонійно в естетично-емоційний ансамбль, мета якого була виявляти, то глибину українського духу, то красоту української душі.

Завершив свято вшанування великого Праведного українського народу ансамбль танців «Веселка» Яської повітової організації СУРу під наставництвом балетмейстра Родіки Фоліштяну та ансамбль румунської народної музики Яського Коледжу мистецтв «Барбу Леутару» – диригент В'ячеслав Берзар. Українські танці завжди і повсюди чарують публіку, а «Гопак» це знак досконалості і сягнення високої майстерності, вишуканої професійності у використанні найскладніших можливостей руху людського тіла в повнім поєднанні з прагненням духу. Мабуть, саме цим «Веселка» звеселила і зачарувала публіку.

На високому мистецькому рівні представили учні коледжу румунську народну музику. Індивідуальні чи колективні виступи молодих справжніх талантів викликали гучні оплески публіки. Не випадково відчув пан Віктор Григорчук повинність подякувати їм зокрема не тільки за виступ справжньої майстерності, але й за вже традиційну співпрацю з сурівською організацією, за плідні результати у плеканні духовної краси, за дружні відносини на користь обом етносам.

Закінчилось діяння в Клубі яських лікарів спільною вечерею, де пісня і танці не припинялись...

«УВ» - 7-8/2018

**Українське відділення коледжу «Лацку-Воде»,
м. Серет, 23 квітня 2018**

АНТОНЕТА КОРНЕЛІЯ КРАЙНИЧУК – ВИКЛАДАЧКА ПЕРШОГО СТУПЕНЯ

«Сократа вихваляли за те, що, маючи можливість займати громадську посаду і бути корисним своїй батьківщині, він вважав за краще служити вихованню юнацтва, заявляючи, що більш корисний державі той, хто зробить багатьох здатними управляти державою, ніж той, хто управляв нею сам.»

(Я.А. Коменський)

В учительському покликанні істина, що збагачувати і удосконалювати розум учня спроможен тільки той, хто збагачує та удосконалює себе, давно стоїть першорядним атрибутом цього благородного фаху.

Цьому атрибуту відповідає повністю виконання викладацьких завдань і пані **Антонета Корнелія Крайничук**, викладачка української мови та літератури в українському відділенні серетського коледжу. Захист дослідницької роботи для отримання звання викладача першого ступеня «Негостина – колиска української культури на Буковині». Використання вивченого в шкільному

середовищі» та демонстративні уроки в усіх чотирьох класах ореолили на відмінно її вміння плекати в душі і розумі учнів рідну мову та літературу, відкривати різні засоби для їхнього доступу до правильного спілкування та до розсекречення літературно-мистецької комунікації, відкривати нахили до красномовного писання та насичувати зростаюче єство засадами української традиційної етико-моралі.

За особливу честь прийняли як кандидат, так і викладацький колектив коледжу, участь гостей Університету «Бабеш Бойой» з Клуж-Напоки **лектора-др. Івана Гербіля** в почесній якості голови комісії, та **лектора-др. Міхаєлі Гербіль** в якості наукового координатора. До складу комісії входили і представники Сучавського Шкільного інспекторату **Діяна Емануела Фрасинюк** – викладач-методист та інспектори **Ілля Савчук** і **Лучія Мірок**.

Голова комісії поздоровляє кандидата з нагоди успішно пройденого «випробування», щиро вітає викла-

дацький колектив коледжу на чолі з директором Дойною Пуу, та запрошених на це особливе духовно-виховне свято, такими словами: «Висловлюю глибоку радість, що сьогодні ми, українці, знаходимось у колисці української культури на Буковині, точніше у Сереті поблизу Негостини. Радість примножується тим, що кандидатка Антонета Корнелія обрала роботу-дослідження використовуючи місцеві творчі потенціали у вихованні молодого покоління і, як професор, як українець взагалі, оцінює захопленість викладачів у висвітленні особистостей нашої української культури, представляти їх як складовим, суттєвим, нормальним феноменом духовного розвитку нашого етносу. А ще бути бенефіціантом присутності при захищенні роботи двох із досліджених авторів, Івана Кідещука та Євсебія Фрасинюка, – зауважує Іван Гербіль – означає додати моменту вшанування культурного вияву свого роду життєдайної суті».

Окремо наголошує на тому, що наші літературні надбання є не тільки компонентом української культури, але й румунської. Не раз, пояснює він – друзі румуни вимагають перекладів з української літератури, а я в не зможу сповнити їхні бажання; правда, частинка існує, головню класика, зокрема Шевченко, але сучасна – рідкість.

Закінчує голова комісії в оптимістичному дусі: Літературний простір українців з Румунії є щедрим. Представників цього духовного вияву знаходимо у всіх регіонах, де компактно проживають українці, а це на Буковині, Мараморощині, Банатах, Тульчі, в Бухаресті, і не тільки, і зростатиме їхнє число тільки за умови плекання і просування рідної культури.

*

Пані Антонета Крайничук, представляючи обширний витяг з своєї роботи-дослідження, уточнює імена обраних негостинських авторів, а це **Михайло Волощук, Василь Клим, Іван Непогода, Павло Шовкалюк, Іван Кідешук та Євсебій Фрасинюк**, називає досліджені твори та головні тематичні розділи і пояснює причину обрання такої теми: Негостина подарувала українській літературі, культурі взагалі, чи не найбільше письменників, викладачів, культурних діячів, спеціалістів різних галузей. Вони вирости із глибокого народного духовного скарбу, затриманого віками, плеканого і по сьогодні звичаями, традиціями, в обрядодіяннях, в піснях, казках, прислів'ях, гуморесках тощо. Цей духовний скарб був досліджений такими етнографами і фольклористами як Іван Абрам'юк, Іван Ребошарка, Кузьма Смаль, Іван Кідешук, надрукований у кількох збірках, але дослідження письменницького доробку – це вперше...

*

Науковий координатор роботи лектор-др. Міхаєла Гербіль відмічає конкретно і чітко пункти-форте роботи-дослідження: – глибока чуттєвість, високі емоції відносно досліджуваного, що доказує близькість кандидата до цього культурно-соціального середовища, складовою якого відчуває себе; – досконале володіння засобами аналітичного розгляду обраних творів та критичне ставлення до кожного зокрема; – повне, всебічне та комплексне трактування теми, що надає своєрідності її роботі; – витончені естетичні смаки, високе сприймання найтонших нюансів літературного наміру письменника; – інновативний характер роботи з перспективи розвідування малодослідженого сучасного письменницького

простору, доречне, оригінальне і комплексне обговорення обраних творів авторів. Приступивши до розгляду творчості письменників зони, в якій проживають більшість учнів викладачки, вона сягнула принаймні трьох головних виховно-формативних цілей: любов до рідної мови в значенні гідності бути українцем, гордість приналежності до вагомого культурного простору та прибудження творчого нахилу, бажання удосконалювати творчі здібності – брати участь в олімпіадах з рідної мови, виявити власну особистість; – щодо останньої цілі, хочу додати факт, що учні українського відділення серетського коледжу роки підряд отримують найвищі нагороди у повітовій та національній фазах Олімпіади з української мови. Цього року, наприклад, шість учасників – шість премій!

Гратулюючи Антонету Корнелію Крайничук, науковий координатор Міхаєла Гербіль оголошує присудження кандидату звання викладача першого ступеня на відмінно – оцінка 10 (десять)!

*

Поздоровили та оцінили роботу кандидата – новозванного викладача першого ступеня – її професійні вміння, дидактичний хист, інноваційні поривання, старанність удосконалюватись та удосконалювати знання своїх учнів, представник Шкільного Інспекторату Сучави Діяна Емануела Фрасинюк (Діяння представлені сьогодні викладачем Антонетою були інформаційно багатими, змістовно насиченими, захоплюючими поєднанням традиційних засобів навчання з модерними, цілі чітко визначеними, ретельно виконані, передбачені результати отримані...), п. Ілля Савчук (Про професійність людини говорять найкраще факти – її учні отримують найбільше та найвищі нагороди у шкільних конкурсах з

рідної мови...), Лучія Міжок (Удосконалення завжди потребує певного жертвування, Антонета жертвує своїми силами, часом, вміннями на лоні освітянського покликання, нехай видавничка комісія, головою котрої є пан Іван Гербіль, «пожертвує» надрукуванням цієї роботи...), п. Дойна Пую (Я переконана, що останній ступінь для нашого викладача це не кінець удосконалення, бо вона надто свідома того, що у вихованні молодого покоління не існує остаточних засобів...), Іван Кідещук (Найродючіше підложжя єства людини – це любов до книжки, до читання і науки, до постійного посилення світла розуму, наслідування духовного скарбу свого роду/народу по-перше, а це ми побачили сьогодні у нашої колеги...), Євсебій Фрасинюк (Поліетнічність міста Серету, Буковини взагалі, була одним із потужних і сильно діючих реактивів у збудженні та використанні нашого духовного потенціалу, на зразок «якщо німець, поляк чи єврей може, то і українець тоже», а наша колега примножила приклади такого «принципу»...)

*

Під час дружнього фуршету я приємно поспілкувався з Іваном та Міхаєлю Гербілями і спостеріг в їхніх очах ще одне велике завдоволення. Ви знаєте – сказали вони – ми бачили тут обдарованих дітей, які володіють гарно рідною мовою, і отримали від них обіцянку поступити до українського відділення Клузького Університету!

В їхній глибокій радості блиснула на мить оптимістична перспектива подальшого плідного просування нашої української культури...

«УВ» - 9-10/2-2018

ДО З'ЇЗДУ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ ЗА ЄДНІСТЬ

***«Розкуйтеся, братайтеся!...
Обніміться ж, брати мої,
Молю вас, благаю!»***

Т.Г. Шевченко: І мертвим, і живим,
і ненародженим землякам моїм...

Щоб позбавити народ чи народність правильного зростання, достатньо отруїти йому/їй свідомість. Що таке свідомість? Вважаємо, що це духовний результат вільного обрання різновидних інформацій з поля Верховної/Божої Мудрості, на основі яких людина відноситься до складових Всесвіту, включно до свого ближнього, задля досягнення життєвої мети.

Філософські тлумачення та Біблійні вчення дійшли висновку, що головною метою людського життя – це добро. Що добро будується тільки добром, що загальне добро ґрунтується на добрі кожного зокрема – це аксіома. Що добро неможливо будувати насильно – перевірено в історії людства.

Коли щось погрожує добру всередині чи ззовні, індивід чи спільнота зараз це відчувають, бо знаходяться постійно під впливом імпульсів Верховного інформацій-

ного поля. Інтуїтивно чи ні, індивід чи народність знаходять завжди порятунок у **єдності!**

Єдність може набирати різних форм: від релігійної єдності до політичної, від етнічної до культурної, від воєнної до цехової і т.п. Практика людського життя та міжлюдських відносин продемонструвала на переконливому рівні, що така єдність є обмеженою в часі і в просторі та підпорядкована як успіхам, так і поразкам. Тоді, безумовно, виникає запитання: Існує і непоборна **єдність**?

Людська мудрість дає рішучу і чітку відповідь: Так, існує непоборна єдність – це **ДУХОВНА ЄДНІСТЬ!**

Суть цього поняття можна легко усвідомити на основі однієї з найголовніших філософських засад Григорія Савича Сковороди, а саме постулату «сродної праці». Український мудрець вважає, що людина чинить добро тільки якщо наслідуює природжену здібність, Божий дар, за допомогою котрого виявляє власну особистість у служінні собі і ближньому, а така праця робить її щасливою і, навпаки, хто не працює відповідно сродній праці – той нещасливий: «... при одному і тому ж стані життя один ублажається, а інший окаянствує, одного військовий сан прославляє, а іншого осоромлює; одному царський вінець приносить благословення, славу, безсмертя, а другого звергає в п'їтму кромішню з прокляттям імені його...» (Г. Сковорода: «Сад божественних пісень», Київ, 2007, стр. 264).

Означає, що **духовна єдність** це відкриття в людині конкретного святого призначення та виконання його, це переконання, що кожна людина є бенефіціантом якогось святого призначення, котрого повинна наслідувати, це непохитне розуміння, що власна індивідуальність ви-

являється тільки в суспільному угрупованні, тільки за допомогою цього та в умовах служіння йому, за що цей соціум оцінює і захищає кожного зокрема та всіх разом.

Суспільні угруповання/соціуми починають від сім'ї, продовжуються родом, плем'ям або народністю та кінчаються народом. Згідно зі вченням Святого Письма, але й міфо-історичними даними/фактами, народи створились за Божим велінням поступовим єднанням родів-племен, творячи кожний свою рідну мову та плекаючи певні, властиві йому, здібності.

Отже, розділяти народ, навіть і на його початкові складові, – це йти проти людської історичної еволюції або непростимий гріх спотворення Божого Порядку, як навчає мудрий В'яса, котрому приписується авторство «Магабхарати» – однієї з найвизначніших поем стародавнього світу.

*

Уявімо собі українців розподілених на русичів та русинів, на гуцулів та лемків, або на полян, уличів, тиверців, дулібів, сіверян і т.д. Яка гарна, а головню легка здобич для «недрузів»!

*

За приклад **ДУХОВНОЇ ЄДНОСТІ** наведу жертвне ставлення українських безіменних в більшій мірі героїв-любителів рідного народу/краю, від Київської Русі до сьогоднішніх укропів-кіборгів. Те, що пронизує наскрізь їхнє єство, незалежно від історичного часу, є дух свободи, цінування волі, яку треба вибороти і захищати, що було здійснено тільки в єдності.

Можливо, щоб синтагма «жертвне ставлення» втратила своє первинне значення, стала невідповідною в по-

нятті крайньої життєвої жертви у двадцять першому столітті, принаймні для нас, українців з Румунії. І українці України не думали, що їм доведеться в цьому віці збройно захищати свободу країни/народу. Вони це роблять, бо волелюбний дух єднав і єднає їх.

Загляймо у вічі їхньої історичності!

У Київській Русі великою вартістю славилось бойове мистецтво. Найпотужніми бойовими формуваннями були княжі **дружини**. Саме слово вже говорить про єдність задля зростання сили. Коли княжі дружини ставали поряд з великим Київським князем, були непоборними, а коли виникали непорозуміння, зазнавали часто неправних поразок. Народний співець Боян так гарно «прикро» оспівує це у шедеврї «Слово о полку Ігоревім».

Дружинники були справжні рицарі, вони були і воїнами і радниками князя, їхні героїчні подвиги оспівувались народом.

Козацька нація – одне із почесних іменувань українського народу. Козацький дух, це дух єдності і свободи. Ці воїни об'єднувались у заgonи, зvanими «козацький кіш», і давали відсіч всім формам поневолення народу або порушення українських кордонів чи то з боку турко-татарів, чи поляків, чи інших противників свободи народу.

Об'єднані великим гетьманом Богданом Хмельницьким козаки провели національно-визвольну боротьбу за праотчий край.

Недрузі зрозуміли скоро цю силу духовного об'єднання і почалось роз'єднання/розподіл, то на низових козаків, то на правобережних, то на реєстрових, а «заохочування» «чорних рад» довело скоро до «солодкого»

уярмлення – дивись Грамота для дворянства, поступове скасування Гетьманщини, головні політико-історичні події вісімнадцятого століття.

Опришки – це воїни повстанці, що об'єднувались в малі загони під проводом найвідважнішого, котрий в короткім часі ставав народним героєм, оспівувався в баладах, піснях (Довбуш, Муха, Кобилиця), але які завжди відчували єдність народу до їхньої боротьби за волю. Волелюбні гірняки чи селяни переховували їх, допомагали продовольством чи корисними інформаціями. Ставали козаками чи опришками тільки особи твердого характеру, котрі хотіли і були в змозі боротись за власну свободу і за свободу народу.

В народній пам'яті опришки легендарні і непереможні герої, їх перемогти чи знищити недрузі могли тільки за допомогою зрадників, для котрих свобода чи життя побратима коштувала часто менше тридцяти срібняків.

Січові стрільці – почали формуватись ще до першої світової війни в молодіжних організаціях «Сокіл» та «Січ», які мріяли про незалежну Українську державу. Під час війни вони опинились між двома недружніми потужними імперіями: Царською Російською та Австро-Угорською.

Насправді, вони стали складовою Армії Української Народної Республіки (УНР). Спершу були добровольцями, а потім діяли на принципах регулярного війська.

Правда, що спершу вони належали австрійському ландштурму, де з кількадесят тисяч добровольців було обрано дві з половиною тисячі. Перший курінь січових стрільців створився з полонених з австро-угорської армії. Їхнє число збільшувалось скоро. Створили свої полки

піхотинців, кавалерії та артилерії. Самодисципліна забезпечувала сильний воєнний вишкіл, теоретична підготовка – на основі підручників на українській мові.

Січові стрільці були високо національно свідомі люди, котрих духовно єднала єдина і незалежна історична Україна. УСС – була перша спроба створити національну армію, а в понад 700 тис. кв. км. площі та 48-мільйонній тодішній Україні це означало серйозну силу. Недрузі зрозуміли цю невигоду для них і не допустили, а зрадництвом і спровокуванням міжусобиць та залученням до великої імперії спотворили **Велику Духовну Єдність** Українських Січових Стрільців (УСС), яких було ліквідовано.

Українська Повстанська Армія (УПА) – це було партизанське угруповання, яке боролось протягом другої світової війни як проти фашистських окупантів, так і проти більшовицьких. Їхні ідеали **єдності** в єдиній українській державі, їхня безпощадна відсіч недрузям так лякали, що проти них, і одні, і другі організували звірячо нищівні засоби: розстріли, вішання, масові репресії.

Хоча УПА не мала в розпорядженні достатньої зброї, амуніції, поживи, вона часто це отримувала від супротивників, а народ підтримував її зо всіх сил, хоч не раз страждав за це. Патріотичний дух **єдності**, висловлений і в присязі – «В цій боротьбі не пожалію ні крові, ні життя і буду битись до останнього віддиху і остаточної перемоги над усіма ворогами України» – надавав учивцям сили боротись і після закінчення другої світової, декотрі діждались навіть 1991 року!

Укропи, кіборги – це бойові добровольці, які створили Український опір (Укроп), а вживаючи і техніку кі-

бернетики в боротьбі з недрузями на сході України, з 2014-го року, їх називають ще кіборгами.

Незалежна Україна 1991-го року мала одну із найсильніших армій в Європі, розпоряджалась і ядерною зброєю. І знову її обманули. Пообіцяли на словах та письмових документах суверенітет, цілісність та безпеку держави і знесли військовий потенціал.

Але бойовий потенціал українців виявився живим. Добровольці підкріпили військовослужбовців, народ показав силу духовної єдності. Бої на сході України запеклі, нерівні, виснажливі, але дух свободи українців невмирущий, як у будь-якому народі світу, бо так сотворив Всевишній людину...

*

ДУХОВНА ЄДНІСТЬ в нашому баченні – це обов’язкова спроможність кожного пізнати свій корінний народ, пізнати в ньому самого себе, відкрити таким чином в собі Божий дар, наслідувати його, будучи корисним і собі, і своєму ближньому.

Можна бажати в житті чинів, функцій скільки завгодно, але пам’ятати, по-перше, що діло без функції є щось, а функція без діла є ніщо! По-друге, усвідомити, що суспільство нагороджує індивіда тільки тоді, коли він служить суспільству!...

«УВ» - 11-12/2018

ДНІ МІСТА СЕРЕТУ – XI-ий ВИПУСК

Стольне місто Серет на Буковині вшановує не тільки свою історичність, свій воєводальний статус, що сягає початків середньовіччя (XIV ст.), а в деяких історичних згадках навіть десятого століття, але й багатогранні реалії сьогодення.

Розташоване у вигідному місці торгового шляху званого у історії «з Лемберга до Дунайських портів», місто Серет набуло не тільки ролі адміністративного центру для воєводи Петру Мушата, але й значення стратегічної зони для торгово-економічного розвитку Молдавського воєводства. Заснування митної служби, названої Князівські Терези у 1384-му році та заснування поблизу села Негостина, тобто селища, люди котрого обслуговують князівську митницю у переліку-оподаткуванні черед худоби і за що звільнені від податків (не+гостина=податок), стало помітним явищем у тогочасному періоді розвитку торгівлі між північною та південною частинами середньої та східної Європи.

Слушно зауважив мер міста Серету **Адріян Попою**, засновник цього місцевого свята, з нагоди урочистого відкриття святкових діянь: «Наше місто не тільки стояло на роздоріжжі торгових шляхів, воно і зараз виконує цю

роль, бо і нині існує державна митниця, але воно стояло і стоїть в зоні злиття різних народностей, в тому числі і різних культур. Ця реальність стала потужним двигуном духовного розвитку населення міста, а на наше благо він працює і нині. Румуни, українці, поляки, німці, євреї, проживаючи в Сереті і по всій Буковині, зрозуміли з найдавніших-давен, що жити у взаємоповазі, цінити мову, віру, звичаї та обряди кожного – це ключ до мирного, благодійного життя. Найконкретнішим доказом такого співжиття – це існування в нашому, признаймо, малому

містечку, церков чотирьох віросповідань: румунського православного, українського-греко-католицького, католицького для німців та поляків та синагоги культу мозаїків. Постійне зростання числа учасників нашого свята і вже одинадцятий його випуск оправдують сказане».

Протягом трьох днів, на сцені, улаштованій біля Дому культури «Міхай Теліман», виступали артистичні колективи, солісти, духові оркестри, інструментальні групи, ансамблі пісні і танців у виконанні різних поколінь, від рівня дитячого садка до найстарших носіїв духовного скарбу різних місцевостей. У систематизованій формі їх

можна представити так: колективи дитячих садків «Лумініца» та «Клінкете», Клуб дітей та учнів м. Серет, фанфара «Трандафірул» з с. Калафіндешти, ансамблі «Сіретул», «Коломийка» (Серет), «Козачок» (Балківці), «Кодрішор» (Дорнешти), «Буковинські квіти» (Радівці), «Кемпул Пейній» (Куджір), «Дойна Ілфовулуй» (Буфтя), «Дор стребун» (Білка), «Перла» (Чернівці), інструментальні групи «Маріус Леонте Груп» (Серет), «Міраж Груп» та «Роял Груп» (Сучава), «Блу Ріверс» (Радівці), солісти народної музики Каталін Братяну та Грігоре Герман і завершальний концерт у виконанні відомого румунського співака естрадної музики – Пепе.

Діти та юнаки міряли сили і здібності у спортивних змаганнях з десятикілометрового бігу, настільного тенісу, шахматів, розв'язання кросвордів. Преміанти і всі учасники були нагороджені грошовими та «солодкими» призами.

Значна частина площі міста була відвідена для дитячих розваг. Дітвора, під уважним наглядом батьків, була присутня повсюди протягом трьох днів, бо не бажала нізащо пропустити нагоду так радісно провести дозвілля, а батьки-спонсори охоче сунули руку у кишеню.

Приємну присутність створили багаточисельні виробники кулінарних та напиткових принад. Буковина давно славиться різноманітністю м'ясних та нем'ясних виробів, які щедро розносили п'янки аромати.

Зауважив, що вироби народного мистецтва, в тому числі і іграшки, вироблені з дерева, представлені кількісно й якісно, всупереч тому, що оглядають їх з великим захопленням, милуються ними, купуються малувато.

Не можна не звернутись, зокрема, до виступів на

сцені вищезгаданих двох наших українських ансамблів. «Козачок» – ансамбль села Балківці під фаховим наставництвом професора Петра Шоймана прикрасив Дні міста Серету сюїтою чудових українських танців у виконанні трьох поколінь: дітей, юнаків та повнолітніх. Кожний колектив старався перевищити себе у здібностях і гармонійності, у динаміці рухів і в граціозності водночас. Спалахи фотоапаратів на згасали, бо кожен із глядачів бажав «запросити» їх до власної скарбниці приємних згадок.

Ансамбль «Коломийка» представився вокальним гуртом і танцювальним колективом. Професор Зірка Янош започаткувала після Грудневої революції в Румунії в 1989 р. ансамбль української пісні і танців «Коломийка», а в плині часу її учні-виконавці, у свою чергу, засновували нові подібні ансамблі.

Хвилі мелодики українських пісень, жвава ритмика танців скоро полонили слухачів-глядачів, а до спільного співу та до колективного танцювального руху був тільки крок. Оплески та овації щедро віддячили виконавцям за чудові виступи.

В кінці свята Дні міста Серету, в честь наближаючого відзначення 100 років від Великого Об'єднання грудня 1918, було піднято 100 ліхтариків, які добавили гармонійно світло людської здібності до небесного світла вічності.

«УВ» - 13-14/2018

МІЖНАРОДНИЙ ФЕСТИВАЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ ПІСНІ ім. НАЗАРІЯ ЯРЕМЧУКА – II-ий ВИПУСК

«Мене приваблювало в Назареві те, що він вірно служив вітчизняному мистецтву, культурі. Кожен митець має свій творчий образ. У нього була своя, особлива манера. Він ніколи не виходив за рамки того прекрасного, що є в естрадного співака. Він був справжній митець...»

(Дмитро Гнатюк – відомий український співак)

В 1993-му році, на IV-му випуску Фестивалю української пісні і танцю, що відбувся в Негостині (Сучавщина) за старанням Ярослави Колотило та підтримкою Союзу Українців Румунії, славний народний артист України НАЗАРІЙ ЯРЕМЧУК подарував негостинцям незабутній концерт української пісні. Нарешті я збагнув чому ця унікальна подія українського духу відбулася у тодішньому недобудованому Домі культури: концертний зал чекав увібрати у свою структуру резонанс української пісні та затримати духовне зерно любові до рідного. І те зерно проросло!...

Минулого року, за піклуванням української місцевої організації, повітової української організації, місцевих і повітових авторитетів та фінансовою підтримкою СУРу відбувся в Негостині перший випуск Міжнародного фестивалю ім. Назарія Яремчука.

І ось, другий випуск відбувся нещодавно, 1 липня, у м. Сереті. Причина в тому, що у негостинському Домі культури проходить ремонт. Я впевнений, що третій випуск цього надзвичайного фестивалю повернеться до відновленого Дому культури в Негостині, бо сакральна цифра **три** допоможе відновити славу культурну діяльність у нашій громаді.

Як бачимо і з афіші, організатори вважали за особливу честь запросити гостей з України, а з Румунії – з повітів Тулчі та Сучавщини. І так відгукнулись на запрошення студентський колектив кафедри музики Чернівецького Національного Університету «Буковиночка» – керівник доц. Ярина М. Вішинська, самодіяльний вокальний гурт народної пісні м. Глибока, вокальний колектив «Рибалочка» (Тульча), ансамбль «Червона калина» (Негостина), ансамбль «Коломийка» (Серет), вокальний колектив «Негостинські голоси» та лауреати Міжнародного Київського фестивалю української пісні «Доля» Петро Шойман та Йоана Корнійчук і, нарешті, зірка цього випуску – заслужена артистка України Ірина Штиць.

Організатори фестивалю та керівники делегацій висловили у вітальних словах щире подяку за запрошення, наголошували на тому, що заходи під іменем видатних особистостей музичної культури завжди зобов'язують учасників підноситись до високого рівня

виконання пісень, до постійного збагачення репертуару, до удосконалення манери виступів на сцені.

Розпочав концерт вокальний колектив ансамблю «Червона калина» під проводом невтомного шанувальника української пісні Миколи Майданюка, який вміє професійно гармонізувати не тільки голоси, але й диференційні тональності виконавців різних поколінь. Заслужив гучних оплесків. Танцювальний колектив того ж самого ансамблю подарував публіці ряд українських танців у нелегкому виконанні, декотрі рухи сягаючи вимог акробатики, а інші виявляючи красоту та ніжність динаміки молодих виконавців. Оплески глядачів були щирими і довгими.

Вокальний колектив «Негостинські голоси» під керівництвом проф. Петра Шоймана, який віддано плекає українську народну пісню, розбудив у публіки цілу гаму почувань та емоцій. Слова, так природно і мудро пов'язані у нашій пісні, мелодика неначе народжується з бриніння струн серця і не раз чуєш, як публіка співає разом з виконавцями. Таку подяку отримали і «Негостинські голоси».

Ансамбль «Коломийка» представився вокальним колективом і танцювальним. Керує ним вже десятки років талановитий викладач з талановитої сім'ї – Зірка Янош. Її невтомна скрипка подає відповідний тон і хвилі української пісні наповнюють душу слухачів радістю та високим духовним піднесенням, а танцюристи неначе пливають по хвилях юних життєвих стремлінь. Довго тривають вдячні оплески.

Вокальний колектив «Рибалочка» був приємним сюрпризом для публіки. У стилізованих народних костюмах

домінуючого синього кольору, наче жваві хвилі Дунаю, вони виконали ряд відомих українських народних пісень у варіантах їхньої місцевості та з пожвавленим ритмом. Публіка сприйняла виступ з радістю і віддячилась довгими оплесками.

Окремої уваги публіки заслужили наші лауреати фестивалю «Доля» Йоана Корнійчук та Петро Шойман. Вона виконала тільки дві пісні, але її голос зачарував

публіку і отримав довгі-довгі оплески. В супроводі гітари та скрипки Петро Шойман виконав сюїту українських пісень, в тому числі і з репертуару Назарія Яремчука на рівні, що наближається до професійності. В його виконанні відчуваєш не тільки насолоду українського мелосу, але й глибоку і незрадливу любов до рідної пісні. Оплески довго не стихали.

Вокальні колективи та солісти делегації Чернівецької області додали фестивалю якості, збагатили досвід наших виконавців, подарували публіці багато пісень із репертуару Назарія Яремчука, а всім нам свіжий паро-

сток материнської культури. Щирі були їм оплески.

Довгожданий був виступ заслуженої артистки України **Ірини Штиць**. Появилась вона на сцені під гучні оплески присутніх і зійшла прямо в зал. Енергетика виконавець-слухач спрацювала миттєво і в полоні її пісенного букету публіка увібрала духом і душею життєдайну повноту української пісні. Вона співала не тільки Богом дарованим їй голосом, а всім своїм єством...

*

Мені пощастило. Після концерту Ірина Штиць погодилась на коротке інтерв'ю.

— Дякую і gratулюю за чудовий виступ! Дозвольте почати з такого нестандартного запитання. В стародавній Греції, коли розпочинались Олімпійські ігри, припинялись всякі бої. У Російській Федерації розпочався світовий чемпіонат з футболу, подія подібна в певній мірі Олімпіаді, чи припинились бої на сході України?

Ірина Штиць: — Доброго дня вам, мої дорогі українці, мої дорогі румуни! Маю за особливу честь і велику радість поспілкуватись з вами. Що сказати на ваше запитання! Напрежалось, бої не зупинились, гинуть кожного дня хлопці, постійно отримуємо прикрі вістки, ніяк ця війна не кінчається. Але, як говорить народна мудрість, що в кожному злі народжується крихтина добра, то, на решті, ми зрозуміли що ми є ми!...

— Так, сумно слухати про гибель молодих воїнів не тільки українцям з України, а всім українцям світу, але пробудження свідомості приналежності до історично потвердженого народу є неабиякий вигравш. Культурний розвиток — це сильна складова народної єдності.

Назарій Яремчук був сильним стимулом духовної єдності українців. Пісню «Родина» можна вважати за гімн української єдності. Як вшановується нині, принаймні в Чернівцях, пам'ять цього справжнього гетьмана української естради?

Ірина Штиць: – Я скажу вам відверто: Пам'ять і постійно жива пісня Назарія Яремчука вшановуються не тільки з нагоди певних дат. Ось, в цій прикрій війні його пісні сильно оживили дух повернення до свого рідного. Я особисто відчуваю в останні роки як сильно повернулися до моєї душі моя земля, мій народ, а це відчують всі українці, бо всі збагнули, що існують у духовному скарбі нашого народу такі особистості, які живлять любов до рідного, живлять єдність народу, є джерелом тієї енергетики, яка нерозривно єднає українця з праточою землею. Однією з таких потужних особистостей є Назарій Яремчук. Його пісні співають всі покоління, а головно молодь, бо він жива історія не тільки нашого мелосу, це жива історія живої української душі, в котрій бринять і радість, і надія, і неминучі життєві прикросі, але в котрій домінуючою є любов до рідного і впевненість у силі духовної свободи.

– Ви так говорите про Назарія Яремчука, наче б пізнавали його особисто, у вас є згадки про нього?

Ірина Штиць: – Правильна інтуїція. Мені так приємно говорити про Назарка, бо завдячую йому, в певній мірі, моє пісенне сьогодення. У нас в Чернівцях був фестиваль української пісні, а він був членом журі. Я отримала премію, він вручив мені диплом і маленький холодильник, який ще досі працює, обняв мене як свою дочку і сказав такі для мене золоті-незабутні слова:

«Іринко, я впевнений, що в тебе все получится, ти продовжуй працювати і з тебе буде хороша артистка!» Мені вже 41 рік, а це здається що було вчора. Таких людей не можна забувати. Вони несли і несуть Україну по всьому світу.

— *І Ви сьогодні принесли нам пісенну Україну, за що сердечно дякуєм! Закінчую таким стандартним запитанням: Які Ваші майбутні плани?*

Ірина Штиць: — Про майбутні плани, щиро кажу, не говорю взагалі. Я дякую Богу за кожний день, за зустріч з Вами, з українцями Серету та Негостини. Я рада, що я мати, в мене двоє діточок, і я тільки мрію і дуже рада коли мої мрії збуваються. Цього саме і Вам всім бажаю: Мрійте, бо Ваші мрії збудуться!

— Щиро дякую за спілкування і бажаю щоб Всевишній допоміг Вам так гарно і плідно мріяти у саду Боже-ственної української пісні!

«УВ» - 13-14/2018

25-ий ЮВІЛЕЙНИЙ ВИПУСК БУКОВИНСЬКОГО ФЕСТИВАЛЮ «СПІВЖИТТЯ»

***«В своїй хаті своя й правда,
І сила, і воля.»***

Тарас Шевченко

За правилом невинності, особлива подія, а головне ювілейна, може відбутися тільки в особливому часі та в особливому просторі. І так, після Дня Прапора та Дня Незалежності України 23-24 серпня, відбувся 26 серпня 25-ий випуск Буковинського міжнародного фестивалю «Співжиття» в божественно мальовничому гуцульському селі Палтіну (колись Руські на Зубрі «Rușii pe Bou(r)ul), громади Ватра Молдовіцей (колись Руські Молдовиці «Rușii Moldoviței»).

Що гуцули-українці гостеприємні люди – це незаперечна істина, бо існують в цій гірській зоні 69 готелів та пансіонів, а що плекають свою рідну культуру, то свідчить згода бути г'аздами такого духовного свята.

За певною традицією, обговореною на минулому випуску, даний ювілейний мав відбутися у селі Марицеї, громада Дарманешти, де плекалась рідна культура, де

в 1994 році директор культурного дому Микола Курилюк заснував цей потужний захід, який пройшов там сім випусків підряд та один ювілейний – п'ятнадцятий, після чого цей фестиваль став маршрутним.

З таємних причин (тайна=ще не відкрита правда) 25-ий ювілейний випуск не відбувся в Марицеї, а двері культурного дому сумують за колишніми гостями...

*

Широко відчинений вхід до культурного дому села Палтіну з неперестанною усмішкою, з хлібом і сіллю вельми гостинно запрошував до духовного приміщення нескінченний «поїзд» параду народних костюмів. Попереду супроводили-охороняли гостей вершники-гуцули на своїх конях-ваговозах, а вони, учасники фестивалю, віддячувались прекрасними народними піснями під оплесками гуцулів-мешканців цього влучно-чудового ой-коніма.

Зал, переповнений артистичними колективами у народних строях, притаманних кожному етносу, має вигляд величезного гуцульського різнобарвного костюма, з котрого піднімається на сцену ґазда-опришок, тобто головний організатор фестивалю, Ілля Савчук, голова Сучавської філії Союзу Українців Румунії, інспектор у справах викладання рідної української мови в Повітовому шкільному інспектораті Сучави. Після сердечного вітання всіх присутніх відкриває 25-ий випуск Міжнародного фестивалю «Співжиття».

Ілля Савчук: – Доброго дня, духовної і душевної насолоди всім Вам! Відкриваємо сьогодні діяння особливого свята етнічних меншин Буковини, об'єднаних оцим прекрасним заходом, сугестивно названим «Співжиття».

Тому що маємо запрошених, які не володіють українською мовою, я буду говорити по-румунськи. Село Палтіну вшановується сьогодні високоповажними гостями, чудовими артистичними колективами. Свідчать про це і чудова природа, яка оточує нас, і прекрасний сонячний день.

Нинішній рік для румунського народу є роком сторіччя національної єдності, а наша українська громада Сучавщини приєднується до цього важливого свята 25-им випуском фестивалю «Співжиття». Для мешканців нашого села це честь і свято, і ми постарались вшанувати це на достойному рівні.

Беруть участь у фестивалі представники етноменшин Буковини, а також маємо честь вітати щирий відгук на наше запрошення голови СУРу, депутата від української меншини в Парламенті Румунії, pana **Миколу Мирослава Петрецького**, присутність генерального секретаря СУРу та голови філії Сату-Маре пані **Люби Горват**, голови Марамороської філії СУРу pana **Мирослава Петрецького**, голови Яської філії СУРу pana **Віктора Григорчука**, членів нашого повітового проводу **Івана Бодняра, Василя Паскара, Михайла Міхаєску-Анюка** та голів місцевих організацій СУРу. Етноменшину німців представляє пані **М. Георгіу**, поляків – пан **К. Лонгер**, росіян-липованів – пан **В. Іфтоде**, рромів – пан **Лучіян Дімітріу**, угорців – пані **К. Гапенчук**. З об'єктивних, обгрунтованих причин артистичні гуртки останніх чотирьох не беруть участь у фестивалі цього випуску.

Вітаю участь представника Повітового шкільного інспекторату, голову Сучавської міської організації СУРу пані **Лучію Міок** та представника Сучавського Універ-

ситету ім. Стефана Великого, відділу української мови та літератури пані **Анемарію Герцан**. Разом з вітанням дякую місцевим авторитетам адміністрації, освіти, культури, всім тим, котрі залучились до створення найкращих умов для розгортання фестивалю.

Запрошую до вітального слова голову СУРу.

Микола Мирослав Петрецький: – Доброго дня! Ук-лінно вітаю Вас! Вважаю, що на такому важливому заході для української меншини моя рідна українська мова відповідає вповні тому, що духом і душею я відчуваю сьогодні тут, у цій Богом обдарованій землі, у цьому прекрасному залі, перед Вами, талановитими учасниками цього фестивалю і перед Вами, гарними душею і вродою гуцулами. Пана Віктора Григорчука запрошую послужити перекладом на румунську мову.

В першу чергу, почну вітальними словами моїх предків: Слава Ісусу Христу! Насамперед, в якості голови СУРу та від мене особисто хочу поздоровити всіх Вас зі святом, дорогі українці Сучавщини! На мою думку, такий фестиваль, хто б його не організував і де б він не відбувався, є особливим духовним святом. Як годиться завжди, по-перше, заслуговують поздоровлення організатори, а це тому, що вони свідомі були спочатку тій великій меті організування такого заходу, в якій передусім завжди потреба затримувати і продовжувати культуру, традиції, звичаї предків наших, плекати щиро рідну українську мову. Напрежаль, реальність показує нам, що це стає чимраз важче і важче.

Ви всі добре знаєте, що коли сили об'єднані, тобто люди, котрі працюють на ниві культури, в адміністрації, на рівні місцевому чи повітовому, коли ціль спільна, а саме

постійне духовне відродження нашої громади, то бачимо, на який рівень можна піднести отакий фестиваль.

Не в останню чергу хочу подякувати нашим партнерам, представникам інших національних меншин, котрі відгукнулись на наше запрошення.

Я часто говорю останнім часом про єдність. Всі знають, що там, де єдність, там і сила. Тільки разом матимемо ту силу, яка потрібна нам для збереження і продовження духовної предківської спадщини.

Пригадую Вам, що недавно СУР організував такий З'їзд Єдності. Після цього найвищого нашого форуму стало зрозуміло всім нам, що будь-які спроби роз'єднати нас на місцевому, повітовому чи національному рівнях закінчатся невдачею. Рішуче запевняю Вас, що всі мої зусилля, разом з невпинною працею всіх членів Ради, голів повітових та місцевих організацій, а найголовніше, разом з діяльністю всіх Вас, від носіїв нашої рідної культури — як це прекрасно видно сьогодні тут — до вершників на чудових гуцульських конях та до всіх присутніх в цьому

залі, а звідси до всієї української громади в Румунії, будуть найнадійнішою опорою того, що ми вміємо зберігати і продовжувати-збагачувати рідний духовний скарб, бо єднає нас голос предків і клич майбутніх поколінь.

Я щиро кланяюсь перед Вами і дякую щиро від душі за те, що Ви так гідно знаєте показати себе такими, якими Всевишній облагородив Вас: гарними, працьовитими і талановитими. Дякую за увагу та успіхів учасникам!

*

Запрошено до вітального слова представників інших меншин проживаючих на Буковині, постійних наших партнерів у культурних заходах, організованих за підтримкою СУРу: німців, поляків, росіян-липованів, роммів, угорців.

Вокальна група «**Едельвейс**» форуму етноменшини німців із м. Кимполунг (Довгополе), роки підряд відповідає щиро на запрошення українців брати участь в цьому вже традиційному на Буковині культурному заході – сказала пані **М. Георгіу** – , де зичимо з любов'ю іншим меншинам наших пісень із невичерпного ліричного скарбу предків і збагачуємось духовно та душевно пісennими та хореографічними шедеврами етноменшин, які виступають на сцені цього фестивалю.

Щиро дякуючи за постійне запрошення протягом всіх 25-ти випусків, пан **К. Лонгер** пояснив відсутність польської етноменшини на нашому сьогорічному ювілейному випуску тим, що їхні самодіяльні гуртки беруть участь у двох інших подібних заходах, а саме, в Сірішоарі на фестивалі «Про Етніка» та в Польщі на фестивалі «Буковинські зустрічі».

Ту ж саму причину етноменшини рромів представив і пан **Лучіян Дімітріу**, подякував за запрошення і висловив пробачення за відсутність.

Принцип гармонійності оправдовується вповні тут: гарні люди живуть у гарному місці! Спостерігаю, що від провідників різних рівнів до пересічного люду всі займались приготуванням фестивалю – замітив пан **В. Іфтоде** – інакше цей захід не сягнув би такого рівня. Найкориснішими в такому заході є просування власної культури, обмін досвідом та взаємне духовне наповнення, в баченні зростання багатобарвного букету національної культури. За нашим віруванням проходимо період посту до свята Успіння Божої Матері і, зазвичай, не беремо участь у світських діяннях і тому артистичнтий колектив росіян-липованів відсутний цього разу.

Будь-котрий захід, зокрема культурний, сягає високого рівня якості тільки за умови високої якості провідників-організаторів, а українська меншина своїми заходами демонструє постійно це, починаючи від достойного голови та депутата в Парламенті Румунії і кінчаючи місцевими авторитетами – зауважила представник угорської етноменшини пані Клара Гапенчук. Тому що румунський народ зустрічає цього року своє велике свято, Сторіччя єдності, кожен із нас ставить звичайне запитання: Що означають ці сто років для етноменшин? Означають нормальний духовний і матеріальний розвиток, з певними досягненнями та негараздами у збереженні рідної культури на рідній мові, означають затримання духовних цінностей предків та просування їх постійним збагаченням цінностей молодих поколінь.

Післягрудневий період показав потужний потенціал визволеного духу всіх національностей, в тому числі і української. Те що ми бачимо сьогодні у Палтіну, є переконливим доказом цього духовного вибуху волелюбної людини, а такі зустрічі є тільки прекрасною нагодою поділитись думками, досвідом, проектами, надіями та сподіваннями, котрі, взагалі, є однакові але висловлені тільки різними мовами.

Що Буковина – це Богом обдарований край є і присутність в цьому чудовому посторі з давніх-давен, у плідному співжитті, багатьох етноменшин, котрі залишили і продовжують залишати духовні і матеріальні цінності притаманні кожній зокрема. Це є і причина причин, за якої варто продовжувати Ваш фестиваль!

*

Очікувані публікою починають виступи артистичних колективів Ілля Савчук зачитав такий порядок: 1. Ансамбль пісні і танців **«Червона калина»** із с. Негостина під наставництвом **Миколи Майданюка** та **Юліяна Кідеши**; 2. Вокальний гурток **«Негостинські голоси»** під наставництвом **Петра Шоймана**; 3. Вокальний колектив **«Едельвейс»** із м. Кимполунг; 4. Ансамбль пісні і танців **«Козачок»** із с. Балківці під наставництвом **Петра Шоймана**; 5. Хоровий колектив **«Ронянські голоси»** із Вишньої Рівни Мараморощини під наставництвом **Джети Петрецької**; 6. Вокальний гурт **«Полонинка»** із с. Палтіну; 7. Чоловічий вокальний гурт найбільшого українського села Мараморощини **«Поляни»**; 8. Солоісти артистичного колективу **«Буковиночка»** кафедри музики Чернівецького Національного Університету ім.

«Юрія Федьковича»; 9. Заслужений артист України – **Ірина Стиць**.

Добре організований захід завжди починає/або кінчається сюрпризом. Честь відкрити концерт-спектакль, як завжди годиться, припала дитячому колективу – що повернувся з Відня-Австрія, де отримав почесне місце у відповідному фестивалі –, Восьмирічної школи з Ватра Молдовіцей під наставництвом викладача **Іларії Пушка**, який представив хореографічний мотив «**Ігри дитинства**», розроблений на основі відомого твору румунського письменника Йоана Крянге «Спогади з дитинства».

Почали виступи самодіяльних артистичних гуртків. Молоді танцюристи полонили публіку граціозним виконанням, яке часто сягало рівня професійності. Сприяло приємному враженню те, що кожен із ансамблів представив моменти у виконанні наймолодших танцюристів-початківців, а це діти починаючи з шести років, факт що забезпечує надовго розгортання культурних подій, просування духовних цінностей нашого етносу.

Вокальні колективи слушно обраним репертуаром моделювали душевний настрій публіки від звичайної життєвої радості побутових варіантів до найнижчих тембрів життєвих випробувань.

Професійні солісти Чернівецького вокального колективу «Буковиночка» не тільки створили неабияке естетичне враження, але й наповнили внутрішнє ество кожного глядача-слухача духом оригінальності материнської культури, отим чистим першоджерелом рідного слова, рідного артистичного вияву.

Завершила концерт-спектакль заслужений артист України **Ірина Стиць**. Просто у захваті зустріла публіка

вулканічний виступ української горлиці. Коли виконувала незрівняну пісню «Молитва мамина свята», то на мить у залі обличчя публіки стало живим небом широко розтулених очей-зірок, в глибині котрих сіяли сльозинки щирої подяки усім матерям світу.

Закінчила свій виступ українська співачка-красуня апофеозно, виконуючи пісню «Народ – це ми!» в неперестанних оплесках публіки.

*

Вельмиповажні шанувальники рідної української культури!

Тому що це ювілейний випуск, а я був очевидцем всіх 25-ох випусків, дозволю собі, з відповідною скромністю, висловити кілька поглядів того, що стосується майбутніх діянь Фестивалю «Співжиття».

Не випадково поставив епіграфом в моєму тексті рядки Шевченка із «дружнього послання» **І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм..**, а з прихованим упередженням, надіючись, що охочі зрозуміти правдиво мої слова, а головню слова Шевченка!, прочитають, по-перше, його.

Надіюсь, що вони, слова, дійдуть чистою стежиною до «живих», ідеально б було і до «ненароджених», земляків-українців моїх в Румунії, насамперед до тих, котрі будуть організувати хоча б наступні 25 випусків цього фестивалю...

І так:

1. Встановити точну дату проведення фестивалю, доречно б було 25 травня – Свято рівноапостольських царів Константина та Єлени – дата

заснування цього фестивалю і проведення перших сім випусків. Забезпечуватиметься відповідна підготовка та уникатимуться відсутності.

2. Встановити статус «міжнародного» задля продовження культурних відносин з Україною. На Буковині відбувається «міжетнічний» фестиваль «Буковинські зустрічі». Не слушно повторяться...

3. Головну мету фестивалю – просування рідної української культури – забезпечувати участю всіх артистичних гуртків української етноменшини Буковини в дусі внутрішньої єдності, а для плідного дружнього «співжиття» запрошувати підряд по одному престижному колективу румунського етносу та українського з інших повітів.

4. Відновити складову ведучого/ведучих, котрі б володіли правильно українською та румунською мовами та подавали інформації про засновників фестивалю, головних організаторів всіх випусків, про діяльність та заслуги кожного самодіяльного гуртка, про місцевість де відбувається захід і т.п. Не забувати засаду: в кого інформація, в того і сила...

5. Нагороджувати учасників грамотами та відповідними значками/трофеями. Записувати в електронній мережі СУРу детальні інформації про захід, вставляти фотокартки, відеокліпи, ютуби, тощо.

Я впевнений в тому, що мої «послання» будуть тільки початковим приводом до кращого майбутнього організування фестивалю «Співжиття»...

«УВ» - 15-18/2018

ФЕСТИВАЛЬ ПІСНІ Й ТАНЦІВ «СВЯТО В МОЄМУ СЕЛІ» – ІХ-ий ВИПУСК

Балківці – 30 вересня 2018

***Не місце красить людину, а людина прикрашає
місце.***

(«Homo locum ornet, non ornat hominem locus»

– латинське прислів'я.)

Це латинське прислів'я можна вважати європейським відлунням етико-моральних вчень старокитайського мудреця Кон Фу-цзи (VI ст. до н.е.).

Постулат, згідно з яким постійне етико-моральне удосконалення людини відкриває дорогу до удосконалення суспільного порядку, став ідейним підґрунтям конфуціанства і водночас світилом релігійної, суспільної і політичної складових китайської культури.

У нашій Європі, від ідеальної Республіки грецького філософа Платона, – він твердив, що наскільки філософи не будуть провідниками, а провідники філософами, настільки лихо не припинеться у суспільному житті і в людському взагалі – до сьогоднішніх Демократій досить рідкісно можна повторювати відомі з Святого Письма (Йоан:19-5) слова Понтійського Пилата – Ось людина!..

Але впертим оптимістам завжди щастить! Нещодавно я був запрошений – в якості бувшого викладача і директора Балківської школи та ініціатора-наставника різних форм шкільних культурних виявів молоді на сцені культурного дому цього села – на вагому духовну подію Балківської громади – **Фестиваль пісні і танців «Свято в моєму селі»**, дев'ятий випуск, ініціатором та головним організатором якого є людина особливого таланту, виняткової чутливості та людяності – **Петро Шойман**. Ось людина, яка прикрасила духовний простір села Балківці не тільки славнозвісним ансамблем «Козачок» але й відкриттям і плеканням-збагаченням української місцевої та народної пісенної скарбниці.

Задумано було організувати і мати свій фестиваль - як признався мені сам Петро Шойман, – дев'ять років тому і разом з добрими друзями та щирими українцями села та за підтримкою премарії був підготовлений перший випуск. Тому що мали в розпорядженні короткий час, цей фестиваль відбувся разом із храмом села, тобто вшануванням Покрови Пресвятої Богородиці. І ось вже дев'ятий випуск.

Що даний фестиваль став головним традиційним святом села свідчить серйозна підтримка з боку головних авторитетів місцевої адміністрації – Мерії та Місцевої Ради громади Балківці, Культурної Асоціації «Козачок» та Союзу Українців Румунії як місцевого, так і національного рівня.

Запрошеними до участі у цьому духовному святі села були відомі українські солісти та гуртки – **Феліція Облизнюк, Данієла Прікіч, Біанка Чорнобрива, Радуга Малан-**

чук, ансамбль «Коломийка» з Серету, ансамбль «Червона калина» і вокальний гурт «Негостинські голоси» з Негостини, ансамбль «Козачок» з Балківців та сусідські румунські солісти та гуртки – Лаура Гайдеу, Віоріка Думбраве, Резван Чобану, Ана-Марія Роман, Анастасія і Теодора Сесерман, Делія і Деніса Бабалян, Аліна Захаріє, Ноєлія Чоботару, Юліяна Логін, ансамбль «Стежарелул» з Кажвани, ансамбль «Сіретул» з Серету, ансамбль «Кодрішорул» з Дорнешт, гурт інструменталістів «Inedit».

До вітального слова на сцену, влаштовану в адміністративному центрі села, запрошено представників головних місцевих установ: мерії, школи та церкви.

Як головний відповідальний за все те, що рухається матеріально і духовно в громаді Балківці, **Василь Шойман – мер громади**, вітає з приходом гостей, артистів, газдів села, молодь та дітей, котрі відгукнулись і поточного року на запрошення бути разом і збагатити таким чином духовні надбання місцевості. Теплощирими словами підкреслює заслуги найактивніших організаторів, викладачів Петра Шоймана та Конвалії Григорійчук, а також постійне залучення школи і церкви. Зокрема оцінює фінансову, і не тільки, підтримку з боку СУРу в здійсненні цієї плідної багатокультурної емуляції.

На закінчення оголошує важливу зміну в організуванні фестивалю. Якщо почався та організувався разом із святом місцевого храму – **Покрови Пресвятої Богородиці (1 жовтня)**, то від поточного року **Фестиваль пісні і танців «Свято в моєму селі»** відбуватиметься в останню неділю перед святом місцевого храму. Ця зміна, по суті, вже й почалася віднині.

Я вповні згідний з відокремленням свята храму від культурного свята, хоч виховний душевний та духовний вплив обох є назаперечним. Але обрядодіяння зовсім різні. Традиційними складовими свята храму є святе Богослужіння в церкві, угощення біля церкви місцевими газдами сторонніх, спільний обід з гостями кожної сім'ї, танці або «стренсура», як кажуть у нас на Буковині, а закінчується балем, зазвичай в культурному домі. Танці, данець або «стренсура» відбуваються просто неба, на толоці в Негостині, наприклад, але і в інших селах, центром котрих є загорода

для танців та поміст для музики, зазвичай духового оркестру/фанфари, вважаються розважальною частиною храму. Окрім танцювальної розваги головним моментом цієї складової було введення в парубки/дівки тих молодиків, які сягали рівня певної вікової зрілості та матурної етико-моралі. Це робили калфи, тобто парубки-організатори танців, оголошуючи: віднині цей/ця парубок/дівка (називали ім'я) входять у парубки/дівки! Давали хлопцеві дівку, чи дівчині парубка, котрі вводили їх у танці.

Гості бували, бувають і по сьогодні, двох категорій: знайомі/друзі із сусідніх місцевостей та рідня із далеких

сторін, котрі приходили зрідка в село, раз у рік і тоді на храм, де була приємна нагода зустрінутись з колишніми знайомими/друзями (це коли ще не існувало мобільних телефонів з фейсбуком!).

Фестиваль – це культурна подія, складовими якої є артистичні виступи на сцені та публіка. Між ними потрібно створити духовний симбіоз передавання-сприймання культурних цінностей, симбіоз який забезпечує духовне, етико-моральне зростання/удосконалення людини. Хто ще не втямив, що розвага це одне, а культурна подія інше, нехай глибоко протлумачить значення дотепного українського прислів'я «Хрущ – не м'ясо, коза – не худоба!...»

Доречно зауважила суть фестивалю і директор балківської школи пані **Секстілія Герасе**. Вона сказала, що це свято села стало емблематичним символом духовного потенціалу громади Балківці, яскравим виявом культивування фольклору, культурних надбань, отриманих від предків та збагачення цієї скарбниці новими своєрідними виступами, а тодішній чудовий осінній сонячний день створив надзвичайні умови цьому духовному піднесенню.

Парох місцевої церкви, преподобний отець **Козмін Куку**, сконстатував, що кращої «преамбули» для вшанування свята Покрови Пресвятої Богородиці, яке відбулося наступного дня (1 жовтня), не могло бути як тілький отакий фестиваль. Талант людини – це Божий дар для духовного виховання всіх нас, а талановиті особи – це Божі місіонери, котрих ми повинні прийняти з великою любов'ю у найглибші куточки нашого єства. Без цього ми були б «мертві душі», за висловом відомого світу письменника українського походження Ми-

коли Гоголя. Хай залишиться надалі цей фестиваль головним вступним духовним моментом церковного свята нашого села!

*

Почалися виступи солістів та самодіяльних колективів. Ведуча Конвалія Григорійчук представляла з неабияким талантом артистичний меседж, специфіку жанру та самобутність кожного зокрема. Солісти-професіонали чарували публіку різноманітністю власного репертуару та оригінальним виконанням. Наша буковинська гуцулка Феліція Облизнюк представила сюїту коломийок та кілька пісень на тему відчуження, а такий сюжет глибоко ринув у душу присутніх, члени родини котрих працюють на чужині. Розслабили це душевне напруження танцювальні колективи. Виступаючи по категоріях покоління, молоді виконавці неначе постійно змагались, стараючись бездоганно виконувати рухи, передавати, здавалося безпосередньо, глядачам оту невпинну молоду енергію, яка служить граціозно творінню краси в динаміці кожного виду танців. Наші українські народні костюми артистів начебто суперничали різноманітним барвам осені, створюючи враження, що природа ввійшла у танці і разом з нашими гуртками возвеличують життєву красоту всього сотвореного Всевишнім. Ось чому потрібні такі люди/особистості, які б організували культурні події, ось чому потрібна публіка, яка б була присутньою душевно і духовно, ось чому потрібно, щоб відбувався отой духовний симбіоз передавання-сприймання культурних цінностей кожного етносу зокрема та у співжитті зі всіма!

*

Як правило, я завжди спостерігаю уважно за кожним виступом, бо завжди появляється і нове, а пропустити новинку, яка б вона не була, стало б непростимим «гріхом» для серйозного глядача, тим паче для репортера-публіциста. Сьогодні, з фотоапаратом в руці, одним оком старався не випустити жодного моменту із виступів на сцені, а другим оком спостерігав за публікою. Дві речі звернули мені окрему увагу. Перша стосується того, що позаду публіки було місце для дитячих розваг. Родичі дітей чи старші брати слідили уважно за малюками, які користувались/насолоджувались такими установками але й позирали на сцену, бо хотілося побачити і почути і звідти. Це поповнило моє переконання, що рацію мали мер громади та головні чинники духовного виховання в цьому селі відокремити розважальні діяння від культурних подій і пронизити у глибину суті певних народних традицій та звичаїв.

По-друге, я спостерігав за кількома глядачами – родичами виконавців на сцені. Мені знайомі багато з них, бо працював викладачем у Балківцях 22 роки. На їхніх обличчях були легко помітні найглибші переживання, а в очах так чітко можна прочитати: це мій син! Це моя дочка! Це наша утіха і гордість!

*

Після кожного виступу, гостей фестивалю запрошували до місцевого культурного дому, де волонтери зі складу Культурної асоціації «Козачок» угощали традиційними храмовими стравами. Це, насправді організування і виховання!

«УВ» - 19-20/2018

ВШАНУВАННЯ НАШИХ ПЕНСІОНЕРІВ

Серет – 7 жовтня 2018

І знову буковинське стольне місто Серет удостоїлось рангу культурної віхи цього Богом обдарованого простору, принаймні для української меншини, проживаючої тут і в близьких до нього селах, а їх налічити легко до п'ятнадцяти. Такий атрибут зовсім не перебільшення якогось безпідставного локального патріотизму, а просто щире оцінення того, що Серет був центром української Бурси (загальної школи) української педагогічної школи, середньої школи з українським відділом, та того, що і по сьогодні існує такий відділ у місцевому коледжі ім. «Лацку Воде».

За піклуванням та фінансовою підтримкою Союзу Українців Румунії, зокрема повітової організації, в черговий раз організовано вшанування пенсіонерів української меншини Буковини. З невідомих мені причин, але вповні слушно, обрано було місто Серет, де старанно попрацювали члени проводу Сучавської філії Михайло Міхаєску-Анюк та Валентин Леонте, щоб створити відповідні умови для такої, завжди хвилюючої події.

Пунктуальні як справжні аристократи, о п'ятнадцятій годині зійшлися пенсіонери, більшість з них колишні випускники Серетської педагогічної або середньої школи. Ось чому я відновив з пам'яті наші серетські освітянські образи-святині.

При вході до гарно прибраного ресторану, названого «Коло вокзалу», тому що знаходиться саме біля залізничного вокзалу (не діючого нині, на жаль), організатори щиро вітали сеньйорів нашої української громади. Скоро місця елегантно накритих столів занято і Михайло Міха-

еску-Анюк, в почесті гасди, щиро вітає наших ветеранів, які «воювали» у післявоєнні часи, не в легких умовах, по всіх «фронтах»: освіти, адміністрації, економіки, політики, збройних сил, спорту, культури тощо. Наголошує на факті, що Серетська педагогічна школа достойно відповіла освітянським вимогам, головну у тих кризових часах. Вишколені тут вчителі розсіялись як біблійне добре зерно по всіх школах повіту Сучави, відповіли навіть домаган-

ням для вчительських послуг зі сторони Мараморощини і Тульчі, де компактно проживають українці.

Запрошено до вітального слова найстаршого віком пенсіонера, вісімдесятчотирирічного Миколу Майданюка, талановитого виконавця різних ролей в українських класичних п'єсах, поставлених на сцені Негостинського культурного дому в 50-60 роках минулого століття, відомого диригента хору «Червона калина» та оркестру мандолін «Негостинські струни», викладача фізкультури за фахом. З хвилюванням та скритою усмішкою на устах вельмиповажний сподвижник учительської еліти на ниві української культури не нарікав ні на мить на важкі умови, в яких виростали, виховувались і працювали його покоління, а наголошував на сьогоднішніх вимогах плекати рідну мову, просувати рідну культуру, затримувати та збагачувати славу духовну скарбницю наших дідів-прадідів.

Несподівано запрошено і мене до вітального слова. Хоча чимчикую по сімдесят другому, я завжди звертаюсь до ровесників чи старших відповідними словами: Дорогі молоді пенсіонери! Це не жартома, ані, Бог борони, навіть мінускульна неповага до цього вельми поважного статусу людини, а тільки з того що навчився від батька мого, коли піднімався бахурем, мудру річ: щоб поважати і зрозуміти людину і щоб вона тебе поважала і зрозуміла, то дивися їй тільки у вічі!

І з цим звиком я вітався з моїми бувшими колегами, знайомими, а їх більша-більшість, і читав у їхніх очах ту ж саму колишню любов до життя, до певних занять, чи то по фаху, чи якесь-то хобі, але найсильніше яскравіла в зіницях радість зустрічі, безмежне задоволення з на-

годи навіть коротенького поспілкування, бути разом, почувти і, обов'язково, співати улюблених українських пісень.

Організатори доречно зорієнтувались і запросили для цієї невідривної від душі українця любові до пісні два славнозвісні артистичні буковинські колективи: вокальні гурти – «Полонинку» з гуцульського села Палтіну та «Коломийку» з міста Серету. Треба додати, що останній – це складова ансамблю «Коломийка», ансамбль прославлений і досконалим виконанням українських танців, а керує ним Зірка Янош, дочка Валеріяна Яноша (Небесне царство йому!), колишнього відомого викладача музики в Сереті, диригента хору та групи інструментистів. Годиться пригадати, що В. Янош виготовляв власноруч скрипки та контрабаси, цимбали, на котрих грала вся його родина: дружина, дочка і обидва сини.

Носії української народної пісні дарували аудиторії перлини нашого мелосу і часто їхні виконання перетворювались у величезний хор, бо українці, як сказав хтось хитро-мудро, без пісні не можуть дихати. Я наблизився до «полонянок» з Палтіну, бо здавна шаную їх за те, що так щиро шанують і зберігають гуцульський пісенний скарб. Більшість з них це жінки старшого віку, але так гарно й глибоко смислово звертаються одна до другої апелятивом «дівко». Отож, попросив у дівки Єлени Чуверки пояснити мені, як низовому козаку, суть такої верховинської коломийки: «Ішов гуцул з Коломиї,/ А гуцулка з Багни,/ Посідали під смереку,/ Шос собі забагли.» І завадав їй таке запитання: що означає те «шос»? Зиркнула вона митєво з-під лоба, як тільки гуцулки вміють, і відповіла коротко і чітко: шос дуже добре!... Після гучних оплесків, під супроводом сопілки старшого легія Ко-

стана вони «попестили» публіку ще кількома побутово-сугестивними коломийками.

Попросив дозволу до мікрофона інший молодий пенсіонер – Михайло Георгє, відомий і свідомий буковинський українець, закоханий, як кажуть в народі, по вуха не тільки в Артемізію (дружину), але й в українську лірику. Подарував він побратимам «Баладу пенсіонера», а я попросив його визначити поняття «пенсіонер». Секундочку-дві подумав і серйозно: сьогоднішній пенсіонер – це вчорашній парубок, який загубив ще одне «і»!... Сміючись, я додав: А у віршах? У віршах ..., похехекав він, це так: пенсіонери, пенсіонери!/ Ви – колишні піонери,/ Комсомольці й компартійці,/ І культури місіонери. Браво! – кажу серйозно – насправді це були діти і юнаки, котрі бачили в науці шанс вискочити з біди...

Підійшов до нас ще один молодий пенсіонер – Ілля Бербеничук, незрадливий «полюбовник» української жартівливої пісні. Бєсїда з ним або починає, або кінча-

ється жартом, а між ними ще щось проспіває. Кажу: ну, яка пісенька підходила б? Це зовсім проста річ – відповідає, нібито серйозно – якщо ми три, то найкраще підходить всім відома: «Три діди, три діди,/ Полюбили бабу,/ А четвертий волоцюга/ Причепився ззаду...» Довгі оплески.

Приємний сюрприз подарували нам молоді та вельми талановиті виконавці української пісні Петро Шойман та отець Михайло Кобзюк. Їхні пісенні виступи викликали глибокі емоції та найтаємніші спогади молодості...

Подібні моменти продовжувались, а я підходив з фотоапаратом майже до кожного столу і пробував відкрити джерела того бадьорого настрою, навіть оптимізму і збагнув, що суть цього полягає у плеканні рідної культури. Майже всі присутні є або членами якогось-то артистичного колективу, або його наставниками. Молодими буди, ми відкривали себе у віршах і піснях, танцях, театрі, у народних традиціях та обрядах. Сьогодні цей духовний скарб подаровано молодим поколінням, а вони, в свою чергу, повторять оцю нескінченну естафету внутрішньої краси талановитого ества нашого етносу.

Отож, молоді організатори такого заходу, щиро дякуємо Вам і не забувайте жодного пенсіонера запросити на таке свято, бо позбавляєтеся шансу побачити себе в майбутньому...

«УВ» - 19-20/2018

ФЕСТИВАЛЬ «СВЯТО УКРАЇНСЬКОЇ ГОСПОДИНІ»

*– III-й випуск, Буковина, місто Мілішівці
28 жовтня 2018*

Якщо наші предки називали свою землю Матір'ю-кормилицею всього живого сотвореного на ній, то Жінку-Газдиню слушно вважати Господинею-кормилицею сім'ї. Хоча почуєш часто як-то чоловіки зауважують, що, все ж таки, найкращі шефи-повари в світі – це чоловіки, чомусь-то ніколи я не чував у спогадах людей, коли йдеться взагалі про унікальні та незабутні аромати і смаки їжі з дитинства та юності, слова: Так готували батько чи дідусь, а тільки – так готували мати або бабуся...

Пригадую, яку відповідь давала моя матуся, коли при нагоді різних родинних свят її розпитували про секрети смаку приготовлених страв. З усмішкою на устах та яскравим світлом у небесно-синіх очах відповідала: Трішки того, трішки цього, а найбільше докладаю приправи любові до вас, дорогенькі і шановні мої! Крім цього щирого етико-морального ставлення до гостей та родини, я вважаю, що існує і діє тут певна таємна енергетика...

*

Колишнє село, а теперішнє місто, **Мілішівці** входили до складу то громади Бадеуць, то Еміл Боднераш. Після референдуму, проведеного в 2003-му році, Мілішівці набувають статусу міста, починаючи з п'ятого квітня 2004-го року. До складу міста входять село Бадеуць та ще два присілки (Вокзал та Луг) і разом налічують понад п'ять тисяч мешканців. За переписом населення 1910 року більшість становила українська громада, з 1930-го року українці стали меншиною – 10 %, а за останнім переписом записано 1,14% українців...

Прославились мілішівчани у всій країні городництвом, зокрема вирощуванням та квашенням огірків і капусти. Річно вони продають біля 500 тонн квашеної городини.

З дев'ятого вересня 2006 року проходить у Мілішівцях щорічно культурно-економічний захід під назвою «Фестиваль капусти». Не тільки з нагоди цієї події, а протягом цілого року Мілішівці можна вважати постійною виставкою квашеної і не квашеної городини, тому що біля кожного господарства виставлено для продажу цілий вибір вище названих продуктів.

*

Мені пощастило бути запрошеним, в складі вокального колективу «Негостинські голоси», на третій випуск іншого мілішівського фестивалю, названого **«Свято української господині»**, та взяти інтерв'ю саме у головного організатора цього заходу – **Бриндуші Пислар**.

– *Прошу представитись для «УВ» і читачів всієї української преси, поділитись «секретами продукції» господинь вашого міста, але й «секретами» розмаїтого культурного вияву мілішівчан.*

Бриндуша Пислар: Я працюю директором Дому культури міста Мілішівці та головою місцевої організації Союзу Українців Румунії. З гордістю вважаю себе складовою частинкою цього, як ви назвали, чудового міста, а його населення – невід’ємною складовою моєї душі.

Третій випуск фестивалю «Свято української господині» відбувся сьогодні у нашому оновленому Домі культури. Годилося б проводити такий захід у відкритому

просторі, як пряму подяку Богині родючості, але осінь не завжди забезпечує відповідну погоду. Щоб відкрити наші секрети, треба почати з того, що вище назване божество облагородило нашу місцевість родючою землею, її власників здібностями проникати у таїни її родючості, а людина, котра вміє плідно використовувати час праці, вміє надати ціну і часу дозвілля.

– *Відомо, що кожний вагомий захід зароджується, по-перше, у певному проекті та із залученням певних партнерів. Хто був автором проекту даного фестивалю, хто ваші партнери?*

Б.П.: Розпочато цей проект з моєї ініціативи, але розвинувся та розгортається він вже втретє поспіль за до-

помогою, а головню фінансовою підтримкою СУРу як повітового, так і національного рівня, а з цього приводу хочу висловити мою та всіх мілішівчан щиру подяку голові повітової нашої організації **Іллі Савчуку** та особливо голові СУРу **Миколі Мирославу Петрецькому**, депутату від української меншини в Парламенті Румунії. Не можу не відзначити допомогу, яку мені надали авторитети місцевої адміністрації, зокрема мер міста **Мірча Лаурус**, заступник мера **Вікентій Попеску** та радники місцевої Ради, працівники нашого Дому культури, але й певні газдині, бо тільки таким чином ми змогли вшанувати всіх газдів місцевості.

— *Спостерігаємо, що сьогодні майже в кожній місцевості існує свій, так скажімо, своєрідний фестиваль. Чуємо та бачимо за допомогою мас-медіа: Фестиваль пструга (форелі), Фестиваль писанки, Фестиваль бересту, ось у вас Фестиваль капусти і т.п. Розуміємо, що і таким чином розвивається і використовується певна специфіка місцевості, поширюються всебічно різні відносини, включно і культурні. В чому полягає специфіка вашого фестивалю?*

Б.П.: Де б ми не знаходились на території Румунії, коли скажемо, що ми з Мілішівців, то співбесідник зараз і відмітить: А, ви звідти де найкращі капуста і огірки! Це дуже приємно почути і, справді, ми гордимось цією «славою». Але, як бачите, мілішівчани вирощують і квасять не тільки капусту та огірки. Сорти городини примножилась, а це дало можливість придумувати найрізноманітніші комбінації квашеної городини. Саме в цьому відзначаються наші українські газдині, а їхня винахідливість невичерпна. Ринкові вимоги відповіли по-

зитивно і це стало, так скажімо, новим брендом нашої місцевості. Ви слушно запримітили, що Мілішівці – це постійно відкрита виставка виробів з городини. Цим фестивалем ми висвітлюємо саме цей таємний зв'язок між небом і землею, між розумом і ділом, між талантом і втіленням його на людську обопільну користь, а культурна діяльність доповнює цю життєву напругу і збагачує нас душевно і духовно.

– *Бачив, що ви нагороджували найвизначніших газдинь та ремісників вашого міста. Невже не всі варті почесних грамот?*

Б.П.: Маєте рацію, але у нас є певний секрет відзначання і досі ще ніхто не образився, а навпаки...

– *До речі, ми бачили вашу багату культурну діяльність, виступали самодіяльні гуртки всіх поколінь, від рівня дитячого садка до рівня зрілого віку. Чим відзначаються Мілішівці в цьому напрямку?*

Б.П.: На мій погляд, мілішівчани затримали глибоко в душі свої рідні українські пісні, а зараз йде очевидний процес відродження і плекання цього душевного і духовного скарбу нашого роду. Разом із піснею молодь відчувала і ритміку танців, а в цьому нам вийшов назустріч талановитий та відомий майстер-наставник українського танцю **Петро Шойман** із с. Балківці. Плекаються у нашому місті і румунська буковинська пісня і танці, а займається ними пані Міхаєла Гринюк.

Наші самодіяльні колективи налічують понад 80 дітей та молоді, виступають як на місцевій сцені, так і на інших сценах повіту і країни та відзначаються репертуаром і майстерністю виконання.

Щиро признаюсь в тому, що охота до відродження

рідної української пісні і танцю посилилась тоді, коли ми бачили, а це багато років тому, виступи колективів з Негостини, Балківців, Серету, Рогожешт, Палтіну і, можливо, ви зауважили, що ці гуртки стали постійними гостями нашого фестивалю.

– *Це щире признание є повторним доказом вашої гідності і воно підказує мені, що ви йдете правильним шляхом до культурного зростання.*

Скажіть, будь ласка, про ваші плани, надії.

Б.П.: З відповідною скромністю бажаю собі здоров'я, щоб могла приготувляти наступні випуски цього фестивалю, разом з наставниками наших гуртків збагачувати репертуари та удосконалювати виступи. Існують ще певні плани-проекти, але ще працюю над ними і з цієї причини не розсекречую їх.

– *Чи не думаєте, часом, запрошувати на наступні випуски і артистичні колективи з України, принаймні з сусідньої Чернівецької області?*

Б.П.: Так, думала над цим і з великою радістю бажаю подарувати моїм мілішівчанам виступи наших материкових українців. Сподіваюсь, що слушно аргументований наступний проект збагатить наші фінансові ресурси і мрія моя здійсниться. Наші газди і газдині бажають постійно ділитись зі своїми ближніми таїнами своєї праці, артистичними здібностями і добрим мудрим словом, а на Буковині, де Всевишній так гарно поєднав красу і багатство природи з красою і багатством людської душі найдавніших-давен - це основа мирного, щасливого співжиття.

– *Щиро дякую Вам за інтерв'ю!*

Б.П. І я Вам дякую, і ще хочу щиро подякувати всім тим, хто взяв участь у цьому фестивалі та залучений був до нього ділом чи словом!

*

Такий фестиваль – це свято землі і людської здібності у всіх проявах. Існує таке давнє істинне народне міркування: Людина, яка творить добро і красу, може бути тільки доброю і красивою.

Сьогодні мілішівчани підтвердили цей мудрий роздум. Заговорили про них виставки квашеної городини, традиційні страви, котрими угощають з радістю гостей (а це відбувалося в залі!), щире ставлення до учасників фестивалю, переповнений зал, атристичний виступ їхніх колективів, присутність авторитетів місцевих установ усіх рівнів, улаштування бездоганних умов для розгортання діянь.

Доречно названо цей фестиваль **«Свято української гоподині»**, бо газди цієї буковинської місцевості по-святому ставляться до Богом подарованої їм природи, до їхньої праці та до їхньої рідної пісні, до свого ближнього взагалі, а нагорода – на кожному кроці!..

«УВ» - 21-22/2018

ДЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В РУМУНІЇ МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ (II) «Українці в Румунії – історія, сучасність та перспективи»

Місяць листопад стане віднині для української громади Румунії символічним. Українське дерево вічного життя вставило в Бухаресті, між 8 та 10 числом листопада, два золотаві листки-аркуші у літопис найважливіших духовних подій Союзу українців Румунії, на котрих написано блискучими буквами: 9 листопада – День української мови в Румунії та Міжнародна наукова конференція «Українці в Румунії – історія, сучасність та перспективи» – II-ий випуск.

Останній із зазначених заходів започаткувався минулого року, 2017-го, за ініціативою та проектом **Михайла Трайсти**, відомого українського письменника, журналіста, кандидата філологічних наук, голови Комісії з питань культури СУРу, захід котрий відповів вчасно і багатобічно потребі періодичного консультування інтелігенції нашої громади у справах просування української культури та місця її в національній та світовій культурі.

Давно вже тверджу, що не існує випадковості. Конференція, за участю видатних науковців з України, отри-

мала статус міжнародної і з цієї точки зору напрошувалась на узаконення дата її розгортання. З ініціативи та на підставі законодавчого проекту депутата для української меншини в Парламенті Румунії та голови СУРу Миколи Мирослава Петрецького і підтримкою більшості парламентаріїв прийнято і ухвалено свято День української мови в Румунії числа 9-го місяця листопада.

Чесць і хвала нашому політичному та громадському очільнику за слушні аргументи, на основі яких зумів переконати колег-парламентаріїв у потребі такого свята у сучасних демократичних відносинах між цивілізованими країнами світу у баченні плідних міжкультурних та багатокультурних діалогів, які відбуваються в Європі і не тільки.

*

І так, 8-го листопада, у переддень свята нашої рідної мови, в бухарестському готелі «Рін», в присутності понад 400 запрошених з України та Румунії, за партнерством Посольства України, Координаційної Ради СКУ, Філологічного факультету Клузького Університету «Бабеш Бойой», Музею історії Сату Маре, Національного румунського телебачення та радіо і голови комітету Міжнародного пісенного фестивалю «Доля» м. Києва, розпочалось під звучання національних гімнів Румунії та України урочисте відкриття свята **День української мови в Румунії**.

Чесць оголосити цей історичний момент нашого прадавнього буття у Карпато-Дунайсько-Чорноморському просторі належить автору цього законодавчого проекту, головному переможцю у демократичних парламентських дебатах на тему висунутого ним проекту пану **Миколі Мирославу Петрецькому**. З притаманною йому

усмішкою на устах, з таємним світлом в очах і не без легкопомітного хвилювання наш депутат і голова СУРу чітко підкреслив роль, яку носить рідна мова в існуванні народу, її роль у визначенні неповторності того народу, у зростанні духовної та матеріальної його сили, жертвування котрого потребує у певних історичних моментах та непоправність втрачення її.

«Хочу пригадати вам усім, що сьогодні ми не були б в цьому залі, а головню на Святі української мови в Румунії, якби не існували у нас і на Україні такі особистості як ви – представники Посольства, Уряду Румунії, Парламенту, Церкви, Міністерства освіти та шкільних інспекторатів, письменники, журналісти, артистичні колективи, провідні структури нашого Союзу, друзі українців –, які впродовж багатьох років підтримували українство, плекаючи рідну мову та збагачуючи наш духовний скарб, відчуваючи отой святий обов'язок відносно прадідівської спадщини – передавати постійно її молодим поколінням. Багато з вас подолали великі відстані, доклали немало зусиль, щоб бути разом з нами. Я кланяюся перед вами і від щирого серця дякую за ваш неоціненний внесок у здійснення цього свята – Свята української рідної мови!» – сказав на закінчення промовець під довгі та гучні оплески присутніх.

Запрошено до вітального слова Його Ексцеленцію – Посла України в Румунії **Олександра Банькова**. Вітаючи представників СУРу, Румунської влади, Парламенту, всіх українців з нагоди започаткування в національному календарі культурних подій в Румунії найвизначнішого свята для нашої громади – Дня укра-

їнської мови, відзначає велике зусилля депутата нашої меншини в Парламенті Румунії, пана Миколи Мирослава Петрецького, не тільки розробити проект, але й ґрунтовно підтримувати його та переконати більшість колег-депутатів прийняти його та ухвалити.

Слова українського дипломата створили мені враження, що виходять/входять від душі до душі і вкарбовуються прямо у незабутню пам'ять кожного присутнього, і тому я хочу їх подарувати, хоча б частково, всім нашим читачам: **«Я щиро дякую румунським парламентаріям за підтримку, за ухвалене рішення, дякую всім тим, що присутні тут і не тільки, за те, що підтримуєте українство, тому що це надає можливість українській громаді не**

тільки зберігати рідну мову але й продовжувати творити рідну культуру, виховуватись і зростати у світі її духовних цінностей, а таким чином збагачувати і свою, і національну культуру Румунії. Українська громада знайшла в Румунії своє гідне місце, а румунсь-

кий уряд створив відповідні умови для духовного процвітання як української меншини, так і для всіх проживаючих тут меншин.»

Голова Координаційної Ради СКУ, пан **Михайло Ратушний**, вважає цей день історичним. Запрошений до слова, вельмиповажний представник українства світу з особливим хвилюванням заявив: **«Від Австралії до Америки не існує держави в світі, в котрій існував би окремий закон для святкування української мови. Пан депутат Микола Мирослав Петрецький зробив унікальний крок узаконенням свята української мови в Румунії. Хочу підкреслити істинність слів румунського письменника Васіле Александрі, написаних тут на бенері СУРу – «Мова – найважливіший твір людського духу і головна ознака ідентичності кожного народу» – таким спостереженням: Впродовж нашої історії, якими нас не вважали б недруги, якими нас не робили – хохлами, малоросами, рутенцями, гуцулами, русинами і т.п. –, то саме **МОВА** забезпечила нам нашу ідентичність у світі.»**

Від імені КР СКУ вітає українство в Румунії зі святом, вітає представників влади Румунії з нагоди 100-річчя єдності Румунської держави. Вважає, що добросусідство наших народів таке давнє, таке сильне, таке випробуване історією, що ніхто і ніщо не зможе його зламати.

До вітального слова запрошено ряд парламентаріїв, що представляють інші меншини, представників Міністерства освіти та Міністерства культури. Одноставно вони високо оцінили здобуток депутата Миколи Мирослава Петрецького в узаконенні Дня української мови. **Підтримка зі сторони депутатів решти меншин де-**

монструє європейській спільноті, світу взагалі, що в Румунії меншини живуть у злагоді, взаємоповазі та співпраці – потвердила переконливо депутат македонської меншини пані Е. Попеску.

Меншини в Румунії є не тільки зразком демократичного інтегрування у комплексності суспільних відносин, а й цінний місток для її міжнародної співпраці – доповнив румунський депутат пан Д. Матей, а для прикладу надав плідні результати його співпраці з нашим депутатом як в Румунії, так і в Україні.

День української мови буде потужним поштовхом для ще глибшого засвоєння рідної мови, а це створює правильне ставлення до пізнання інших культур, що неодмінно веде до взаємопізнання, взаємошанування та взаємозбагачення, принаймні в духовному плані – підкреслювали представники міністерств освіти і культури.

В цілому доповіді і промови будуть надрукованими в Збірнику, присвяченому цій події. Захід був потужним, переповненим щирими емоціями і, переконливо надіюсь, покаже плідні результати. Якщо наші попередники так вміло вшановували свої традиційні свята, то неодмінно свято **День української мови в Румунії** стане, починаючи від нас, ще однією невмирущою душевно-духовною традицією. **На монгая літа, Рідна Українська Мово!**

*

Міжнародна наукова конференція «Українці в Румунії – історія, сучасність та перспективи» відбулася протягом двох днів, 9-10 листопада. Учасників розподілено на три секції: 1. Література та культура; 2. Діалог між культурами; 3. Етнографічна інтерференція;

Доповіді, приготовлені фахівцями тієї чи іншої складової українського духовного надбання, подарували аудиторії цінні інформації з історії, культури чи етнографії як з сторони України, так і Румунії, а дебати-дискусії надавали цікавих нюансів представленим аспектам. Читач зможе обізнатись у них із Збірника робіт конференції, що появиться наступного року.

Як учасник обох випусків цієї конференції бажаю доповнити структуру майбутніх випусків деякими власними міркуваннями. По-перше, високо оцінюю ініціативу та проект пана Михайла Трайсти використовувати на такому високому рівні духовний потенціал нашої громади в залученні із визначними особистостями культури України. Нам треба уважно брати до уваги, що в Україні проходить серйозний, нелегкий шлях переосмислення духовної спадщини у всіх її планах – історії, літературі, етнографії та антропології, народознавстві, релігії тощо. Нам потрібно слухати фахівців і знайти правильні відповіді будь-якого різновиду і таким чином правильно ступати нашим духовним шляхом.

На мій погляд, не потрібно розділювати учасників на секції, представлені теми, за свідченням більшості, цікавлять всіх. Щодо кількості доповідей посиляюсь на латинський афоризм «Non multa, sed multum» (Не багато в кількості, а багато змістовно). Доповіді повинні породжувати найцікавіші питання сучасності, а доречні відповіді фахівців допомагати нам вгледіти перспективи.

Якщо спостереження незадовільні, то посиляюсь на рядки, кого іншого як не невмирущого Кобзаря: «Чи не дурю себе я знову/ Своїм химерним добрим словом?/ Дурю! Бо лучше одурить/ Себе-таки, себе самого...»

«УВ» - 21-22/2018

КОМУ ДАРУЄМО КОЛЯДУ?... (МАГІЯ РІЗДВА)

Колядою та її обрядодіяннями пошановуємо всіх і все, що живе наколо нас. А що таке коляда? Дослідники-науковці визначають її багатогранно але остаточного висновку не досягнуто. Українська міфологія визначає так:

1. Бог, який розпочинає коло Свароже, тобто новий господарський рік;
2. Стародавній обряд уславлення богів піснями-колядками та винагорода за нього;
3. Богиня-мати молодого Божича-Сонця.

Зазвичай, коли говоримо про це пра-прадавнє свято та обрядодіяння пов'язані з ним, посилаємось на власні спогади, звичаї котрих дотримується сім'я, котрі існують у рідній місцевості, на свідчення носіїв цих шедеврів рідної культури.

*

У моїй родині роль стародавнього жерця, який розпоряджував та слідував за виконанням різдвяно-колядницьких ритуалів, виконувала мати. Вона постійно розповідала-пояснювала нам, дітям, порядок обрядодіянь, значення кожного зокрема та взаємовідношення між ними. Колядувати вчила нас зараз після Святого

Миколая, слідила щоб вивчили правильно слова, але й мелодію. Застерігала, що господарі нагороджують колядників і за слова, і за спів. Завжди наполягала на тому, що Різдвяні свята та Великодні – це найголовніші свята року, а зустрічати їх потрібно обов'язково з чистою душею, чистим тілом, чистим вбранням і чистотою скрізь в господарстві. І ми свято дотримувались маминих вказівок, бо почав приходити напередодні Різдва, кожного року, дід Мороз, правда, приносив подарунки, але якимось так прискіпливо допитував кожного з нас про поведінку вдома, в школі, на вулиці, нібито все знав про це!...

*

Літа пролітали наче ті грудневі сніжинки і вели нас невинно кучугурами життя. Магія Різдвяних свят не покидала нас ні на мить. Коли вони наближаються, я дихаю ароматом свіжоспеченого калача, дивлюся крізь круглосенькі отвори медівників, які завжди мали форму небесних світил, а в думці пригадую-переспівую всі знані колядки.

Будучи батьками і працюючи вчителями, ми з дружиною постійно старались відтворювати ці таємні відчуття як в душі наших дітей, так і в усіх наших школярів. І все це відбувалося на рідній українській мові. Не без відповідної скромності хочу признатись у найглибшій задоволенні з того, що і по сьогодні, після восьми років від виходу на пенсію, наші бувші учні пошановують нас щорічно традиційними колядками.

З ласки Божої у нашій родині появилась і внучка. Це найцінніша прикраса сім'ї та найбільша із утіх нашого життя-буття. Погомоніти з нею – це завжди для мене не-

зрівнянна насолода. Не раз підйду до неї: – Поговоримо, красунечко моя? – Так, дідусю, – миттєво відповість. – Та як, по-українськи, по-російськи чи по-румунськи? – курйозно, нібито, я. – Та по-нашому!...

Це означає по-українськи, бо у сім'ї це рідна мова. Вивчила українську та румунську мови від батьків, а російську вивчила дивлячись мультики про Мішу і Машу.

– Тоді з чого почнемо? – Звати мене Наталка-Екатеріна і мені шість рочків, з хитрою усмішкою вона мені.

– Он яка, здивовано я, але мені відомо про що ти думаєш!... – Про що?! – коротко вона і з недовірою.

– Прооо ... великий мішок! – Неправда, не про мішок, а про те, що буде в мішку! – Для кого? – спішно я. – Для кого, для кого!... Для мене і для всіх чемних дітей. – А по чім пізнає власник мішка, дід Крочун, що ти чемна? – Он дивись: Ліжечко моє прибране, навколо нього чистота, вбрання складене в шафі, іграшки в порядку на полицях і колядувати знаю. – Але в тебе завала іграшок, ти можеш допомогти дідові дарувати свої іграшки іншим дітям. – Правда, і я це зроблю, але мені хочеться доповнити серію плюшових іграшок із мультика «Щенячий патруль», і я про це написала діду Крочуну! – То, котрий із отих патрульників? – Еверест.

– Я впевнений, що ця думка-бажання здійсниться, якщо ти йому і заколядуєш! – Певно що заколядую! – А які ти колядки знаєш? – Перші, які я навчилася від вас, це «Ой там за горою сталася новина» і «Старий рік минає, новий наступає», від мами знаю «Нова радість стала», «Бог предвічний» та по-англійськи «Джінгл бел, джінгл бел», а в дитячому садку вивчали румунську колядку «О че весте мінунате!» – Bravo, bravo, ти просто

здивуєш діда Крочуна. Але хочу пояснити тобі, що та колядка по-англійськи ... – Знаю, знаю, мені мама казала, що то є і на нашій мові і названа так гарно «Цілий день дзень-дзелень». – Це правда, і я почув її у дуже гарному виконанні українського гурту «Шпилясті Кобзарі». але хочу сказати, що наша давня колядочка-щедрівка, названа так мило «Щедрик», ввійшла у міжнародний репертуар колядок і виконують, кожен у своєму варіанті, по всьому світу. – Ой, як приємно це почути, дідусю, я неодмінно вивчу її!..

Ми ще поколядували певний час, але прибула з роботи матуся Наталочки і вона побігла її обняти.

З усмішкою на устах, з замріяними очима і з сріблястим дзвіночком-голосочком внучки у вухах я знову попав у полон магії Різдвяних свят. М'ярко огортає мене райський запах свіжоспеченого калача, зір і смак милують страви Святої вечері, а слух солодко доносить до душі незабутні слова: **Вставайте, вставайте, пускайте до хати,/ Ми будемо, українці, вам колядувати,/ Ми будемо, українці вам колядувати./ Пане господарю, в тебе білий волос,/ Скажи, скажи, чи ти знаєш український голос,/ Скажи, скажи, чи ти знаєш український голос...»**

Відчиняю двері. То Наталка з своєю родиною прийшли пошанувати колядою...

«УВ» – 23-24/2018

ВІД ХАТИ ДО ХАТИ ЙДЕМ КОЛЯДУВАТИ!..

*«Росте деревце, тонке, високе,
Тонке, високе, а вшир широче.
На тім дереві сам сокіл сидить,
Сам сокіл сидить, далеко видить.
Видить у газди тисові столи,
А вконець стола сам газда стоя.
Сам газда стоя, ... на ім'я».*

(Стародавня українська колядка)

З погляду українських дослідників на тему традицій, звичаїв та обрядодіянь коляди впливає переконливо кілька фактів: Появились вони в нас у землеробських общинах за часів енеоліту або бронзової ери (VI-V тис. до н.е.), період появи та розвитку культури Трипілля – Кукутень.

Змістово колядки містять дві частини: благання-про-рочення врожайності землі та віншування газдів. Це були часи, коли людина вірила в магію слова, коли була впевненою, що вимовлене, головню співом, у певний час здійсниться, тому що її життя-буття пов'язане було прямо з таїнами природних стихій, а нелегке порання землероба винагороджувалось плодами землі. Як вона, людина, не славилася-обожувала би Сонце та Воду?!...

І по сьогодні в цьому нашому просторі цикл зимових свят починає появою/народженням ясного Світла і кінчається Водохрещами. В християнському світобаченні народження Ісуса Христа ототожнюється з народженням/усвідомленнями у єстві людини Світла Правди, а Його Хрещення Духом Святим символізує можливість піднесення людського єства до Божого Світла Правди і досягнення вічності.

*

На Буковині, і не тільки, українські громади, і не тільки, наслідуючи традиції Різдвяних свят, виконуючи зі щирістю і любов'ю відповідні обрядодіяння, підтримують досить потужно цю енергетику взаємовпливу Неба і Землі. Тільки повторити в думці слова Святвечір, Свята вечере, поминки та поминання усопших родини, коляду дітей, юнаків, дівчат та парубків, газдів, то вже охоплює душу неймовірна теплота єдності родини, роду взагалі.

Різдвяні та Великодні свята – це суто родинні свята, а їхня глибочайша суть, це родинна єдність яко живе джерело єдності роду/народу, включно його буттєвої енергії.

Відтворили магію Різдвяних свят і українська громада Балківців (23 грудня) під наставництвом Петра Шоймана, відомого засновника та майстра-хореографа ансамблю «Козачок», і українська громада міста Серету (30 грудня), під наставництвом Михайла Міхаєску-Анюка, заступника голови Сучавської повітової філії СУРу.

У святочно прибранім залі культурного дому Балківців, у святкових строях не тільки артисти-колядники, але й їхні родичі, педкадри, місцеві авторитети.

Бути разом з дітьми-виконавцями, з колегами-пед-

кадрами та з представниками місцевої адміністрації на культурних заходах завжди приємно, але на такому великому святі, яке магічно охоплює всі покоління, від малюків до найстарших – сказала пані Секстілія Герасе, директор школи, – це просто глибока радість, це означає на мить поринути у золотий вік дитинства.

Діти – це не тільки наша втіха, це наша гордість і надія. Наближаюче Різдво Христове дарує всім нам Світло Божої Правди, котре пізнішими словами Ісуса Христа вказуватиме нам дорогу правдивого життя – говорив не без хвилювання пан Василь Шойман, мер громади Балківців –, а зустріти таке свято високою урочистістю, як це приготували професори Петро Шой-

ман та Конвалія Григорійчук з дітьми нашої школи, запрошуючи і колядників з сусідніх місцевостей, означає вірити Правді, Любові та Порядку.

Багато з нас ставимо собі запитання: Чому ми колядуємо? Чому несем подарунки? Чому йдемо від хати до хати? Інших відповідей – зауважував отець-парох місцевої церкви Кодрін Куку – я не знаходив як тільки такі:

колядували ангели при народженні Господа Ісуса Христа і вістили мир та благодать, принесли подарунки Новонародженому три царі-маги, а пастирі також прибігли поклонитись Богу-спасителю. Якщо ми виконуємо щиро і любо ролі оцих біблійних персонажів, то і в нашому єстві буде те саме ставлення до Ісуса Христа, яке було в них, а це вестиме нас правдивою і щасливою життєвою дорогою – закінчив священик.

Завіса відкривається і численна ватага балківських колядників, під вмілим проводом наставника Петра Шоймана, зустрічає переповнений зал традиційною колядою «Бог предвічний народився». Незабаром і публіка залучилась до колядування, бо слова і мелодію цієї похвальної пісні народження Світла Правди тут знають всі вікові верстви. Слідували інші давні і сучасні знайомі колядки, оплески подяки і радості не стихали.

Але, як благородні газди, вони запросили на сцену, святково налаштовану, своїх гостей. Першими гостями були колядники вокального колективу «Негостинські голоси», котрі привітали присутніх іншою давньою, знайомою всім, колядкою «Нова радість стала», а закінчили вшанування близького Різдва місцевою негостинською колядою «Гой шуми, шуми, зелений луже», присвяченою дівчатам заміжного віку, яка виконується парубками, обрядодіянням відомого під назвою «Трубка».

Другими загостили на сцену колядники Карпатських гір з мальовничого гуцульського села Ватра-Молдовиця під наставництвом талановитого дослідника народної духовної скарбниці, викладачки Іларії Пушке. Вони не тільки заколядували нам, але й показали місцевий варіант гри кози і висловили розважально-щирі віншування.

Квінтет «Норд-Буковина» з м. Радівців здивував вишуканим виконанням народних і авторських колядок.

Шкільний вокальний колектив сусіднього села Калафіндешти зачарував публіку непорочними голосочками дітей-вісників коляди. У прекрасних народних костюмах, притаманних строю їхньої румуномовної громади, вони показали те ж саме щире вшанування Різдвяних свят.

Годиться щиро подякувати професору Петру Шойману та його команді за шляхетне зусилля плекати і просувати цінності рідної культури. На многії літа!

*

Голова Серетської міської організації СУРу Михайло Міхаеску-Анюк та його співорганізатори підготували на відповідному рівні вже четвертий випуск **Міжнародного фестивалю українських колядок**. Запрошені колядники з України, з сусіднього Глибоцького району, розпочали концерт колядок присвячених Різдву Христовому – перше з двох найважливіших християнських свят, друге будучи Великдень. Багато із виконаних ними колядок знайомі і нам, але й багато незнайомих, мабуть, притаманних їхній етнофольклорній зоні. Нагрівали серця і щасливили душу рідне слово, витончена гармонійність голосів колективу, народні традиційні і сучасні стилізовані костюми.

Хоровий колектив ансамблю «Червона калина» з села Негостини під магічною паличкою невтомного диригента Миколи Майданюка виконав три колядки, дві давні та одну сучасну, на високому мистецькому рівні, а свідчать про це два показники: під час виконання публіка наче припинила дихання, а опісля – довго дарувала оплески. Присутність отця-пароха Негостинської церкви,

преподобного Данієла Петрашука, у хоровому колективі надало даному виступу емоційності, вищої релігійної урочистості.

Вокальний колектив Серетського ансамблю «Коломийка», під проводом відомого професора музики Зірки Янош, чарує, вже роки підряд, гармонійним, чітким, до серця проникливим виконанням пісень, тим паче наших колядок. І цього разу їхній виступ насолодив святковий настрій присутніх.

Особливої уваги, в тому числі і особливого оцінення з боку публіки, заслужили виступи фольклорних колективів громад Дарманешти і Мілішівці, перший під проводом отця Михайла Кобзюка, другий під наставництвом Бриндуши Песлар, котрі подарували учасникам фестивалю колядки та віншування специфічні їхнім місцевостям. Хочу зауважити, зокрема, на гейкання-віншування висловлене одним із талановитих носіїв народних традиційних звичаїв Мілішівців.

Вокальний гурт пенсіонерів «Сеньори Радівців» виконали старанно українську колядку «Бог Предвічний» та кілька румунських колядок і отримали щирі оплески публіки, бо пісня, зокрема колядка, не знає і не має віку.

Після спільних фотознімок учасники фестивалю знову зустрілись, але вже за столом дружньої вечері, де колядки та інші величальні пісні Різдвяних свят не стихали, де віншування та найкращі побажання лилися разом із солодким шепотом мінеральної водиці або золотавого чи рубінового вина.

«УВ» - 1-2/2019

ДЕНЬ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН РУМУНІЇ

Сучава – Радівці, 17 грудня 2018

«Будь-котра національна більшість відносно решти людства, є меншиною.» (Сучасна мудрість)

Мабуть, таке мудре тлумачення було підставою Резолюції Генеральної Асамблеї ООН (18 грудня 1992 року), якою було прийнято Декларацію про етнічні, релігійні та мовні (лінгвістичні) права осіб, що належать до національних меншин, та встановлено дату **18 грудня Днем Національних Меншин.**

Румунія приєдналась до цього рішення Урядовою Постановою нр. 881/1998, проголошуючи 18 грудня Днем Національних Меншин Румунії.

В 2017-му році сімнадцять депутатів від національних меншин, ініціювали законодавчий проект про надання Дню Національних Меншин рівня національного свята. Проект прийнято Сенатом (23.10.2017), Палатою Депутатів (21.11.2017), а Декретом про опублікування закону нр. 247/2017, підписаним Президентом Румунії 7 грудня 2017, **18 грудня – День Національних Меншин Румунії, –** набирає статусу **національного свята.**

Уточнюю ці дані не тому, що наші читачі не обізнані з ними, а тому, що, перечитуючи в цілому закон, привернули увагу такі передбачення:

Ст. 2 (1) – Щорічно з нагоди святкування Дня Національних Меншин в Румунії організуються культурні заходи, присвячені цьому торжеству.

(2) – Громадські адміністративні авторитети, центральні та місцеві, а також заінтересовані неурядові організації можуть надавати допомогу організаційну /або фінансову для організування, розгортання заходів, присвячених цьому дню.

Ст. 3 – Державне Румунське Телебачення та Державне Румунське Радіо, як установи до громадських послуг, включатимуть в денну програму передачі або аспекти з нагоди святкування Дня Національних Меншин.

Напрошується запитання, хоча б і в риторичному значенні: хто не дотримується передбачення закону або не заінтересований у їхньому виконанні, порушує закон?...

З погляду на умови, створені румунською державою для святкування Дня Національних Меншин, потрібно зауважити, що вони задумані як надання повної можливості духовному виявленню кожного етносу, що складає народність держави, як найголовнішу підставу для постійного стремління до цивілізованого рівня життя-буття.

Вважаємо духовний потенціал кожного етносу запліднюючою силою у народженні таких умов життя-буття народності, складовою котрої він є. Не використовувати такий потенціал означає позбавити себе та свого ближнього всебічного розвитку як власного, так і спільного ества.

*

Завдяки проведу повітової філії СУРу, зокрема Василю Паскарю та Михайлу Міхаєску-Анюку, проявили на сцені свою специфічність кілька національних меншин (з дванадцяти) Сучавщини, з нагоди святкування Дня Національних Меншин. Урочистість відбулася в залі Дому культури муніципію Радівці.

В переддень свята організатори надали можливість учасникам цього заходу побачити і почути за круглим столом у міській бібліотеці кілька із десяти тисяч сторінок сумної історії Голодомору. Гості-історики з України

визначили, хоча б і частково, найважчу жертву українського народу в його багатовіковій боротьбі за волю, незалежність і суверенітет держави.

Концерт, присвячений Дню Національних Меншин Румунії, розпочався вітальними словами представників національних меншин, які відгукнулись на запрошення організаторів: українці, поляки, росіяни-липовани, цигани, євреї.

Василь Паскар, голова Радівецької організації СУРу, вітає присутніх, дякує за участь як артистам, так

і наставникам, родичам, місцевим авторитетам. З нагоди близьких Різдвяних свят бажає всім міцного здоров'я, світла і миру, щастя і добробуту. Подібні подяки і побажання висловили і решта представників меншин. Моєї уваги заслужило вітальне слово професора історії Радівецького колегіуму «Євдоксій Гурмузакі» Данієля Гринчука, наставника румунського хореографічного колективу ліцеїстів, слово якого хочу подати повністю:

«Я радий завжди, коли ми знаходимося поруч і разом відзначаємо національне свято меншин. Хоч ми різні за специфічністю кожного, нас об'єднує спільна річ: культурна спадщина, яку будуємо разом, а цей спільний внесок кожного етносу звемо загально, гордо і гідно, румунською національною культурою. Цю спадщину потрібно постійно збагачувати-оновлювати, тому що наша сучасна історія є спільною і тривкою. Внесок національних меншин є вельми значним. Факт надання цьому дню рангу національного свята доказує особливе оцінення, яке надає уряд Румунії духовному внеску меншин в скарбницю національної культури.

Найпотужнішим багатством людства вважається культура і тому заохочую вас зберігати і збагачувати особливості вашої культури, та не забувайте, що ваші діди-прадіди робили це в нелегких умовах. Без духовного внеску кожної нації людський духовний світ був би значно біднішим.»

Відкрив концерт вокальний гурт ансамблю «Червона калина» с. Негостина, під проводом Валентина Леонте, який виконав дві народні українські пісні та одну колядку, за що отримав довгі і щирі оплески.

Меншину поляків представив учніський колектив гімназійної школи села Байнець під наставництвом вчительки Мірели Йонуци.

Ніжні дитячі голоси дарували публіці любов до рідної пісні та щирі емоції малих колядників – вісників Рождества Світла Правди – Ісуса Христа.

Колектив росіян-липованів визначився новим стилізованим національним строєм та амбіційним виконанням народних танців і пісень. Вагоме значення у цьому оновленні відіграли родичі дітей, котрі виступали на сцені – підкреслила Олександріна Фока, наставник самодіяльного гуртка, вона побажала всім здоров'я, радості і щасливих наступаючих свят.

Українська громада міста Мілішівці удостоїла честю вшанування Дня Національних Меншин двох молодих виконавців української народної та естрадної музики – Діяну Воящук та Козміна Гежа. Охоплені звичайними емоціями, але переповнені любов'ю до пісні, своїм щирим виконанням вони викликали в залі гучні оплески.

Хореграфічний ансамбль меншини ромів відзначився, як це відбувається вже роки, тематичними танцями, прикрасами їхньому етносу, включно і традиційним багатобарвним строєм. Головна їхня ціль в даному моменті – сказав наставник Дантес Рошіяну – це емансипація, головно молоді, залучення ромів до демократичного суспільного устрою.

Стали традиційними в останні роки виступи місцевого мішаного вокального колективу «Сеньйори Радівців». В більшості вони пенсіонери та виконують пісні різних жанрів румунською та українською мовою. З особливою охотою, але і з легкопомітною ностальгією співають

«Розпрягайте, хлопці, коні!» та «Червона ружа трояка». Публіка завжди обдаровує їх щирими оплесками.

Гарне враження справив колектив модерного тематичного танцю ліцеїстів міста Радівці. Невичерпна енергія молодих виконавців динамічно перепліталась з символічними рухами стремління до любові, до світла пізнання, до постійно рухомого ліміту омріяних горизонтів.

Національна меншина євреїв, як це вже відомо за останні роки, в Радівцях відгукується єдиним своїм представником, Соріном Костюком, відомим місцевим виконавцем як пісень його рідної культури, так і румунської естрадної музики. І цього разу він створив динамічну картину молодіжної ритміки, як аксесуар виступу на сцені.

Закінчилось вшанування в Радівцях Дня Національних Меншин спільною вечерею, де учасники обмінювались враженнями, наставники ділились досвідом, народжувались нові дружні стосунки...

«УВ» - 1-2/2019

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ НАШИХ БУКОВИНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ (IV)

Сучава – Дарманешти

Загальнопризнана істина, що без підвалин цінностей минувшини неможливо оцінити правильно сучасне та забезпечити цінне майбутнє, переконливо і незаперечно перевіряється у вимірі часу.

На Буковині, у громаді Дарманешти та в приміщенні Сучавської повітової організації Союзу Українців Румунії, вже четвертий рік підряд вшановується пам'ять усопших в Бозі буковинських українських письменників, подія, що має всі умови стати важливим традиційним заходом, якщо розшириться коло учасників фахівцями по перу, головно тими, котрі безпосередньо знали вшанованих, та ліцеїстами і студентами класу/відділу української мови та літератури, існуючих на Сучавщині.

Заснований з ініціативи голови повітової сурівської організації **Іллі Савчука** та преподобного отця, пароха церкви «Святого Іллі» громади Дарманешти, **Михайла Кобзюка**, захід відбувається у рамках двох важливих моментів: Панахиди, відслуженої отцем вищезазначеної церкви та короткими представленнями цінних фрагмен-

тів із творчості відійшовших у вічність письменників чи цікавих моментів з їхнього життя, моменти, котрі вказують світлу дорогу молодому поколінню у плеканні рідної культури. Цього року, з певних причин, обидва моменти відбулися у Дарманештській церкві.

Під час богослужіння отець Михайло Кобзюк молив Всевишнього затримати в Небесному царстві письменників та культурних діячів: **Ольгу Кобилянську, Сильвестра Яричевського, Дениса Онищука, Юрія Ракочу, Мирославу Шандро, Степана Ткачука, Корнелія Регуша, Юрія Лукана, Василя Цаповця, Івана Негрюка, В. Соколюка, Стеліяна Груї, Теофіла Ребошапку, Євгена Михайчука, Віктора Козарюка, Івана Боднарюка, Вікентія Николайчука, Івана Непогоду, Василя Клима, Іллю Кожокаря, Павла Шовкалюка, Іона Козмея, Миколу Крамаря, Юрія Чигу, Миколу Гапенчука, Василя Манжеловського.**

Були запрошені багато із членів родин усопших майстрів українського пера, а їхні слова подяки організаторам цього вшанування глибоко схвилювали присутніх.

Після відправлення панахиди отець Михайло Кобзюк наголосив на тому, що вшановані письменники та культурні діячі заслужили нашої вічної пам'яті, бо вони жили і творили не для себе і для тодішнього часу, а головню для майбуття, бо вони сіяли добре зерно культури, науки і освіти. Християнське повчання підказує так: Якщо вшановуємо тих, що творили культуру, то ця духовна цінність витає поміж нами, одягає нас у прекрасні народні строї, переконує затримувати і збагачувати рідні традиції та обряди, плекати рідну мову, жити у злагоді та взаємоповазі з ближніми.

Запрошений до слова, Ілля Савчук підкреслив те, що вагомість такого заходу впливає саме з вагомості духовних цінностей їхньої творчості, а ця культурна спадщина нашого етносу, і не тільки, є найбільшим скарбом українського творчого потенціалу. Голова Сучавської повітової організації СУРу передав цьому особливому заходу, його організаторам та учасникам щире вітання **Миколи Мирослава Петрецького**, голови СУРу та депутата української меншини в Парламенті Румунії.

Наш славний гуцульський учитель і культурний діяч **Михайло Георгій** прочитав два вірші, перший присвячений Степану Ткачуку, а другий – Юрію Чизі.

Мало кому не відомий **Коля Курилюк**, бойовий культурний діяч села Марицеї, залучує вперше до когорта буковинських поетів українського походження свого односельчанина Василя Манжеловського, котрий писав румунською мовою, та лейтмотивом його ліричної спадщини є рідна Буковина, а літературна спадщина налічує 10 томів – 1.736 віршів. Один із віршів був прочитаний перед зібранням.

Автор цих рядків запропонував визначити віхову роль красного слова у формуванні правильного світосприйняття, по-перше, молоді, звідки впливає і потреба такого заходу: Якщо взяти до уваги слова Євангелії св. Йоана «Споконвіку було Слово, і з Богом було Слово, і Слово було – Бог» (Йоан:1-1) та біблійне твердження «Слово – це божя Правда», то напрошується запитання: Письменник є творцем слова? Відповідаємо коротко і чітко: Ні! Письменник є тільки людина, облагороджена Верховною Мудрістю здібністю виділяти з Божого словникового скарбу слова, що відповідають його світос-

прийняттю і поєднувати їх у власні синтагми з метою відтворювати Правду і Красу людського життя-буття, незалежно від вимірів простору або часу. В свою чергу, Правда і Краса творять Добро, а навпаки, Кривда і Потворне породжують Зло. Якщо вважаємо, що Всевишній закінчував кожний день земного сотворіння словами «що воно добре!», то і людина була сотворена задля Добра. Але Добро, Правда і Краса отримуються «В тяжкім труді... і в поті чола»!...

Літературні персонажі, якого походження не були б, символізують комплексність людської душі та невпинність людського духу і бувають завжди посередниками пізнання читачем самого себе та свого ближнього у постійному зусиллі створювати все кращий і кращий світ.

Радник Префекта Сучави у справах української меншини **Михайло Міхаєску-Анюк**, голова Серетської організації СУРу, пригадує з неприхованою гордістю те, що Буковина подарувала духовному світу і зокрема Україні, Петра Могилу, котрий продовжував, через двісті років після Григорія Цамблака, духовенські та духовні відносини між нашими народами.

Голова Сучавської міської філії СУРу **Лучія Мірок** висловила своє переконання, що всі наші письменники та культурні діячі, пам'ять котрих вшановується, бажають, щоб ми говорили частіше рідною українською мовою. Я вклоняюсь перед їхньою літературною спадщиною – сказала вона – бо їхні повчання діють сьогодні плідно на формування молодого покоління. Хай Бог забезпечить їм Царство Небесне, а нас облагородить силою зберігати рідну мову, збагачувати її та передавати дітям і внукам як найсвятішу річ.

Син відомого буковинського письменника Дениса Онищука, який розгортав свою творчу діяльність у між і після воєнних часів, в нелегких умовах переслідування то з одного, то з іншого «боку», **Ярема Онищук** уклінно дякує організаторам цього заходу, тому що відчуває, як оживають повчальні слова спочилих у Бозі письменників, а це свідчить, що їхня праця, їхні зусилля, їхні часті жертвування не без корисних наслідків. Якщо сьогодні маємо рідну мову, рідну культуру, законні умови збагачувати її і продовжувати з покоління в покоління, то хоча б це частково завдячується їм – закінчив він.

*

Інша загальновизнана істина твердить також незаперечно, що письменник говорить в часі своїм читачам власною творчістю. Потрібно зважити з щирою відповідальністю організаторам умови та роль такого заходу, перенести наголошення на аудиторію, якій конструктивно потрібний безпосередній контакт з текстами письменників, залучувати відповідних посередників красного слова до дисемінації рідної літератури і таким чином будувати духовно майбутні творчі потенціали нашої молоді, потенціали, виклик яких потрібно постійно пробуджувати.

Вже близько час, коли культурні заходи розгортатимуться на основі проєктів, а будь-котрий проєкт містить обов'язково пункт фід-беку (feed-back), тобто очікуваного результату/ефекту. В оптимістичному дусі можна сказати так: якщо яблуна родить яблука, а грушка – груші, то культурні заходи повинні обов'язково родити духовні фрукти! А я непоправний оптиміст...

«УВ» - 5-6/2019

БУКОВИНСЬКА ПОВІТОВА ФАЗА КОНКУРСУ ДЕКЛАМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ПОЕЗІЇ

Балківці – 8 травня

За проектом, складеним та введеним в дію Марамороською філією Союзу Українців Румунії з ініціативи голови цієї повітової структури **Мирослава Петрецького**, щорічно відбуваються місцеві, повітові та національна фази Конкурсу декламування української поезії. Відноситься даний захід до учнів I – XII класів, а вимоги розподілені за критеріями можливостей, що відповідають відомим циклам навчання: початковий, гімназійний та ліцейський.

Проект уточнює три напрямки: 1. Виховання учнів у дусі любові до рідної української мови; 2. Удосконалення знань з української мови;

3. Пропагування в учнівському середовищі української літератури.

Вимога участі у вищих фазах, після місцевої, ґрунтується на перших місцях, тобто, у наступній фазі беруть участь тільки учні, які отримали першу премію.

Склад журі обирається з трьох або п'ятих осіб із престижних викладачів української мови та літератури, письменників чи діячів культури, призначених проводом

Марамороської повітової організації СУРу. Для кожного класу встановлюються чотири переможці: перша премія, друга премія, третя премія та відзнака. Кожен учасник може отримати максимум 100 балів. Учасники оцінюються за наступними критеріями: декламування, дикція (вимова), артистичне виконання (інтонація, адекватні жести), читання на перший погляд тексту, вказаного членами журі, коротке резюме прочитаного тексту (останні дві вимоги застосовуються тільки до учасників IV-XII класів).

Рішення національного журі є фінальним. Журі та організатори можуть вирішити вручення спеціальних премій або відзнак, із чи без матеріальної вартості, але відхиляє пропозиції, які не відповідають регламенту.

Премії вручаються головою Союзу Українців Румунії або його уповноваженим.

І так, гімназійна школа I-VIII класів села Балківці Сучавського повіту удостоїлась честі організування повітової фази конкурсу. Учні-учасники Балківської школи щиро вітали своїх гостей, учнів-учасників: з Негостини, Гропен, Серету, Калинешт-Енаке, Мілішівців, Ульми-Лупчини, Калинешт-Купаренку, сучавського коледжу «Міхай Емінеску», Семінарії Богословія з Сучави.

У прибранім кабінеті української мови, що функціонально відповідає сучасним вимогам засвоєння рідної української мови, відомий викладач Анка Штюбіану-Майданюк, разом із директором-координатором школи Секстілією Герасе, ласкаво запрошували всіх прибувших.

Відкрив конкурс голова Сучавської повітової філії СУРу та шкільний інспектор з української мови **Ілля Савчук**, вітаючи учнів-учасників, так і викладачів-на-

ставників і членів журі. Плекання талантів – сказав промовець – це не тільки одне із завдань викладачів чи нашої сурівської організації, а найвагоміша складова виховних установ і заходів, бо надає кожному учневі можливість справді пізнати самого себе, використати вповні власний потенціал на благо власне і суспільне.

Бажаючи учасникам багато успіхів, запрошує до вітального слова директора школи. Пані С. Герасе признається в тому, що вражена щирістю, бадьорістю та серйозністю учасників конкурсу, атрибути, що впливають енергією з їхніх очей, облич, усмішок і не в останній мірі з одягнутих народних українських костюмів. Виразила свою впевненість в тому, що конкурс відбудеться на високому рівні, а їхня участь буде відповідно оціненою.

Автор цих рядків виконав найголовніший обов'язок будь-якого іспитного складу: розслабити внутрішню напруженість та хвилювання учасників, уточнюючи те, що поезія знаходиться в їхній душі і напрошується стати перед журі за посередництвом їхніх уст, очей та відповідних рухів тіла або адекватних жестів, як гласить регламент; запевнив всіх, що їм це вдасться.

На поіменну перекличку приступали до мікрофона учасники-конкуренти, старались бути найкращими.

Після уважного обчислення балів журі встановило такі результати:

Перша премія: Гуменюк Амалія (підготовчий клас), Мартинюк Ніколета Біянка (I), Козарюк Олександр (II), Мачук Емануел (III), Слушарюк Соріна Марія (IV), Фрасинюк Каріна (V), Торак Йонела (VI), Шойман Ана (VII), Короама Родіка (VIII), Періжок Габрієла Юліяна (IX), Бружа Афанасій (X), Кості Козмін (XI), Костюк Чезара (XII);

Друга премія: Григорійчук Чезаріна (II), Софроніє Ана (III), Маланчук Богдан (IV), Чернеуцан Валерія (V), Мамчук Меделіна Маріяна (VII), Окрайнічук Йоана Жасміна (VIII), Петрашук Ніколета Емілія (X);

Третя премія: Бойчук Бені (II), Білецький Марія (III), Перчік Міхаєла (IV), Кукуруз Ясміна (VII), Панциру Деніса (VIII), Кості Лучіян (X);

Відзнаки: Гавриш Ана Марія (II), Журавле Франческо (III), Калинюк Татяна (IV), Тарновецький Марія (VIII);

Хвала їм та успіхів у національній фазі конкурсу, що відбудеться в м. Сиготі на Мараморощині!

Не годиться закінчити визначення духовної події такого високого піднесення без того, щоб не наголосити на невтомну, постійну працю викладачів, котрі віддано плекають молоді таланти, вселяють дітям любов до рідної української мови, формують впевненість у побудові та виявленні власної особистості молодого покоління, а це: **Анка Штюбіану, Лучія Міжок, Діяна Фрасинюк, Антонета Крайнічук, Лоредана Мендріштян, Мірабела Карп'як, Нарчіса Кирстян, Загаріє Марія, Лілі Мітітел, Микола Шутак, Ірина Реуцу, Джорджета Штефан.** Честь і хвала їм!

Член журі, відомий наставник славнозвісного Ансамблю «Козачок», інструментист і співак Петро Шойман, захоплений музичністю декламованого поетичного слова, запропонував залучення до наших культурних подій і учнівський конкурс української пісні.

На мою думку, поєднати оці два жанри не так важко, отже, поетичне слово – це музика людського духу, а пісня – це поезія душі. На певному рівні вони невід'ємні.

«УВ» - 9-10/2019

ЗУСТРІЧ МІЖУРЯДОВОЇ УКРАЇНСЬКО-РУМУНСЬКОЇ КОМІСІЇ В ПИТАННІ ЗАХИСТУ ПРАВ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН З ПРЕДСТАВНИКАМИ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД БУКОВИНИ

Сучава – 15 квітня

Представницька частина української сторони вище вказаної комісії в супроводі Посла України в Румунії, його Ексцеленції **Володимира Банькова**, депутата української меншини в Парламенті Румунії та голови Союзу Українців Румунії **Миколи Мирослава Петрецького**, голови сучавської повітової філії СУРу **Іллі Савчука** та інспектора Сучавського повітового шкільного інспекторату **Лучії Мірок**, здійснила у повіті Сучава робочий візит до шкіл, де учні вивчають як предмет рідну українську мову. Цю честь отримали українські громади міст Сучави та Серету, сіл Балківці, Шербівці та Бродина.

Головною метою цих зустрічей було позитивне спонукання до конструктивного діалогу між обома державами в питанні забезпечення прав національних меншин проживаючих в обох країнах, зокрема української в Румунії та румунської в Україні.

Програмний порядок дав змогу високоповажним членам делегації зустрітись та поспілкуватись з головами місцевих адміністрацій, з префектом повіту Сучава, деканом українського відділу філологічного факультету Сучавського Університету «Штефан чел Маре», генеральним інспектором Сучавського повітового шкільного інспекторату, директором національного коледжу «Міхай Емінеску» /Сучава/ та директором коледжу «Лацку Воде» /Серет/, з викладачами української мови, священниками, учнями, культурними діячами.

Зустріч в осередку СУРу в м. Сучаві 15-го квітня набула вже підсумкового характеру, хоч діяння комісії продовжувались і наступного дня.

Депутат і голова СУРу Микола Мирослав Петрецький назвав роботу комісії історичною подією та підкреслив особливу її насиченість, корисність наочно пізнаних реалій, які, незаперечно, приведуть обі сторони до встановлення позитивних та ефективних заходів і конкретних кроків. Поінформував комісію, що компактно чи менш компанкто українці в Румунії проживають у 12-ти повітах, а це означає, точніше, 160 місцевостей, що у кожній існує місцева організація, а на повітовім рівні повітова організаційна структура, що приблизно задовільно українська мешина представлена по телебаченню та радіо та що під час виборів наші організації діють за зразком політичних угруповань.

Запрошується до діалогу голова Комісії **Андрій Юраш**: «В певній мірі я згідний в тому, що це історична подія, але не тому, що ми зробили якусь унікальну подію, а в іншому вимірі, а саме, в тому, що після 12 років мовчання з обох сторін ми приїхали побачитись віч-на-віч,

пізнати вас прямим спілкуванням, зрозуміти правильно ситуацію і надіємося провести ті процеси, які б привели обі сторони до корисних конкретних результатів.

З нашого боку є повне відкриття і бажання винайти всі питання щодо України, показати нашу неформальність і повне розуміння проблематики обох частин, а разом з румунською стороною пояснити, допомогти, розв'язати ґрунтовні права наших меншин. Для цього ми зібрали в делегацію представників трьох міністерств: **культури**, який містить департаменти з питань релігії та національностей, **освіти і науки та закордонних справ**, котрі фокусно розглядатимуть сконстатовану проблематику. Потрібно признати, що ми отримали цікаві враження, ми бачимо, що громада українців є жива, розвивається, демонструє всі якості спільноти, яка може свідчити про себе, яка може показувати і на перспективу, і на високі досягнення.

З іншого боку ми зрозуміли, що існують об'єктивні процеси, є поступова асиміляція, процес територіального розпорошення громад, а це все ми бачимо по обох сторонах і наші повинності стосуються компетентності знайти заходи зберігання національної ідентичності на відповідних територіях.

Важливим в цьому напрямку є релігійний чинник, який в плині часу був, є і надалі, найважливішим джерелом національного духу. В Україні зараз відбуваються складні, але позитивні процеси. Ми шукаємо такий шлях, щоб в комплексних ситуаціях знайти відгук і від румунської церкви, яка має вагомий голос у православному просторі.

Ми обіцяли, що постараємося здобути для бібліотеки Відділу україністики в Університеті «Штефана чел Маре»

в Сучаві хоча б півтисячі томів української літератури.

Сьогодні даруємо Сучавській повітовій філії кілька книжок, альбомів та гарний тризуб – герб України. Дякую за увагу!»

Ілля Савчук щиро дякує за подарунки, знайомить з головними представниками української громади Сучавщини та запрошує до діалогу його Ексцеленцію Посла України в Румунії **Олександра Банькова**.

«Я дійсно радий цим візитом – сказав Посол, – бо такий захід є насправді корисним і для складу делегацій, і для громад меншин обох сторін. Ми, насправді, чергово переконались у правдивості мудрого народного прислів'я: Краще один раз побачити, ніж десять раз почути!» Можемо говорити в столицях про потреби людей, але поки самі не побачимо їх, не почуємо їх, не поспілкуємося з ними, то нічого потужного, яке б відстоювало ті проблеми, не відбудеться.

Першим і найголовнішим завданням цього візиту –

стати періодичним. Зустрічі повинні проходити спільно з румунською стороною, разом бачитись і спілкуватись з громадами, а опісля знаходити рішення проблем, які існують чи виникають. Насправді, українська громада в Румунії є живою, розвивається, вона є частиною румунського багатонаціонального та мультикультурного суспільства. З сторони Посольства ми будемо робити все, щоб ви розвивались і відчували себе повноцінними громадянами вашої країни, але і українцями стопроцентово, так як ви це показуєте роки підряд і виховуєте в цьому дусі молоді покоління. Ми повинні так розвиватись і так використовувати те, що в нас є, щоб не існувала постійна потреба якоїсь-то допомоги. Дякую за увагу!»

Одне із болючих питань, висловлене головно викладачами української мови, стосується знайдення ефективних засобів та заходів для зацікавлення та заохочення молоді говорити рідною українською мовою.

Представник Міністерства освіти і науки України перерахує ті можливі засоби та заходи, які вживаються в Україні для зацікавлення та заохочення молоді говорити румунською мовою. «По-перше, треба мати на увазі незаперечний факт, що надто сильною сьогодні є глобалізація – почав достойний гість – а боротися проти цього не проста річ. Але існує у вас досить потужна трійця: СУР, школа і церква.

Ми бачили річну календарну програму культурних заходів СУРу. У вас є спільні події як з іншими меншинами, проживаючими в Румунії, так і з мажоритарним етносом, існують День рідної української мови, Олімпіада з української мови, спортивні змагання, культурні діалоги з Ук-

раїною. Виконуючи все це, Ви затримуєте постійний діалог, а де є діалог, там є і рух, а рух означає життя, повний розвиток людського єства.

В Україні існують 75 шкіл з повним румунським викладанням, існують бібліотеки, клуби. Є багато місцевостей, де структура адміністрації складена тільки румуномовними громадянами України. Потрібно бачити все це повно, системно, а невідповідні ситуації вирішувати пунктуально. Нікому не хочеться втратити культурні цінності певної національної меншини, бо це складові культур наших народів, українського та румунського, а культура є атрибутом вічності народу. Ми, українці, якщо будемо разом, будемо допомагати один одному, то напевно поборемо всі негаразди! Дякую за увагу!»

Напрямки зацікавлення в засвоєнні української мови

Працюючи роки підряд викладачем української мови, а нині виконуючи і почесь інспектора в складі Сучавського повітового шкільного інспекторату, пані **Лучія Мірок** володіє не тільки багатим викладацьким досвідом, але і перспективою постійного покращення викладання рідної мови.

На мій погляд – сказала вона – викладачам української мови кожної школи потрібно зосереджуватись по наступних напрямках:

- Улаштування функціональних кабінетів української мови та літератури, періодичне їх оновлення в залежності від літературного календаря;
- Використовування місцевих українських звичаїв,

традицій, обрядів та виявлення цих духовних цінностей культурними подіями в школі, культурному домі, в рамках подій, організованих СУРом;

– Відкриття та використання обдарованості дітей вище вказаними засобами/заходами, у всіх можливих галузях мистецтва: музики, танців, малювання, театру, літератури, спорту тощо;

– Організування, за підтримкою СУРу, літніх курсів удосконалення української мови у різних формах: таборів, екскурсій, конкурсів та ін.;

– Постійна дисемінація користі досконалого вивчення української мови у здобутті певних професій (поліцейського, митника, працівника служби безпеки, перекладача, журналіста та ін.) чи для вагомого полегшення в спілкуванні з громадянами країн Європи, котрі вживають мови слов'янського походження: поляки, росіяни, словени, словаки, чехи, серби, болгари.

Як колишній викладач української мови, а нині публіцист українських часописів, автор цих рядків попросив дозволу додати кілька із власних міркувань відносно такої важливої теми. Звертаючи увагу на мудрість старокитайського прислів'я – «Людина/народ є те, що говорить про неї/нього!» – , я наголосив на вирішальній ролі вчителя/викладача виявити і виплекати у кожної дитини те особисте, унікальне Я, або так званий талант, котрий правдиво виокремлює людину і в тому часі вписує її в гармонійне суспільне життя.

Вважаю, що плідних результатів в заохоченні учнів, і не тільки, правильно засвоювати рідну українську мову можливо досягнути і дотримуючись наступного:

На рівні Союзу Українців Румунії:

– Прибавляти поступово осередки для кожної місцевості, де проживають компактно українці, назвати їх культурними центрами, очоленими директорами, призначеними внаслідок конкурсу;

– Улаштовувати обов'язково біля кожного осередку спортивну базу;

– Обмежити роль виборів – подібних політичним організаціям, тільки балотуванням для отримання політично-адміністративних посад;

На рівні шкіл:

– долучати до звичайного дидактичного обладнання початкових класів найвідоміші мультфільми на українській мові, лялькові говорячі персонажі, накреслені стрічки українських казок, ігри електронного передавання тощо;

– Збуджувати, підтримувати та заохочувати постійно учнів до читання, висунути читання на перший і найголовніший план;

– Спростити теоретичні вимоги та додати до програми Олімпіади артистичне читання – для 7-8 класів та виконання однієї ролі з передбачених в програмі – для 9-12 класів;

Українська церква та відповідне релігійне виховання

Що часи міняються – це не дивує нікого, але парадоксальні явища завжди спонукують людину – говорив з певною тривогою настоятель греко-католицької церкви села Майдану, громади Качіка, отець **Николай Ніколаїшин** – ось, наприклад, будучи ще учнем в рідному селі, учителі радили нам розмовляти по-румунськи і в

перерві задля удосконалення, та ми все розмовляли по-українськи, а сьогодні – якраз навпаки і ніхто нікого не примушує. Це явище потрібно глибоко і правильно проникнути і знайти відповідну розв'язку.

З іншого боку, щодо чисельності молоді, також сумно. За останні 30 років виїхали з Румунії мільйони людей на кращий заробіток, а це найбільше молодь, це працездатна, творча сила народу, живе джерело нації. Якщо ще додамо, що здійснено двадцять мільйонів абортів, то ми втратили ще одне населення цілої Румунії.

Інший парадокс: В 1926 році на Буковині здійснено обмін священиків: у румунські парафії поставили українських священиків, а в українських – румунів. Після грудневої революції були переговори, гарно спілкувалися, по-демократичному, але церкви не повернуто українським громадам, українські священики і досі не богослужать в таких селах як Шербівці, Калинешти, Марицея та ін. В Кимполунзі, наприклад, маємо греко-католицьку церкву, побудовану за пастирства Юліяна Кобилянського, батька Ольги Кобилянської, і ми боремося вже 30 років, щоб повернули нам церкву і ще не доборолися... В цьому місті є 10 церков та чотири доми молитви неопротестантів, наша одинадцята церква була б, а населення начислює п'ятнадцять тисяч осіб, значить не існує перенагромадження! Котрий Бог підказує привласнювати те, що не твоє, що ти не будував?! У Молдовиці є греко-католицька капличка, вона стоїть запертою, а нам не повертають її.

Пропоную написати спільний відкритий лист з нашої сторони, сторони СУРу та Посольства України в Румунії до Преблаженного патріарха Данієла, може, наші бажання здійсняться!

Я щиро вітаю всіх Вас – почав свою промову отець **Василь Мадяр** – парох української цекви «Святих апостолів Петра і Павла» в Сучаві – і хочу пригадати факт, що коли існувало Генеральне Консульство України в Сучаві, всі гості з України приходили до нашої церкви, а нині це рідкісність, а я запевняю Вас, що двері постійно відкриті, священник завжди радий гостям і постійно жде бажаючих.

Всім відомо, що церква відіграє потужну роль у зберіганні національної ідентичності, на Мараморощині це очевидно, в Україні це очевидно для румунської меншини, але на Буковині це просувається важче.

Одна із проблем є недостача або брак церковних книг для богослужіння і не тільки на Буковині, але і в Банатах. Якби Україна змогла надати поміч у цьому напрямку, то було б дуже корисно. Чекаю вас у нашій церкві!

Отець Михайло Кобзюк – парох Дарманештської церкви «Святого Іллі» – знаходиться у ситуації наближення до завершення побудови нової церкви. Нині святслужба відбувається у колишньому парохіяльному домі і з ласки Божої, 13-го жовтня ц.р. запрошує всіх приєднатись до освячення нового Божого храму – сказав отець з глибоким хвилюванням. Я пропоную запровадження при українських церквах недільних курсів для нашої рідної мови. Дякую за увагу!

*

Цікава зустріч! Проблеми висувались зі щирістю, заслуговували уваги високоповажних членів комісії і, надіюсь, стануть об'єктом пошуків до правильних рішень та ефектних способів і заходів їхнього покращення.

«УВ» - 9-10/2019

ПОСТАТІ

ДОЛЯ, МУЗА І СЛАВА Т. Г. ШЕВЧЕНКА

З давніх-давен наші пращури святкували – святкується і по сьогодні – Стрітєння. 2/15 лютого, за народним віруванням стрічаються Зима з Літом, вона вже «стара» баба, а воно – молода дівчина; стрінулись, посперечались – хто йде, а хто вертається – та й роззійшлися. А ми уважно спостерігаємо: потеплішало до вечора, то перемогло літо, похолоднішало – перемогла зима, була погода, значить буде урожай та роїння бджіл. Але найважливіше спостерігати за півнем: «Як на Стрітєння півень нап'ється води з калюжі, то очідай іще стужі!»

А тим часом короткими хуртовинами ще пустують деінде сніжинки, ще трясє подекуди морозенко розкуйовдженою бородою, ще виблискують холодняво хрустальні кольчуги річок. Але втихомирюють їх чимраз довші, чимраз тепло-сильніші руки-промені новонародженця Сонця.

В сінях ще замерзлого земляного замку твориться неймовірно: на довгій черзі, під таємною напругою, вже стоять підсніжники та проліски і труть долоні за якоїсь-то наближаючої радості. Відчуваю, як хвиля за хвилею охоплює і мене ота дивна радість!...

*

Отямившись, продовжую читати-перечитувати «Кобзаря» і відчуваю як радість посилюється, а кожне Стрітіння з поезією Шевченка надає цьому душевно-духовному стану безмежності, бо в глибині його творів нуртує світло істини минулого, сьогоденного і майбутнього рідного його роду/народу.

Збагнути силу цього всеочищаючого світла означає ставити собі безліч запитань, навіть і таких, нестандартних... Перелистовуючи цю мою наголовну книжку – повна збірка «Кобзаря», опублікована Видавничим домом «Школа», Київ-Харків, 2002 – попадає, якимось, під зір місяць лютий, 1858-ий рік, точніше 9-те лютого, день коли Шевченко написав в Нижньому Новгороді три вірші: «Доля», «Муза» і «Слава». Читаю-перечитую їх знову і не перестаю насолоджуватись-дивуватись. Нарешті! Сповнилося! Тарас Григорович в оточенні «жіночих» постатей, котрих так жадав і ждав протягом цілого життя: щирих, люб'язних, вірних. І так щиро, так мудро, так сердечно звертається до кожної зокрема. До Долі: «Ти не лукавила зо мною./ Ти другом, братом і сестрою/ Сіромі стала», до Музи: «А ти, пречистая, святая,/ Ти, сестро Фебо молодая!/ Мене ти в пелену взяла/... І колихала, і співала,/ І чари діяла...», і до Слави: «Моя крале мальована/ Бо я таки і досі за тобою чимчикую».

Святая правдонька на світі, бо вони таки надали йому праведності і блаженності в житті.

Доля «... маленького, за руку/ І в школу хлопця одвела» і так блажененько підказала: «Учися, серденько, колись/ З нас будуть люде», а він «...й послухав, і учивсь,/ І вивчився».

Музі признається з глибокою вдячністю: «Мені ти всюди помагала,/ Мене ти всюди доглядала./ В степу,

безлюдному степу,/ В далекій неволі,/ Ти сіяла, пишалась,/ Як квіточка в полі».

Слава спочатку попала в лихо, «...в ката забарилась,/ ...У Версалі над злодієм», а потім «...пишалась,/ І з п'яними кесарями/ По шинках хилалась,/ А надто з тим Миколою/ У Севастополі», але Тарас Григорович, добродієва людина, зумів потерпіти і простити – «Та мені про те байдуже» –, навіть полюбити, бо така-то

любов, все перемагає: «Горнись лишень до мене,/ Та витнемо з лиха;/ Гарнесенько обіймемось/ Та любо, та тихо/ Пожартуєм, чмокнемося/ Та й поберемося».

Якщо є правильним твердження, що половину долі дарує людині Верховна Мудрість, а половину будує собі сама людина, обираючи правильну думку, правильне слово та правильний вчинок (арійський шлях самовдосконалення), то Шевченко з самого дитинства обрав правильну путь життя, послухно наслідуючи дороговказ долі: «Ми не лукавили з тобою,/ Ми просто йшли; у нас нема/ Зерна неправди за собою.» Наскільки мудри-

ми/болючими є ці слова в умовах сьогоднішнього так званого прагматичного виховання дитини/юнака в надто багатьох випадках.

Відносно Музи в Шевченка те ж саме ставлення: «Моя ти доле молодая!/ Не покидай мене. Вночі,/ У день, і ввечері, і рано/ Витай зо мною і учи,/ Учи неложними устами/ Сказати ПРАВДУ.» Це дійсно хрестний, праведний шлях життя.

Не менш глибоке в мудрості є ставлення поетамислителя до Слави: «Мені, моя доле,/ Дай на себе подивитись». Слава людини, взагалі, оцінюється як признание особливої вартості її матеріального або духовного надбання з боку кваліфікованого авторитету і людства потім. Шевченко «пригортається» до Слави, тільки щоб краще себе пізнати, щоб краще оцінити «думи» свої, щоб краще їх «доглядати»...

*

Доля, Муза і Слава – це свята трійця Шевченкового духу, яка провела його земним шляхом до безмежних висот вселюдської духовності, подібно найвірнішому другу, а він це відчував з раннього дитинства: «Мій друже вбогий, нелукавий!/ Ходімо даліше...» (Доля), «Поможи/ Молитву діяти до краю» (Муза), і нарешті – «Під крилом твоїм любенько/ В холодку заснути.» (Слава)

Доля подарувала йому Музу, а Муза забезпечила Славу.

Муза покращила Долю, а Слава повнооцінила його Музу.

Слава звеличила Долю Шевченка, а Кобзар звеличив/звеличить український дух у великому Всесвітньому дусі!..

«УВ» - 1-2/2015

201-а РОКОВИНА 3 ДНЯ НАРОДЖЕННЯ Т.Г. ШЕВЧЕНКА

Травнева пісенна Шевченкіана в Сучаві

Володимир Антофійчук, завідуючий кафедрою української літератури в Чернівецькому університеті та почесний професор українського відділу факультету філології та наук спілкування Сучавського університету, Василь Довгий, письменник, журналіст, телевізійний продюсер, голова Товариства «Україна – Румунія», обидва щирі друзі як українців, так і румунів Буковини та цілої Румунії.

Голова Сучавської філії СуРу надає слово Івану Кідещуку. Автор вступного слова та один із упорядників збірника підкреслив, по-перше, велику втрату, якої зазнала українська культура від упокоєння Андрія Плішки та запропонував момент мовчання, потім подякував голові СУРу, Степану Бучуті за фінансову підтримку, а також за солідний внесок у підготовку і видання книжки Чернівецькому видавництву Букрек. Згадує про немалий внесок у зібранні виданих пісень невтомного фольклориста і композитора Кузьми Смаля, також неждано упокоєного.

Збірка «Шевченко в піснях» – це конкретний результат проекту Пісенної Шевченкіани, що має за мету

виявити оте таємне, Божественне звучання Кобзарєвого слова, відлуння якого чути тільки в чистих, щирих, доброзичливих українських серцях.

Проф. Володимир Антофійчук: – Дорогі друзі! Дуже мені приємно бути на такому гарному святі, святі Шевченка, тієї геніальної людини, що об'єднала Україну з світом. Шевченку найбільше пам'ятників у світі, бо українців є на всіх континентах, і він мусить бути з ними. Шевченко – це поет, що поставив слово на сторожі тих, які потребують захисту.

Сьогоднішньому святу сприяли дві особистості: людина, що володіє майстерно словом, та людина яка володіє майстерно музикою, а це дало прекрасний результат, виданий Букреком та надрукований за підтримкою СуРу.

Хотілось би надати багато інформацій про те, як вшановували Шевченка з нагоди відзначення його сотих роковин з дня народження. Австро-Угорська імперія дозволяла це, а Російська це забороняла. На жаль, і сьогодні це відбувається по-різному.

В Румунії, вперше, про Шевченка говорив Доброджану-Геря, в Румунії видано три рази «Кобзар» Шевченка, здійснились два переклади на румунську мову, готується двотомне видання про творчість Шевченка під керівництвом професора Івана Ребошапки.

Існують багато таємниць ще. Шевченко від чотирнадцяти літ поїхав в чужі сторони, але мови рідної не забув, натомість прославив її на весь світ. Він залишив в спадщину твори, в яких ми постійно знаходимо дух і силу, щоб робити те, що призначено нам Верховною Мудрістю.

Василь Довгий: – Шановні друзі! Приємно бачити і

відчувати чим дихають українці діаспори. Вперше я приїхав в Румунію до м. Тульчі і в селі Св. Георгій. Приїхавши туди маленьким корабликом, там зустріли мене великі українські душі, нащадки Козацької Січі. Я створив телевізійну передачу «На берегах Дунаю», яка зазнала великого успіху, а на прохання телеглядачів показувалась роки підряд.

Приїжджаючи в Сучаву, я відчуваю ті ж самі хвилювання, бо знаю, що голови повітової філії, сьогодні пан Борислав Петрашук, витрачають чимало сил і натхнення, щоб zorganizувати заходи, які живлять український дух. Сьогоднішня подія – це прекрасне повернення до духовних скарбів наших попередників.

Україна продовжує святкувати Шевченка. Я запрошений до Чернігова, де відбудеться велике свято Шевченка національного рівня, і я там подарую цю книжку.

Шевченко є великим пророком тому, що він бачив все в минулому, в його часі і в майбутньому, він бачив всю дорогу України, і ми повинні постійно відкривати її та не впинно йти нею.

*

«Якщо пройшов рік і я нічого не зробив для Шевченка, то я даремно його прожив!» Ці слова говорив Андрій Плішка тому рік, будучи почесним гостем свята 200-их роковин з дня народження незрівнянного Кобзаря в Сучаві, і вони залишаться найсвітлішим епітафом його пам'яті.

Сьогодні Андрій Плішка співає і плаче разом з Кобзарем, вони сумують разом над долею України, але скоро заспівають і про Гамалію!...

«УВ» - 9-10/2015

ДО 202-их РОКОВИН НАРОДЖЕННЯ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ (ІІ)

«МОЛИТВА»

*Царів, кровавих шинкарів,
У пута кутії окуй,
В склепу глибокім замуруй.*

*Трудящим людям, всеблагий,
На їх окраденій землі
Свою ти силу ниспошли*.*

*А чистих серцем? Коло їх
Постав ти ангели свої,
Щоб чистоту їх соблюли.*

*Мені ж, о господи, подай
Любити правду на землі
І друга щирого пошли!*

(25 травня 1860, Санкт-Петербург)

*ниспошли – рос. пошли вниз

*

Духовний український світ, і не тільки, скоро перейде у новий зодіакальний простір, знаком якого є Сузір'я Великого Кобзаря. Космічний зодіакальний простір пов'язаний з давніх давен з гараздами та негараздами долі як окремої людини, так і роду чи народу. Перехід до нового зодіакального знаку завжди був особливим святом, а свято наші пращури, як і сьогоднішні побратими, завжди починали молитвою.

Що таке молитва?...

Словник сучасної української мови зазначає: 1. Дія за значенням молитися; моління; 2. Установлений текст, який промовляється, виголошується віруючими під час звернення до Бога, до святих.

«Українська міфологія» (Київ, 2005) Валерія Войтовича пояснює поняття «молитва» так: «Це своєрідний код, який відкриває шлях до висот духовного пізнання... Молитва-код часто трапляється у фольклорі». Подається за приклад казка «Про богатиря Сухобродзенка Йвана та Настасію Прекрасну», в якій герой, в подорожі до білого Полянина, «сотворив до цієї хатки молитву, баба одчинила двері»...

Значить, **молитва** це «своєрідний код» людини, тобто власний ключ самовдосконалення – піднесення до Божої Правди. Цю глибинну істину сугерує мудро народний вислів: «Уважай чого молиш Бога, бо може тобі сповнитися!»

*

Під назвою «Молитви» в повному зібранні «Кобзаря» Шевченка знаходимо чотири вірші-варіації, належні до тієї ж самої теми: «Царям, всесвітнім шинкарям...», «Царів, кровавих шинкарів....», «Злоначинающих спина...», «Тим неситим очам...».

Обрану нами Молитву можна поділити на чотири частини: за царів, за трудящих, за чистих серцем та за себе. Відносно царів Шевченкові слова є не молитовними, а тяжким осудним проклинанням тих, котрі «окрали» землю народу і гноблять людину пекельною неволею: **«Царів, кровавих шинкарів,/ У пута кутії окуй,/ В склепу глибокім замуруй.»** У створенні епітету-метафори «кривавих шинкарів», яко загальнюючий атрибут царського способу суспільного володіння, Шевченко вплив і своє глибоке обурення, викликане власною гіркою долею кріпака, проданого, правда – задля визволення/волі, але **про-да но-го!...**, і глибочайше обурення всіх рабів/кріпаків людства.

Тому і покарання **«У пута кутії окуй,/В склепу глибокім замуруй»** не здаються надто суворими. До речі, щодо питання релігійності чи атеїзму Шевченка можна зауважити, що Великий Кобзар не проклинає на катування чи на смерть, а тільки на довічне ізолювання злочинців.

Моління, в основному значенні цього слова, починає

з другої строфи: **«Трудящим людям, всеблагий,/ На їх окраденій землі/ Свою ти силу ниспошли.»** В цій строфі поет звертається в прямій формі до Бога епітетом/метонімією «всеблагий». Непрямою формою Шевченко уточнює у другому рядку одну із головних причин свого осуду стосовно царів. Окремої уваги треба надати останньому рядку цієї строфи. Бажає поет-віруючий щоб тільки Всевишній рішив своєю силою стан волі народу? Якщо наближимося до значення слова «ниспошли», то побачимо, що воно давньоруське, біблійного забарвлення, затрималось в російській мові, та означає «пошли вниз», «пошли живу спадщину пращурів». Бог або Верховна Мудрість – це невичерпне джерело інформацій, на основі яких Бог існує в людині, а людина в Бозі. Людина облагороджена Всевишнім вільним вибором інформацій, а протягом свого існування вона спостерегла, що правильні інформації надають сили, неправильні – гублять її. І сьогодні твердиться з якоюсь-то гордістю, що в кого є правильні інформації, в того і сила.

Означає, що Шевченко молить Всеблагого надати «трудящому люду» правильної інформації/мудрості предків, якою б він, люд, знайшов дорогу до волі. Сила такої мудрості полягає в спроможності пам'ятати подвижницькі вчинки героїв народу, оспівувати їх і наслідувати їхню святу борню.

Окремої Божої опіки молить поет-Батько Праведний для дітей: **«А чистих серцем? Коло їх/ Постав ти ангели свої,/ Щоб чистоту їх соблюли.»** Дитина – це найсвятіша постать як в житті, так і в творчості Шевченка. В дитині він бачив оте чисте серце і здоровий розум у єстві слов'янина-русича-козака-українця, в ди-

тині він бачив не тільки наступаюче покоління, а й за-
руку тієї «великої сім'ї вольної, нової» суверенної
України. Не злидні, не знуцання, не каторжна праця
нищать людину, а оте забруднення/отруєння душі, яке
породжує зрадників/перекинчиків свого народу. (Див.
«Великий льох», «Розрита могила»). Тому і моління
спрямоване до збереження чистоти душі. Поет вживає
замість українського «наглядали, охороняли, збері-
гали», староруське слово, існуюче сьогодні в російській
мові, «соблюли», мабуть, і тому, щоб цю молитву пра-
вильно сприйняли всі слов'яномовні народи, і не
тільки!...

Останнє моління, здавалося б, мовить поет за себе:
**«Мені ж, о господи, подай/ Любити правду на землі/
І друга щирого пошли!»** Але його земна подорож і
творчість свідчать про те, що правду життя він пізнав з
найменших літ, Божу правду пізнав коли малював і
писав, а друзів щирих Бог подав – вони подарували
йому волю і були завжди поруч, бо і він умів бути щирим
другом. На нашу думку, Шевченко молить собі те, що
молив собі з давніх-давен і молить по сьогодні, кожний
справжній русич-козак-українець...

«УВ» - 3-4/2016

ДО 202-ї РОКОВИНИ З ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА (II)

МЕНІ ОДНАКОВО... І НЕ ОДНАКОВО

*«Мені однаково, чи буду
Я жить в Україні, чи ні.
Чи хто згадає, чи забуде
Мене в снігу на чужині –
Однаковісінько мені.
В неволі виріс меж чужими
І, не оплаканий своїми,
В неволі плачучи, умру,
І все з собою заберу,
Малого сліду не покину
На нашій славній Україні,
На нашій – не своїй землі.
І не пом'яне батько з сином,
Не скаже синові: **Молись.**
Молися, сину: за Вкраїну
Його замучили колись».
Мені однаково, чи буде
Той син молитися, чи ні...
Та не однаково мені,*

*Як Україну злії люде
Присплять, лукаві, і в огні
Її, окраденую, збудять...
Ох, не однаково мені.»*

(Тарас Шевченко: Між 17 квітня і 19 травня 1847,
С. – Петербург)

Не знаю чому, але не випадково пишуться мені ці рядки цього року, між 9 квітня та 8 травня, – після місяця від дня народження Праведного української «сем'ї» і до місяця післявеликодньої поминки Предків усопших в Бозі.

Це, мабуть, і тому, що однаково мені чи буду жить я в Негостині, чи ні, чи хто згадає, чи забуде мене в моєму рідному селі, але і тому, що не однаково мені, що тут, на волі, між своїми, «виросло», оспіване своїми, невмируще погруддя Великого Кобзаря!

Бо не забрав він все з собою і не малого сліду «покинув» у нашій славній Негостині, на нашій – своїй землі, щоб поминали його батько з сином і казав би батько синові: **Молись. Молися, сину: за Вкраїну Його замучили колись.»**

Мені не однаково чи буде той син негостинський молитися, чи ні, бо «...Не однаково мені,/ Як Україну злії люде/ Присплять, лукаві, і в огні/ Її, окраденую, збудять...»

Не однаково мені, якщо і по сьогодні не зникли ті, що «на розпуттях велелюдних» «оглухли, не чують, кайдаками міняються, правдою торгують і Господа зневажають, – людей запрягають в тяжкі ярма, орють лихо,

лихо засівають», і чваняться... «що добре ходити в ярмі, ще лучче, як батьки ходили».

Не однаково мені, що шукають побратими «у чужому краю ... того, чого немає і на небі, а не тільки на чужому полі», і не розуміють що «в своїй хаті своя й правда, і сила, і воля», що повинні вчитись «так, як треба», щоб «й мудрість би була своя».

Не однаково мені, якщо не «прочитаєте знову ту славу» і молю вас «читайте од слова до слова, не минайте ані титли, ніже тії коми, все розберіть... та й спитайте тоді себе: що ми?... чиї сини? яких батьків?», і аж тоді «побачите славу, живу славу дідів своїх».

Не однаково мені, якщо в серцях наших не битимуть разом із кров'ю заповітні слова Батька: «Учітесь, читайте,/ І чужому навчайтесь,/ Й свого не цурайтесь,/ Бо хто матір забуває,/ Того Бог карає,/ Того діти цураються,/ В хату не пускають./ Чужі люди проганяють,/ І не має злomu/ На всій землі безконечній/ Веселого дому.»

*

Якщо однаково мені, у Воскресну неділю, чи першим я візьму світло на свічу, чи останнім, то не однаково мені, якщо не освічусь святою Правдою розіп'ятого Вчителя.

Якщо однаково мені, у свята вшанування Тараса Шевченка, найпочеснішого гостя Негостини, чи сніговій пустує, чи ясне сонечко сіяє, чи морозенко щипає за щоки, чи теплий вітерець гладить чоло, чи поклонюсь я першим, чи останнім, то не однаково мені, якщо Праведний не почує на устах негостинських батьків, синів та онуків свої святі слова: «Обніміться ж, брати мої, молю вас, благаю!...»

І так приємно на душі, що й цього року в моєму рідному селі, в нашій славній Негостині, провід місцевої організації СУРу, за піклуванням голови Сучавської філії та її проводу, за фінансовою підтримкою центрального проводу СУРу, вшанували на повітовому рівні 202-ї роковини з дня народження генія українського духу, Праведного Батька всіх українців світу, Тараса Григоровича Шевченка. Як справжнє свято, воно, вшанування, розпочалось панахидою за упокоєння душі вічного Кобзаря долі українського роду, відправленою в місцевій церкві «Святого Димитрія» преподобним отцем-парохом Данієлом Петрашуком. Святслужба відбувалася в присутності високоповажних гостей з України, радника-посланника Посольства України в Румунії Теофіла Рендюка, депутата в Парламенті Румунії Івана Марочка, представників СУРу повітового рівня та місцевого, діячів культури і місцевих віруючих.

Після поминального святслужіння отець-парох привітав гостей, наголосив на особливу честь, яку має Негостина та її мешканці від того, що «загостив» тут Великий Кобзар. Таким чином, березневе світло відродження природи збагачується світлом духу українського генія і освітлює наші серця і душу мудрістю його слова, красо-

тою його зображень, надією на справжню волю українського народу, насамперед, та всіх українців світу.

Радник-посланник Теофіл Рендюк та депутат Іван Марочко звернули увагу присутніх в негостинському Божому храмі на те, що Шевченко є не тільки геніальним українським поетом, а й глибоким знавцем Святого Письма і щирим віруючим, що найбільша частина його віршів – це постійна молитва до Всевишнього за добру долю українського роду, за волю й благо всього люду.

Друга частина відзначення 202-их роковин з дня народження незрівняного поета відбулася біля погруддя Кобзаря духовного епосу українського народу, на еспланаді Культурного дому Негостини. Після інтонування гімнів Румунії та України привітав гостей та всіх учасників вшанування мер громади Балківців-Негостини Васіле Урсакі. Виконанням ряду пісень на слова Шевченка негостинським хоровим колективом ансамблю «Червона калина» під диригентською паличкою видатного культурного діяча Миколи Майданюка було створено оту магію свята і я переконаний, що в душі кожного українця, присутнього біля погруддя невмирущого поета, пролунали хоча б і тільки кілька рядків, на котрих він так щиро нанизував думи свої, діти свої, квіти...

Представив свою книжку «Наш Шевченко» (вид. Букрек, Чернівці, 2015), негостинський професор, культурний діяч, письменник Іван Кідещук. Зібрано тут – сказав промовець – наукові статті, рецензії та репортажі про визначні події вшанування Шевченка, нотатки з паломницької дороги до Канева, і все це він дарує Шевченкові, своїм негостинцям і всім шанувальникам українського красного слова.

Вельмишановними гостями з України були представники адміністрації та культурної діяльності міста Заставни, члени колективу «Оберіг», які подарували наставнику ансамблю «Червона калина» ювілейне повне видання Кобзаря, а всім присутнім подарували у виємковому виконанні студенткою Чернівецького університету, ряд шевченківських віршів.

Покладанням квітів та фотографуванням на вічну згадку закінчено негостинську частину свята.

Третя частина вшанування Шевченка відбулася в м. Радівцях в Домі культури урочистим концертом.

Однаково мені, в якому місті чи селі вшановують отого «хлопчика малого», що «пас ягнята за селом», що «у бур'яні /молився/ богу», що «був сином мужика і став володарем в царстві духа», що «був кріпаком і став велетнем в царстві людської культури», але не однаково мені, чи вивчаються Шевченкові вірші, чи ні, чи освічують вони нам Правду у душі, чи творять волю у нашому єстві, чи єднають щиро нас, чи ні, не однаковісінько мені!...

«УВ» - 7-8/2016

ДО 203-ІХ РОКОВИН НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Від біблійного «Псалому 11-го» до
«Подражання 11-му Псалму» Тараса Шевченка

ПСАЛОМ 11. ПРОПОВІДНИКОВІ ХОРУ. ДАВИДА

*1. До господа я прибігаю; і як ви можете
душі моїй казати:*

«Лети пташино в гори!»

*2. Ось бо безбожники напнули лука,
на тятиву поклали свої стріли,
щоб у темноті стріляти правих серцем.*

**3. Коли руйнуються основи,
що може праведник зробити?**

*4. Господь – у святім своїм храмі;
Господь – престол його на небі.
Очі його дивляться на вселенну,
повіки його за людьми стежать.*

*5. Господь випробовує праведного й
безбожного;*

*хто насильство любить, того
ненавидить його душа.*

6.Жаром і сіркою, немов дощем, він
сипле на безбожних,
палаючий вітер – частка їхньої чаші.
7.Господь бо – справедливий, любить
правду;
праведники лице його побачать.

Т.Г.ШЕВЧЕНКО:
ПОДРАЖАНІЄ 11-му ПСАЛМУ

Мій Боже милий, як то мало
Святих людей на світі стало.
Один на другого кують
Кайдани в серці. А словами,
Медоточивими устами
Цілюються і часу ждуть,
Чи швидко брата в домовині
З гостей на цвинтар понесуть?
А ти, о Господи єдиний,
Скуєш лукавії уста,
Язик отой велеречивий,
Мовлявший: «Ми не суєта!
І возвеличимо на диво
І розум наш, і наш язик...
Та де той пан, що нам закаже
І думать так, і говорить?»
**«Воскресну я! – той пан вам скаже –
Воскресну нині! Ради їх,
Людей закованих моїх,
Убогих, нищих... Возвеличу
Малих отих рабів німих!**

**Я на сторожі коло їх
Поставлю слово. І пониче,
Неначе стоптана трава,
І думка ваша, і слова.»**
Неначе срібло куте, бите
І семикрати перелите
Огнем в горнилі, —словеса
Твої, о Господи, такії.
Розкинь же їх, твої святис
По всій землі. І чудесам
Твоїм увірують на світі
Твої малі убогі діти!
(15 лютого 1859, С.-Петербург)

Псалми – це складова **Святого Письма**, що належить розділу Книги поетичні.

Походить слово «псалм» від грецького «псалом», сенс якого уточнює, що пісня виконується в супроводі струнного інструменту, званого «псалтеріон».

Цю збірку, в котрій переважна кількість пісень приписана царю Давиду, євреї називали «Книга хвали» (Сифер Тегіллім) і вважали її своєрідною молитвою до Бога, в якій щиро признавались у своїх, часто протилежних, але суто життєвих, переживаннях: блаженність-нещастя, воля-неволя, покута-гріх, прощення-мста і т.п.

Ідея, яка просякає приблизно всі 150 псалмів, ставить проблему виходу із крайньої екзистенційної ситуації, а саме, безвихідне, часто смертельне, поневолення, в якому індивід чи народ опинився, є в незмозі знайти путь свободи, і всю надію, молінням, вкладає в Божий Суд/Порядок.

Біблійний **«Псалом 11-ий»** звертає увагу на роль «проповідника/праведника» перед **«хором»** – в значенні певного соціального сегменту, у ситуації смертельної загрози духовним провідникам роду/народу, конкретно, тоді коли **«безбожники напнули лука»** і готові **«стріляти правих серцем»**. Третім стихом узагальнюється ситуація премудрим запитанням: **«Коли руйнуються основи, що може праведник зробити?»** Важливо зауважити, що тисячі років перед Христовим народженням людство усвідомило величайшу роль **«духовних царів»** як у виховному процесі суспільства, так і у висвітленні Всесвітньої Правди і Порядку, а в людському світі найперше. Саме «духовні царі» вважалися **«основами»** суспільства і тому вони були та залишилися головними колонами, що підпирають святині цивілізацій світу.

Подальші стихи псалому – це поширена відповідь на запитання, котра виражає глибоку надію віруючого на Божу Правду і Порядок в баченні **«частки ... чаші»** кожному за своє діло. Останній стих – **«праведники лице його побачать»** – підкреслює призначення праведника пізнати Правду та способи, якими Всевишній настановляє її в людському світі. «Бачити лице» людини означає пізнати її правдиво, в думках, на словах та діяннях. Народні вислови «не мати лиця», «бути дволичником», але і «мати лице», «чисте лице» і т.п. визначають чітко дихотомію вад – якостей людського єства. Бачити Боже лице – це бачити основи гармонії складових Всесвіту, це бачити Правду і Порядок та їх чинність у соціальних зносінах насамперед!

До цього – навчає Проповідник – людина повинна прагнути, надіючись на неперервну Господню відбудову Порядку на основі Правди!

Чому Шевченко написав переспів/імітацію **«Подражаніє 11-му псалму»**?

Не можна ставити під сумнів прадавнє та глибоке вірування українців, від їхніх пра-пращурів і по сьогодні, у Правду і Порядок Всесвіту як базових засад Космосу, включно й їхнього життя. Вважаючи себе «внуками Дажбожими», вони старались наслідувати прабатьківське вчення про ці закони взаємин між складовими світу, в якому приходили, жили і відходили, та все глибше пізнавати ці таїни за допомогою **мудрих волхвів**. Виховувався і Шевченко в такому дусі, а переспів «Псалми Давидові» був би одним із аргументів.

Але якщо пригадати, що за доносом огиднозвісного Петрова «охранка» арештувала, 5 квітня 1847 р., Шевченка, що їхав на весілля до свого друга, історика М. Костомарова, а вірш написаний 17 квітня 1847 р., коли поет знаходився вже під губернаторською вартою, то можна надати першим двом рядкам тільки одне із багатьох їхніх значень. **«Мій Боже милий, як то мало/Святих людей на світі стало»** – це драматичний скрик поета-віруючого після проходження тернового шляху заслання та проникнення у вчення Святого Письма з пекельного кута зору. Якщо ще пригадати нескінченні тогочасні «чорні (з)ради» «своїх» на шкоду власного роду, віддаючи його на поталу ворогам/братам, та як суворо кидав Шевченко під непростимий осуд всіх зрадників/перекинчиків власного народу, то значення цих рядків набирає не менш трагічного скрику чесного офіцера Марцелло: «Підгнило щось у Датському королівстві» (В Шекспір: Гамлет, Акт 1, сцена 4).

Синтагмою «святих людей» Шевченко спрямовує значення до такої характеристики: людина, облагороджена Божим даром пізнати Правду і Порядок, готова йти цим життєвим шляхом та вказувати його своїм ближнім, вживаючи найпотужнішу зброю, призначеною їй Всевишнім, – **Слово Правди**. Український Праведник рано усвідомив своє Божественне призначення вживати слово Правди і Порядку, пішов цим шляхом, хоча міг легко вживати пензель та фарби і, можливо, не зазнати стільки страждань.

На засланні Шевченко проник в найглибші символи-значення Святого Письма. Подібно всім «велетням в царстві духа», і український Праведник усвідомив світо-творчу силу слова Правди і світоруйнуючу силу слова неправди та відповідну роль їхніх носіїв. Стріли поставлені на тятиви напружених луків з біблійного «Псалому 11-го» в Шевченківським **«Подражанію 11-му псалму»** стають словами так званих «братів», але словами руйнуючими, які приховують злобну думку: **«Чи швидко брата в домовині/ З гостей на цвинтар понесуть?»** Такими словами оці «брати» поставили собі за намір возвеличити «на диво» «і розум» їх «і язик», та ще вважають, що не існує такого «пана», який би заборонив їм **«і думать так, і говорить»**. Їхня пихатість сягає рівня пароксизму, а хибне світосприйняття – рівня патології.

Свідомий свого призначення, український Праведник протиставиться такому наміру прямо: **«Воскресну я! – той пан вам скаже – / Воскресну нині!...»** Лукавим словам протиставляє слово, яке возвеличує **людину**, починаючи з найнижчого суспільного стану, слово спроможне «стоптати» лукаві «думки» і «язик» – слово Правди: **«Я на сторожі коло їх/ Поставлю слово»** Свідомий того,

що слово Правди це Боже слово, «семикрати перелите» людським життєвим досвідом, поет молить Всевишнього допомогти йому розкинути ці «святі слова» «по всій землі», яко «убога дитина», що «увірила» Божим «чудесам» і стала промовцем святого слова.

Це є і відповіддю Праведного Шевченка на запитання третього стиха біблійного Псалома. Слово Правди є не тільки щитом проти «стріл на тятивах напнутих луків», а стає непоборною «зброєю» в наведенні Порядку в людському світі, за умовою його вживання та наслідування.

*

До тілесного розіп'яття Ісуса Христа «книжники і фарисеї», при кожній зустрічі з «вчителем», пробували розпинати його слова Правди. Вживаючи лживі слова, не розуміли або не допускали істини, що людина, як і всі складові Всесвіту, це втілення світла/мудрості слова і постійно пробували бути вони творцями слова, вважаючи, що розіп'яти Праведну людину, означає розіп'яти і слово Правди.

На великий прежаль, цю облуду не розіп'ято і понині!...

Христове воскресіння – воскресіння слова Правди! Поборе воно і наведеться Порядок в нашому світі тоді, коли людина, при святі-ритуалі Воскресіння простягатиме більше **не руки до світла свічі, а розум до світла Правди!...**

Шевченко був упевнений, що його слово Правди воскресатиме постійно в душі і дусі свого народу, тому і поставив його на сторожі народу/люду, і зовсім не випадково знаменними словами його святої спадщини стали невмирущі рядки поеми «Кавказ»: **«Борітеся – поборете,/ Вам Бог помагає!/ За вас Правда, за вас слава/ І воля святая.»**

«УВ» - 3-4/2017

ВШАНУВАННЯ НА БУКОВИНІ 203-ix РОКОВИН ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ПРАВЕДНОГО УКРАЇНСЬКОГО ДУХУ – ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Негостина – Радівці

«Яку геніальну людину ми маємо в Тарасі Григоровичу, бо тільки геній за поміччю одного глибокого почуття має хист угадувати потребу народу й навіть цілого віку, до чого без поетичного і разом із тим релігійного вогню не приведе жадна наука ані знання.»

Василь БІЛОЗЕРСЬКИЙ

Обрав епіграфом вищеподану цитату, тому що мені, після кожного Свята Шевченка, завжди появляється десь в глибині душі дивне запитання: Чи то ми, українці, відчуваємо постійно потребу облагороджуватись у Шевченковім слові, чи то Тарас Григорович «угадує» постійно наші «потреби» в цьому і посилає нам циклічно все нові та нові промені Правди свого Слова?

Остаточну відповідь не зможу дати, бо спостерігаю, що кожне вшанування, на якому беру участь з релігій-

ною шанобливістю до Праведного нашої рідної духовності, доповнює і збагачує таїну мого запитання, надаючи йому все більше й більше риторичного значення.

Яку нашу «потребу» «вгадав» Шевченко цього року на Буковині – в Негостині та Радівцях? В Негостині, вірогідно, вписатись і продовжити традицію вшанування Правди його Слова, об'єднати навколо його постаті – почесного гостя села, символічно сугерованої погруддям – духовні сили Буковини та душевні відчуття приналежності до його роду всіх буковинських українців.

Не можу збагнути потребу представлення концерту, присвяченого вищеозначеним роковинам, в місті Радівцях, а це вже вдруге, де заповнення залу широкою публікою є непевне. Місто Серет, наприклад, є ідеальним центром для заходів такого значення. Тут знаходиться відділ української мови при місцевому ліцеї, тут дуже близькі села з більшістю українського населення – Негостина, Балківці, Вашківці, Рогожешти (повіт Ботошани), Шербівці, Калинешти, Марицея, а широка публіка, бо ж для неї віддають немалі зусилля організатори, завжди переповнює концертний зал.

*

І зовсім не випадково оргкомітет Сучавської організації СУРу в особі голови Іллі Савчука та його заступників Василя Паскаря та Івана Боднаря організував вшанування 203-ix роковин з дня народження геніального українського Поета-Пророка, в день християнського свята Благовіщення. Посильно відчувається потреба відродженого-оновленого Світла-Правди Шевченкового слова, поставленого «на сторожі» не тільки «малих отих рабів німих», а на сторожі українського

роду в цілому, яке б благовістило справжнє «возвеличення» українства.

Розпочалось свято Панахидою за упокоєння душі Праведного та його родини в негостинському храмі Святого Димитрія, відправленою преподобним отцем-парохом Данієлом Петрашуком, котрий в кінці святслужби сказав незабутні слова: «Всім нам треба знати, що Шевченко є не тільки великим поетом української літератури, визначним художником та глибоким знавцем народної духовності, але й глибоким знавцем Святого Письма та щирим віруючим. Біблійне Божеественно-таємне перевтілення Марії-Діви в Марію-Богородицю, яке починає благовіщенням ангела Гавриїла, Шевченко в поемі «Марія» сугерує геніальною алегорією таємного поєднання-вінчання Діви з Божественным сотворінням-Природою, внаслідок якого народжується в її внутрішнім естві не менш Божеественне відчуття материнства.

Пізнавати Творчість Шевченка означає пізнавати і щиру душу віруючого українця, тому я запрошую всіх Вас брати участь в подальших моментах вшанування славного нашого Кобзаря!»

*

Ліричний момент біля погруддя Шевченка, перед Домом культури села Негостини, розпочався виконанням гімнів Румунії та України перед гостями з України, місцевими та повітовими авторитетами і тамтешнім людом, зібраних отим щорічним невмирущим закликом: «Учіться, брати мої,/ Думайте, читайте,/ І чужому научайтесь,/ Й свого не цурайтесь» («І мертвим, і живим...»)

Мер громади Балцівців Василь Шойман вітає щиро-сердечними словами шанувальників Шевченківського

слова, наголошуючи на те, що сила духу ґрунтується в кожного народу на визначних його постатях, а для українців Шевченко це найвизначніша духовна особистість. Пізнавати твори великого українського Кобзаря – підкреслив новообраний мер – означає не тільки збагачувати себе духовно, але й знаходити в собі правильні світлові кази як особистого, так і колективного життєвого просування.

З особливою пошаною повідомляє присутнім, що вшанували свято Шевченка вельмиповажні представники найголовніших повітових установ. За особливу честь вважає відзначити присутність префекта повіту Сучави пані Мірели Адомнікей, заступника голови Повітової ради Віорела Серединчука, мера міста Серету Адріана Попою, радника префекта в справах меншин Михайла Міхаєску-Анюка. Збагатили духовно свято Шевченка і гості з України – відзначає мер – і з радістю оголошує присутність радника губернатора Чернівецької області Валерія Назаренка, голови громадської організації «Європейське партнерство» Валерія Карбашевського, заступника голови «Спілки для підтримки румунської культури в Чернівецькій області» Миколи Шапки та голови громадської організації «Карпатія» Іллі Граничука і мера села Старий Вовчинець Петра Остафійчука. Вітання адресуються і членам оргкомітету Сучавської організації СУРу, головам місцевих організацій, викладачам, культурним активістам, негостинським газдам.

Закінчує своє вітальне слово В. Шойман мудрими, заповітними та спонукаючими Шевченковими словами «Обніміться ж, брати мої,/ Молю вас, благаю!» і запрошує до вітального слова префекта повіту Сучави.

Мірела Адомнікей: – Вельмишановні пане мер, гості з України та місцеві шанувальники Тараса Шевченка! Хочу признатись з неприхованою гордістю, що мої дідівські корені є українськими і знаходяться серед населення громади Дарманешти, при недавній зустрічі з котрою, пояснюючи коротко мій родовід, почула щирі і незабутні для мене слова: Це наша пані! Тільки три слова, але в моєму єстві вони відкрили емоцію, якої я досі не відчувала. З цією емоцією я приїхала сюди і щиро дякую організаторам за надану нагоду.

Буковина – це божественний праобраз не тільки гармонійного єднання всіх рельєфних форм природи, але й гармонійного співжиття різних меншин. Стосовно знаменних слів Шевченка, зацитованих паном мером, хочу зауважити, що вони відносяться не тільки до українського етносу, єдність потрібно щоб існувала між всіма етнічними меншинами, включно і з мажоритарним етносом, бо тільки міцна єдність всіх зміцнює оту силу, спроможну долати різні негаразди, яких, на жаль, немало в наших мутних часах.

Вважаю, що ціллю єдності – обов'язково це поставити яко пріоритетом у всіх ваших виховних заходах. Дивлюсь і милуюсь, коли спостерігаю ваших дітей в народному строї. Плекайте цю любов до рідного, наслідуйте предківські звичаї та обряди, бо це надає вам справжньої внутрішньої краси і гідності!

Перший місяць весни – це місяць вшанування Шевченка не тільки вами, чи українцями з України, це духовне свято всіх українців світу. Шевченко – митець комплексний: поет, художник, культурний діяч, глибокий знавець народного духу та символіки Святого Письма.

Його творча спадщина – це найширші ворота до пізнання української культури і не тільки. Входить впевнено в них, а Інституція префекта, в моїй особі буде завжди поруч! Дякую за увагу!

Запрошено до вітального слова заступника голови Сучавської Повітової Ради.

Віорел Серединчук: – Доброго дня, пані префект! Доброго дня, пане мер! Пані і панове! Як уродженець Негостини, я вже роки підряд буваю тут, на святах Шевченка, з особливою любов'ю та гордістю. В почесті представника Повітової ради мені неодноразово по-являється нагода брати участь у різних культурних подіях. Особливого душевного задоволення надають мені культурні стосунки з Україною, з Чернівецькою областю насамперед.

Недавно, в місяці січні, ми покладали квіти до погруддя румунського генія Міхая Емінеску, сьогодні це робимо біля погруддя українського генія Тараса Шевченка, а представники обох етносів стоять поруч і свідчать про плідний розквіт наших духовних взаємин. Емінеску й Шевченко є найсоліднішим ліантом в продовженні культурного зростання обох народів.

Ми гордимось і тим, що наш буковинець Іван Козмей здійснив переклад значної частини «Кобзаря» на румунську мову, на жаль, його вже немає в живих і робота його залишилась недовершеною.

Повторюю і підтверджую думку пані префект про єднання як всередині кожної меншини, особливо української, так і між всіма етнічними складовими нашого повіту. Тільки єднання зробить нас сильнішими як у вихованні молодого покоління, так і в визначенні наших духовних

цінностей, тільки єднання збереже нашу ідентичність.
Дякую за увагу!

Запрошується до вітального слова гість з України.

Микола Шапка: – Пані і панове! Дарую Вам щирі вітання від Товариства розвитку румунської культури в місті Чернівцях і признаюсь в тому, що мені дуже близькі серцю Ваші хвилювання біля погруддя Шевченка, бо і ми, румунська меншина в Чернівцях, відчуваємо ті ж самі емоції, коли знаходимось біля погруддя Емінеску.

Хочу поздоровити Вас з тим, що зберігаєте живу пам'ять великого вашого попередника, геніального українського поета Тараса Шевченка, що вшановуєте Пророка українського народу, митця, який поставив підвалини сучасної української мови й літератури.

Скажу Вам і те, що кажу і перед українськими авторитетами в Чернівцях: наші країни і наші народи будуть красивішими і багатшими тоді, коли українці Румунії будуть жити краще за румунів в Румунії, а румуни України будуть жити краще за українців на Україні. З святом Вас і дякую за увагу!

Голова Сучавської організації СУРу **Ілля Савчук:** – Пані префект, пане заступнику голови Повітової ради, поважні гості з України, дорогі українці! Свято Шевченка – це надзвичайна подія, це найяскравіша урочистість, це вінок, сплетений з шани і любові до слова того, кого українці називали Праведним, Батьком і Кобзарем, це свято духовного Благовіщення українців, Слово Правди історії України як минулої, так і budouчої.

Хочу передати Вам вітання голови СУРу, депутата від української меншини в Парламенті Румунії Миколи Мирослава Петрецького, який повідомив мене про немож-

ливість, на жаль, бути присутнім на нашому святі, хоча бажання було щире і сильне. Він зобов'язаний супроводжувати делегацію з України, яка бере участь у святах Шевченка на Мараморощині. Пан голова бажає Вам здоров'я, радості і духовного піднесення!

Вшанування Шевченка – це нагода українців продемонструвати в значній мірі єдність, співпрацю та плідні стосунки з місцевими і повітовими авторитетами, а це надає змогу отримати позитивні результати.

Дякую всім тим, хто відгукнувся на наш заклик і висловлюю передбачення. Якщо все буде гаразд і за Господньою ласкою, наступного року, окрім вшанування великого Кобзаря, надіємося поставити наріжний камінь у побудуванні Українського культурного центру в Негостині! За підставу маємо залучення місцевої мерії до надання місця для споруди та фінансову підтримку СУРу. Щиро дякую за увагу і запрошую всіх на концерт до м. Радівців!

*

Вокальний колектив «Негостинські голоси» під професійною диригентською паличкою професора Миколи Крамара заспівав пісню на слова Шевченка «Думи мої, думи мої...» На фоні божественної мелодики цієї пісні, що випливала прямо з душі талановитих виконавців, розпочалось покладання вінків та квітів до погруддя Тараса Шевченка. Живий вінок полонених Правдивим словом Шевченка поклонявся перед тим, хто сторожить і повіки буде сторожити свій рід!

*

Остання частина свята Шевченка відбулася в Радівцях, в залі місцевого Дому культури. Колективи, які

склали концерт, присвячений невмирущій постаті Кобзаря, прибули з буковинських поселень, де проживають в більшості українці, та з України. Виступали підряд «Негостинські голоси», диригент Микола Крамар, «Червона калина» (Негостина), диригент – найстарший і визначний негостинський культурний діяч Микола Майданюк, «Коломийка» (Серет), диригент Зірка Янош, «Сеньйори Радівців», диригент Георгій Даскал, «Буковинська ружа», диригент Бриндуша Пислар, талановита солістка народної гуцульської пісні Феліція Облизнюк, а з України представились дует «Вербиченка» та вокальний гурт «Вишиванка», художній керівник Анатолій Балан.

Декламували вірші Шевченка учні Наташа Шойман та Олександр Оштепок (Балківці) й учні-ліцеїсти українського відділу Ліцею «Пацку Воде» з м. Серет Чезара Костюк та Наташа Кіріак.

Кожний колектив, кожний виконавець прагнули сягнути довершеності і, на мою думку, їм це вдалося, бо всіх творчо хвилювали велич вшанованої постаті, його полум'яне слово Правди і Батьківський заклик до духовного єднання. Своїм прекрасним голосом Феліція Облизнюк виконала ряд буковинських гуцульських пісень і допомогла нам збагнути частково велику любов Шевченка до української народної пісні.

Заступник голови Сучавської організації СУРy Василь Паскар нагородив кожний колектив та кожного виконавця Почесною грамотою та букетом квітів, а я, в почесті ведучого, подарував їм найщиріші похвальні слова!

«УВ» - 7-8/2017

БУКОВИНА ВШАНОВУЄ 204-І РОКОВИНИ НАРОДЖЕННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

Негостина-Серет, 30 березня 2018

Відзначення постаті Тараса Григоровича Шевченка в Негостині після грудневого перевороту 1989-го року стало найважливішою подією духовного виявлення на рідній українській мові не тільки для інтелектуалів села, педкадрів, студентів, учнів, але й для його мешканців в цілому. Переповнений зал місцевого Культурного дому, насичені змістовно та артистичною формою програми, гості з України, гості з сіл Буковини, де компактно проживають українці, побратання з кількома школами Чернівецької області, авторитети повітових та місцевих адміністративних установ перетворюють Негостину у неофіційно названий український культурний центр південної Буковини.

З такого накопичення духовної енергії та творчих потенціалів проросло на плато біля місцевої культурної установи, за піклуванням добродіїв/спонсорів з України та румунських авторитетів, погруддя великого Кобзаря українського роду, поета-пророка Тараса Шевченка.

Це був другий пам'ятник Праведному українців за Бухарестським, і роки підряд став символічним паломницьким місцем березневих Шевченківських свят Сучавщини.

*

30 березня провід Сучавської повітової організації СУРу на чолі з головою Іллею Савчуком, zorganizував вшанування 204-их роковин з дня народження Тараса Шевченка на повітовому рівні в Негостині та Сереті.

Свято розпочалося панахидою за упокоєння душ усопшого Праведного Тараса та його родини, відправленою двомовно, на українській та румунській мовах, отцем-парохом Данієлом Петрашуком у місцевому храмі «Святого Димитрія». Окрім негостинців, присутніми були гості з України, префект повіту Сучави та місцеві авторитети. В кінці святслужби отець Д. Петрашук запросив гостей, якщо існує бажання, сказати кілька слів з приводу свята вшанування немирущого українського поета.

Мірела Адомнікей: – В якості префекта повіту Сучави і в тому числі віруючої я не хочу змішувати речі, більше скажу біля погруддя великого українського поета. Беручи до уваги те, що наступають Пасхальні Свята, хочу побажати всім вам світла в душі та злагоди в сім'ї, родинного тепла та єднання, Божої благодаті! Існує і меседж: Тому що прибула раніше, я почула святу літургію, відправленою двома мовами, українською та румунською; вважаю, що ви, якщо не єдині, то між небагатьма місцевостями повіту, або й країни, де служиться Богу так, і я хочу подякувати вам за це, а перед вами, членами провідів української організації, стоїть заповітне завдання, яке походить від самого Шевченка, для вас, а головне для ваших наслідників-дітей: «Учі-

тесь, читайте,/ І чужому навчайтесь,/ Й свого не цурайтесь». Учить дітей говорити вашою рідною мовою і дайте їм життєвий обов'язок навчати дітей своїх рідної мови, бо в рідній мові стоїть суть національної ідентичності, а якщо загубиться мова, то загубиться ваша ідентичність.

Зустрічайте світлом духу Господнє Воскресіння!

Ілля Савчук: – Дякую пані префект за присутність та за повчальні слова, дякую гостям з України та місцевим авторитетам за присутність та участь у вшануванні укра-

їнського поета-пророка. Підкреслюю факт, що плекання рідної української мови – це одна із найголовніших цілей діяльності сурівської повітової організації і тільки разом зі всіма чинниками духовної-освітницької праці збережеться рідна мова і буде передаватися з покоління в покоління. Бажаю всім щасливих Пасхальних свят!

Михайло Міхаєску-Анюк: – Висловлюю радість від того, що прибули на свято Шевченка гості з України, з м. Чернівців та близьких районів – Сторожинецького і Глибоцького – представники не тільки українських громад,

але і румунських, а це є доказом того, що існують в нас спільні справи, яких вирішуємо спільними зусиллями.

Шевченко є символом боротьби за волю не тільки українського народу, але й будь-котрого народу взагалі. Це, мабуть, пояснює чому його «Кобзар» перекладений на понад сто мов світу, а знаки вшанування його особистості налічують коло 1.390 пам'ятників у понад 35 державах світу.

У нашій країні існують п'ять, є намір спорудити до дванадцять.

Нехай Пасхальні свята принесуть всім нам здоров'я, щастя і миру в душі!

*

Наступний момент вшанування Тараса Григоровича Шевченка відбувається біля погруддя великого Кобзаря. Церемонію, вперше в Негостині, веде голова Серетської організації СУРу Михайло Анюк. Донині погруддя було місцем ліричного моменту, де після вітального слова мера громади говорилось про роль літературної спадщини Шевченка у плеканні рідної культури, у вихованні гідності людини бути вільною духом, виконувались пісні на його слова та читалися вірші Кобзаря.

Ведучий пропонує розпочати момент інтонуванням гімнів Румунії та України, а опісля представляє гостей та запрошує до слова пані Мірелу Адомнікей – Префекта повіту Сучава.

Мірела Адомнікей: – Шановні гості, пане мер, дорогі мешканці села Негостини, котрих на слідуючій вшануванні бажаю набагато більше, хочу подякувати всім присутнім сьогодні на святі великого українського поета Тараса Шевченка. Особливо вітаю гостей, які стоять

поруч у такій важливій культурній події, котру СУР організовує щорічно і котра оправдовується тут існуванням не тільки погруддя невмирущого поета, але й тим, що в Негостині існують українська громада і потужний духовний потенціал, глибокі культурні ресурси.

Хочу пригадати важливу роль у пізнанні творчості Шевченка, яку зіграв Йоан Козмей перекладом на румунську мову значної частини «Кобзаря». Доля Шевченка стелилася драматичним шляхом життя-буття: 24 роки був кріпаком, 10 років пробув на засланні і тільки 13 років на волі, з котрих останні 4 під суворим наглядом царської охрани, але геніальна його творча спадщина подарувала українській мові вічність.

Тому наша і ваша повинність стає святим обов'язком перед українськими громадами у плеканні рідного слова, у просуванні рідної культури. Румунська держава забезпечує всі умови для збереження етнічної ідентичності всім меншинам Румунії, а ваша повинність здійснювати це і передавати молодим поколінням.

В Негостині існує повна підтримка місцевих авторитетів, церкви, школи, пан мер відкритий до культурних заходів на рідній мові, підтримує такі діяння, а СУР забезпечує фінансову підтримку. Префектура заохочує також духовне виявлення етнічних меншин, існує в нашій установі радник у справах української меншини, функціонують всі чинники забезпечення затримання етнічної ідентичності. Від вас залежить їхнє використання та залучення до таких заходів молодого покоління. Успіхів всім вам!

Представників делегації держаміністрації Чернівецької області запрошено до вітального слова.

Михайло Герман: – Шановні друзі! Маю за особливу честь представляти Чернівецьку обласну раду, її голову, пана Івана Миколаєвича Мунтяну, вітання якого з нагоди свят вшанування найсвітлішої постаті нашої української духовності Тараса Шевченка щиро передаю. Дуже приємно бачити, що в цьому чудовому краї, зокрема в цьому українському селі, вшанування великого Кобзаря стало традиційним.

Я хочу подякувати владі, організації СУРУ, які постійно підтримують українську громаду, ідуть їй назустріч і, як говорила пані префект, не випадково тут служба Божа ведеться на українській мові. Я сам не раз бував на Південній Буковині і бачив як українці розмовляють рідною мовою, як затримують, шанують і просувають українські традиції, оті надбані цінності їхньої культури. Я вважаю це дуже корисним для збереження корінних зв'язків з материнською культурою, з культурою предків, без котрої не може людина правильно пізнати саме себе.

Дякую за запрошення і запевняю Вас, що Чернівецька обласна рада буде продовжувати співпрацю з Сучавською і разом йти в Європу!

О. Меленчук: – Доброго дня, шановна громадо! Дуже приємно знаходитись тут разом, я вперше на такому заході в Румунії, і я вражена тим, що так гарно відзначає українська громада Румунії свято Шевченка. Всі ми знаємо, що Шевченко є символом боротьби за волю, за краще життя. І нам на Україні стає легше, коли бачимо, що українці поза її межами такими заходами затримують духовні коріння з предками.

Найяскравіший приклад мовної енергетики, котра

пов'язує людину з її родом та рідною землею сьогодні, у передвеликодні дні, дає Ісус Христос. Розіп'ятий на хресті, промовив на рідній мові: «Елі, Елі, лема савахтані?» (Боже Мій, Боже мій, чому Ти мене покинув?) В історії людства існують безліч прикладів вживання рідної мови в крайніх моментах життя-буття, головно у звертанні до Божої сили, у котрій все можливе.

Отож, надавайте мовної енергетики, головно молоді, і сила українців та українства не пропаде!

Дякую за увагу та успіхів всім Вам у духовному просуванні!

Нарешті, ведучий надає слово меру громади Балківців, до якої входить і с. Негостина, пану Василю Шойману.

Василь Шойман: – Доброго дня всім вам! Я не блискучий оратор, але щиро, з глибини душі хочу подякувати, по-перше, гостям, які прибули на наше свято, а по-друге, погратулювати організаторів цього цінного для української громади свята.

Вагомість літературної спадщини Шевченка полягає в тому, що він облагороджує українську мову атрибутом вічності, а значення його боротьби за волю свого народу полягає в постійній її сучасності.

Надто важливо є для нас поминати його «незлим, тихим словом» і не забувати дорогу до погруддя!...

Місцеві авторитети адміністрації готові завжди співпрацювати з Сурівською організацією, з повітовими авторитетами для просування рідної культури.

Дякую за увагу та успіхів у продовженні свят Шевченка!

Друга частина заходу вшанування Шевченка закінчується фотографуванням учасників біля погруддя.

*

Третя частина – концерт, присвячений невмирущому Кобзарю, – відбувається в Домі культури м. Серету. І знову вітальні слова гостей та організаторів, повторні меседжі, і передостаннє слово надається меру міста, пану Адріяну Попою.

Адріан Попою: – Доброго дня! Наше місто вшановується, і я особисто гордий тим, що вже в дев'ятий чи десятий раз відзначаємо велич незрівнянного українського поета Тараса Шевченка і gratulую за це організацію СУРу.

Якщо поставити у рівняння заходи вшанування особистості Шевченка в Румунії та заходи вшанування особистості Емінеску на Україні, то в результаті отримуємо посилення плідних культурних зв'язків між обома країнами на користь обом народам.

Нам тільки треба затримувати такі відносини та збагачувати їх. Бажаю вам все більше та більше успіхів!

Концерт склали артистичні колективи м. Чернівців, Сторожинця та Глибокої – з України, а з Сучавщини: ансамбль «Коломийка», Серет, Вокальний гурт «Негостинські голоси» та ансамбль «Червона калина», з Негостини.

Виступи на високому мистецькому рівні зіграли дух і душу присутніх глибоко-високим почуттям рідної культури, за що публіка віддячувала щирими та довгими оплесками.

*

Геніяльність Шевченка полягає і в тому, що його духовна спадщина стала постійним підложжям міжкультурного діалогу в кожній ланці духовного вияву та у кожному історичному часі.

Навіть і в кожному місці, де проживають українці!...

«УВ» - 7-8/2018

ДО 205-ої РОКОВИНИ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ

*«Мені ж, мій Боже, на землі
Подай любов, сердечний рай!
І більш нічого не давай!*

(Т.Шевченко: «Молитва»)

Під егідою Союзу Українців Румунії, головні організатори Міжнародного симпозіуму «Румунсько-українські відносини. Історія та сучасність» (8-10 березня) **Микола Мирослав Петрецький**, депутат від української меншини у Парламенті Румунії та голова СУРу і Люба Ірина Горват, голова Сатумарської повітової філії та генеральний секретар СУРу зуміли обрати дату, яка об'єднує кардинальні числа земної подорожі Великого Сина українського роду – вічноподорожуючого Кобзаря (9-10 березня), Міжнародний Жіночий День (8 березня) і дев'ятий випуск вищезазначеного науково-освітнього заходу.

Розшифрувати таїну трійки цих подій вдається тільки учаснику, а мені пощастило отримати цю почесність, за що вельми щиро дякую шановним організаторам. В стислій формі таїну можна відгадати-пояснити так: В житті і творчості Шевченка жіноча постать – це свята людська

буттєва частина, до котрої він прагнув ціле життя всім своїм єством, а вона появлялась постійно йому в образах матері, сестри, коханої, подруги, сільської дівчини, графині, актриси чи бажаної дружини. Прагнути і не сягнути вповні мрії – це чи не найкомплексніше людське почуття, на тлі якого потужно, часто геніально творчо, горить людський дух. На такому жертovníку горів і вічно палає дух Шевченка.

Окремою складовою цього значного заходу стало свято-шана **«Дні Тараса Шевченка»**, організоване Союзом Українців Румунії у Сату Марє, діяння котрого запроектоване було розгортатися трьома важливими моментами: **1. Доповіді про життя і творчість великого українського поета і художника Тараса Шевченка; 2. Покладання квітів до пам'ятника-погруддя українському митцю; 3. Концерт, присвячений немирущому Кобзарю.**

Представлення доповідей відбувалося у конференц-залі Повітового Музею Сату Марє, у присутності всіх учасників цього заходу, де «було видно, було чути» як дух Шевченка об'єднує всіх шанувальників його вічно живого і правдотворчого слова. Годилося б зазначити теми та імена всіх доповідачів, але тому що це появиться у збірнику робіт даного Міжнародного симпозиуму, обмежусь вживанням сакральної цифри «три» і наведу тему професора-др. Володимира Антофійчука «Мотив людинолюбія у творчості Шевченка», Валентини Барчан «Проблема національного манкурства у поемі «Гайдамаки» Тараса Шевченка» та, з відповідною скромністю, автора цих рядків «Мотив розіп'яття слова Правди у поемі Шевченка *Неофіти*».

Наступний момент вшанування українського Праведного відбувся біля погруддя, спорудженого йому у надзвичайно гарному сквері парку Площі «Васіле Лукачу» в муніципії Сату Маре. Очільником урочистостей була пані **Люба Ірина Горват**, котрій відгукнулись на запрошення авторитети Повітової Ради та Префектури Сату Маре, **Надзвичайний і Повноважний Посол України в Румунії, Його Ексцеленція Олександр Баньков**, го-

лови повітових організацій СУРу, гості з України, гості з інших повітів Румунії, науковці, викладачі, культурні діячі, місцева публіка.

Ведуча церемонії дякує щиро і не без хвилювання всім присутнім, дякує всім тим, котрі надали поміч в організуванні цього вшанування, дякує за повну підтримку голові СУРу **Миколі Мирославу Петрецькому**, відсутність котрого, з об'єктивних причин, є тільки фізична, бо душею і духом він завжди поряд з українцями де і звідки б вони не були, головно в діяннях вшанування української культурної спадщини, зокрема Тараса Шев-

ченка. Передаючи вітання представника українства в Парламенті Румунії, **Люба Горват** наголошує на переконливій сподіванні пана **Миколи М. Петрецького**, що Шевченкове слово діє неперестанно для душевного і духовного єднання українців, веде їх до Правди, а це означає до справжньої свободи.

Запрошується до вітального слова найповажніший представник Посольства України в Румунії, **Посол Олександр Баньков**:

– Bună ziua! Доброго дня вельмишановним учасникам цієї особливої урочистості! Для мене надзвичайна честь, водночас і приємність бути сьогодні тут, серед такої чисельної присутності. Дев'яте березня для українського роду – нинішнього року це 205-а роковина від дня народження геніального українського поета Тараса Шевченка. Він не тільки надзвичайно великий поет і художник, він співець української нації, творець долі української мови. Оцінити творчість Тараса Шевченка важко, бо велич його незмірима. Сьогодні його творчість є надто актуальною, тому що український народ продовжує боротися за правду, за свободу, за самовизначення.

Особливо є важливим те, що український народ дотримується заповіту Шевченка і продовжує свято споминати його «незлим, тихим словом». Він насправді є величезна духовна особистість українського народу і для справжнього єднання всіх українців нам так потрібен.

Дякую ще раз пані Любі Горват за запрошення, за бездоганно організований захід, за все те, що робить для затримання і плекання рідної української культури. Дякую міським авторитетам, політичним та громадським особистостям, культурним діячам, викладачам, усім чинникам,

які сприяли розгортанню цього заходу. Бажаю всім Вам міцного здоров'я, творчої сили нести українське слово, творити рідну культуру та допомагати Україні стати такою, якою всі ми хочемо її бачити. Щиро дякую за увагу!

Має слово представник Префектури повіту Сату Маре.

Даріус Філіп: Доброго дня! Мені дуже приємно бути поруч з Вами з нагоди такої важливої духовної події для українців звідусіль. Українська спільнота повіту Сату Маре є чисельною і гідною особливої поваги, а це спонукує мене завжди відгукнутись на запрошення і залучитись до Ваших діянь.

За останні два роки, протягом котрих виконую почесьть префекта, я був поруч саме для того, щоб підкреслити цю повагу. Сьогоднішній день почався дощем але, ось, появилось сонце і створило прекрасні умови бути і нам поруч з українцями та вшанувати разом пам'ять Шевченка.

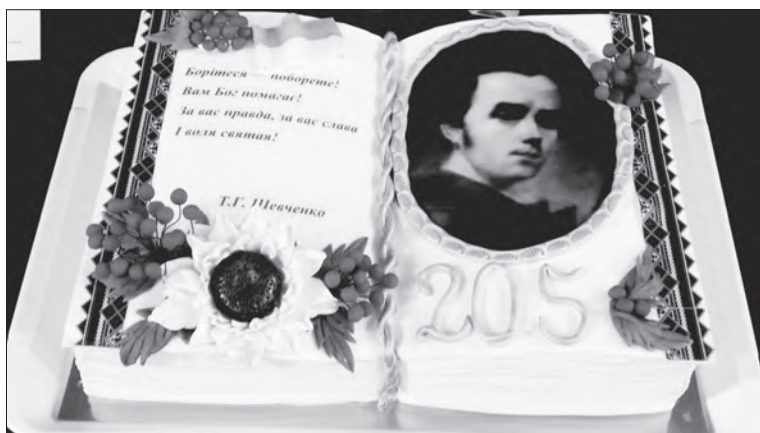
Дякую всім представникам української спільноти за все те, що вони роблять для збереження і плекання рідної культури та запевняю їх, що в установі Префектури двері постійно відчинені для подальшої співпраці. Дякую за увагу!

Запрошується до слова представник Мерії муніципію Сату Маре.

Дойна Фергеш: Доброго дня, пані і панове! Хочу, в першу чергу, подякувати проводу української організації за запрошення і, признаюся з радістю, що я завжди люблю бути поруч з вами, головно на подіях, які мобілізують українців всього світу, а вшанування Тараса Шевченка є такою подією-святом. Великий Кобзар є для

українського народу і для українців звідусіль духовною опорою, натхненником їхньої єдності і ми часто вважаємо, що румунський поет Міхай Емінеску є такою ж особистістю для румунського народу.

Я беру участь у всіх ваших культурних заходах і поважаю вас за те, що ви робите для розквіту української духовності. Ви є важливою спільнотою в нашому повіті і я високо оцінюю ваш культурний внесок. Як сказав і пан

префект, і я повторюю: для вирішення ваших справ двері Мерії постійно відчинені. Дякую за увагу!

Має слово представник Повітової Ради Сату Маре.

Шербан Кошарка: Вельмишановні пані і панове! Вельмиповажна асистенціє! У почеснім чині директора кабінету Голови Повітової Ради Сату Маре, з самого початку хочу наголосити, як і минулого року, на вагомість вшанування попередників, які внесли в культурну скарбницю свого народу цінні духовні надбання. Це повинність честі кожного покоління. Представники Повітової Ради беруть участь у діяннях Міжнародного симпозіуму

«Румунсько-українські відносини. Історія та сучасність», тому що вважають міждержавні взаємини, основані на правах та свободі людини, визначальними для духовного розвитку кожної складової того чи іншого народу.

Відзначення століття Великого Об'єднання в Румунії показало позитивний розвиток як в політичному напрямку, так і в суспільному. В Конституції Румунії передбачені всі права для визначення історичної, культурної та релігійної ідентичності меншин, факт що відповідає вповні демократичним засадам, на основі яких будуємо разом наше спільне майбуття. Бажаю Вам провести свято Шевченка та симпозіум на високому рівні, затримуйте живою вашу національну свідомість, дружні відносини між нашими народами хай постійно розвиваються. Дякую за увагу!

Надається слово представнику Виноградівської районної держадміністрації, Закарпатська область.

Наталія Костелеба-Веремчук: Доброго дня, шановна громадо! Урочистості, присвячені Дням Шевченка, завжди і повсюди зогрівають таємним теплом душу українців де б вони не були. Вже десять років підряд наша делегація з Виноградівського району користується привілеєм бути запрошеною і залучуватись тут, у Сату Маре, до возвеличення духовної спадщини Тараса Шевченка, за що Вам щиро дякуємо. Це важливо не тільки для нас, сьогоднішніх учасників, а головно для подальшого просування культурних взаємин між нашими регіонами, між нашими народами.

В історії цивілізації важко знайти особистість, яка б поєднала в собі і поета, і художника, і борця за свободу, і людину непорочної душі. Це зумів створити Шевченко.

Для українського народу він не тільки унікальний митець, його духовна спадщина діє постійним чинником суспільного та культурного єднання українців.

Для нас особлива радість бачити, що в Сату Маре існує пам'ятник Шевченку, ми щиро дякуємо румунському народу, авторитетам, які сприяли втіленню цього символу української духовності, за те, що маємо можливість схилити голову перед нашим невмирущим Кобзарем. Дякую за увагу!

Вітальне слово має голова Виноградівської Районної ради.

Віталій Любка: Доброго дня, високоповажні присутні! Сьогодні відмічаємо 205-і роковини від дня народження Тараса Шевченка, не тільки унікального поета і художника, але і людини, яка зуміла духовно стривожити замкнутий і всепригноблюючий царський устрій українським словом Правди.

Його життя є взірцем шляху боротьби до свободи, до Правди, до доброї долі. Вся творчість Шевченка просякнута любов'ю до рідної землі, до рідного народу, до людини взагалі. Його вірші виражають у ліричній формі все те, що відчуває в житті народ, де б він не знаходився, і тому творча спадщина Шевченка ввійшла в історію культури не тільки українського народу, але й всього світу.

Я вельми радий, що люд, захоплений його творчістю, більшає, бо це забезпечує будь-якому народу правдивий шлях до мирного майбуття. Дякую щиро пані Любі Горват за цей особливий захід, за запрошення бути разом у вшануваннях українського духовного світоча. Благодаті всім Вам, щастя, здоров'я, творчої наснаги та світлих духовних надбань! Дякую за увагу!

*

На завершення цього моменту, переповненого глибокими духовними емоціями, в котрому кожний речник зумів висвітлити одну із сторін багатогранної духовної спадщини Тараса Шевченка, лектор-др. українського відділу в Університеті «Бабеш Бойой» м. Клуж-Напоки, голова видавничої комісії СУРУ Іван Гербіл продекламував «Заповіт» Шевченка, а відома співачка з Вінничини Олена Пантилеєва заспівала сильно хвилюючу пісню «Бандуристе, орле сизий». Обидва ліричні шедеври були оцінені довгими оплесками добірного зібрання.

*

Завершальний момент заходу «Дні Тараса Шевченка» – концерт, присвячений великому Кобзарю, який відбувся в залі Повітового Музею Сату Маре, розпочато учнівським гуртом «Мікулянка», який приємно вразив публіку українськими піснями в ангельському звучанні дитячих голосів. Заслужені артисти української пісні, співачки Олена Пантилеєва та Зоя Тимченко, виконали чудову сюїту українських народних та авторських пісень, а також пісень на слова Тараса Шевченка. Український мелос охоплював таємним теплом і світлом душу слухачів, які неодноразово ставали великим хором, наслідуючи притишено слова та лінію мелодики відомих пісень.

*

Промені березневого сонця закликають природу обновитись черговим циклом життя. Духовні промені Шевченкової поезії закликають природу кожного українця обновитись черговим циклом пізнання...

«УВ» - 5-6/2019

ВШАНУВАННЯ ВЕЛИКОГО КОБЗАРЯ У СУЧАВЩИНІ З НАГОДИ 205-ої РОКОВИНИ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Негостина – Серет, 31 березня 2019

**«Ми просто йшли; у нас нема
Зерна неправди за собою.»**

Т.Шевченко: «Доля»

Я впевнений, що доля людини починає завжди будуватись з двох кінців-доріг: з одного – самою людиною власними здібностями та невпинною працею, з іншого – Всевишнім задля виконання певного призначення, спочатку тільки Ним знаного, пізніше пізнаного і людьми. Щоб ці кінці-дороги зійшлися, існує одна єдина умова: йти життєвою дорогою «просто», тобто шляхом Правди, не залишати ніколи, ніде і нікому навіть «зерна неправди за собою»!

Тарас-дитина скоро зрозумів, що у світі існує і правда, і неправда, а поміж людьми головню остання. Хоч він пішов Правдивим шляхом, наслідуючи Богом подарований хист до малювання, від людської неправди гірко постраждав. Але це був саме той шлях до зустрічі з

шляхом, приготуванням Всевишнім, на короткий час у Вільно, а потім з найважливішим у Петербурзі, де отримує волю та глибокі віхи світового духу. І з цього бездонного Світла Правди 1840-го року збіркою віршів «Кобзар», двадцятьшестирічний Шевченко винесе на світ українське слово – слово Правди – і поставить його на сторожі свого народу, і засвідчить вперше про таємний намір Всевишньої Мудрості!..

*

Грудка землі з могили Шевченка, подарована представниками обласної установи культури Чернівеччини разом із погруддям, діє неймовірною духовною енергетикою не тільки в Негостині, де поставлений другий пам'ятник Тарасу Шевченку /перший був у Бухаресті 1952-го року, а в Румунії існують по сьогодні шість/, але і в обидвох сусідніх країнах, бо щорічно березневий промінь сонця, посилений тепло-гарячим шевченківським українським духом, огортає як негостинців, так і їхніх гостей.

Вшанування Великого Кобзаря в Негостині стало традиційним культурним заходом і розгортається троїстим ритуалом: Панахидою за упокоєння душі українського Праведного, яка відбувається у парафіальній церкві Святого Димитрія святслужінням преподобного отця-пароха Данієля Петрашука, покладанням квітів до погруддя Тараса Шевченка на еспланаді дому культури та концертом, присвяченим неповторному поету, художнику, сподвижнику Правди.

Загостили до негостинського храму вельмиповажні запрошені Сучавською повітовою філією: з Бухаресту голова Союзу Українців Румунії та депутат української меншини в Парламенті Румунії Микола Мирослав

Петрецький, з м. Сучави заступник голови Повітової Ради Віорел Серединчук та голова міської організації СУРу Лучія Міжок, з Мараморощини голова повітової філії СУРу Мирослав Петрецький, з міста Серету мер Адріян Попою та голова міської організації СУРу Михайло Міхаєску-Анюк, голова міської організації СУРу Радівців Василь Паскар, вельмишановні гості з України – з Чернівців та Глибокої, мер громади Балківців Василь Шойман, діячі культури, педкадри, учні, тутешні віруючі. Після святлітургії відправлено поминальну службу за спочилого у Бозі, але невмирущого сина українського народу Тараса Шевченка, після чого отець-парох запросив Миколу Мирослава Петрецького звернутись до зібрання:

«Преподобний отче, шановні гості з України, дорогі побратими – з щирістю та емоцією почав наш голова та депутат – українці, де б вони не знаходились, зберігають свою рідну мову, свої традиції та звичаї, свою культуру взагалі, і бачимо, що все це зберігається найкраще там, де це зберігає церква і школа. Запевняю Вас, що там, де це відбувається, там буде постійна підтримка СУРу. Ми повинні не тільки затримати наші духовні надбання, але й збагачувати їх у плині часу, а умови, надані нашою державою для цього, не тільки заохочують, а у певній мірі і зобов'язують. Я поздоровляю Вас з нагоди великого свята Шевченка за те як Ви вмієте зберігати рідну культуру та вшановувати ключові постаті нашого рідного духовного просування. Бажаю Вам міцного здоров'я, нових і вищих досягнень у культурному зростанні!»

*

Біля погруддя Великого Кобзаря, в присутності гостей та місцевих шанувальників шевченківського слова, глибоко емоційними хвилями пролунали гімни Румунії та України. Голова Сучавської філії СУРу Ілля Савчук підкреслив вагомість цього свята тут, у Негостині, перед погруддям українського поета, не тільки для негостинців, але і для повіту Сучави в цілому, беручи до уваги хоча

б те, що цей повіт межує з Чернівецькою областю України, а між ними розгортаються вже десятки років плідні культурні відносини.

Після представлення почесних запрошених звертається до Миколи Мирослава Петрецького з проханням поділитись радістю цього особливого свята. Голова СУРу та наш депутат з перших слів наголошує, що місяць березень – це свят-місяць для всіх українців тому що, вшановуючи Шевченка – сподвижника Правди, ми вшановуємо світло духовної скарбниці нашого етносу, а

сьогодні ми це бачимо повторно в Негостині – центрі української культури на Буковині.

Щодо пам'ятників Шевченку потрібно знати, що Румунія займає друге місце в світі, після України, відносно їхнього числа – шість донині, а це є ґрунтовним доказом того, що українці в Румунії справді вшановують Шевченка «незлим тихим словом.» Поздоровляю вдруге сьогодні організаторів, негостинців, всіх присутніх за вміння зберігати та збагачувати рідну культуру. З святом Вас!

Повітова Рада Сучави була представлена цього року заступником голови Віорелом Серединчуком. Негостинець за походженням, він з гордістю признається в цьому, з особливою любов'ю приїжджає в рідне село і бере участь у культурних заходах громади, а Повітова Рада вшановує постійно своєю присутністю свята Шевченка та надає відповідної вагомості всім подіям, організованим повітовою організацією СУРу. І факт в цьому напрямку той, що українець займає почесний чин заступника голови Повітової Ради Сучави.

Я переконаний – сказав на закінчення – в тому, що Україна просуватиметься по європейському демократичному шляху, а з нагоди 205-ї річниці з дня народження Шевченка висловлюю велику радість бути поруч з всіма українцями світу у вшануваннях неповторного українського поета. Бажаю Всім єднання і добра!

Привітав щиросердечними словами присутніх головний ґазда громади, мер комуни Балківці Василь Шойман. Стосовно особистості титульного національного поета України та всіх українців світу потрібно ніщо не забувати і постійно пригадувати – говорив він. Дитинство

його було надто сумне, а значну частину свого життя провів у засланні. Якщо «заглянути» тільки у два його вірші – «Заповіт» і «Думи мої, думи мої...» – то вже достатньо, щоб збагнути неосяжну глибину внутрішніх переживань. З мого погляду, два вирази з творчості Шевченка – «Борітеся і поборете!» та «І чужому научайтесь,/ Й свого не цурайтесь» – варто постійно пам'ятати, бо спостерігаємо, що в нинішні часи справжня культура плекається все важче і важче, перевагу бере спектаклюозність, часто кітч.

Нам не треба соромитись рідного, бо воно наше, а відрікатись від рідного означає відрікатись від самого себе. Щоб не схибнутись з правдивої життєвої дороги потрібно наслідувати світло, вказане Шевченком.

Звертаюсь до родичів, до викладачів, до всіх чинників культури з проханням плекати рідну мову, рідну культуру, не соромитись признавати себе українцями і не забувати, що цей наш духовний скарб був надбаний нашими прадідами, дідами та родичами, а ми повинні зберігати його та збагачувати. Дякую за увагу!

З почесних гостей із України запрошено до слова буковинську поетесу Олену Репіну, голову відділу культури Глибоцької районної держадміністрації. Привітавши як організаторів, так і учасників великого Шевченківського свята, вона створила рядом поетичних словопоеднань особливий емоційний момент: Весна починає для кожного українця не тільки з першого теплого променя сонця, не тільки з першої квітки, подарованої матір'ю-землею, а починає обов'язково із Шевченкового слова. Ми, представники української Буковини, вклоняємось громаді села Негостина, організаторам цього світлого

свята, цьому святому місцю, де гідно стоїть погруддя Тараса Шевченка.

Щиро дякуємо румунській владі, що підтримує українську громаду в Румунії і передаю від голови Глибоцької районної адміністрації щиро подяку за запрошення.

Шевченко є чинником єднання українців не тільки в Україні, але й цілого світу, а ювілейне вшанування завжди відкриває нові сили у визначеннях духовних цінностей нашого роду-народу.

Відділ культури Глибоцького району розпочав дуже знакову подію: Ми започаткували в інтернет-мережі акцію «Кобзар-челлендж». Люди, які люблять і шанують творчість Шевченка, можуть написати улюблений уривок чи короткий текст із творчості Шевченка. Естафету можна передавати будь-кому та залучуватись звідки завгодно. Сьогодні я хочу передати цю естафету українцям Румунії. Наш народний депутат Григорій Кіш, написавши свій челлендж, передав естафету союзам українців Молдови та Румунії, а я передаю голові Су-

чавської повітової організації СУРу, пану Іллі Савчуку, з котрим ми плідно співпрацюєм.

День народження Шевченка календарно минув, але на забуваймо, що рік Шевченка триває!...

*

Покладання квітів до погруддя Великого Кобзаря стало найемоційнішим моментом духовного та душевного єднання присутньої трійці: Поета, природи-квітів та учасників. Під акорди пісень на слова Шевченка у щирому відношенні до українського Праведного, клонили голову всі шанувальники його світложивущого слова.

*

В місті Сереті, у Домі культури, пройшов концерт, присвячений поету. Привітали численну публіку Микола М. Петрецький, Віктор Григорчук, Лучія Міжок та Мирослав Петрецький.

Відомо всім нам – підкреслив Голова Союзу Українців Румунії – що свято Шевченка – це найголовніше свято українців, бо місяць березень оживає не тільки природу, але й дух українського роду. Вшанування Великого Кобзаря, подібні вашому, відбуваються у всіх філіях СУРу, всюди, де проживають українці та існують наші місцеві організації, а ми надаємо цьому святу такої великої уваги, тому що найпотужніший заклик Шевченка відноситься до нашого єднання, братання. Факт, що бачу так багато українців у цьому святковому залі, є доказом, що у вашій душі, у вашому дусі, шевченківські заповіді знайшли плідне відлуння.

Віктор Григорчук, голова Яської філії СУРу, поздоровляє українську громаду Сучавщини з нагоди свята Шевченка і з гордістю признається у своєму буковинському

«корені». Запрошує сурівський провід Сучави до подальшої співпраці, а самодіяльні артистичні колективи до виступів у Ясах для помноження духовної насолоди українців молдавської культурної столиці.

Лучія Міжок, голова сучавської міської організації СУРу та інспектор в складі Повітового шкільного інспекторату, повідомила, що недавно відбулася повітова фаза шкільної Олімпіади з української мови, де учні десятого класу писали роботу на тему «Образ жінки в житті і творчості Шевченка». Учнівські роботи стали доказом того, що творчість Шевченка не тільки збагачує літературні знання нашої молоді, але стає і цінним світилом у глибокому пізнанні таїн людської душі, головно у крайніх ситуаціях життя-буття.

Мирослав Петрецький, голова Марамороської філії СУРу, вітає та поздоровляє учасників свята Шевченка у всіх дванадцяти повітах, де існують наші філії, бо знає безсумнівно, що геній українського духу вшановується скрізь, де компактно живуть українці, і не тільки. Одним із секретів цієї всеохоплюючої духовної емуляції є і постійний культурний зв'язок між повітовими філіями, плідні взаємовпливи між самодіяльними артистичними колективами. Бажання міцного здоров'я і подальшої творчої наснаги – запевнив промовець – будуть стійким підложжям у просуванні рідної культури, у досягненні нових духовних цінностей.

*

Концерт, присвячений вшануванню Тараса Шевченка, відбувався за участю сімнадцяти запрошених гуртків та виконавців, шість з України та одинадцять з Румунії – повіту Сучави. «Буковиночка» – Чернівецький

Національний Університет ім. Юрія Федьковича, «Тріо Каменка», Глибоцький відділ культури, «Вишиванка» – Старий Вовчинець, поетеса Олена Рєпіна та народний артист Ірина Штиць – всі з України. Наші: «Буковинка», Козмін Прісекар, с. Балківці, «Негостинські голоси», «Червона калина», Богдан Маланчук і Теодора Петрашук – с. Негостина, «Буковинська ружа» с. Мілішівці, Габрієла Періжок – технічний коледж м. Серету, Афанасій Бружа – Сучавський семінар богословія, гурт «Тріо Люди» – Балківці+Марицея та «Сеньори Радівців» – всі з Сучавщини.

Доказом того, що українські часописи доходять до широкого кола читачів, зокрема публіцистичні спостереження «Українського вісника», було і приємне сконстатування автора цих рядків стосовно змістового меседжу концерту: В цілому всі діяння основувались на аспектах життя і творчості Тараса Шевченка, факт, що надав святу Великого Кобзаря повноцінної вагомості, а широкій публіці неповторних емоцій та високого духовного зростання.

Описувати емоції – це Сізіфське зусилля! Захищусь давньокитайською мудрістю, що одне зображення заміщає тисячу слів, а додам скромне сконстатування, що тисяча зображень концерту не заміщає одне його слухання! Тож не пропускайте ніколи унікального шансу бути учасником концерту, головню на святах Шевченка!...

І оживе добра слава, / Слава України, / І світ ясний, невичірній/ Тихо засіє...

«УВ» - 7-8/2019

ШАНА ШЕВЧЕНКОВІ В ЯСАХ

Вже кілька років підряд маю честь бути учасником Шевченківських свят у м. Ясах і з цієї перспективи отримав можливість спостерігати поступове зростання цього заходу тут, у давній столиці румунської культури, як у поглибленні пізнання творчості великого українського поета, так і в якості складових концерту, присвяченого Великому Кобзарю. Цього року більшість із промовців наголошували роль титульних національних поетів – а це Шевченко для України та Емінеску для Румунії – у зростанні духовних надбань на обопільну користь.

Загальнопризнаний принцип неперервності у виконавчих провідних структурах яко однієї із головних умов у досягненні успіху чергово перевірівся. Голова Яської повітової сурівської філії Віктор Григорчук та його заступник **Данієль Серединчук** зуміли з самого початку надати цьому заходу відповідної урочистості та піднесеного духу. На еспланаді біля міського театру «Лучаферул» разом із головою СУРу **Миколою Мирославом Петрецьким** та головами запрошених філій вони сердечно зустрічали гостей, щиро раділи, дякували та вітали з прибуттям.

Другим приємним сюрпризом була виставка українських писанок, яка зустріла нас у просторому фойє цієї мо-

дерної архітектурної структури. Це значно посилило святість вшанування Праведного українського народу.

Відкрито урочистості інтонуванням гімнів Румунії та України. **Віктор Григорчук** вітає учасників свята Шевченка із радістю в очах та на устах і представляє: Голова СУРу та депутат української меншини в Парламенті Румунії **Микола Мирослав Петрецький**, заступник голови Повітової Ради Ясс **Ромео Олтяну**, заступник голови Союзу

Українців Молдови **Віталій Гук**, голова Марамороської філії СУРу **Мирослав Петрецький**, член Ради СУРу **Василь Пасенчук**, голова Центру зберігання культурної національної спадщини повіту Яси **І. Арделян**, голова Центру Культури «Культурний Палац» м. Яси **Родіка Нанеску**, директор театру «Лучаферул» **Йоан Голбан**, керівництво Коледжу мистецтв «Октав Бенчіле», педкадри Дитячої школи мистецтв «Вишенька» м. Вінниця – Україна, професори Яського Університету, діячі культури.

Запрошений до вітального слова **Микола Мирослав Петрецький** щиро вітає добірну присутність, підкреслюючи те, що події, присвячені Шевченку, вагомі не тільки для українців, де б вони не проживали, але й для

тих інших народностей, серед яких живуть українці, бо таким чином впливають постійні можливості краще пізнати один другого, а пізнання веде завжди до порозуміння. Тому СУР надає особливої уваги та підтримує повним своїм потенціалом розгортання цих заходів на високому рівні, а їх відбувається понад двадцяти щорічно.

Я наважуюсь твердити, що не існує українця в Румунії, який би не знав хто такий Шевченко, а в Україні немає румуна, щоб не знав хто такий Емінеску – сказав промовець – бо ми, і румуни, і українці, докладаємо чимало зусиль для цього, а явним доказом є і сьогоднішня подія. Якщо беремо до уваги, що присутні тут гості з України і Молдови, то захід набирає міжнароднього статусу. Одним із найголовніших заповітів Шевченка – сказав на закінчення – є, безперечно, «Розкуйтеся, братайтеся» і я б хотів попросити всіх українців глибоко поміркувати над цими словами тоді, коли споминаємо Великого Сина України «незлим тихим словом».

Вітаючи учасників свята Шевченка, **Віталій Гук** дякує за запрошення, gratuluє організаторів за високий рівень вшанування Кобзаря України і дарує голові Яської філії портрет Шевченка з написом таких сугестивних рядків: **«Не смійтеся, чужі люде!/
Церков-домовина/
Розвалиться...і з-під неї/
Встане Україна./ І розвіє
тому неволі,/ Світ правди засвітить,/ І помоляться
на волі/ Невольничі діти!...»**

Дружнє вітання отримують всі учасники цього ювілейного заходу від Яської Повітової Ради іменем заступника голови **Ромео Олтяну**. Він уточнює факт, що це сьомий захід вшанування Шевченка, в якому його при-

сутність є безпосередньою. З цього приводу твердить підставно, що рівень постійно підвищується, пізнання творчості Шевченка поглиблюється, а співвідносини Сурівської філії Яс з Повітовою Радою стають пліднішими. З нагоди наближення Пасхальних Свят бажає всім міцного здоров'я, світла в умі та миру в душі!

Перший заступник голови Сучавської філії СУРу **Іван Боднар** поділяється враженням, що відчуває у цьому прекрасному залі як дух Шевченка об'єднує всіх учасників у просторі любові до рідної мови, до справжніх цінностей культури. Переклади творів Шевченка на румунську мову викликають ті ж самі емоції у душі румуномовних глядачів-слухачів як і оригінальні у душі українців, а це веде неодмінно до взаємоповаги, бо і поезію Емінеску українці читають в українських перекладах, переживаючи відповідні почуття. Щодо єднання – сказав в кінці – я вірю у Шевченківський заклик: Борімося і поборемо!...

Заключив вітальні слова амфітріон заходу Яської філії СУРу, директор театру «Лучаферул», Йоан Голбан. Почав декламуванням таких рядків: „Mai am un singur dor/ În liniştea serii,/ Să mă lăsaţi să mor/ La marginea mării...” – Михай Емінеску і «Як умру, то поховайте/ Мене на могилі,/ Серед степу широкого,/ На Вкраїні милій...» – Шевченко – два романтики дев'ятнадцятого століття, обидва об'єднані парадигмою незрадливої любові до рідного простору, визначальні риси рельєфу котрого, для кожного зокрема, є і життєвим і позажиттєвим ложем. Ми сьогодні пізнаємо Шевченка головно за перекладом «Кобзаря» сучавським поетом Іоном Козмеєм. Я радо приймаю всіх вас як гостей з України та Мол-

дови, так і з інших повітів Румунії і впевнений в тому, що Яська філія буде і подальше найкращим ланком у плідному обміні культурних цінностей обох народів.

Концерт розпочато декламуванням віршів Шевченка у виконанні учнів як Коледжу «Октав Бенчіле» – колективу українських танців «Буковинка», так і Школи Мистецтв «Вишенька», на фоні відомих п'єс із румунської

та української музики. Створена лірична атмосфера насичувалась поступово піснями на слова Великого Кобзаря, авторськими і народними. Тут відзначились педкадри Вінницької школи та їхні учні.

Танці у виконанні обох шкільних закладів чарували публіку динамічними і в тому числі граціозними рухами молодих танцюристів, але не менше барвистими національними костюмами.

Вокальний колектив «Негостинські голоси» приніс та подарував голові Яської філії СУРУ та його заступнику хліб і сіль із їхнього отчого села Негостини, жест, що ви-

кликав хвилювання, після чого автор цих рядків, прочитавши вірш «Доля» на українській мові та у власному перекладі і на румунській мові, наголосив ідею життєвого шляху Тараса Шевченка, ґрунтованого на Правді, без жодного «зерна неправди за собою», та наслідування Богом наділеного натхнення, тобто дороги Музи, яко єдиним шляхом до Слави, тобто самореалізації великого Я. Тільки з такого погляду можна збагнути причину, чому Великий Кобзар ніколи не нарікав на Долю!

Негостинський гурт подарував публіці ряд пісень на слова Шевченка та авторських, присвячених невмирущому українському творцю слова Правди.

Ботошанський ансамбль «Буковинські квіти» – дитячий колектив створив присутнім приємне враження піснями у виконанні відомого Рогожестського носія українського народного мелосу Василя Скутельника, але й інструментальним виконанням сюїти українських мелодій.

«УВ» - 7-8/2019

ПОВЕРТАЄТЬСЯ ШЕВЧЕНКО – ЧИ ПОВЕРТАЄМОСЬ ДО ШЕВЧЕНКА...

Відповідь на дилему, висловлену у заголовку, можна скласти і коротко, і спрощено: І те, і те! Але застерігаємо, що такий висновок далеко від мудрого повчання народного прислів'я «І капуста ціла, і коза не голодна», бо таким чином можемо знову попасти у сіть упереджених стереотипних поглядів про творчість та «революційну» роль Шевченка – талановитого сина кріпака у смушевій шапці та зимовому кожусі!...

Для правильного ставлення до геніального українського митця (і до кожної людини зокрема) потрібно ставити за підложжя загальновідомий силогізм: Кожна людина – це унікальна особа/особистість. Шевченко – людина. Шевченко – унікальна особа/особистість.

Наближаючись до біографії і творчості Шевченка упереджено протоптаними «стежками», ризикуємо створювати штучні сльози в «окраденій» душі та притоптати світло його духовних дороговказів. Час зняти з першого плану елегійне похитування головою над долею «малого хлопчика в селі», правда – не забувати, що він «бачив пекло в тім раї», що «його там сльози пролились/найперші сльози», і наполягати на тому, що одинадцятирічний хлопчик, наймитуючи, уперто вчиться, малює

та шукає вчителя-маляра у навколишніх селах – Лисянці, Стеблеві, Тарасівці, Хлипнівці, щоб знайти свою життєву дорогу. І він долав ці випробувальні дороги і, подібно казковому герою, що перемагає та підкоряє змія, ці дороги почали служити йому. І привели його до майстрів-малярів – Рустемаса у Вільно та Ширяєва у Петербурзі, до Академії Мистецтв потім, а що найголовніше – до ВОЛІ.

Відкрити таємницю цих доріг неможливо без правильного та глибокого осмислення вагомості появи 1840-го року Шевченкової збірки поезій «Кобзар». Це восьмиліричне сузір'я порушило серйозно релятивну рівновагу тодішнього російського літературного небосхилу. Царські прислужники та його «привосходительство» Микола І нервували з причини антицарського ставлення поета, але майже ніхто не вбачав, що появилася людина, котра ставить «Слово Правди» на сторожі свого народу, і не тільки!... Ніхто тоді ще не збагнув, що Богом призначеного сина кріпака з українського села Кирилівки дороги Долі, Музи і Слави привели у саму серцевину імперського царства, щоб саме там таврувати самодержавство, сатиризувати покірних царських плазунів, щоб там його звільнити з кріпацтва, а дорогами заслання підняти на п'єдестал Поета-Пророка-Праведного.

З Петербурзького перебування Шевченко повертається на рідну Україну чотири рази. Подорож 1843-го року сприяє ознайомленню з чільною частиною української інтелігенції, розширенню кола знайомих і друзів. Пише вірші на історичні теми, задумує видати серію малюнків «Живописна Україна» (здійснив перші шість офортів).

Отримавши звання некласного художника, 1845-го року знову повертається до рідного краю та роду. З нагоди прийняття посади співробітника Київської археологічної комісії подорожує багато по Україні, спілкується з селянами. Збирає етнографічні і фольклорні шедеври. Змальовує багато пам'яток архітектури та історичної минувшини. Вхід до Кирило-Мефодіївського братства призводить або стає приводом, на основі доносу, для його арешту, а потім десятирічного заслання.

Після повернення з заслання 1847-го року найпалкішим бажанням його душі і серця було повернутись до неньки України, побудувати хатину коло батька Дніпра і знайти серед рідних спокійне життя. Дозвіл дано Шевченку через два роки, влітку 1849-го року. Безпощадний осуд самодержавства у написаних віршах в цей період відкрив царським прислугам очі і вони нарешті збагнули небезпеку залишити поета-пророка між своїми, арештують його і вирішують примусово вислати до Петербурга, де легше було слідкувати за кожним кроком невтомного борця за Правду.

Підірване здоров'я у нелюдських умовах десятирічного заслання спричиняє передчасну кончину титана українського духу 10 березня 1861-го року. Його поховано у Петербурзі на Смоленському кладовищі, але через кілька місяців тіло Великого Сина України знову подорожує до отчої землі для вічного спочинку на Чернечій горі над могутнім Дніпром.

Але дух Шевченка невтомний. Він почав «подорожувати» по багатьох країнах та мовах світу. Кобзар перекладено на понад 100 мов світу, а пам'ятників начислено до 1.390 у 36 країнах (в Румунії – 5).

Дороги в житті Шевченка були шляхами випробування, але й пізнання, а постійне пізнання подарувало йому мудрість. В свою чергу, цей Праведний мудрець дарує свій духовний скарб всім читачам світу, але блисне яскравий промінь весни та повіє таємний вітерець з України і Шевченко знову повертається до свого роду/народу, щоб знайти там «щире серце, щиру правду і слово ласкаве». Тільки повертаючись постійно до творчих шедеврів Шевченка, ми виходитимемо йому назустріч!...

*

* Український майстер Микола Сябристий змайстрував найменшу книжечку в світі – «Кобзар». За розміром вона трішки більша за половину квадратного міліметра. Сторінки можна перегортати тільки загостреним волоском. Обкладинки книжечки виготовлені з пелюсток безсмертника, а зшита вона павутиною.

* З нагоди 203-ої річниці від дня народження Т.Г. Шевченка, в рамках Міжнародного культурно-просвітницького проекту «Нас єднає Шевченкове слово» у Києві представлено найбільший у світі «Кобзар», розміри якого 2 м/1,45 м.

* В Україні існують 164 населених пунктів, названих на честь Шевченка.

«УВ» - 3-4/2019

25-і РОКОВИНИ ПОШАНУВАННЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА В БУХАРЕСТІ АБО ШЛЯХ ЛЮБОВІ ДО РІДНОГО

*Любіть Україну, всім серцем своїм
і всіма своїми ділами.*

.....
*Любіть у труді, у коханні, в бою,
як пісню, що лине зорею...
Всім серцем любіть Україну свою –
і вічні ми будемо з нею!*

(В. Сосюра: «Любіть Україну», 1944)

Що таке любов? Якщо взяти за підставу вчення Святого Письма, то відповідь не складна: Любов – це Божий порядок, що вписує людину у взаємовпливи сотвореного за умовою жити, чинити добро та затримувати гармонію його існування.

Що таке любов до рідного народу? Якщо народи – це наслідок Божого рішення помішати одну мову та один народ від Вавилонської вежі по всій землі задля пізнання таїн сотвореного світу шляхом різномислення, то рідна мова і рідний народ зі своїми культурними надбаннями – це перший і обов'язковий крок/урок людини до пізнання самого себе. Спартанцю Хілону приписується розширений варіант дельфійської максими:

Пізнай самого себе і ти пізнаш богів і всесвіт. Логічна послідовність підказує так: Пізнати рідний народ означає пізнати самого себе, це означає пізнати Бога, а це означає пізнати Любов!

Пошановувати особистостей свого народу означає поступово і глибоко пізнавати їхню духовну/матеріальну спадщину, впізнавати в ній себе або/і творити в ній себе, а це веде кожну людину зокрема та її рід в цілому до високих духовних чеснот.

Спробував оцей коротенький ідейний екскурс для того, щоб за посередництвом ліричного меседжу рядків Володимира Сосюри, покладених епіграфом, створити образ людини, яка дарує з особливою шляхетністю свої знання, вміння і творчу енергію вшануванню найвизначніших особистостей української культури, зокрема світлотворчої постаті Тараса Шевченка, а саме, вельмиповажну пані Ярославу Колотило.

Приналежна етногенетично українському духовному простору, вихована у відповідному середовищі, пані Ярослава любить рідне всім своїм розумом, всією душею і всіма своїми силами, бо вважає це святим обов'язком кожної людини. Вихована в Божій любові, вона любить рідне українське не з якогось-то екстремного націоналізму, а з глибоко свідомого переконання та мудрого розмислу, що рід/нарід, котрому належить людина, – це Боже рішення.

Україна і Шевченко – це опора її духовної гідності і, певно, тому пані Ярослава Колотило вже понад 25 років організує в Бухаресті пошанування поета-пророка українського народу Тараса Шевченка, а цього року, числа 29 березня, в Залі Університаріїв, їй вдалось створити справді ювілейне свято невмиручого Кобзаря. Бо робить

вона це «всім серцем своїм і всіма своїми ділами», любить його «у труді, у коханні, у бою, як пісню, що лине зорею...», бо переконана, що «вічні ми будемо» з ним – як звучать вищеподані рядки.

Хто бере участь в урочистостях цього заходу, спостерігає постійне дбання пані Ярослави про присутність кращих українських художніх колективів як з Румунії, так і з України, бо вона завжди правильно оцінює плідні результати такого взаємного духовного живлення.

Хочу зокрема звернутись і до «плідного результату» сімейної любові пані Ярослави Колотило, до суперталановитої її дочки Наталки, яка полонила публіку свята Шевченка віртуозним виконанням на скрипці, королевої музичних інструментів, сюїти українських народних та авторських мелодій. Вона весь час усміхалась струнам, наче милувалася тим, що вони такі слухняні і так щиро бринять/говорять про найприхованіші душевні куточки української душі, а це potwierдили й довгі-довгі оплески всіх присутніх.

Хліб і рушник, принесені і подаровані українцями Одещини, сприйнято як особливо сугестивну алегорію обов'язкової потреби взаємного духовного впливу шляхом любові і спільних заходів.

Мені просто пощастило бути запрошеним на це свято разом з талановитими «Негостинськими голосами», і за це уклінно дякуєм організаторам, бо створили нам чергову нагоду збагатитись душевно і духовно у пізнанні Шевченківського слова, покладеного на сторожі української культури.

Назвати це слово можна лише Любов, бо тільки любов творить добро, красу і вічність!...

«УВ» - 7-8/201

АСПЕКТИ ОСОБИСТОСТІ СИЛЬВЕСТРА ЯРИЧЕВСЬКОГО

«... що ми?.../ Чиї сини? яких батьків?»

Т.Г. Шевченко

На глибоко суттєві запитання невмирущого Кобзаря відповідали прямо, конкретно і з неприхованою гідністю наші родичі, діди та прадіди, головно, при обрядодіяннях упоминання усопших роду. Часто насолоджують пам'ять, у традиційних звичаях та ритуалах циклу зимових та Великодніх свят, відлуння таких глибоко виکارбованих на серці слів: «Прийми, синку, поминку за твого діда, він був славним кравцем, в мене є ще костюм, пошитий ним...» або: «Отут спочиває твій прадід, славний тесляр/столяр на весь округ, той довгий стіл у нашій великій хаті, стільці і шафа змайстровані ним...»

Мабуть, Шевченкові інтерogaції виникли з такого правдавнього повчального виховання молодого покоління на підставі цінних надбань попередників.

*

Сьогодні, 20 квітня 2018 р., започатковуємо за Божою поміччю та за старанням Сучавської міської організації СУРу «Науково – мистецькі зустрічі», культурний захід, який ставить за мету вшановувати особистості української духовності!

Це були вступні слова першого заступника голови організації **Борислава Петрашука** у приміщенні повітової організації СУРу, в присутності відомих на Буковині культурних діячів, студентів, гостей з Києва та під незаперечним авторитетом професора-дра. Чернівецького і Сучавського університетів, пана Володимира Антофійчука з нагоди започаткування нового культурного заходу на Буковині, який вповні відповідає третій статті нашого Статуту.

Першою для вшанування була обрана постать **Сильвестра Яричевського** – поета, прозаїка, драматурга, публіциста, педагога, громадського діяча, бургомістра м. Серету, – особистість якого поєднує материковий український духовний простір з південно-буковинським українським простором Румунії. Засвідчують це навіть його життєві координати: народився і працював 37 років на теренах сьогоденної України, а останні 10 років у м. Сереті, на території румунської держави.

За прадавнім звичаєм, кожне важливе добре діло – не без Божого веління. Преподобний отець української греко-католицької церкви с. Майдану-Качіки **Николай Николаїшин** відслужив коротку святлітургію за упокоєння душі спочилого у Бозі Сильвестра Яричевського та посвятив благородне освітянське діяння.

Уповноважений відкрити це духовне свято, п. **Володимир Антофійчук** підкреслив факт, що «існує явна потреба говорити про Сильвестра Яричевського, бо його літературна спадщина є ще, на жаль, мало відома, а освітянська робота і громадсько-адміністративна відомі тільки окремим дослідникам його доробку.

Професор В. Антофійчук приніс і представив присут-

нім портрети сім'ї Яричевських, подаровані внуком письменника, Сильвестром Пинзаріу, ксерокопії рукописів, переписаних власноруч дочкою Софією та подаровані відомому професору та письменнику Михайлу Івасюку, котрі зберігаються сьогодні в Чернівецькому архіві.

Цікаві епізоди з життя Сильвестра Яричевського – зауважує промовець – знаходяться у біографії письменника, написаної Софією на 29 сторінках учнівського зошита, документ датований 4 березнем 1967 р., а інший документ, написаний на 35 сторінках, містить все, що було їй відомо про життя і творчість свого батька.

Окремої уваги – продовжує він – заслуговує лист цієї дочки, написаний батьку після 49 років від його відходу у вічність і я його вам прочитаю, бо просто вражає те, що десятирічна дитина вже прочитала в душі батька доброту, щирість, відкритість до ближнього; мабуть, не випадково С. Яричевський вмів спілкуватися на сімох мовах, а твори писав на трьох: українській, німецькій та польській. Серетська громада мала бургомистра, який вмів спілкуватися з мешканцями міста на любій їхній душі мові, а тодішнє, як і сьогоднішнє, населення міста було різноетнічним.

Про Г. Сковороду сказано що «він вчив як жити і жив як вчив». Ось що сказав професор Антофійчук про Сильвестра Яричевського: «Він був пристрасним прихильником Тараса Шевченка; в певній мірі продовжував ідеї великого Кобзаря. В 1914-му році, для вшанування 100-річчя від дня народження геніального українського поета С. Яричевський приготував і представив перед серетськими слухачами/глядачами доповідь «Поет протесту і любові», працю яку видав на німецькій мові, щоб

відкрити цінності Шевченкової творчості іншим народам. За підтримкою Сучавського Університету, у вигляді книжечки, ця робота є виданою сьогодні тримовно: німецькою, українською та румунською. З великою пошаною говорив про українських письменників взагалі, надаючи їм «влучні і змістовні характеристики».

Закінчує відомий буковинський професор цитатою із запису у щоденнику С. Яричевського, датованою 16 січня 1891: «Була у мене одна ціль, як душа одна! Було у мене бажання, як сонце гаряче, була ідея, як небо ясна. Був мій народ ціл्लю мого життя, ... для нього боєм іти ціле життя бажав. Для нього на жертвенник слави – життя положити бажав собі я. Для нього я служити буду і його єдино любити з усього на світі хочу і буду...»

Маючи перспективу здійсненого ним у своєму короткому житті – уточнює чернівецький друг Сучавщини – можна впевнено сказати, що любов до рідного народу/краю не були тільки слова молодого двадцятирічного ентузіаста, а просто основне кредо його життя-буття, котрого свято дотримувався, ґрунтовною темою його літературної творчості.

*

Негостинський письменник, публіцист, літературний критик, фольклорист, «свіжий» член Національної спілки письменників України, **Іван Кідешук**, щирими словами оцінює шляхетне співробітництво професора-др. Володимира Антофійчука з буковинськими діячами культури, з Сучавським Університетом ім. Штефана Великого, зокрема, авторитетно-професійний внесок у змістовне ви-явлення літературно-культурного журналу «Наш голос»,

висловлює радість з того, що пристутніми є носії української культури на Буковині, а зокрема студенти.

З глибоким болем в душі нагадує, що недавно, на превеликий жаль, відійшли у вічність два визначні діячі нашої рідної культури – Микола Крамар, викладач музики, глибокий знавець та шанувальник української пісні, та Юрій Чига, пристрасний дослідник гуцульської душі і духовності – та пропонує в їхню пам'ять і шану хвилину мовчання.

І. Кідещук з гордістю признається в тому, що є другом внуків Сильвестра Яричевського, котрі носять гідно імена своїх дідуся і бабусі – Сильвестр та Стефанія Пинзаріу –, від котрих отримав в подарунок першу збірку віршів С. Яричевського, «Пестрі звуки», видану в Чернівцях 1904 року. Охоче прочитав фрагменти з кількох, слушно вибраних, ліричних творів автора, після чого прокоментував: Писав Сильвестр Яричевський скорбно, бо він постійно переживав за долю свого народу, завжди благав Всевишнього за кращу долю України. Доля обездоленої України боліла в його віршах, а насамперед в його душі. Тому і більшість його віршів є елегійними, він настоював в своїй творчості на християнські моральні застави: любов до ближнього, суспільне добродіяння, поборення зла добром, заміну помсти прощенням.

Щоб показати, головню західним країнам, що українська література розвивається по новому європейському шляху, він писав і модерні вірші, виносячи рідну літературу власною творчістю на рівень нових течій. В такому дусі він перекладав визначні твори світової літератури, а власні твори писав і на німецькій та на польській мовах.

*

Лідія Григораш, колишня випускниця Серетської української педшколи, директором котрої був син Сильвестра Яричевського, Богдан, а класним керівником пані Лідії була дочка Софія, поставила таке запитання: Чому Богдан та Софія ніколи не говорили нам, учням, про їхнього батька?

Пан В. Антофійчук склав відповідь такими аргументами: Передчасна кончина Сильвестра Яричевського залишила четверо дітей сиріт, старшій дитині, Софії, було 10 років, а найменшій – Богдану, було чотири роки. Була в них скрутна матеріальна ситуація, несплачена хата. Тоді, в роках після першої світової війни, їм натякувалось, що вони діти більшовика, погрожували різним чином. А після другої світової в Румунії про релігійні мотиви у літературі або про вільну Україну ризиковано було і «подумати»...

*

Тому що про особистість Сильвестра Яричевського треба обов'язково говорити багатогранно, я спробував звернути увагу на його громадську діяльність, тісно пов'язану з природною любов'ю до рідного, яка проросла в душі матурної людини в оту величну любов до народу/краю, названою урочисто патріотизмом – поняття, на жаль, сплюндроване вузькозорими компартійцями так, що не відсапалось і по сьогодні у бувших...

Щоб правильно виховати дитину, потрібно поставити її з самого початку на правильний життєвий шлях, а це тільки дорога світлої правдивої науки. Батько С. Яричевського зробив все, щоб дати освіту дітям і прищепити гордість за добрі діла предків, а мати розбудила це в

душі дітей народними піснями, казками, легендами. Не випадково пізніше він говорив: Наука мала для мене дивну приману...

Цю «приману» він розбуджував у серцях і розумі головно бідних дітей, переконував їхніх родичів, щоб посилали дітей до школи, допомагав таким дітям. Зорганізував і провадив міським хором, а за вилучені гроші надавав допомогу бідним. «У своїх спогадах вчитель-пенсіонер І. Абрам'юк розповідає зворушливу історію про парубка Дмитра Фрасинюка із сусіднього села Негостини, який приносив до бурси молоко. Довідавшись про те, що він неписьменний, С. Яричевський сажав його щоранку за парту і вчив писати і читати» — пише Михайло Івасюк в своїй роботі «Життєвий шлях Сильвестра Яричевського» (С. Яричевський, Твори, Чернівці, вид. Букрек, 2009, стр.276).

Любов до свого, до рідного означало в естві С. Яричевського любов до ближнього, а символом любові є і в нього МАТЕР! Як приклад подав його оповідання-притчу «Пелікани», де саможертва матері уподібнюється саможертві Вітчизні: «Єсть одна велика Мама, що має також свої діти. Гарна вона, як світ з міріадами зірок і сонць променистих; велика вона, як простір, в котрому висить світ, як безкрая безконечність; люба вона, як життя, коли є для кого жити, а добра, як Творець!... Се — вітчина!... І живить вона діти — всі її кохані. Не жалує крові з-під серця свого, дарить любов'ю і життям... Діти животіють тією кров'ю, та завдяка різна... О, прекрасна Мати!...» (там же, стр. 65).

Людина, вважаю, виховується і перебуває у двох рідних просторах: зовнішнім та внутрішнім. Зовнішній — це

вітча оселя, місцевість, країна, а внутрішній – це вітча рідна мова, культура в цілому. Увічнюють людину тільки її добрі діла, як у зовнішньому, так і в внутрішньому просторах, а вшановувати таких рідних, і не тільки, попередників – це світла правдива дорога життя-буття.»

*

Гості з Києва, **Вікторія Кириленко** з чоловіком, щиро дякують за нагоду участі в цьому заході, який вийшов назустріч благородній цілі, по якій вони подорожують. Ось що сказала пані Вікторія: «Мій батько походив з Буковини, з села Ізвоареле Сучевей, з сім'ї Волошинюків, а мати з Житомирщини. Вибачаюсь, що не говорю чистою українською, бо проти неї були довгі часи безпощадного витіснення. Хочу сказати Вам щось сучасного: Російська Федерація Путіна зробила багато шкоди Україні та українському народу, але зробила і одне велике добро – ми відчули, що ми українці!

Я приїхала від імені Міжнародного благодійного фонду «Сила об'єднання України». Він недавно створений в Києві і має за мету об'єднувати символічно, це поперше духовно, велику Україну з малою Україною, яка є по різних світах, в тому числі і в Румунії. Принесла Вам в подарунок календар названий «Знай Наших». Це – календар-галерея, розміру 42/72 см, відомого сучасного художника Юрія Журавля, який містить 108 портретів видатних українських особистостей, котрі увійшли в українську та світову історію, науку, культуру. Знайдемо тут короткі відомості про їхню діяльність, подвиги, винаходи, твори, цитати і вислови, що стали крилатими. Виходить двомовно – українською та англійською.

Один із сучасних героїв України, Василь Сліпак, уродженець Львова, співак Паризької опери, пішов добровольцем і, на жаль, загинув від кулі снайпера в зоні воєнних подій на Донбасі 20 червня 2016 р. Є зроблений фільм, названий «Міф», режисери Іван Ясний та Леонід Кантер, про життя і його жертвний подвиг за волю і гідність України. Благодійний фонд поніс цей фільм у Канаду і там змушені були посидіти два місяці, бо всі наші побратими хотіли зустрінути нашу команду і побачити цю кіноплівку.

На майбутнє, якщо буде бажання, то ми зорганізуємо таку подію і для українців з Румунії.

Дарую цей календар голові вашої організації і нехай разом «пізнаваймо наших!».

*

Пані Лучія Міжок, голова міської Сучавської організації СУРу, щиро дякує за подарунок, сердечно дякує співучасникам заходу і висловлює надію, що започатковане буде дійсно на користь духовному зростанню, по-перше, молодого покоління.

Талановиті «Негостинські голоси» зачарували присутніх українськими народними піснями та піснями на слова Тараса Шевченка, за що були нагороджені вдячними оплесками.

Спільне фото під суворим поглядом Шевченка не може прийняти інший запис, як тільки заповітний: Цей захід обов'язково продовжуйте!

«УВ» - 9-10/2018

ОБРАЗИ, ЯКІ ЗАВЖДИ ПОРУЧ З НАМИ. АФТАНАСІЙ ІВАНЧУК – ДИРЕКТОР, УЧИТЕЛЬ, ЛЮДИНА...

Роки, роки, роки... Правду кажуть мудрі: найшвидше минають роки! «Чому це так?» – не раз сприймаємо нагло відлуння цього одвічного людського запитання, головню коли половина нашої життєвої стежини вже протоптана.

Мабуть, і тому, що роки наповнені-переповнені незчисленими образами нашого дитинства, юності, зрілості – батьки, брати і сестри, вчителі, друзі, колеги та різні-різні знайомі – і незчисленими діями-подіями нашого буття, котрі – образи-події – появляються і зникають у певних роках у незупинному чергуванні причин та наслідків в екзистенційному просторі-часі кожного із нас, або просто, як кажуть наші віруючі: Бог зна чому!

Я, наприклад, кожного разу, коли одягаю денне вбрання, бачу образ мого батька, його усмішку і чую його слова: «Синку, одяг людини (він працював шнайдером, тобто кравцем) – це як книжка, бачу ти ціниш книжки, все каже про тебе і всі її дуже правдиво вчитують! То ж одягайся гідно!...»

А як бачу сонце, головню коли вийду на город помилуватись природою, то зараз бачу, образ і чую голос ма-

тері: «Синку, ти знаєш чому, ось, соняшник обертає голівку за сонцем?» «Чому, мамо?» «Щоб зернятка в голівці не вирости порожніми!...»

*

Сьогодні – бог зна чому – пройшов мимо школи, моєї негостинської початкової і семирічки. Буває це не зрідка, бо проживаю в рідній Негостині, і завжди ота скромна будівля наповнює мені очі та душу палкими флеш-пам'ятками: вчителі, колеги, дитячі ігри, футбольні змагання, хори, танці і т.п. І кожного разу певний образ виринає з посиленою яскравістю і ніби супроводить мене довгий час після того як промину школу.

Сьогодні – це шосте березня – і знову ота таємна сила зупиняє мої кроки перед школою. Дивлюся-придивляюся і бачу в імлі пройдених шістдесяти літ мого колишнього викладача німецької мови та музики, директора нашої школи **АФТАНАСІЯ ІВАНЧУКА**. Наче сидить на ганку школи при вході до свого помешкання – тоді він мешкав в будинку школи – та грає на скрипці, здавалось мені, нескінченну баладу негостинської школи.

І бачу себе в шостому класі на першому уроці німецької мови. Новий для нас предмет. Входить пан директор – так ми його знали-звали – одягнутий елегантно, костюм коричневого кольору, біла сорочка, краватка – всміхається нам, спокійно кладе каталог на кафедру і каже:

– Діти, від сьогодні ви будете вивчати і німецьку мову.

– Уаааа!... – почулися наші тихі голоси, наче шелест жовтавого листа від холодного подиху осіннього вітру. – Німці погані, вони стріляли, убивали, палили ... – посипалися наші слова, наче черги з радянських кулеметів.

Це був 1957-ий рік, так звані післявоєнні часи. В культурному домі нам часто показували кінофільми на тему війни, в яких постійно визначався героїзм бійців червоної армії на відміну від боягузтва і звірячої жорстокості нацистів. З шкільної бібліотеки читали, окрім улюблених казок, безліч оповідань на ту ж саму тему.

Пан директор Іванчук зараз зрозумів нашу розгубленість і обуреність, лагідно усміхнувся, навіть засміявся, і промовив:

— Знаю, знаю ..., кінофільми..., правда, нацисти погано чинили, але не всі німці були нацистами...

— Неправда, неправда, всі такими були, ми бачили...
— безладним хором відважились ми.

— А скажіть мені, — спитав нас пан директор-викладач, вловивши мить тишини, — у вашому класі всі діти чемні?

Стало зовсім тихо в класі, а голівки всіх нас, як на команду, обернулись в напрямок останньої парти, де сиділи два наші колеги-«шибеники», котрі почали прискорено кліпати очима.

— Бачите, - підхопив такий момент пан Іванчук — хоч серед вас є двоє нечемних, про шостий клас не можна говорити погано.

Такий висновок попав прямо в точку нашої піонерської гідності. Ми відчули відповідну бадьорість і навіть почали задумуватись над німцями. Зрозумівши це, наш викладач продовжив:

— Нацисти розпочали війну проти багатьох країн, поступили неправильно і тому були переможеними, їхня країна зруйнована, а народ багато постраждав.

— Ну, як так, — стали мислити ми, — то котрі то німці чемні? — голосно вимовив хтось із нас.

— Діти, — з якимось новим світлом в очах спитав нас викладач — вам подобалися казки?

— Ще й як!... Я читав..., я бачив... — і відповіді лились на всі голоси.

— А, читали ви, наприклад, казочки «Білосніжка», «Попелюшка», «Заєць та їжак», «Кіт у чоботях» «Ганзел та Гретел»?

— Читали, читали... — раділи ми вголос і, піднімаючи настійливо два пальчики, були готові розповісти викладачу прочитане та похвалити улюбленого героя.

— Ось бачите, — сказав пан Іванчук, вгамувавши наш ентузіазм, — всі ці казочки складені чемними німцями, тобто талановитими носіями німецької мудрості, а потім ці казочки зібрали два чемні німці-письменники, Брати Грімм називаються, записали їх у книжечках та подарували вам і всім дітям світу.

«Значить, не всі то німці погані» — почали обдумувати ми і взяли в руки підручники, почали їх перегортати, любуватись малюнками.

Пан Іванчук промовчав кілька хвилин, поволі пройшов поміж рядами парт, лагідно усміхнувся і впевнено сказав:

— Дорогі мої, слова на німецькій мові не так то важко запам'ятовувати для вас. Наприклад «дас фенстер» означає «вікно», приблизно як на румунській мові «ферястра», а «дер шул» означає «стілець», «дер брудер» — «брат», «ді швестер» — «сестра», приблизно як на українській мові.

Ми вже раді стали і почали питати як то по-німецьки «зошит», «олівець», «крейда», «книжка», а викладач все відповідав нам та все усміхався. Наситивши нашу

зацікавленість, пан директор Іванчук підняв руку, ми замовкли, а він промовив чітко:

– Ви зауважили, що кожен іменник в німецькій мові супроводжується артиклями «дер, ді, дас», що визначають приналежність іменника до чоловічого, жіночого або середнього родів та до числа однини чи множини. Це дуже важлива річ. Німці кажуть, жартуючи: «Не знаєте «дер, ді, дас», то не будуть німця з вас!»

Ми засміялись і пообіцяли пану викладачу, що впраємося з такими труднощами, бо ми не гірші за Ганзеля або Гретелі, чи Хороброго Кравчика.

*

Стара семирічка стояла задумливо, а в глибині душі лунали акорди пісні мого дитинства. Скрипка пана Іванчука повела мене на урок музики, якому ми завжди були раді. Українські пісеньки для дітей були веселими, навіть смішними, легко запам'ятовувались, а викладалась тоді музика на рідній мові, бо їх знали і матусі і бабусі наші, і ми часто вправляли разом вдома, і до школи приходили вже добре підготовленими.

Чую і бачу як «Два півники горох молотили, а дві курочці чубатенькі до млина носили ...» і смішно і тепер з того, що «цап меле, цап меле, коза насипає, а маленьке козенятко на скрипочці грає». Який регіт знявся, коли пан Іванчук заспівав нам що «комар та й на мусі оженився...»

Я усміхнувся моєму викладачу, він підняв смичок і так, якось серйозно: «Ой зійшлися генерали/ Тай нашого комарика поховали/ Поховали край дороги/ Так глибоко, так високо...» і раптом все зникло, тільки лунав дивний

відгук: «так глибоко, так високо..., так глибоко, так високо...» Отямившись, я збагнув у ту мить, як **глибоко** вкарбований в моїй душі образ того, хто колись-то наповнив моє дитинство назабутньою радістю і кого добра терпелива душа, щирі правдиві повчання сяють так **високо** в моєму дусі.

Я рушив з місця, а кроки, наче вимовляли так виразно, так спокійно, так незабутньо: **«Не всі люди погані!...»**

«УВ» - 7-8/2015

ВІЧНА УСМІШКА ВЧИТЕЛЬКИ

Неочікувана кончина 23 квітня життєвої подорожі вчительки СІЛЬВІЇ МАЙДАНЮК (н. Ріщук) облетіла смутним птахом околиці буковинської Серетчини. «Неможливо!» – було слово, що виривалось миттєво, смутно, глибоко боляче з уст кожної людини, яка отримувала цю потрясаючу вістку, бо в душі кожного вчителя Сільвія Майданюк була незгасимою живою усмішкою любові до ближнього – чи то дитина, чи юнак, чи старшого віку.

Усміхнутись людині вона вважала найпершим і найщирішим вітанням, чарівним ключем до відкриття душі обох сторін, основною умовою довіри. І насправді їй вповні довіряли всі: і діти-учні, їхні родичі, рідні, знайомі. Не раз і не в одній сім'ї можна було почути з уст дитини-учня пані Сільвії – бо так називали свою вчительку негостинці – у виконанні вдома шкільних обов'язків: так нам казала паня і я так роблю! І старші, мов натхненні таємним духом, зиркнувши на мить у кристалевиий зір малюка, враз погоджувались, бо впевнені були в тому, що сказане вчителькою є завжди потрібне, розумне і корисне.

Народилася Сільвія Майданюк 1 грудня 1940 року в селі Негостині як первісток сім'ї Василя та Вікторії Ріщуків, знатних та поважних ґаздів громади.

Барвистість просторів пастівників Кордуна та Северіна, неперестанний танок негостинського лісу та сріблястий спів-дзюрчання потока Серелівка (Серетівка н.а.), в оточенні яких знаходилась рідна оселя, втілились в єство дівчинки всією красою, всіма якостями-здібностями, всією життєвою енергією. Увібрала вона це в себе з особливою шляхетністю, чарівно усміхнулась, бо природньо відчула, що це Божі дари й їх треба плекати як у власній душі і розумі, так і всередині кожної людини. Тому, напевно, в отій чарівній усмішці можливо було збагнути вчительський фах, який став екзистенційним, не раз подвижницьким, напрямком її цілого життя.

Після закінчення негостинської семирічки поступила та успішно закінчила Серетську українську педагогічну школу. Працювала вчителькою в Негостині, Балківцях та місті Сереті і заслужила почесне звання вчителя вищого ступеня. Працювала старанно, віддано, плекала в душі і розумі малюків-учнів самовпевненість в їхні можливі, часто незбагненні, потенціали у надбаннях етико-моральних цінностей, чи у використанні розумових здібностей. Сама постійно вдосконалювалась в нових дидактично-наукових здобутках, бо переконана була, що навчати іншого спроможна тільки людина, яка неперервно навчається.

Вчителювати для Сільвії Майданюк означало не тільки повинність виконувати службовий обов'язок, а просто певний спосіб життя. Турбували її звичайні навчальні негаразди деяких учнів, але й матеріальні умови в родинному житті дітей, вона часто відвідувала таких, часто запрошувала їх до свого дому, щоб допомогти приготувати уроки, чи угостити чимось-то, бо ще не всі діти, на жаль, користуються цивілізованими умовами проживання. І після заслуженого виходу на пенсію роки підряд я часто бачив двоє-троє дітей у робочій кімнаті вчительки Сільвії, спостерігав її незупинне клопотання у навчальних, і не тільки, проблемах малюків. Багато з оцих дітей були нащадками колишніх учнів, і такі родичі покладались на повну поміч їхньої вчительки, бо знали й високо цінили її професійність.

Важко збагнути інше фахове наслідування Сільвії Майданюк, хіба що медсестри чи лікаря. Але якщо взяти до уваги, що вийшла заміж за Миколу Майданюка, знатного викладача фізкультури Серетського ліцею, що обидві дочки, Челі та Жанета працюють викладачками, перша в м. Кимполунзі Молдавському, друга в м. Сереті, то висновок незаперечний: Це було її Господнє призначення!

Вона усвідомила це, наслідувала це всім серцем своїм, всією душею і всім розумом своїм. Світилом цієї вчительської дороги була ота чудова її усмішка – неповторима ампрента зовнішньої вродливості та внутрішньої краси. Коли усміхалась дитині, то входила в роль дитячого друга, коли усміхалась старшому, то емпатизувала йому чи то у звичайних, чи то у найскладніших життєвих турботах. Вміла поставити дотепне

запитання, вміла знайти розумну відповідь, вміла подати мудру пораду. Сільвію Майданюк не можна бачити інакше як тільки в оточенні людей – дітей головно. Якщо бачитимемо юрбу діток, придивімося пильно і вона з поміж них усміхнеться нам обов'язково!..

Любила вона і шанувала природу, зокрема квіти, а особливо тюльпани. Це, мабуть, тому що тюльпани різноманітні – понад 300 сортів, що їхнє прямостояче стебло сугерує гідність, а оцвітина, складена з шести листочків-пелюсток, вселяє усмішку-подяку, даровану Всевишньому за прекрасний сотворений світ.

Якщо бачитимемо килим тюльпанів, придивімося пильно і з-поміж них усміхнеться обов'язково вчителька Сільвія Майданюк!...

Хай Бог береже її в Царстві Небеснім, у вічноквітучому райському саду!

«УВ» - 9-10/2017

ЗАТИХЛИ СТРУНИ СЕРЦЯ МИКОЛИ КРАМАРЯ (1944-2018)

Сумна вістка про передчасну кончину Миколи Крамаря засмутила не тільки його рідних, близьких друзів чи знайомих, але й весь український рід Буковини, Мараморощини, Банату й Тульчі, Ботошан, Яс, всіх тих, котрі знали його, співпрацювали чи спілкувалися з ним.

Обдарований Божою таїною музики, закоханий душею, розумом і всіма клітинами свого єства в пісню у всіх її видах, готовий дарувати її своїм ближнім, Микола Крамар горів бажанням пробуджувати/запалювати святий вогонь пісні у душі чи то дитини, чи юнака, чи старших, а коли відкривав справжні таланти, то просто палала його душа від незміряної радості.

Перед тим як заспівати пісню, чи надати тон вокальному колективу, з котрим працював, його обличчя освітлювала чудова енергія, тільки йому притаманної усмішки. По-перше, усміхалися очі, потім уста, нарешті все обличчя сяяло блаженністю, надаючи виконавцям пісні впевненості і глибокої любові до співу, до пісні. Це було його божественне призначення, і він його наслідував до останньої хвилини життя.

Народився Микола Крамар 25 жовтня 1944 року у селі

Вишня Рівня на Мараморощині, де український дух потужний розвивається і породжує визначні особистості українського етносу. Після закінчення місцевої семирічки поступив до педучилища в м. Сиготі, а згодом отримав фахове удосконалення в консерваторії міста Клуж-Напоки.

Сімейне життя подарувало йому двох дочок, Христину та Сімону, котрі ошчасливили Миколу Крамаря п'ятьма внуками.

Народившись під знаком внутрішнього зосередження, архетипом якого є учитель, Микола Крамар наслідував свідомо і віддано це своє призначення і найдовше працював професором музики в сучавському педучилищі «Міхай Емінеску». Завжди був у пошуках талантів і створював вокальні або інструментально-вокальні колективи учнів – майбутніх вчителів.

Мабуть, тому, вийшовши на заслужену пенсію, не був у змозі зупинити бриніння струн душі і серця. Очолював в останні роки вокальний колектив «Негостинські голоси», використовуючи глибоке джерело української народної пісні і чудові голоси виконавців. Репетиції та виступи на сценах Сучавщини чи Мараморощини, Бухаресту, Яс, Караш-Северіну стають світлими віхами його диригентської діяльності.

Під плідним впливом його чудової палички диригента ожили в чарівному звучанні старовинні українські негостинські пісні, колядки, щедрівки-віншованки, а негостинські, і не тільки, голоси стали, окрім бездоганих виконавців, ще й цінними носіями невмирущого скарбу народної духовності, що забезпечується передаванням його з покоління в покоління.

Останній раз я бачився з Миколою Крамарем в с. Балківцях, де Петро Шойман, відомий шанувальник

української пісні і танцю, член колективу «Негостинські голоси», організував 26 грудня 2017 р., концерт, присвячений Різдвяному циклу колядок та обрядодіянь, сугестивно названий «Коляда Небесному двору». З немалим зусиллям піднявся він на сцену, подав тон і «Негостинські голоси» чудово заколядували старовинних українських величальних пісень Різдву.

Нікому не майнуло навіть в думці, що диригенту цієї коляди вийде так скоро подякувати сам Господь та запросить його у свій Небесний Двір...

Будуть приходити Різдвяні свята... Буде радісно та сумно родині і друзям Миколи Крамаря... Але хто прислухатиметься душею і серцем до музики Небесного двору, то неодмінно почує: «...Прийшов днес із небес, щоб спасти люд свій весь ...»

Пам'ять Миколи Крамаря залишиться живою в душі не тільки його родини, але і в душі всіх друзів і знайомих. Українська культурна діяльність осиротіла одним із найпалкіших її шанувальників.

Нехай земля буде йому пухом і пером, нехай Всевишній забезпечить йому місце в Царстві Небеснім!

«УВ» - 3-4/2018

ВШАНУВАННЯ ПАМ'ЯТІ МИКОЛИ КРАМАРЯ (1944-2018)

Любов Миколи Крамаря до пісні взагалі, до української зокрема, перетворила в часі його душу у живий музикальний інструмент, а серце у нестихаюче бриніння струн. Вібраційна сила цих складових його єства надала йому неабиякої внутрішньої та зовнішньої краси, стала джерелом любові та шани всіх тих, котрі мали привілей пізнати

таку людину чи заслужити її дружбу, забезпечила йому шанобливе незабуття, принаймні в українському культурному просторі.

Окрім викладацької праці, яку віддано розгортав у педагогічному коледжі «Міхай Емінеску» м. Сучави, із багатограних аспектів його особистості не можна не визначити окрему пристрасть до створення вокально-інструментальних колективів як молодого, так і дорослого поколінь. Особливо хочемо звернути увагу на диригентську працю Миколи Крамаря на чолі вокального колек-

тиву «Негостинські голоси». Понад десять років він прибував з м. Сучави до с. Негостини, долаючи нелегку і неблизьку дорогу – коло 100 км до і назад –, щоб проводити репетиції, які постійно вважав ключовим секретом успішних виступів на сцені.

Відзначався пунктуальністю, був завжди у доброму настрої, якого з шляхетністю, тільки йому притаманною, зичив усім, безупинно шукав нових шедеврів чи то народної, чи авторської української пісні. Співав не тільки своїм благим голосом, диригував не тільки диригентською паличкою, грав не тільки на улюбленім інструменті – скрипці. Микола Крамар співав, диригував і грав цілим своїм єством, а це легко було спостерігати в його очах, на устах, рухах у динаміці тіла. Це так відбувалося тому, що він був не тільки фахівцем з музики, викладачем чи диригентом, а ще тому, що він був щирим другом пісні, щирим другом кожного виконавця, щирим другом кожного пісенного заходу чи то на Буковині, чи на його отчій Мараморощині, чи в Бухаресті або в Банатах, бо всюди його запрошували і шанували, бо виступи на сцені були для нього завжди хвилюючим святом душі і духовною насолодою та збагаченням.

Заслужено посяде Микола Крамар, як людина шляхетного характеру, як відданий фахівець, як невтомний культурний діяч, почесне місце в галереї українських особистостей у просторі освіти та культурної діяльності. З такого погляду Сучавська міська організація СУРу, в особі першого заступника голови Борислава Петрашука, відомого українського громадсько-культурного діяча, зробила перший крок – вшановано пам'ять Миколи Крамаря з нагоди першої річниці від його відходу

до вічних предківських лук. Вокальний колектив «Негостинські голоси», виконавцем і диригентом якого є викладач Петро Шойман, культурний діяч та наставник ансамблю «Козачок» с. Балківці, прибув до міста Сучави, зупинився на цвинтарі, де спочиває вічним сном незабутній наш друг і, разом з дочками усопшого в Бозі, Марою та Сімоною, поклонились його світлій пам'яті, спом'янули його «незлим тихим словом», поставили вінок і благочестиво проспівали Отче наш.

Наступний момент вшанування відбувся у приміщенні Сучавської повітової організації СУРу, де у присутності родини (дружини, дочок і внуків) та друзів Миколи Крамаря преподобний отець Йоан Берсан відправив панахиду спочилому.

Висвітлили різні грані особистості пом'янутого у Господі як щирого віруючого, як почесного професора, як незрадливого шанувальника української пісні, як людини виїмкового ставлення до ближнього, преподобний

отець Й. Берсан, Борислав Петрашук, Євсебій Фрасинюк, М. Варварян та Феліція Григораш.

Глибокі емоції, важко стримуваних хвилювань, що в очах більшості присутніх викликали неприховані сльози, викликали внуки Миколи Крамаря, діточки його дочки Мари, Дарія та Лука. Богом обдаровані талантом до музики, напевно за молитвами їхнього дідуся, подарували йому і всім присутнім два ліричні моменти. Дарія зіграла на скрипці, улюбленому інструменті дідуся, звісну «Баладу» румунського композитора Чіпріяна Порумбеску, а внук Лука виконав на органі кілька фрагментів з класичної музики.

«Негостинські голоси» заспівали кілька улюблених пісень Миколи Крамаря, репертуар котрих був значно ширший. В кінці відбулося неймовірне. Преподобний отець Йоан Берсан, румун за національністю, раптом попросив наш вокальний колектив виконати одну із українських колядок, бо вони йому надто подобаються. Я миттєво пригадав собі, що останній виступ Миколи Крамаря на сцені у ролі диригента нашого колективу, місяць перед його передчасною кончиною, відбувся у Балківцях, з нагоди Фестивалю зимових свят та обрядодіянь «Коляда Небесному двору»!

І тихосумним спільним голосом піднялась у небесну синь коляда «Вчора із вечора»

«УВ» - 3-4/2019

ОТЕЦЬ ПРОТОПОП НИКОЛАЙ НИКОЛАЇШИН – 25 РОКІВ У ПАСТИРСЬКІЙ ПОЧЕСТІ

(Село Майдан, повіт Сучава, 6 грудня 2016)

*Христе, витокі благ святий!
Дух твій на пастиря ізлий.
Ти будь йому оригінал.
Щоб, дивлячись на нього, ступав
В паство його всяк чоловік,
Щасливий здовжи йому вік!*

(Г.С.Сковорода: «Сад Божественних
пісень» – Пісня 26-а)

Подані Сковородинівські слова, обрані епіграфом до цього похвального вислову, виражають власну переконаність, що тільки поет-мислитель-віруючий спроможний в кількох рядках окреслити таким чітко особистість пастиря: святе духовне покликання, наслідування Христової дороги, харизма об'єднувати людей світлом Божої Правди і Порядку.

Признаю і переконаність в тому, що Святий Миколай приносить для всіх у своїм бездонному мішку очікувані, але й заслужені, подарунки. Мені, наприклад, подарував радість-запрошення святкувати «Святого ієрарха Миколая Угодника» разом з отцем Николаєм Николаїшиним

та його пресвятійшими гостями-пастирями греко-католицького віросповідання, римо-католицького та православного, в оточенні щиросердечних віруючих села Майдану, громади Качіки, поставленого з Божої ласки серед чарівної гірської природи буковинських Карпат. Таку величаву нагоду створили 25-і роковини з дня приходу в пастирську почесність до церкви «Святого Миколая» села Майдану отця Николая Николаїшина. Яке святе поіменне співпадіння!...

Яскравості але й своєрідності цьому святу тут додає не тільки те, що маленька, але жива, немов виросла серед букових, смерекових, ялинових лісів, церква «Святого Миколая» закликає безперестанку вже 25 років на святслужбу, відправлену тим же самим отцем Николаєм Николаїшиним, а й те, що з побаченого і почутого тут, складається враження, що й в наступних 25-ти роках отець протопоп Николай відповідатиме цьому святому поклику!...

Прийняли майданчани, красиві душею і своїм народним строєм, почесних гостей прадідівськими щирими добровітальними словами, хлібом-сіллю та квітами і запросили їх, як це завжди чинять увічливі газди, посісти приготовлені їм місця. З якоїсь-то таємної курйозності я вдивлявся в очі оцих горян і читав там, що повага та любов до ближнього, чесний заробок насущного хліба, Правда і Порядок в сімейному і суспільному житті – то є і їхньою справжньою вірою в Бога!

Святлітургія потвердила моє враження; вони, майданчани, моляться співаючи і, мабуть, їхні предки підказали Св. Августину, що «хто молиться співаючи, молиться вдвічі!...» Тут немає певного хору, тут вони всі створюють загальний хор всіх віруючих, а коли співають, то співає

церква співають гори, ліс, потоки — співає все суще і живе. Мені пригадалися п'єси древнього Есхіла, в котрих головну роль виконував хор. Подібно сцені, тут в храмі співав Божу славу великий хор, співали дорослі, молодь і діти, їхні дзвінки, чисті, милозвучні голоси доповнювали гармонійність складових тамтешнього рельєфу, створюючи таким чином притаманний їм єдиний, блаженний світ.

Попросив ґазду Василя пояснити цю загальну участь громади в церковному хорі, а він охоче пояснив: інакше не годиться, бо ми живемо на горах, а це означає ближче до Бога, і йому дуже добре видно хто співає, а хто ні!...

Правили і брали участь в святслужбі понад сорок преподобних отців різних церковних чинів, представляючи вищезазначені віросповідання, на українській і румунській мовах. Всі висловили безмежне завдоволення з приводу душевної щирості віруючих села Майдану, гостеприємності та стійкості в затриманні прабатьківської віри. За 25 років пастирства отцю Николаю Николаїшиному складали похвальні слова, бажали міц-

ного здоров'я, тієї ж відданості в святім його покликанню, співали разом На многії, блаженнії літа!

Отець Николай Николаїшин подякував всім такими словами: «Не існує більшої радості, немає справжньої блаженності для людини, а тим паче для священика, як той день, коли знаходишся в крузі найдорожчих людей: віруючих, колег-священиків, церковних вищих чинів, місцевих авторитетів, культурних діячів, друзів і не в останньому – власної родини. Моя радість примножується тим, що в мене особлива честь поділитись з вами вагомим ювілеєм – 25-ими роковинами з дня приходу для святого богослужіння в оцій маленькій, але великооб'ємній церкві «Святого Миколая». Чому саме я, молодий тоді священик Николай, прибув до церкви «Святого Миколая» – це в Божій розсудливості, тому і хочу подякувати Богу та святому ієрарху Миколаю за цей подарунок. Дякую Богу за те, що створив можливість і викликав бажання в душі моїх колег-священиків, вищих церковних чинів, вас всіх, бути разом зі мною і моєю родиною цього назабутнього дня-свята.

Працюючи з людьми, я старався завжди прислухуватись не тільки до їхніх слів, а більше до їхньої душі, і це було мені величезною наукою. Найголовнішою наукою вважаю таку: незалежно від фаху, все, що ми робимо, – по-перше для людей робимо, а в останній мірі для себе. Для священика це найсвятіший обов'язок, це суть пастирського покликання. Тому, мабуть, пастирство найгарніше діло людини, але й надто виснажливе, бо священик не сміє оминати проблеми жодної людини свого паства.

Бували й негаразди, труднощі, особисті чи громадські, але разом, з порозумінням і повагою одних до других все розв'язувалось і вирішувалось благополучно.

Дякую Богу за це все! Дякую вам всім, присутнім на вшануванні Святого Миколая в нашій церкві, в нашому прекрасному селі! Хай Бог благословить Вас всіма щедротами неба і землі!»

Діти і молодь привітали ювіляра теплощирими побажаннями та букетами квітів, дорослі святковим тортом і знову пролунало На многії літа!

Приємним сюрпризом для всіх був виступ під час спільної вечері у залі урочистостей «Польського дому» ансамблю «Козачок» громади Балківців, в складі якої знаходиться рідне село отця Миколая Николаїшина – Гропени. Цей славнозвісний самодіяльний колектив, під професійним наставництвом викладача Петра Шоймана, виконав ряд українських танців, зачарував всіх присутніх і заслужив щирі, довгі, гарячі оплески.

Спілкуючись кілька хвилин з отцем Николаїшиним та з кількома віруючими, знайомими мені, я відчув глибоке задоволення з того, що моє скромне викладацьке зерно, яке попало в душу учня Миколайка колись-то в Балківській школі, так рясно зародило душевно-духовними плодами. В майданчан запримітив, і це не вперше, що віра в Бога для них, це не приналежність до певної релігії, яку признають виконанням певних обрядів, а прямо розумно обраний спосіб життя, результат вікового зусилля предків пізнати, зрозуміти закони функціонування навколишнього світу та гармонійно увійти у взаємовпливи його складових на користь обом сторонам. Вони зрозуміли назавжди, що Правда і Порядок забезпечують благо, тільки якщо існують «як на небі, так і на землі»...

«УВ» - 23-24/2016

МИХАЙЛО МИХАЙЛЮК – ВЕЛЬМИПОВАЖНИЙ 75-РІЧНИК

*«Тихо розбрелися коні по узліссі,
А земля, а тиша, ніби дивоцвіт.*

*Коні, сиві коні, від зорі червоні,
Не тривожте спокій, батько спить.»*

(Павло Дворський – Батькова криниця)

Одне із мудрих прадавніх вчень говорить, що найкраща зброя проти суперника є саме його зброя, принаймні, початкові шанси однакові.

Михайло Михайлюк – мені не суперник, а навпаки – виїмковий друг, але не можу проминути так, «не кинувши виклик», мимо такої світлої ювілейної дати його життя-буття – перше жовтня – 75-і роковини від дня народження, бо шаную його як людину, по-перше, як письменника, журналіста, редактора, видавця – по-друге. Тому що таку спробу вважаю «вторгненням» та «боєм» в Михайловім особистому просторі – а це нелегкий «поєдинок» –, то вибираю його зброю – літературну творчість.

Писати про Михайла Михайлюка – це нелегке **«Інтер-меццо»**, не просто перебігти **«Біле, пребіле поле»**, нібито все ти покмітив і гордо шепчеш собі **«Не вір крику нічного птаха»**, а це означає наблизитись і перейти сміливо і без вагань **«Міст без поруччя»**, відповідно і відповідально сказати **«Слово про слово»**, освіжити духовну жагу водою, де **«Криниця під каменем»**, довідатись про всі **«буковинські трафунки»**, збагнути суть, яку відіграє в житті **«Синій смуток**

фіордів», протлумачити правильно явний внесок в розмаї нашої культури занотованих подій в його публіцистиці, вдарити здорово у **«Заглухлий дзвін»**, щоб аж **«Білик-кіт упав з воріт»** і, нарешті, уважно переглянути альманах **«Обрії»**, зібрати плоди, принесені місяцем **«Серпень»**, щоб надіятись, що і далше будуть цвісти **«Наші весни»**, а редактор буде надаліше редагувати, упорядковувати і заохочувати смільчаків до пера.

Із цього багатого «арсеналу» найпідходящою шпагою вважаю **«Міст без поруччя»**, бо це частково і монографія рідної землі, і в значній мірі автобіографія, а мова, рясно забарвлена та приправлена буковинськими цвіто-словами та аромато-виразами, просто спонукують до ризику.

Якою дорогою рушив Михайло Михайлюк/ Дорунда із стольного міста Серету, кварталу Руснаків (українців), син Ілька-мулера та Ілени-газдині?

Спершу покохав читання і скоро поринув всім духом своїм, всією душею і всіми силами своїми у світ казок, героїчних подвигів історичних постатей, непоборних кавалерів честі, правди, добра, а потім у мікросвіт «бездонного» людського єства. Скоро запримітив, що **«...у казці одна з трьох доріг веде до прекрасної царівни-полонянки чи до поставленої мети, а на двох на сміливця чекають інші випробування. Вибір залежить від сміливості і цілі»**. (ст. 203) Але життя підказало, що і царівна-полонянка/Ванда – одне із найкомплексніших випробувань.

Сміливості мав запаси із отчого дому та від багатьох своїх односельчан, а ціль була твердою і чіткою: вишколиться і повернутись до своїх, і стане своїм. Але велике місто, з його незліченними світловказами, розсіяло оту єдину ціль, створюючи цілий спектр нових, надто вабних цілей. І Михайло Дорунда почав сумніватись щодо цілі, навіть подумав що **«Він не мав її, чи вона була надто мінливою – спалахне й погасне, визирне на мить і зникне. Як і іншим разом, сподівався, що найкращий вибір виникне в останній момент від якогось внутрішнього поштовху, наче спрацює механізм уповільненої дії. Тоді, не оглядаючись, піде своєю дорогою, хоч би на початку вірячи в неї»** (ст.203).

Подібні сумніви почали йому боліти і стали, з часом, нестерпними внутрішніми голосами, а **«Голоси карали, але біль поступово ставав стерпним, навіть солодким, бо він був заслужений, позбавляв Михайла уламків вигаданого скарбу, який полягав у чомусь зовсім іншому – в корінні, що в'язало його з рідною землею, ділами його батьків та предків. Голоси на-**

гадували, що мусить перебороти себе і жити, чесно заплативши за все» (ст.212).

І переборював себе Михайло Михайлюк/Дорунда, і жив, і чесно платив за все, бо в отчім домі, від батьків і від газдів рідної землі, навчився захищати і звільняти «приречених коней». (Недостатньо обдумане згуртування власних господарств у колективну/колгоспну форму господарювання призвело до непоправних втрат в традиційному сільському ареалі. Окрім багатьох людей, жертвами стали, по-перше, коні – основна робоча сила господаря-землероба. Знищенням коней – знищилось, власне, самостійне господарство.)

Михайло любив коні, і любить їх і досі, деś там в таємних глибинах його єства вони пасуться, вибрикують, запряжені до фіри чи брички, або напружені в плузі, бо з дитинства відчував, що кінь це символ енергії і сили, вірності і відданості в праці, надійного помічника хліборобів, воїнів, навіть богів.

Українці, мабуть, й інші народи, вважають коня і працюовитим, і войовничим, і творчим духом; у своїй працездатності кінь любить бути незалежним, тобто виконувати приємну йому роботу, тому став ознакою чесноі і працюовитої людини з власним характером. За вірність, працюовитість і витривалість кінь нагороджений причетністю до таїн світу!

В народній мудрості вираз «осідлати коня» означає досягти цілі, здобути кращу долю.

Михайло осідлав коня – Пегаса і завоював красуню – Музу, що принесла йому в посаг золоту скриню вищезазначених книг. Дорога була йому нелегкою, бо обов'язковим був перехід високий та вузький «міст без

поруччя», по якому тільки отой крилатий кінь несе, та не будь-кого, а тільки смільчаків, борців-кавалерів, упертих захисників правди, вірних та надійних друзів. І Михайло відповів гідно сподіванням свого супутника!...

Але чи задоволений Михайло Дорунда навіть і таким трофеєм? **«Десь у глибині свідомості жевріла думка, що він іще не залишив за собою достатньо добрих слідів – добрих і зримих»** (ст. 211).

Творча людина ніколи не задоволена створеним. Шедевр її творчості завжди слідує. Для цього така людина постійно переборює себе, а це Михайлові завжди вдавалося, не гучно і не з причини когось. Він просто мудро **«Ішов і бачив, що світ не змінився. Можливо, змінився він, Михайло Дорунда, але світ цього не знав»** (ст.213).

Подібно ступає Михайло і сьогодні, і мудро збирає свій табун із 75-и коней, щоб разом з рідними та друзями осідлати їх та завести у святочний буковинський трафунок.

Добрий друже! Бережи, як світло очей, оцей твій часо-табун, збагачуй його хоч до сотки і хорони кожного часо-коня зокрема, бо «мудраки» та «смики» не вимерли, вбивають і сьогодні коней та зухвало приспівують свою улюблену пісню – «рох-свин»!

Якщо вірити в перевтілення, то я впевнений, що в попередньому житті ти був кентавром, принаймні як звісний Кірон – якого греки вважали мудрим, а боги довіряли йому своїх дітей на добру науку.

В грецькій міфології кентаври символізують боротьбу між добром і злом, між стриманням і надмірністю, між помстою та прощенням, між вірою і зневірою, між божеством і тварюкою.

У будучім перевтіленні я бачу тебе чистокровним представником твоєї (і моєї!) улюбленої істоти, і тому дарую тобі, шановний Михайле, оці зображення оцих божествених сотворінь. Вибирай взірець!...

Вельмишановний ювіляре, якщо приземлитись, то щиро обнімаю і кажу від душі:

*Будь багатий як земля
І здоровий як вода!
Випий чарку аж до дна,
Сідай цупко на коня,
Щоб відчути це життя,
Ще багатії і здоровії літа!*

«УВ» - 17-18/2015

ДО 77-го «ВИРІЮ» МИХАЙЛА МИХАЙЛЮКА

*«Лелеки, лелеки,
Близькі і далекі,
Мені ви принесли
Родинний привіт;
Пелюстки троянди,
І спогади чисті
Моїх юних літ!»*

(Михайло Шушкевич – Лелеки)

Якщо вважаємо вірним твердження, що живемо у бінарному світі, то стає аксіомою висновок, що єство людини поєднують тілесна і духовна, або земна і небесна, видима і невидима бінарні енергії. Але вони діють у постійному взаємовпливі, гармонізують, коли за основу ставлять засаду Правди і будують внутрішній Космос людини, руйнують одна другу, коли застосовують вабливі грані псевдо-Правди, руйнуючи людське єство його внутрішнім хаосом.

До 75-ої річниці з дня народження Михайла Михайлюка, видатної постаті сучасного українського духовного надбання, я пробував вловити-виявити оту земну, видиму частину його єства-особистості, свідомий того, що

відокремити її від небесної, невидимої частини неможливо, абсурдно навіть, якщо основуєшся на його творчості. Але наголошувати на одну чи другу із частин дозволяється у вільному світі!...

Лейтмотивом тієї частини постав кінь – принаймні в романі «Міст без поруччя» (Критеріон, Бухарест, 1988) –, тому що ***«Михайло любив коні і любить їх і досі, а десь там, в таємних глибинах його єства, вони пасуться, вибрикують, запряжені до фіри чи брички або напружені в плузі, бо з дитинства відчував, що кінь це символ енергії і сили, вірності і відданості в праці, надійного помічника хліборобів, воїнів, навіть богів.»***

А до 77-ої річниці з дня його народження пробую вловити-виявити оту другу частину – небесну, духовну, лейтмотивом якої постає бузьок – журавель, принаймні в романі «Не вір крику нічного птаха», (диалогія «Немилосердні наші ранки», Мустанг, Бухарест, 2001).

*

З любові до акуратності уточнюємо, що поняття «бузьок – журавель», хоча основуються на певних схожостях, є відмінними. Названий народом «бузьок, бузько, бусол, боцюн, гайстер, чорногуз», а науково – «лелека білий», належить до роду «Сіконія сіконія». Трипільські племена вважали його своїм тотемом. В українців – святий птах, символ праці і відданості, любові до рідного, сімейного кохання, плодючості. Це синантропічний птах – селиться якнайближче до людей. На зиму летить у вирій (рай у повір'ях слов'ян), міграція долає віддстань і понад десять тисяч кілометрів.

Журавель належить до роду «Грус». Найдавніші сліди-рештки сягають 12 мільйонів років. Журавлина пара – символ вірної любові, один журавель – символ сторожості. Тринадцяте вересня – День журавля, прийнятий цілим світом.

*

Мій високоповажний друг Михайло Михайлюк – то Журавель, то Лелека, а найчастіше окрилений іноходець, – вживає обидва поняття в своїх творах. Коли тілом-думкою біжить-летить на рідну Буковину до батьківського порога, то стає бузьком, а коли думкою піднімається до лазурних просторів духовності, то світловказом стають йому журавлині ключі: **«Журавлиний ключ. Мов штик устромлений у даль пробігає тінню по землі, відбивається у твоїх очах. Він промайне і над твоїм рідним домом, Михайле Дорундо. Чи не тому щовесни вбираєш у себе журавлину невтомність і жагу лету? Небо тулиться до твоїх очей, якось мить вони упиваються його бездонною синню, і знову залишається тільки тополя»** («Не вір крику нічного птаха», ст. 8-9). Зображення тополі сугерує тут драматичне поєднання земного і небесного в естві Михайла Дорунди, розповідного альтер-еґо автора, те стремління до духовних висот, котре без енерготворчої рідної землі та без животворчої води з «криниці з-під каменя» не змогло б наслідувати циклічно лет журавлів.

Журавлі, бузьки – це таємні і чудові птахи, і ця істина увійшла в ество Михайла ще з юних літ: **«Бузьки ж святі птахи... Старий Мандюк знав те, і навіть нам, дітям, колись розказував... Перед Божим птахом він**

не согрішив, поклав гніздо на місце, прутика у нім не зрунтав, цілу весну визирав їх,... тому й не погорів вуйко, коли горіли його сусіди Івончуки, хоч вітер бухав вогнем у бік його обійстя» (ст. 17). Пізнання всесвіту для малого хлопчика починалось розтаємниченням навколишнього світу, а розуміння-наука ґрунтувалась на незаперечних відносинах між причи-

ною і наслідками. Цей життєвий вишкіл пройшов успішно Михайло, бо знаходився постійно під виховною опікою родини – **«Бабуся визирала у вікно, бачила бузька і з полегкістю хрестилася, бо коли птах у своєму гнізді, нічого лихого через ніч не може статися» (ст. 23)** – та громади, в якій він виростав в цілому. Ставитись свято до всього живого, включно до свого ближнього, було першою релігією Михайла, яка і досі залишилась єдиною в його душі. Чимало сил він витрачав в своєму житті, щоб «все було у своєму гнізді», а це стало чи не єдиним заспокійливим ліком його життя-

буття і по сьогодні, бо переконаний був і є, що причина людських негараздів починає з моменту, коли ні людина, ні речі не займають «своє місце».

Якщо бувало, що прагматичне життя «великого міста» провокувало хоча б мінускульну тріщину в його етико-моральних засадах, Михайло миттєво знаходив вихід: **«Вирішено, через кілька днів їду додому... – відслонив фіранку і гублю погляд у небі. Потерпаю від думки, що воно затемниться, ... і я не побачу, як вертаються з вирію журавлі. В нас одна дорога – і я, і вони прямуємо на північ...» (ст. 78).** І я впевнений, що душею і духом, побачивши їх, полинув в ту же мить «на північ» до рідного гнізда... Воно в глибині його єства залишилось навіки «не порунтане», бо завсігди відчуває в нім любов родини, радість друзів, щирість товаришів по віку, миготіння незгасних любовних поривів в очах колишніх коханих.

Прилетівши до свого гнізда, бузьки кілька днів відпочивають. Приїхавши до рідного дому Михайло, як говорять в народі, не знаходить собі місця, хоче всіх побачити, відвідати, поспілкуватись, пожартувати, ринути в спогади, одним словом – увібрати в кожну клітину свого єства все те, що вважає нібито пропущеним, неперезитим, можливо, загубленим. З часом, він віднаходить себе частково чи вповні – це вже не відомо мені!

А коли відчуває поклик «вирію» у «велике місто», то все стає не так: **«Всамітніли, порідшали журавлині ключі... Тепер у великому місті чую лиш гул літаків – його завжди чути. А курликання журавлів не завжди долітає до нас. У польоті гинуть і літаки, і журавлі. Від літаків гинуть люди і міста. Від журавлів**

– тільки мрії» (ст. 83). Народна мудрість вважає мало важливим те, що людина забирає з собою в порівнянні з тим, що залишає за собою. Михайло Дорунда-Михайлюк зумів забрати і залишити за собою здійснені мрії, хоча б і тільки частково. Він залишив живою певну крихітку світу, персонажі якого запам'ятовуються як типологічними постаттями в кінці кінців: батьки, брати й сестри, бабусі і діди, вуйки та вуйни, сусіди, товариші дитинства, однокласники, друзі, дрібні чи більші чиновники, особи незміряної людяності, скромні трударі, маленькі шахрайчики, дурисвіти чи меркантильні опортуністи тощо, кожний з власною вільнообраною дорогою життя, що разом створює оте велике інформаційне поле людського досвіду життя, назване урочисто Верховною Мудрістю – невичерпне джерело життєвої практики, яскравих дороговказів для кожного нового подорожнього по нашому світу. Оце ти, Михайле, зробив для своїх!...

Я вірю вповні тобі, що то не проста ностальгія, а якась таємна нестерпна біль, коли **«далекі образи дитинства, які там, у місті, так часто й яскраво приходили в сни і мрії, на мить засвітилися в душі, визирнули з далечіні часу і тут же зникли»**, але не вірю, що ти **«даремно кликав їх... намагаючись вловити запах диму, що колись курився зі всіх шпарин даху хати, прислухався чи не зажурчать десь жорна, разносячи запах свіжої кукурудзяної муки, даремно пробував уявити собі бузька на стодолі сусіда, почути гупання в саду спілих яблук» (ст. 293).** Твої «кликання» не були і не є даремними, це тільки таємнича напруга твого творчого «гнізда» – якщо дотримуємося мотиву журавля-бузька – з якого вилетіли в світ крас-

ного слова твої лелеки-твори.

Образи дитинства – це найчистіші образи світу, в якому ми появляємося і виростаємо. Тільки на основі них можна побудувати можливий справжній світ. Вони приходять до нас у певний час. Бузьки прилітають з вирію, щоб «вивести» своїх потомків, за тринадцяти тижнів після Різдва. Образи дитинства можуть прийти і після тринадцяти чи три рази по тринадцять літ, вони приходять тільки тоді, коли сповнені умови таємного Різдва-оновлення того чистого можливого світу. Твоє кликання – це **«тільки єдиний вогник, що десь горить яскраво й постійно» (ст. 303)**, бо твоє, милий друже, творче Я повторює беззупинно: **«Я йду до нього...» (ст. 303)**.

*

Вельмишановний Михайле, цифра 77 – це стилізований символічний журавлиний-лелечий ключ. Хай понесе він твої мрії до нових творчих сповнень та принесе Тобі з вирію **міцного здоров'я, радості, доброго настрою на Многії щасливі літа!**

Національний Банк України присвятив білому лелеці золоту монету, у мене скромніші можливості і тому я присвячую-упорядковую тобі такі рядки невідомого автора:

***Завжди приходить час – вертаються лелеки,
З країни теплої у край свій далекий.
А ти, як птаха, знов прийдеш додому,
Забудеш біль свій, розлуку і втому!
Обнімуть тебе родина і друзі далекі,
Заклеочуть в сусіда білі лелеки!...***

«УВ» - 19-20/2017

ХРОМАТИЧНІ ГАРМОНІЇ ВИСТАВКИ ХУДОЖНИКА ІВАНА БОДНАРЯ

Звісна і безперечна істина підказує нам, що митці своїми творчими тенетами пов'язані з космічною гармонією сильніше, ніж інші категорії «мислячої тростини», бо саме їм призначено «сродною працею» творити і постійно посилювати внутрішню гармонію душі і духу людини.

Іван Боднар, відомий український художник з Буковини, твори якого пересікають меридіани світу завдяки плідному розгортанню проекту Пленер художників, закоханих у Буковину, вже понад десять років, відповів на полегливою працею своєму внутрішньому покликанню оновлювати духовну енергію людини, котра відчуває себе невід'ємною складовою тієї космічної гармонії. Він це зробив і напередодні християнського свята Водохрещів за ст.ст., точніше 18 січня 2018 р., в Художніх галереях м. Радівців, де відбувся вернісаж виставки його картин під сугестивною назвою «Хроматичні гармонії».

Почесними гостями цього особливого заходу були культурні діячі, представники місцевої адміністрації, викладачі та учні міських шкіл, шанувальники мистецтва міста Радівців. Мене (переконаний що і всіх учасників вернісажу), сильно вразило чудове багатокольорове і

таємно пахуче світло численних картин-букетів квітів, які наче вітали своїх поклонників ледь помітним шемрінням пелюсток.

Відкриває діяння сам амфітріон цієї особливої культурної події, Іван Боднар, котрий з притаманною йому скромністю висловлює найщирішу подяку за відгук на запрошення та радість, що бачить насамперед багато дітей і молоді. Виражає впевнення, що коли молодь відвідує виставки живописних творів, в котрих джерелом натхнення є краса природи, то неодмінно в неї виникне бажання пізнати оригінали, якими Всевишній окрасив наш земний світ. З такої перспективи природа була, є і буде невичерпним джерелом художнього натхнення, а хто відчуває таку спонуку, нехай береться за пензель і навіть не збагне як тайна сила вестиме його, головню дитину або юнака, до несподіваних досягнень, а це він говорить із власного досвіду.

Запрошує вдивлятись в картини і критичним оком, висловити щиро власні думки та естетичні емоції і запрошує признатись хоча б у первинних враженнях кількох друзів-шанувальників.

Данієль Гринчук: Доброго дня всім! Як професор-історик часто говорю учням про величезну роль всіх видів мистецтва у піднесенні людських цивілізацій. Мистецтво завжди було вищим щаблем матеріального розвитку певного суспільства і назавжди залишиться вищою якістю кожної особи, обізнаної в його таїнах.

Виставка є однією із виняткових подій як для творчого життя автора-художника, так і для «споживачів» його творчості, головню для молоді, як підкреслив щойно і пан Боднар. Такі зустрічі є привілеєм для обох сторін,

бо живлять плідно душу і дух, підсилюють їх, підносять до високого рівня гуманності.

Ця чергова виставка є і черговим доказом явного таланту художника Івана Боднаря, його впевнений поступ до нових проявів власного світобачення за допомогою барв. Він успішно закінчив минулий творчий рік і, ось, починає гучно новий сильною запорукою значних подальших досягнень. Духовна діяльність митців потребує постійного визначення, бо саме вона встановлює віхи нашого культурного просування. Бачу тут учнів зі вчителями, що може тільки радувати, бо впевнений в тому, що, підростаючи, такі діти будуть самі заходити до галерей мистецтв, музеїв, бібліотек і т.п.

Я впевнений, що наближається час, коли про творчість Івана Боднаря говоритимуть значно більше, фахівці вважатимуть його картини творами явного таланту, невпинної старанності у самодосконаленні, виділяючи йому заслужене місце у живописі наших днів.

Запевняю вас, що Іван Боднар – художник високої марки, широкого художнього розмаху, репрезентативна особистість для Буковини, для Румунії, для України і не тільки, тому що духовні надбання спільні всім етносам, універсальні, а з цієї точки зору Буковина була набагато раніше європейською спільнотою. Дякую за увагу!

Іван Кідещук: Я радий, що мені пощастило бути запрошеним на цю виставку Івана Боднаря, знакового художника Буковини та всієї Румунії, його картини займають почесне місце у виставках багатьох країн Європи та інших континентів. І я радий, що тут багато учнів, тому що виховуючи їх живописом в душі любові до природи, вони будуть шанувати природу, захищати її від всякого

роду забруднень. Картини, представлені тут, зображують красу квітів, лісу, старовинних будинків у баченні художника. Така зустріч виховує в душі людини любов до краси, до гармонії складових природи, спрямовує естетичні смаки, а це веде тільки до духовного збагачення.

Що може бути красивіше за квіти? Що може бути красивіше за ліс? Що може бути красивіше за людину, котра живе в творчому єднанні із законами природи? Частково можемо знайти відповіді в картинах Івана Боднаря, частково в інших видах мистецтва, а найбільше в самій природі. Тому вважаю, що одна із цілей або один із наслідків цієї виставки буде клич природи! Природа є для людини не тільки постачальником різних видів енергії, вона є постійним вчителем основних засад життя.

Дозвольте подати вам таку притчу: Бесідував якось один філософ з монахом. В кінці філософ сказав монаху таке: – Що ти можеш корисного сказати людям, коли живеш ізольовано від них та не читаєш жодної книги? – Я постійно читаю велику книгу природи, – відповів монах.

Отже, все створене Всевишнім, вся природа, включно і людина, все це взаємодіє за законами Правди і Порядку, а зникне природа – зникне і людина.

Така виставка може стати сильним меседжем для молоді, головно для пізнання та охорони природи в умовах сьогоdnішнього зневажливого ставлення до неї з сторони багатьох наших сучасників.

Поздоровляю пана Боднаря за таку подвижницьку мистецьку працю, дякую за запрошення, а вам дякую за увагу!

Євсебій Фрасинюк: Щиро вітаю всіх! Зустріч митця з шанувальниками його мистецтва у присутності його

творів – це свята творча трійця, єдина спроможна творити сама себе: митцю розвиває естетичну чутливість, твором увічноє естетичний рівень, а шанувальнику оновлює-підвищує естетичні смаки. Цей чудовий культурний феномен є діючим у Радівцях, тому що оці три складові сходяться тут.

Вдивляючись із захопленням в кожну картину Івана Боднаря, мені пригадався афоризм Френціска Бекона: «Людина може володіти природою тільки підпорядковуючись її законам.» Іван Боднар доказує своє обізнання в законах краси природи, підпорядковується їм та Богом наділеним талантом і своєю працею творить красоту в живописі. Я читаю в його очах насолоду, коли він бачить як учасники виставки надовго затримуються перед кожною картиною. Душевно він тоді дарує її глядачу!

До речі, якщо ми не чинимо корисного і гарного для нашого ближнього, тоді яка б була суть нашого життя-буття?!

А я б хотів відкрити вам ще одну сторону особистості

Івана Боднаря, хоча багато ознайомлені з нею. Творить він картини не тільки для виставок чи продажу, як це буває в реальному світі, він дарує їх певним благодійним організаціям, де засобом аукціону отримуються суми грошей, якими надається допомога бідним дітям, тяжко хворим, сиротам. Такі жести робляться постійно Іваном Боднарем в Україні і в Румунії, за що він нагороджений почесними відзнаками.

З такої перспективи його картини отримують святе світло Божої благодаті!...

Міхасла Амаріцей: Я і мої учні-третьокласники щиро дякуємо за запрошення, за момент глибокої естетичної емоції. Це не тільки хроматичні гармонії, а й музика кольорів, котру відчуваємо таємним відлунням в душі.

Пане Боднар, ви чудова людина, а краса ваша душі читається в красоті ваших картин. Повторно дякую вам і ви залишитесь для нас особливим другом, а на ваші подібні запрошення завжди відгукнемося. Дякуємо сердечно!

*

Своєю виставкою, головню картинами-квітами, Іван Боднар випередив весну.

Якщо квіти живої природи в даній порі року тільки пробуджуються в зародках десь там під захисною ковдрою снігу і приготівляють свої ніжні пелюстки і листочки до животворящої зустрічі з чимраз теплішими променями сонця, то квіти українського художника вже отримали душевну і духовну теплоту глядачів виставки і сяють потужним кличем до життя та духовного піднесення...

«УВ» - 3-4/2018

ЗМІСТ

ЗНАКОВИЙ ПУБЛІЦИСТ(передмова)	5
події	9
Негостина – 65 років розмаїтої української культурної діяльності	11
Свято вшанування меншин	22
Мастерклас або Недільна музична школа у Сучавщині	26
Сучава. Міжетнічний фестиваль «Співжиття» – XXII-ий випуск	34
Конференція філії СУРу на Буковині	40
«Маргіналії» до VII-го З'їзду Союзу Українців Румунії	51
Міжнародний фестиваль українських колядок, звичаїв та обрядів зимових свят – XXIII-ий випуск . .	59
Коляда – величальна календарно-обрядова пісня зимового циклу свят	65
Фестиваль українських колядок – Буковина – I-ий випуск	73
Міжповітовий конкурс «Свято Рідно Мови»	81
Вшанування пам'яті буковинських українських письменників	86

Поминки та милостиня ...	93
Дні міста Серету – 2016.	98
Кому, все ж таки, належить Крим?.. (Історичний експурс)	103
«Співжиття» – XXIII-й випуск	111
День Незалежності України – урочистості до 25-ої річниці на Буковині	117
Основна мета: цивілізований рівень життя	127
Вшанування людей похилого віку – вшанування досвіду та мудрості!	135
Міжнародний фестиваль колядок та зимових обрядів українців Румунії.	143
Свято рідної мови	154
Вшанування пам'яті українських письменників Буковини (II)	160
Міжнародна фотовиставка «Нереальних реалій» Сходу України.	169
Міжнародний колоквиум «Людина і міф» у Сучавському університеті ім. Штефана Великого . .	174
Дні міста Серету.	179
Міжнародний фестиваль української естрадної музики імені Назарія Яремчука.	182
Зустріч Посла України в Румунії, Його Ексцеленції Олександра Банькова, з проводом Сучавської повітової організації СУРy .	189
24-ий випуск Буковинського Міжетнічного Фестивалю «Співжиття»	199
VII-ий випуск фестивалю «Свято в моєму селі» . . .	205
Міжнародна Конференція: «Українці Румунії – Історія, сучасність та перспективи».	209

«Коляда небесному двору» у буковинському просторі. VI-ий випуск	216
Буковинське свято меншин на рівні Національного Дня Меншин Румунії	221
Міжнародний День Рідної Мови на Буковині	229
Знакова подія в «столиці культури»	235
Антонета Корнелія Крайничук – викладачка першого ступення	243
До З'їзду Союзу Українців Румунії за єдність.	249
Дні міста Серету – XI-ий випуск	256
Міжнародний фестиваль української пісні ім. Назарія Яремчука – II-ий випуск	260
25-ий ювілейний випуск Буковинського фестивалю «Співжиття»	267
Фестиваль пісні й танців. «Свято в моєму селі» – IX-ий випуск	278
Вшанування наших пенсіонерів	285
Фестиваль «Свято української господині»	291
День Української Мови в Румунії. Міжнародна Наукова Конференція (II). «Українці в Румунії – історія, сучасність та перспективи»	298
Кому даруємо коляду?...	305
Від хати до хати йдемо колядувати!...	309
День Національних Меншин Румунії	315
Вшанування пам'яті наших буковинських письменників (IV)	321
Буковинська повітова фаза Конкурсу декламування української поезії	326
Зустріч Міжурядової українсько-румунської комісії в питанні захисту прав національних меншин з представниками українських громад Буковини	330

ПОСТАТІ	341
Доля, муза і слава Т. Г. Шевченка	343
201-а роковина з дня народження Т.Г. Шевченка	
Травнева пісенна Шевченкіана в Сучаві	347
До 202-их роковин народження Великого	
Кобзаря (I)	350
До 202-ї роковини з дня народження	
Тараса Шевченка (II)	355
До 203-іх роковин народження Тараса Шевченка ..	361
Вшанування на Буковині 203-іх роковин від дня	
народження Праведного українського духу –	
Тараса Шевченка.	368
Буковина вшановує 204-ї роковини народження	
Тараса Шевченка	377
До 205-ої роковини від дня народження	
Великого кобзаря	385
Вшанування Великого Кобзаря у Сучавщині	
з нагоди 205-ої роковини від дня народження	394
Шана Шевченкові в Ясах	404
Повертається Шевченко – чи повертаємось	
до Шевченка... ..	410
25-ї роковини пошанування Тараса Шевченка	
в Бухаресті або шлях любові до рідного	414
Аспекти особистості Сильвестр Яричевського	417
Образи, які завжди поруч з нами. Афтанасій	
Іванчук – директор, учитель, людина... ..	426
Вічна усмішка вчительки	432
Затихли струни серця Миколи Крамаря	
(1944-2018)	436

Вшанування пам'яті Миколи Крамаря (1944-2018) .	439
Отець протопоп Николай Николаїшин – 25 років у пастирській почесті	443
Михайло Михайлюк – вельмиповажний 75-річник. .	448
До 77-го «вирію» Михайла Михайлюка	454
Хроматичні гармонії виставки художника Івана Боднаря.	461

